

Datum: 19.03.2020. godine
Broj: Oi-K-SA-71/20

Bosna i Hercegovina
Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Predstavnički dom
Trg BiH br. 1
71 0000 SARAJEVO

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 21-05-2020			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
0102	37-1	988	20

PREDMET: Dostava Godišnjeg izvještaja o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH za 2019. godinu

Poštovani,

U skladu sa odredbama člana 34. stav 1 Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH, člana 10. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH te člana 7. stav 2 paragraf f Zakona o zabrani diskriminacije u prilogu Vam dostavljamo Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH za 2019. godinu.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine

prof.dr. Ljubinko Mitrović

Dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

Datum: 19.03.2020. godine
Broj: Oi-K-SA-71/20

Bosna i Hercegovina
Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Dom naroda
Trg BiH br. 1
71 0000 SARAJEVO

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLIENO: 21-05-2020

Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
0102	37-1	988	20

PREDMET: Dostava Godišnjeg izvještaja o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH za 2019. godinu

Poštovani,

U skladu sa odredbama člana 34. stav 1 Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH, člana 10. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH te člana 7. stav 2 paragraf f Zakona o zabrani diskriminacije u prilogu Vam dostavljamo Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH za 2019. godinu.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine

prof.dr. Ljubinko Mitrović

Dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

BOSNA I HERCEGOVINA
Institucija ombudsmena/ombudsmana
za ljudska prava
Bosne i Hercegovine

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Институција омбудсмена/омбудсмана
за људска права
Босне и Херцеговине

Godišnje izvješće
o rezultatima aktivnosti
Institucije ombudsmana za ljudska prava
Bosne i Hercegovine za 2019. godinu

Banja Luka, ožujak 2020. godine

GODIŠNJE IZVJEŠĆE
O REZULTATIMA AKTIVNOSTI
INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2019. GODINU

Banja Luka, ožujak 2020. godine

Tisak:
TMP Društvo za zapošljavanje slijepih i slabovidnih lica d.o.o, Sarajevo
Naklada:
80

KAZALO

I PREDGOVOR	5
II SAŽETAK	8
III PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2019. GODINI	15
IV GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA	17
4.1. Sloboda pristupa informacijama.....	18
4.1.1. Zakonodavstvo	18
4.1.2. Inicijative za izmjenu zakonodavstva	19
4.1.3. Žalbe u Instituciji	20
4.1.4. Specijalno izvješće o iskustvima u primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini	23
4.2. Imovinsko-pravni odnosi.....	24
4.3. Policija.....	26
4.4. Inspekcije	27
4.5. Vladina i ministarska imenovanja	29
4.6. Migracije i azil	30
4.7. Javne isprave	32
4.8. Mediji i sloboda informiranja.....	33
4.9. Besplatna pravna pomoć	34
4.10. Sloboda okupljanja.....	35
V PRAVOSUĐE I UPRAVA	37
5.1. Pravosuđe	38
5.1.1. Izvršenje nad sredstvima proračuna.....	39
5.2. Visoki sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine	41
5.3. Tužiteljstva	42
5.3.1. Postupanje tužiteljstava u predmetima nasilja u obitelji.....	42
5.4. Uprava	44
5.4.1. Pravo na učinkovit pravni lijek	45
VI EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA	47
6.1. Radni odnosi.....	48
6.1.1. Pitanje otpremnina u Republici Srpskoj, odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine ...	51
6.2. Mirovine	51
6.3. Komunalne usluge.....	52
6.4. Socijalna zaštita.....	54
6.5. Zdravstvo.....	55
6.6. Obrazovanje	56
6.7. Ekologija i zaštita okoliša	58
6.8. Javni prihodi.....	60
VII PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE	61
7.1. Pojam torture i uspostavljanje Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini	61
7.2. Praćenje stanja prava osoba lišenih slobode	62
7.2.1 Specijalno izvješće o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini.....	63
7.3. Prava osoba lišenih slobode	64
7.3.1. Zdravstvena zaštita.....	64
7.3.2. Uvjeti smještaja i osoblje zavoda.....	66
7.3.3. Korištenje vanzavodskih pogodnosti	68
7.3.4. Radni angažman.....	70
7.3.5. Obrazovanje	71
7.3.6. Statusna prava osuđenih osoba	72

7.3.7. Pitanje premještaja i uvjetni otpust.....	73
7.3.8. Komunikacija sa vanjskim svijetom.....	75
7.3.9. Posjet Javnoj zdravstvenoj ustanovi Psihijatrijska bolnica Sokolac.....	77
VIII PRAVA DJECE	79
8.1. Najbolji interes djeteta	79
8.2. Nasilje nad djecom.....	80
8.2.1. Specijalno izvješće o zabrani tjelesnog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini ...	82
8.3. Djeca u pokretu	84
8.4. Zaštita djece u upravnim i sudskim postupcima	85
8.5. Zdravstvena zaštita djece	88
8.6. Obrazovanje	89
8.7. Prava djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju	91
8.8. Malodobnici u sukobu sa zakonom.....	93
IX PRAVA OSOBA SA INVALIDITETOM	95
9.1. Stanje u Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić	96
9.2. Prava osoba sa invaliditetom u oblasti socijalne zaštite/skrbi	99
9.3. Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine	102
9.4. Financiranje i rad udruženja osoba sa invaliditetom.....	104
9.5. Obrazovanje osoba sa invaliditetom	106
9.6. Dostupnost javnog prijevoza.....	108
X DISKRIMINACIJA	111
10.1. Pregled stanja - poređenje u odnosu na prethodno razdoblje.....	112
10.2. Obezbeđenje učinkovitih internih procedura zaštite od diskriminacije.....	113
10.3. Politika nulte tolerancije prema djelima seksualnog i uznemiravanja temeljem spola..	114
10.4. Pojedinačni primjeri od generalnog značaja	114
10.4.1. Mobing.....	114
10.4.2. Diskriminacija na osnovu starosne dobi	116
10.4.3. Viktimizacija.....	118
10.4.4. Diskriminacija na osnovi uporabe jezika i pisma	119
10.5. Prava žena	122
10.5.1. Nasilje nad ženama	123
10.6. Nejednak tretman bračnih i vanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu	125
10.7. Manjine	126
XI SURADNJA S MEDIJIMA	129
XII SURADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM. 131	
12.1. Suradnja sa tijelima i institucijama u Bosni i Hercegovini.....	131
12.2. Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci komitetima.....	135
XIII PREPORUKE OMBUDSMANA	142
ANEKS I PREGLED PRORAČUNA ZA 2019. GODINU	166
ANEKS II PREGLED OBVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2019.	167
ANEKS III TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA.....	172

I PREDGOVOR

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) je neovisna institucija koja je uspostavljena sa zadatkom da promovira dobru upravu i vladavinu prava, odnosno da štiti ljudska prava i osnovne slobode. Osnovana je prema Aneksu IV i VI Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini¹ (u daljem tekstu: Dejtonski sporazum), a sa radom je započela 1996. godine.

Institucija je akreditirana u status "A" pred Globalnom alijansom nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI), ranije Međunarodnim koordinacionim komitetom nacionalnih institucija za promociju i zaštitu ljudskih prava (ICC). Posljednja akreditacija izvršena je 24. studenog 2017. godine i potvrda je neovisnosti i funkcioniranja Institucije sukladno Pariškim principima², te daje ombudsmanima mogućnost glasanja u okviru GANHRI-a.

Institucija funkcionira na osnovi Ustava Bosne i Hercegovine i Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o ombudsmanu)³ kojim su zajamčeni neovisnost i okviri za strukturalno uređenje Institucije koji se odnose na promociju i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Zakonom o ombudsmanu su definirani mandat, nadležnosti, ovlasti, kao i pravila postupanja Ombudsmana Bosne i Hercegovine. Mandat Institucije je dodatno utvrđen slijedećim zakonima: Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, u kome je predviđeno da je Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine centralna institucija za zaštitu od diskriminacije, te da ona može postupati prema svim fizičkim i pravnim osobama⁴; zakonima o slobodi pristupa informacijama (za razinu Bosne i Hercegovine, ali i entitetske razine vlasti)⁵ po kojima su Ombudsmani nadležni za poduzimanje odgovarajućih mjera koje imaju za cilj poštivanje pravila pristupanja informacijama i zakonima o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima (za razinu Bosne i Hercegovine, ali i entitetske razine vlasti)⁶ po kojima su Ombudsmani nadležni za praćenje provođenja principa prigodom navedenih imenovanja, odnosno izdavanje mjera za poništavanje odluka i sl.

¹ Usvojen 21. studenog 1995. godine i ratificiran 14. prosinca 1995. godine.

² Pariški principi koje je 1993. godine usvojila Generalna skupština Ujedinjenih naroda na prijedlog Komiteta za ljudska prava iz 1992. godine - odnose se na status institucija za ljudska prava glede unaprjeđenja i zaštite ljudskih prava i predviđaju široku nadležnost istih u oblasti zaštite ljudskih prava. Radi se o minimalnim standardima koji pružaju smjernice za osnivanje, nadležnosti, dužnosti, sastav, uključujući pluralizam, neovisnost, način rada i kvazisudske aktivnosti institucija za zaštitu ljudskih prava.

³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2000, 19/2002, 35/2004 i 32/2006. Zakon o ombudsmanu donesen je 2000. godine i do danas je mijenjan i dopunjavao tri puta - 2002, 2004. i 2006. godine.

⁴ Članak 7. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 59/2009. i 66/2016.

⁵ Čl. 21 i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 i 100/2013; Čl. 21 i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/2001; Čl. 21 i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 32/2001 i 48/2011.

⁶ Čl. 16 i 17. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Savjeta ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 7/2003 i 37/2003; Članak 16 i 17. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013 i čl. 16 i 17. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 41/2003.

Institucija je organizirana prema teritorijalnom i funkcionalnom principu. Sjedište Institucije je u Banjoj Luci, a područni uredi se nalaze u Sarajevu, Mostaru i Brčkom, uz Terenski ured u Livnu. Po principu organiziranja uredskih dana pravnici Institucije rade tri dana u tjednu u Tuzli i dva puta mjesečno u neposrednom su kontaktu sa građanima u Bijeljini, Doboju, Grahovu, Drvaru, Kupresu, Glamoču i Bihaću.

Prema funkcionalnom principu, Institucija je organizirana u osam odjeljenja, i to po oblastima ljudskih prava: Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava djece, Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom, Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, Odjeljenje za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, Odjeljenje za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, Odjeljenje za eliminaciju svih oblika diskriminacije, Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode i Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi. S obzirom na veliki broj predmeta koji su registrirani ranijih godina u Instituciji, a odnosili su se na rad pravosuđa i uprave, Ombudsmeni su donijeli odluku da se unaprijedi elektronička baza podataka Institucije, na način da se predmeti iz ove oblasti vode posebice i uspostavi novo odjeljenje, tako da od 2019. godine Institucija ima osam odjeljenja.

U cilju zaštite prava građana, Ombudsmeni imaju obvezu da postupaju po pojedinačnim i grupnim žalbama građana ili djeluju *ex officio*, provode istražne postupke o povredama ljudskih prava, izdaju preporuke odgovornim tijelima za otklanjanje kršenja ljudskih prava, poduzimaju mjere na realiziranju izdatih preporuka i otklanjanju evidentnih kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda, obavještavaju fizičke i pravne osobe o njihovim pravima i obvezama, upoznaju fizičke i pravne osobe o mogućnostima sudske i drugih oblika njihove zaštite, stranama u istražnom postupku predlažu pokretanje postupka medijacije i dr.

Sukladno sa Zakonom o ombudsmanu, Institucija početkom svake kalendarske godine dostavlja godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine. Godišnje izvješće se javno prezentira i podnosi i stručnoj javnosti, profesionalnim organizacijama, domaćim i međunarodnim organizacijama, civilnom društvu, medijima i građanima. U godišnjem izvješću obvezno se navodi ukupan broj i priroda primljenih žalbi, zatim broj žalbi koje Ombudsmeni nisu uzeli u razmatranje, kao i razlozi za to, te broj žalbi koje su bile predmet istražnog postupka, kao i nalazi postupajućih pravnika o tomu. U godišnjem izvješću prezentiraju se i podaci o broju izdatih preporuka Ombudsmana koje su prihvaćene od strane odgovornih tijela vlasti, kao i statistički podaci koji se odnose na broj izdatih preporuka koje odgovorna tijela nisu prihvatila, tzv. nerealizirane preporuke.

Strukturu Godišnjeg izvješća o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu (u daljem tekstu: Godišnje izvješće za 2019. godinu) čine sljedeća poglavlja u oblastima ljudskih prava, i to: Ostvarivanje građanskih i političkih prava - u okviru ovog poglavlja date su i osnovne informacije koje se tiču izrade Specijalnog izvješća o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama; Praćenje i ostvarivanje ljudskih prava u oblasti pravosuđa i uprave; Ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava - u okviru ovog poglavlja ukratko su prezentirani i najvažniji dijelovi Specijalnog izvješća o stanju i problemima sa kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini;

Ostvarivanje prava osoba lišenih slobode; Ostvarivanje prava djece; Ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom; Eliminiranje svih oblika diskriminacije (sukladno sa Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine) i Ostvarivanje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina.

S obzirom na ograničenost finansijskih resursa, Ombudsmeni su odlučili da, sukladno odredbama Zakona o zabrani diskriminacije, Izvješće o pojavama diskriminacije uvrste kao zasebnu cjelinu u ovom godišnjem izvješću.

Uz navedena poglavlja, Godišnje izvješće sadrži i predgovor, zatim sažetak, te statističke podatke o postupanju Institucije u 2019. godini (u okviru ovog poglavlja prezentirani su i podaci o broju izdatih preporuka), poglavlje o suradnji Institucije sa medijima, kao i poseban dio koji se odnosi na suradnju Institucije sa tijelima i institucijama, NVO/NGO i civilnim sektorom.

Ombudsmeni u smislu ovog Godišnjeg izvješća i Zakona o ombudsmanu jesu tri osobe koje čine Instituciju. Ovu dužnost u vremenu koje obuhvata ovo izvješće obnašali su: prof. dr. Ljubinko Mitrović, dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine

Prof. dr. Ljubinko Mitrović

Dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

II SAŽETAK

U 2019. godini Ombudsmeni su registrirali najveći broj žalbi koje se odnose na kršenje građanskih i političkih prava, uključujući pravosuđe i upravu, te ekonomskih i socijalnih prava. Podnesene žalbe ukazuju da je građanima otežan pristup učinkovitim pravosuđu, uposlenju, socijalnim pravima, a često su ove povrede uzrokovane visokim stupnjem siromaštva⁷, korupcije te migracija stanovništva. Kada je riječ o migracionim procesima, sve je više indikatora koji ukazuju na odlazak mladih i obrazovanih građana Bosne i Hercegovine, što zahtijeva poduzimanje adekvatnih i žurnih mjera u cilju zaustavljanja ovog procesa⁸. Bosna i Hercegovina se i dalje suočava kao zemlja tranzita sa ogromnim prilivom neregularnih migranata⁹, što, također, zahtijeva da vlasti u Bosni i Hercegovini poduzmu učinkovitije mjere u cilju unaprjeđenja stanja u ovoj oblasti.

Podaci s kojim raspolažu Ombudsmeni ukazuju da su danas u Bosni i Hercegovini najugroženiji mladi, posebice zbog nemogućnosti zapošljavanja, a zatim umirovljenici¹⁰, osobe sa invaliditetom, obitelji sa jednim roditeljem, djeca, posebice u određenim životnim situacijama poput konfliktnih rastava svojih roditelja, te uposleni u pojedinim granama gospodarstva sa izuzetno niskim primanjima, kao što su ugostiteljstvo, trgovina, neke proizvodne djelatnosti i dr.

Prema evidenciji iz baze podataka Institucije, u tijeku 2019. godine ukupno je registrirano 3.218 žalbi. U razdoblju Izvješća izdate su ukupno 304 preporuke u 374 predmeta, od čega je 105 u potpunosti realiziranih, devet djelomično realiziranih i 77 preporuka po kojima je ostvarena suradnja sa Institucijom.

Najvažnije preporuke Ombudsmana tijelima vlasti svih razina i nadležnim institucijama odnose se na žurno poduzimanje dodatnih (posebice pronatalitetnih) mjera koje bi imale za cilj obezbjeđenje ostanka mladih i obrazovanih građana u Bosni i Hercegovini¹¹. Određene preporuke, s obzirom na njihovu složenost zahtijevaju duže razdoblje realiziranja. Međutim, Ombudsmane zabrinjava činjenica da u 124 preporuke nema reagiranja odgovornog tijela.

⁷ Kao posljedica velike stope neuposlenih, malih mirovina, najniže, odnosno prosječne plaće koje su daleko ispod zvanične potrošačke korpe, stope PDV kojom su podjednako oporezive i osnovne životne namirnice i najluksuznija roba, velikih socijalnih razlika između najvećeg broja stanovnika i male grupe građana koja imaju izuzetno velika primanja, nejednakih socijalnih davanja koja zavise od mjesta prebivališta i dr.

⁸ Uz navedene, tu su i problemi koji se odnose na potrebu potpune depolitizacije procesa zapošljavanja, zatim žurnost reforme obrazovanja, značajno podizanje razine pomoći i podrške nerazvijenim općinama/opštinama.

⁹ Portparol Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice UNHCR-a za jugoistočnu Evropu Neven Crvenković definirao je migranate i izbjeglice koji su u državu ušli na neregularan način, bez potrebnog odobrenja ili dokumenata koji se traže sukladno propisima o imigracijama kao neregularne migrante, a ne ilegalne, što ima određenu, i netočnu, pomalo "kriminalnu" konotaciju. Termin, neregularni migrant, koriste sva tijela i institucije UN-a, EU i Vijeća Europe. Za najveći broj ovih osoba Ombudsmeni su u Specijalnom izvješću o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini usvojili termin neregularni migranti, jer se u većini slučajeva radi o stranim državljanima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije sukladno sa procedurama nadležnih tijela u Bosni i Hercegovini glede ulaska stranaca u zemlju.

¹⁰ Trend odlaska mladih, ova kategorija stanovništva osjetit će nešto kasnije kada fondovi za mirovine postanu prazni.

¹¹ Izdvajanje dodatnih sredstava za zapošljavanje mladih, odnosno podrška u njihovom zapošljavanju, njihovo stambeno obezbjeđenje, značajno veća davanja društva po osnovu roditeljstva, odnosno rođenja dvoje i više djece, za obitelji sa više djece - povećanje iznosa za dječiji dodatak, odnosno ukidanje cenzusa na dječiji dodatak mora biti prioritet nadležnih, podsticaji rađanju moraju biti dio populacione strategije i demografije.

U okviru Odjeljenja za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava u tijeku 2019. godine ukupno je registrirano 978 predmeta. U fokusu rada ovog Odjeljenja u 2019. godini bili su predmeti koji se odnose na postupanja policije, a posebice u segmentu javnih okupljanja i uloge policije prigodom održavanja istih, zatim predmeti koji se odnose na rad inspekcija svih razina vlasti, te službi besplatne pravne pomoći. Značajan broj predmeta registriran je i u oblasti imovinsko-pravnih odnosa, vladinih i ministarskih imenovanja, migracija i azila i javnih isprava.

Kako se najveći broj registriranih predmeta u okviru ovog Odjeljenja odnosi na povrede prava koje se tiču pristupa informacijama, to Ombudsmani žele da ukažu na važnost poduzimanja mjera u cilju otklanjanja uočenih kršenja uzimajući u obzir pretpostavku da je ovaj mehanizam značajan za izgradnju demokratskog društva, a učinkovit sustav ostvarivanja i zaštite prava na pristup informacijama predstavlja ogledalo odgovornosti i transparentnosti vlasti. U oblasti pristupa informacijama u Instituciji se još od 2015. godine bilježi povećanje broja žalbi što može biti rezultat više faktora, i to: češćeg kršenja prava na pristup informacijama od strane javnih tijela u Bosni i Hercegovini, bolje informiranosti građana o mehanizmima zaštite prava na pristup informacijama, ali svakako i rezultat djelovanja Institucije, kao tijela koje nadzire primjenu zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. Ne može se zanemariti ni uloga medija u promociji navedenih zakona, posebice ako se u obzir uzme činjenica da, zbog nepostojanja posebnih zakona o medijima, i sami mediji veoma često koriste zakone o slobodi pristupa informacijama kao alat za pribavljanje važnih informacija u svrhu izvješćivanja javnosti. Najčešći razlozi obraćanja Instituciji jesu neodlučivanje po zahtjevima za pristup u zakonom propisanom roku, nemogućnost korištenja pravnog lijeka i odbijanje pristupa informacijama za koje građani smatraju da trebaju biti dostupne.

U Odjeljenju za praćenje i ostvarivanje prava u pravosuđu i upravi u 2019. godini registriran je 851 predmet. Raščlanbom zaprimljenih žalbi može se zaključiti da se građani obraćaju zbog neprimjerene dužine trajanja sudskih postupaka, neučinkovitog provođenja sudskih odluka posebice kada je izvršenik općina/opština, kanton/županija ili entitet, kao i sa žalbama na rad sudaca zbog povreda odredbi procesnih zakona. Veliki je broj obraćanja građana žalbama na rad tužiteljstava zbog neblagovremenog postupanja tužitelja po prijavama za izvršena krivična djela.

Žalbe građana na rad tijela javne uprave, kao i prethodnih godina, odnose se na dužinu trajanja upravnog postupka, ćutanje administracije, neučinkovito reagiranje inspeksijskih službi i nepostupanje nadležnih tijela u zakonskim rokovima prigodom odlučivanja o zahtjevima stranaka. Ombudsmani ističu da kvalitet javnih usluga i rad tijela javne uprave za građanina predstavlja opipljivi pokazatelj funkcionalnosti određene države. Dobra uprava treba da bude na usluzi zajednici i da promovira povjerenje društva u izvršnu vlast, doprinosi političkoj stabilnosti i podstiče ekonomski razvoj i socijalno blagostanje.

Pravosudni sustav treba da bude organiziran na način da tijela koja ga čine mogu da ispune zahtjeve predviđene člankom 6. stavak 1. Europske konvencije. To podrazumijeva obvezu države potpisnice da se postupci u građanskim stvarima i po krivičnim optužbama, pred sudovima i drugim državnim tijelima, vode bez neopravdanog odugovlačenja i završe u razumnom roku.

Ekonomska, socijalna i kulturna prava jamče se ustavima Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine, te ustavima deset županija/kantona, dok se preciznije uređuju

zakonima na razini entiteta i županija/kantona. Tijekom 2019. godine, u Odjeljenju za ekonomska, socijalna i kulturna prava ukupno je registrirana 801 žalba. Najveći broj zaprimljenih žalbi odnosi se na povredu prava na rad, a najuočljivije su povrede natječajnih procedura prigodom zapošljavanja, nezakonitosti u svezi sa otkazivanjem ugovora o radu, zatim procedura koje se odnose na napredovanje u službi, neuplaćivanje doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje, kao i neisplaćivanje plaća radnicima od strane poslodavca.

Žalbe iz oblasti obrazovanja se odnose na nedonošenje rješenja od strane ministarstava nadležnih za oblast obrazovanja, nemogućnost pohađanja škole u kojoj je školovanje započeto tijekom školske godine, kao i na loše materijalne uvjete, odnosno neadekvatan prostor za odvijanje nastave. Određeni broj predmeta odnosio se na postupak provođenja natječajnih procedura na visokoškolskim ustanovama, akreditaciju visokoškolskih ustanova, ekvivalenciju diploma i nepriznavanje odgovarajućih zvanja u nastavno-znanstvenim oblastima u okviru visokog obrazovanja.

Broj predmeta koji su u Instituciji registrirani kao komunalni predmeti, a koji se odnose na snabdijevanje stanovništva vodom, strujom, plinom itd. iz godine u godinu raste. U 2019. godini u ovoj oblasti razmatrane su žalbe koje su se odnosile na neizvršavanje usluga od strane komunalnih poduzeća, probleme u svezi sa vodosnabdijevanjem, neriješene zahtjeve za priključenje na vodovodnu mrežu, probleme vezane sa izborom upravnika zaduženog za upravljanje i održavanje zajedničkih dijelova stambenih zgrada/ulaza, pružanje i uskraćivanje usluga od strane komunalnih poduzeća, nepravilnosti prigodom obračunavanja komunalnih usluga, zastarjelost komunalnih potraživanja itd.

U oblasti zdravstvene zaštite, značajan broj žalbi odnosio se na nemogućnost refundiranja troškova koji padaju na teret fondova zdravstvenog osiguranja, te nemogućnost ostvarivanja zdravstvene skrbi/zaštite zbog nedostupnosti lijekova određenim kategorijama bolesnika prema njihovim stvarnim potrebama. Istodobno, evidentni su i problemi nabavke lijekova koji nisu registrirani, niti dostupni u Bosni i Hercegovini.

U oblasti mirovina, tijekom 2019. godine registrirane žalbe odnosile su se na dužinu postupaka u prvom i drugom stupnju u svezi sa priznavanjem prava na mirovinu, kao i određenih nepravilnosti prigodom obračuna novčanog iznosa mirovina. Osim toga, problem predstavljaju i spore procedure priznavanja i ostvarivanja prava ukoliko je podnositelj žalbe radni staž ostvario u drugim državama, tj. postupci u svezi priznavanja srazmjernog dijela mirovine, a koji pada na teret različitih nositelja osiguranja, sukladno sporazumima o socijalnom osiguranju koje je Bosna i Hercegovina potpisala sa drugim državama.

U oblasti socijalnih prava, Institucija uočava probleme koji se odnose na funkcioniranje centara za socijalni rad u Bosni i Hercegovini, zbog čega je u listopadu 2019. godine sačinjeno Specijalno izvješće o stanju i problemima sa kojima se u svom radu susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini, sa preporukama koje su upućene nadležnim tijelima u cilju njihovog realiziranja, te je isti prezentiran javnosti.

Tijekom 2019. godine Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode zaprimio je ukupno 129 žalbi. Kao i prethodnih godina, žalbe koje je zaprimilo ovo Odjeljenje u najvećem

broju odnosile su se na nezadovoljstvo pruženom kvalitetom zdravstvene zaštite u kazneno-popravnim ustanovama, zatim na pitanja uskraćivanja korištenja vanzavodskih pogodnosti od strane osuđenih osoba, pitanje premještaja osuđenih osoba iz jedne u drugu kazneno-popravnu ustanovu (u istom entitetu, odnosno iz ustanove jednog u ustanovu drugog entiteta), institut uvjetnog otpusta, nezadovoljavajuće uvjete smještaja i tretmana u kazneno-popravnim ustanovama, neki vid zlostavljanja, odnosno žalbe na nekorektno ponašanje osoblja ili nasilje od strane drugih osuđenika, neostvarivanje posjeta članova obitelji, rješavanje statusnih pitanja osuđenih osoba i dr.

Ombudsmani godinama ukazuju na problem koji je prisutan zbog složenog sustava izvršenja krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini. Naime, izvršenje krivično-pravnih sankcija regulirano je zakonom na razini Bosne i Hercegovine, entitetskim zakonima i zakonom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Ovakav sustav, u kojem postoje četiri različita zakona o izvršenju krivično-pravnih sankcija (uz nekoliko desetina podzakonskih akata), za posljedicu ima postojanje različitih pravnih normi koje uređuju istu oblast na različite načine, što dovodi do nejednakog tretmana osuđenih osoba, u zavisnosti od toga koji sud ih je osudio, te od toga u ustanovi kojeg entiteta izdržavaju kaznu zatvora.

U Bosni i Hercegovini nije uspostavljen nacionalni preventivni mehanizam, bez obzira na obveze ustanovljene Opcionim protokolom¹², uz UN Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka (OPCAT). Međutim, kroz projekat Jačanja kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine s ciljem implementacije mandata Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini, izvršena je odgovarajuća obuka o mandatu i funkcioniranju NPM/PM¹³, te su tako stvoreni preduvjeti da Institucija preuzme ulogu ovog mehanizma. U sklopu ovog projekta ombudsmani su posjetili sve veće policijske stanice u Bosni i Hercegovini u cilju utvrđivanja stanja u prostorijama za zadržavanje, nakon čega su sačinili¹⁴ Specijalno izvješće o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini sa preporukama koje su upućene nadležnim tijelima u cilju njihovog realiziranja, te je isti prezentiran javnosti.

U Odjeljenju za praćenje ostvarivanja prava djece u tijeku 2019. godine ukupno je registrirano 198 žalbi. Postupajući po individualnim žalbama zaprimljenim u ovom Odjeljenju, kao i predmetima otvorenim *ex officio*, registrirani su predmeti u kojima su djeca žrtve nasilja u obitelji, te žrtve vršnjačkog nasilja. Tijekom 2019. godine Ombudsmani su sačinili Specijalno izvješće o zabrani tjelesnog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini¹⁵ sa preporukama koje su upućene nadležnim tijelima u cilju njihovog realiziranja, te je isti prezentiran javnosti. Ovim Izvješćem dat je doprinos u oblasti zaštite prava djeteta, kako bi tijela izvršne i zakonodavne vlasti pristupili ozbiljnom razmatranju uvođenja eksplicitne zabrane tjelesnog kažnjavanja djeteta tamo gdje to do sada nije urađeno.

¹² Projekat je realiziran u suradnji sa Ombudsmanom Republike Bugarske, uz podršku Veleposlanstva Republike Bugarske.

¹³ Projekat je proveden u suradnji sa Ombudsmanom Republike Bugarske, uz podršku Veleposlanstva Republike Bugarske.

¹⁴ U travnju 2019. godine.

¹⁵ <https://www.ombudsman.gov.ba/Download.aspx?id=286&lang=BS>

Postupajući po žalbama građana može se konstatirati da se veliki broj žalbi u 2019. godini odnosi na zaštitu prava djeteta u sudskim i upravnim postupcima, gdje su najčešća ugrožavanja prava djece vezana za tzv. konfliktne rastave. Podnositelji žalbi najčešće u svojim predmetima kao odgovornu stranu navode centre za socijalni rad, sudove i tužiteljstva, obrazovne ustanove, zdravstvene i druge ustanove. Ombudsmeni pozdravljaju sva zakonska rješenja koja se tiču poboljšanja kvalitete i dostupnosti zdravstvene skrbi/zaštite za svu djecu, ali i dalje ukazuju na obvezu iz Konvencije UN o pravima djeteta za uspostavljanje bezuvjetne zdravstvene zaštite za svu djecu do navršene 18 godine života. Siromaštvo i teška materijalna situacija u Bosni i Hercegovini itekako teško pogađaju djecu, posebice s obzirom na trendove globalizacije, krizu u obiteljskim odnosima i poremećen sustav vrijednosti.

Posebnu pozornost treba posvetiti kategoriji samohranih roditelja i ostvarivanju prava djece samohranih roditelja, te je u tu svrhu potrebno pristupiti ozbiljnim analizama i realnim procjenama s ciljem osnivanja i rada alimentacionih fondova.

U Bosni i Hercegovini primijetni su pozitivni pomaci, posebice u segmentu usvajanja strateških dokumenata koji se odnose na ostvarivanje i zaštitu prava osoba sa invaliditetom¹⁶. Međutim, preporuke međunarodnih tijela pokazuju da je neophodno kontinuirano raditi na podizanju svijesti javnosti, odnosno promociji i zaštiti prava osoba sa invaliditetom.

U Odjeljenju za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom u tijeku 2019. godine ukupno je registrirano 48 predmeta. Najveći broj predmeta u oblasti ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom odnosi se na probleme ostvarivanja prava ovih osoba u oblasti socijalne i zdravstvene skrbi, zatim prava iz mirovinsko-invalidske zaštite, prava na obrazovanje, zapošljavanje, smještaj u ustanove socijalne skrbi, kao i pitanje dostupnosti javnog prijevoza. Određenim brojem žalbi, građani su po ko zna koji put izrazili nezadovoljstvo radom Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni su kontinuirano uključeni u praćenje stanja u ustanovama za smještaj osoba sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama, a u 2019. godini je dodatan angažman bio vezan za stanje u Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Pazarić.

Ombudsmeni ukazuju da se 2019. godine navršilo deset godina od usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine kojim je Instituciji povjerena uloga centralne institucije za zaštitu od diskriminacije. U Zakonu o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine propisana je odredba kojom se predviđa posebna proračunska stavka za rad Odjeljenja za diskriminaciju, ali ta odredba nije nikada implementirana, a što u najvećoj mjeri ograničava proaktivno postupanje Institucije s ciljem prevencije diskriminacije. Slično kao i prethodnih godina Ombudsmeni svoje aktivnosti u oblasti diskriminacije usmjeravaju na postupanje po pojedinačnim žalbama, a čiji broj ostaje kontinuirano visok.

U Odjeljenju za eliminaciju svih oblika diskriminacije u tijeku 2019. godine ukupno je registrirano 206 predmeta. Najveći broj žalbi u razdoblju Izvješća, odnosio se na mobing, kao poseban oblik

¹⁶ U Federaciji Bosne i Hercegovine usvojena je Strategija za unaprjeđenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine 2016.-2021. Također, u Republici Srpskoj usvojena je Strategija unaprjeđenja društvenog položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srpskoj 2017.-2026.

diskriminacije na radnom mjestu (evidentno je značajno povećanje u odnosu na prethodnu godinu), zatim slijede žalbe na diskriminaciju temeljem nacionalnog ili socijalnog podrijetla, temeljem članstva u sindikatu ili drugom udruženju, temeljem starosne dobi, temeljem vjere i temeljem etničke pripadnosti. Sve su češći slučajevi višestruke diskriminacije na način da prijavitelj diskriminacije po određenom osnovu, u nekom narednom razdoblju bude dodatno izložen i viktimizaciji.

Kao i prethodnih godina registrirana su 94 predmeta u kojima stranke nisu precizirale osnov diskriminacije, što je posljedica odredbe članka 2. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine koja taksativno navodi zabranjene osnove diskriminacije, te kao osnov diskriminacije predviđa i *„svaku drugu okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogući ili ugrozi priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima života“*.

Institucija ima i posebnu ulogu u zaštiti prava žena, posebice u smislu promocije i zaštite ženskih prava, a što je prepoznato i od strane Odbora za ukidanje diskriminacije žena (CEDAW). I dalje postoji neophodnost za dodatnu promociju prava žena i principa ravnopravnosti spolova u gotovo svim segmentima života, a posebice kada govorimo o zastupljenosti žena u političkom životu, eliminaciji diskriminatorских stereotipa u obrazovnim materijalima, nejednake plaćenosti žena za isti posao, pitanjima nasilja u obitelji...

Položaj prava manjina u Bosni i Hercegovini ostao je nepromijenjen. Nije učinjen pomak u pravcu sveobuhvatnih ustavnih promjena koje bi doprinijele izjednačavanju prava nacionalnih manjina u pravima sa konstitutivnim narodima. Naime, pasivno biračko pravo na svim razinama još nije omogućeno nacionalnim manjinama. Zakoni o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina štite položaj, ravnopravnost i prava 17 nacionalnih manjina prisutnih u Bosni i Hercegovini.

Na kraju, mora se raditi na strateškim dokumentim i provedbenim mehanizmima koji bi definirali socijalni status svakog stanovnika Bosne i Hercegovine pri čemu je uvođenje socijalne karte u oba entiteta i Brčko distriktu neophodno, kao i reguliranje jasnih i transparentnih kriterija za dodjelu pomoći, uz uspostavljanje baza podataka, a sve s ciljem da svi ugroženi pojedinci i obitelji dobiju adekvatnu pomoć.

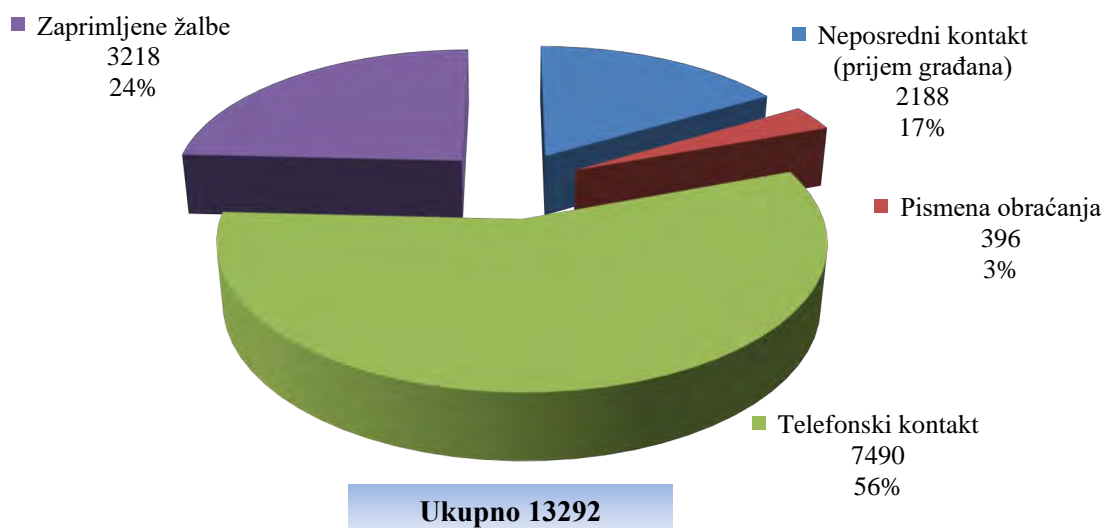

III PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2019. GODINI

Tijekom 2019. godine Institucija je zaprimila ukupno 3.218 žalbi. U poređenju sa 2018. godinom registrirano je 48 žalbi manje. Tijekom razdoblja izvješćivanja Instituciji se obratilo ukupno 13.292 građana (izravni kontakti, telefonski pozivi, elektronička pošta i pismene žalbe).

Zajedno sa predmetima prenesenim iz prethodnih godina, u radu je evidentirano ukupno 5.239 žalbi. U 2019. godini završeno je 3.205 predmeta.

Najveći broj žalbi odnosi se na povrede građanskih i političkih prava i to (978) predmeta, zatim slijede žalbe koje su se odnosile na kršenje prava u pravosuđu i upravi (851), ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (801), sve oblike diskriminacije (206), kršenja prava djece (198), povrede prava osoba lišenih slobode (129), povrede prava osoba sa invaliditetom (48) i na kraju, povrede prava nacionalnih i vjerskih manjina (7).

Grafikon 1

U razdoblju Izvješća Ombudsmeni su izdali 304 preporuke u 374 predmeta. Stupanj realiziranja preporuka prikazan je u tabeli 1.

Način realiziranja preporuka u predmetima	Broj predmeta sa izdatom preporukom u 2019. godini	Broj predmeta sa izdatom preporukom u 2018. godini
Realizirana	105	123
Ostvarena suradnja	7	115
Djelomično realizirana	9	3
Nema odgovora	124	44
Nije realizirana	59	66
Ukupan broj predmeta sa izdatom preporukom	374	351

Tabela 1

SPECIJALNA IZVJEŠĆA KOJA SU URAĐENA U 2019. GODINI:

- Specijalno izvješće o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini, u okviru kojeg su u svrhu provjere i utvrđivanja stanja u prostorijama u kojima se smještaju/zadržavaju osobe lišene slobode, izvršeni posjeti i upućene preporuke policijskim upravama u sastavu Ministarstva unutarnjih/unutrašnjih poslova Republike Srpske, zatim Ministarstva unutarnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, te županijska/kantonalna ministarstva unutarnjih/unutrašnjih poslova i Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine;
- Specijalno izvješće o stanju i problemima sa kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini koji je zasnovan na slabostima sustava prepoznatim od strane samih centara za socijalni rad, ali i kroz žalbe kojima su se građani obratili Ombudsmanima, tražeći zaštitu svojih prava. Izvješće daje odgovor na pitanja odgovaraju li postojeća zakonska rješenja, koja reguliraju ovu oblast, sadašnjem stanju i potrebama, jesu li trenutno raspoloživi resursi centara dovoljni da odgovore svim obvezama propisanim zakonskim i podzakonskim aktima i kakve sve probleme imaju centri za socijalni rad u svom svakodnevnom radu;
- Specijalno izvješće o Zabrani tjelesnog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini ima za svrhu da ukaže na smisao uvođenja zabrane tjelesnog kažnjavanja djeteta tamo gdje to do sada nije učinjeno. Zabrana sama po sebi ne treba biti isključivo sankcioniranje, odnosno kažnjavanje nasilja koje počine roditelj, brat, sestra, staratelj ili usvojitelj, već i stvaranje što boljih uvjeta za tzv. pozitivno roditeljstvo, odnosno roditeljstvo bez nasilnih metoda u odgoju i odrastanju djeteta;
- Specijalno izvješće o iskustvima u primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, u okviru kojeg je provedeno sveobuhvatno istraživanje postupanja javnih tijela na razini Bosne i Hercegovine, entiteta, županija/kantona, općina/opština i gradova i upućene preporuke nadležnim javnim tijelima, čija provedba treba rezultirati bezuvjetnom primjenom međunarodnih standarda slobode prava na pristup informacijama i uspostavljanjem učinkovitog zakonodavnog i institucionalnog sustava za ostvarivanje i zaštitu prava na pristup informacijama.

Specijalno izvješće o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini

Specijalno izvješće o stanju i problemima s kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini

Specijalno izvješće „Zabranu tjelesnog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini”

Specijalno izvješće o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini

IV GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima obvezuje se Bosna i Hercegovina da poštuje građanska i politička prava pojedinca, uključujući pravo na život, slobodu vjeroispovjesti, slobodu govora, slobodu okupljanja, izborna prava i pravo na pravično suđenje.

Imajući u vidu da se u proteklih deset godina permanentno najveći broj registriranih žalbi u Instituciji veže za povrede prava od strane pravosuđa i uprava, to su Ombudsmani u 2019. godini odlučili da pored Odjeljenja za praćenje ostvarivanja građanskih i političkih prava uspostave posebno odjeljenje koje se bavi isključivo žalbama koje se odnose na povredu prava u oblasti pravosuđa i uprave. S tim u svezi, oblast pravosuđa i uprave obrađena je u posebnom poglavlju Godišnjeg izvješća.

Najveći broj žalbi u 2019. godini, kao i tijekom ranijih godina, registriran je u okviru Odjeljenja za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava. Registrirane žalbe razmatrane su prema povredi prava na koju se odnose, i to: pristup informacijama (275), imovinsko-pravni odnosi (169), policija (154), inspekcije (80), vladina i ministarska imenovanja (56), migracije i azil (52), ratne štete (50), javne isprave (42), mediji i sloboda informiranja (8), besplatna pravna pomoć (5), korupcija (4), sloboda okupljanja (3) i vjerske slobode (2).

U okviru ovog Odjeljenja ukupno je registrirano 978 predmeta, što je u poređenju sa 2018. godinom za 88 predmeta manje, a zbog razdvajanja odjela. Iz ranijih godina preneseno je 1.066, tako ih da je ukupno u radu bilo 2044. Završena su 544 predmeta.

POVREDE	Broj predmeta
Pristup informacijama	275
Imovinsko-pravni odnosi	169
Policija	154
Inspekcije	80
Vladina i ministarska imenovanja	56
Migracije i azil	52
Ratne štete	50
Javne isprave	42
Mediji i sloboda informisanja	8
Besplatna pravna pomoć	5
Korupcija	4
Sloboda okupljanja	3
Vjerske slobode	2
Ukupno	978

U Sjedištu Institucije u Banjoj Luci registrirano je 325 predmeta, u Područnom uredu u Sarajevu 397, u Područnom uredu Mostar 65, u Područnom uredu Brčko 90, a Terenski ured Livno registrirao je 101 predmet.

U okviru Odjeljenja izdato je 175 preporuka. Najveći broj izdatih preporuka odnosio se na povredu prava na pristup informacijama (57), zatim slijede vladina i ministarska imenovanja (27), migracije (10), imovinsko-pravni odnosi (8), javne isprave (8), policija (5), inspekcije (5) i ratne štete (2). Od ukupnog broja izdatih preporuka realizirana je 51 preporuka, djelimično su realizirane 2, ostavarena je suradnja sa tijelima u 38 preporuka, 29 preporuka nije ralizirano, a za 55 izdatih preporuka nema odgovora.

U daljem tekstu napravljen je presjek stanja po kategorijama povreda prava koji se odnosi na ostvarivanja političkih i građanskih prava u Bosni i Hercegovini.

4.1. Sloboda pristupa informacijama

Pravo na pristup informacijama smatra se osnovnom pretpostavkom u izgradnji demokratskog društva. Učinkovit sustav ostvarivanja i zaštite prava na pristup informacijama predstavlja ogledalo odgovornosti i transparentnosti svake vlasti. Građanima je neophodno omogućiti da, putem učinkovitih mehanizama, pokreću različita pitanja od javnog interesa.

Uključivanje javnosti u proces donošenja odluka treba biti zasnovano na principima transparentnosti i otvorenosti javnih tijela čime se jača povjerenje građana u tijela vlasti i na taj način realizira dvosmjerna komunikacija na relaciji građani - javna tijela.

Institucija, shodno odredbama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹⁷ i važećim zakonima o slobodi pristupa informacijama¹⁸ postupa po žalbama koje se odnose na povredu prava na pristup informacijama, provodi istrage po službenoj dužnosti, a ima nadležnost i za izradu i dostavljanje vodiča i općih preporuka koje se odnose na provođenje i primjenu zakona iz ove oblasti.

4.1.1. Zakonodavstvo

Pravo na pristup informacijama u Bosni i Hercegovini uređeno je zakonima usvojenim na razini Bosne i Hercegovine i entitetskim razinama. Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini usvojen je 2000. godine, a 2001. godine usvojeni su Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske.

U Brčko distriktu BiH na snazi je Uputstvo/Naputak za primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine¹⁹ kojim se uređuju pitanja koja treba da doprinesu učinkovitijoj primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, u Brčko

¹⁷ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2000., 19/2002., 35/2004 i 32/2006.

¹⁸ Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 i 100/2013; Zakon o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/2001; Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 32/2001 i 48/2011.

¹⁹ Uputstvo/Naputak za primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BD BiH, broj 36/2004.

distriktu BiH, a odnose se na pitanja koja doprinose pravilnijem postupanju u primjeni tog Zakona, te na određivanje visine troškova usluge umnožavanja informacija.

S ciljem njegovog unaprjeđenja Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine je nekoliko puta mijenjan. Najznačajnije izmjene i dopune ovog zakona odnosile su se na propisivanje obveze donošenja rješenja po zahtjevu za pristup informacijama, definiranje kaznenih odredbi, te propisivanje nadležnosti upravnog inspektorata u slučajevima nepoštovanja odredbi navedenog Zakona.

Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine izmijenjen je jednom, i to u dijelu koji se odnosi na obvezu donošenja rješenja po zahtjevu za pristup informacijama i pitanja drugostupanskog tijela, koje odlučuje po žalbi na rješenje.

Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske do sada nije mijenjan.

4.1.2. Inicijative za izmjenu zakonodavstva

Tijekom 2019. godine nastavljene su aktivnosti usmjerene u pravcu izmjena i dopuna, odnosno usvajanja novog zakonodavstva koje treba biti u potpunosti usklađeno sa međunarodnim standardima. U tom smislu su usmjerene i aktivnosti Zajedničke inicijative Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) i Europske unije (SIGMA) - Podrška poboljšanju upravljanja²⁰, čiji ključni cilj predstavlja jačanje temelja za poboljšanje javnog upravljanja, a samim tim i podršku društveno-ekonomskom razvoju kroz izgradnju kapaciteta javnog sektora, jačanje horizontalnog upravljanja i poboljšanje dizajna i provedbe reformi javne uprave, uključujući pravilno određivanje prioriteta, redoslijed i proračun.²¹

U siječnju 2019. godine SIGMA je objavila dokument pod nazivom „*Poboljšanje zakonodavnog okvira za pristup javnim informacijama u Bosni i Hercegovini*“, koji sadrži sveobuhvatnu analizu zakonodavstva o pristupu javnim informacijama u Bosni i Hercegovini i to na razini Bosne i Hercegovine, u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH. Analiza je fokusirana na usklađenost relevantnih zakona sa međunarodnim standardima i najboljim

²⁰ Reforma javne uprave definirana je kao jedan od tri stuba uspjeha na putu ka članstvu u EU pored vladavine prava i ekonomskog upravljanja što je čini jednim od ključnih uvjeta za članstvo u Europskoj uniji za razdoblje od 2014. do 2016. godine. Godine 2014. OECD/SIGMA su razvili Principe javne uprave koji tvore osnovu za rad Europske komisije u oblasti reforme javne uprave. Principi definiraju što dobro upravljanje podrazumijeva u praksi i navode glavne zahtjeve koje trebaju slijediti zemlje tijekom procesa pridruživanja EU. Iako su opći kriteriji dobrog upravljanja univerzalni, ovi Principi su stvoreni za zemlje koje traže pristupanje EU i primaju pomoć EU kroz Instrument predpristupne pomoći (IPA). Zahtjevi *acquis*-a, kao i druge smjernice i instrukcije EU, su srž Principa u oblastima gdje je *acquis* proveden. U drugim oblastima, Principi su izvedeni iz međunarodnih standarda i zahtjeva, kao i dobrih praksi u zemljama članicama EU i/ili Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Kao najmanji pokazatelj dobre uprave, zemlje bi trebale obezbijediti usklađenost sa ovim fundamentalnim Principima. Svrha principa je, prema tome, pomoći zemljama koje se pridružuju EU u identifikaciji izazova i slabih točaka u funkcioniranju javne uprave i planiranju potrebnih izmjena. Također na osnovu Principa, Europska komisija će mjeriti napredak u zemljama. Principi javne uprave zajednički su za BiH i šest zemalja: Srbiju, Makedoniju, Albaniju, Kosovo, Crnu Goru i Tursku. Iako principi nisu obavezujući, oni su kreirani kao smjernice ka dobroj upravi i ispunjavanju zahtjeva EU integracija. Principi se odnose na: strateški okvir reforme javne uprave, izradu i koordinaciju politika, državnu službu i upravljanje ljudskim potencijalima, odgovornost, pružanje usluga i finansijsko upravljanje u javnom sektoru. Dokument sadrži 19 ključnih zahtjeva iz kojih proizilazi ukupno 48 principa. Informacija dostupna na <http://rju.parco.gov.ba/sigma-principi/>

²¹ Informacija dostupna na: <http://www.sigmaxweb.org/about/>

međunarodnim praksama u ovoj oblasti nakon čega su definirane preporuke o mogućim izmjenama i dopunama kojima se povećava transparentnost javnih tijela i usklađuju standardi pristupa informacijama širom zemlje. Definirane preporuke odnose su se na nedostatak odredbi kojima se uređuje proaktivno objavljivanje informacija, slab institucionalni okvir za nadzor nad primjenom zakonodavstva o pristupu javnim informacijama, kao i nedostatke u postupku ostvarivanja pristupa informacijama na zahtjev.

Ombudsmeni su uputili Komentare na SIGMA model Prednacrtu Zakona o pravu na pristup javnim informacijama BiH od 2. rujna 2019. godine²², sa prijedlogom izmjena teksta u Prednacrtu. Ombudsmeni nastavljaju pratiti navedeni proces i u okviru mandata Institucije poduzimati aktivnosti u cilju usvajanja zakonodavstva koje će odgovoriti potrebama suvremenog društva.

4.1.3. Žalbe u Instituciji

Najčešći razlog obraćanja Instituciji u 2019. godini jeste neodlučivanje u zakonom propisanom roku, nemogućnost korištenja pravnog lijeka i odbijanje pristupa informacijama za koje građani smatraju da trebaju biti dostupne, jer su javnom interesu.

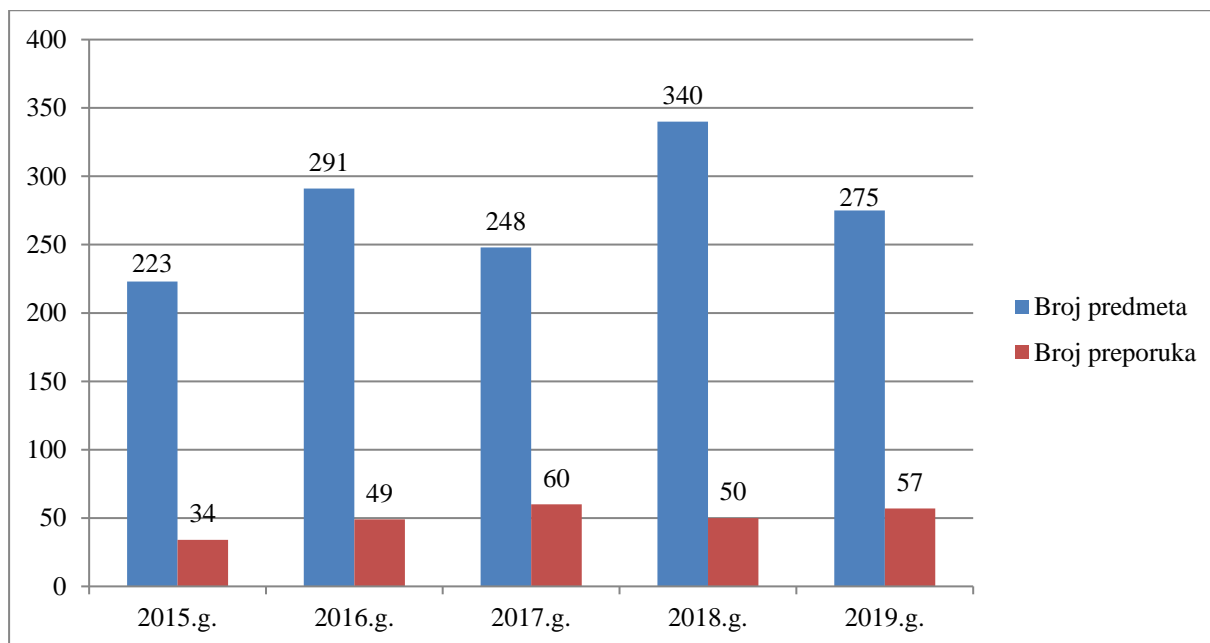
U 2019. godini zaprimljeno je 275 žalbi, a izdato je 57 preporuka. Izdate preporuke se odnose na šutnju administracije, odnosno nepostupanje po zahtjevima za pristup informacijama i po žalbama protiv prvostupanjskih rješenja, nenavođenje pouke o pravnom lijeku u rješenjima, utvrđivanje izuzetaka u situacijama kada informacije ne predstavljaju izuzetke, neprovođenje testa javnog interesa ili neadekvatno provođenje testa javnog interesa, neimenovanje službenika za informiranje i slično.

Analizom podataka iz elektroničke baze žalbi, može se zaključiti da od 2015. godine u ovoj oblasti postoji evidentno povećanje broja žalbi. Povećanje broja žalbi može biti rezultat nekoliko faktora, i to: češćeg kršenja prava na pristup informacijama od strane javnih tijela u Bosni i Hercegovini, bolje informiranosti građana o mehanizmima zaštite prava na pristup informacijama, ali svakako i rezultat djelovanja Institucije, kao tijela koje nadzire primjenu zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. Ne može se zanemariti ni uloga medija u promoviranju navedenih zakona, posebice s obzirom na činjenicu da, zbog nepostojanja posebnih zakona o medijima, i sami mediji koriste zakone o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, kao alat za pribavljanje informacija u svrhu izvješćivanja javnosti.

U nastavku dajemo usporedni pregled zaprimljenih žalbi i broj izdatih preporuka u ovoj oblasti za razdoblje 2015.-2019. godina.

---

²² Akt Institucije broj OI-K-SA-140/19 od 20.09.2019. godine.

Institucija je zadovoljna suradnjom koju je tijekom 2019. godine ostvarila sa najvećim brojem javnih tijela. U veoma malom broju slučajeva suradnja nije ostvarena, a detaljan prikaz javnih tijela sa kojima nije ostvarena suradnja, dat je u aneksu ovog izvješća.

U razdoblju izvješćivanja nastavljena je pozitivna praksa javnih tijela da se obraćaju Instituciji u slučaju nejasnoća ili dilema u svezi sa načinom postupanja po zahtjevima za pristup informacijama. Institucija je tim povodom izdala nekoliko mišljenja u svezi sa različitom problematikom. Dostavljena mišljenja odnosila su se na pitanje priopćavanja informacija u svezi sa provedenim natječajnim procedurama za prijam u radni odnos²³, postupak provjere vjerodostojnosti diploma državnih službenika i namještenika²⁴, informacije o uposlenim djelatnicima javnih tijela²⁵, objavu Registra uposlenih u javnom sektoru na području Kantona Sarajevo²⁶, kao i pitanje dostave medicinske dokumentacije iz zdravstvenih kartona pacijenata, a na zahtjev policijskih tijela²⁷.

U tijeku 2019. godine u suradnji sa Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini, u oblasti pristupa informacijama održani su treninzi kojima su prisustvovali javni djelatnici iz Brčko distrikta BiH i Kantona 10, kao i radionica o temi „Mehanizam rada Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH“, u okviru kojih se govorilo i o slobodi pristupa informacijama.

U 2019. godini značajna aktivnost Ombudsmana odnosila se i na pitanje provjere diploma državnih djelatnika.

Primjer: Institucija je zaprimila akt Sekretarijata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine kojim se traži mišljenje u povodu provođenja aktivnosti provjere diploma namještenika i državnih djelatnika. U svezi sa navedenom problematikom Agencija za zaštitu osobnih podataka u Bosni i

²³ Ž-SA-05-1397/19

²⁴ Ž-SA-05-580/19

²⁵ Ž-SA-05-1148/19

²⁶ Ž-SA-05-449/19

²⁷ Ž-SA-05-1143/19

Hercegovini, izdala je Mišljenje, u kojem je, između ostalog, navedeno: „*mišljenja smo, da dovodenje pod sumnju svih javnih isprava na ovakav način, štetno i za javni interes jer se takvim postupanjem narušava pravna sigurnost*“²⁸. Agencija je zauzela i stav da se na ovakav način narušava ljudsko dostojanstvo uposlenih ako se svi stavljaju pod sumnju, o čemu bi bilo poželjno zatražiti mišljenje drugih institucija nadležnih za zaštitu ljudskih prava. Navedeno mišljenje predstavljalo je povod za obraćanje Ombudsmanima. U mišljenju koje su izdali Ombudsmani²⁹ istaknuto je da je pravo na zaštitu osobnih podataka jedno od osnovnih prava svakog čovjeka, te da svrha zaštite osobnih podataka jeste zaštita privatnog života. Također, ukazano je na odredbe Zakona o zaštiti osobnih podataka u Bosni i Hercegovini³⁰ i istaknuto da je pri ocjeni predmetnog slučaja potrebno voditi računa u koju svrhu se podaci obrađuju. S druge strane, ne smije se zanemariti činjenica da su u predmetnom slučaju, nositelji podataka službenici javnih tijela koja se financiraju iz javnog proračuna i koji momentom stupanja u javnu službu, pristaju raditi za javno dobro i u javnom interesu. Ombudsmani su zauzeli stav da javni interes u ovakvim i sličnim slučajevima uvijek ima prevagu nad zaštitom privatnosti, posebice ukoliko određeni slučaj prate okolnosti kao što su nepoštovanje zakonske obveze, postojanje bilo kakvog prijestupa, sudbena pogreška, zlouporaba vlasti ili nemar u obnašanju službene dužnosti, neovlašteno korištenje javnih fondova, ili ugroza/opasnost po zdravlje ili sigurnost pojedinca, javnosti ili okoliša.

Ombudsmani su identičan stav zauzeli i u svezi s pitanjem objave Registra uposlenih u javnom sektoru na području Kantona Sarajevo³¹.

Primjer: Instituciji se obratio Samostalni sindikat osnovnog obrazovanja i odgoja/vaspitanja Federacije Bosne i Hercegovine sa zahtjevom za dostavu mišljenja u svezi sa pitanjem objave Registra uposlenih u javnom sektoru na području Kantona Sarajevo. U aktu Ombudsmana³² istaknuto je da objavljivanje ove vrste informacija doprinosi proaktivnijoj ulozi javnih tijela. Institut proaktivnog objavljivanja informacija ima za cilj uspostavljanje obveza javnih tijela da samoinicijativno objavljuju određene kategorije informacija na službenim internet stranicama. Kod ovakvog pristupa, osnovni cilj jeste učinkovitije, brže i transparentnije pribavljanje informacija od javnog značaja, bez podnošenja zahtjeva za pristup informacijama i dodatnog izlaganja utrošku vremena i ljudskih resursa za sačinjavanje rješenja i vođenje postupka po zahtjevu. Ovakav koncept od posebnog je značaja kada je riječ o trošenju proračunskih sredstava od strane javnih tijela.

Žalbe zaprimljene u Instituciji pokazuju da je i dalje prisutna praksa neodgovaranja javnih tijela na zahtjeve za pristup informacijama u zakonom propisanom roku³³.

Primjer: Tijekom 2019. godine razmatrana je žalba³⁴ kojom se ukazuje da je po zahtjevu žalitelja za pristup informacijama Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona/županije donijela rješenje protiv kojeg je podnositelj žalbe uložio prigovor o kome nije odlučeno u zakonom propisanom

²⁸ Mišljenje Agencije za zaštitu osobnih podataka u Bosni i Hercegovini od 01.02.2019. godine, dostupno na www.azlp.ba

²⁹ Akt Institucije broj OI-K-SA-33 /19 od 15.02.2019. godine.

³⁰ Službeni glasnik BiH, br. 49/2006, 76/2011 i 89/2011 – ispr.

³¹ Ž-SA-05-449/19

³² Ž-SA-05-449/19

³³ Ž-SA-05-560/19, Ž-SA-05-746/19, Ž-BL-05-745/18 i Ž-BR-05-259/18.

³⁴ Ž-BR-05-259/18, P-94/19

roku. Nakon izdavanja preporuke Ombudsmana, Služba je donijela rješenje po prigovoru, i na taj način je preporuka Ombudsmana realizirana.

Tijekom 2019. godine građani su u nekoliko predmeta ukazivali Ombudsmanima da se u pojedinim slučajevima zahtjev za pristup informacijama samo formalno odobri, ali bez dostavljanja traženih informacija, ili uz dostavljanje nepotpunih informacija.

Primjer: Institucija je postupala po žalbi žaliteljice³⁵ kojom je izraženo nezadovoljstvo načinom postupanja Vlade Republike Srpske po zahtjevu za pristup informacijama. Naime, žaliteljici je formalno odgovoreno na njezin zahtjev za pristup informacijama, ali, suštinski nije ostvaren pristup informacijama, niti joj je ostavljena mogućnost korištenja pravnog lijeka. Ombudsmani su povodom žalbe žaliteljice izdali preporuku³⁶. Nakon izdavanja preporuke doneseno je rješenje kojim je podnositeljici žalbe odobren pristup informacijama, čime je preporuka ombudsmana realizirana.

Ombudsmani ističu da je suradnja nadležnih tijela sa Institucijom nužna za unaprjeđenje stupnja ostvarivanja ljudskih prava u svim fazama postupka, a osobito kada govorimo o fazi implementacije preporuka. Neophodno je da se izdate preporuke u kojima je uočeno kršenje ljudskih prava, implementiraju na svim razinama vlasti.

Primjer: Tijekom 2019. godine razmatrana je žalba³⁷ kojom se izražava nezadovoljstvo postupanjem Sekretarijata Zajedničke službe Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Sekretarijatu je podnesen zahtjev za pristup informacijama, kojim je traženo izvješće o troškovima reprezentacije jednog zastupnika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Žaliteljima je formalno odobren pristup informacijama, s tim da su žalitelji izrazili nezadovoljstvo zbog činjenice da su na odgovor Sekretarijata čekali 28 dana, kao i zbog toga što su formalno zaprimili rješenje kojim se odobrava pristup informacijama, ali im suštinski nisu dostavljene sve tražene informacije. Ombudsmani su izdali preporuku Sekretarijatu da odmah po prijemu Preporuke poništi rješenje, te ponovno postupi po zahtjevu žalitelja i donesene novo rješenje o pristupu informacijama. Preporuka je u cijelosti realizirana.

4.1.4. Specijalno izvješće o iskustvima u primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini

Ombudsmani, djelujući sukladno sa ovlastima propisanim Zakonom o ombudsmanu i važećim zakonima o slobodi pristupa informacijama, temeljem žalbi kojima se ukazuje na povredu prava na pristup informacijama, uočavaju nedostatke pozitivnog zakonodavstva koje regulira pristup informacijama, poteškoće i nedosljednosti u samoj primjeni istog, kako na strani javnih tijela tako i od strane fizičkih i pravnih osoba koje zahtijevaju informacije.

Sve naprijed navedeno rezultiralo je odlukom Ombudsmana da pristupe izradi Specijalnog izvješća o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini,

³⁵ Ž-SA-05-560/19 i Ž-SA-05-746/19

³⁶ P-256/19

³⁷ Ž-SA-05-651/19, P-185/19

s ciljem utvrđivanja trenutnog stanja u oblasti slobode pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini.

Tijekom izrade ovog Specijalnog izvješća sačinjen je pregled međunarodnih dokumenata koji jamče pravo na pristup informacijama, pozitivnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine, postupanja Institucije i sprovedeno je sveobuhvatno istraživanje postupanja javnih tijela na razini Bosne i Hercegovine, entiteta, županija/kantona, općina/opština i gradova.

Nadležnim javnim tijelima upućene su preporuke da osiguraju: Bezuvjetnu primjenu međunarodnih standarda koji se tiču prava na pristup informacijama, te odredbi pozitivnog zakonodavstva o slobodi pristupa informacijama; Proaktivno objavljivanje informacija od javnog značaja i maksimalnu transparentnost u radu; Stručno osposobljavanje i kontinuirano usavršavanje službenika za informiranje; Izradu vodiča za pristup informacijama i indeks registara informacija; Imenovanje službenika za informiranje, u smislu odredbi zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini; Redovito dostavljanje statističkih podataka u smislu odredbi zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini.

Provedba preporuka trebalo bi da rezultira bezuvjetnom primjenom međunarodnih standarda slobode prava na pristup informacijama i uspostavljanjem učinkovitog zakonodavnog i institucionalnog sustava za ostvarivanje i zaštitu prava na pristup informacijama.

4.2. Imovinsko-pravni odnosi

Pravo na imovinu zajamčeno je člankom 1. Protokola 1. Europske konvencije o ljudskim pravima³⁸. U okviru Bosne i Hercegovine, ovo pravo zajamčeno je Ustavom Bosne i Hercegovine³⁹, Ustavom Republike Srpske⁴⁰, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine⁴¹ i Statutom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁴².

Prema mišljenju Europskog suda za ljudska prava, koje je izneseno u predmetu *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske*⁴³, članak 1. sadrži tri odvojena pravila. Prvo pravilo, opće je naravi i sadrži princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, odnosi se na oduzimanje imovine i postavlja izvjesne uvjete za oduzimanje iste dok treće, priznaje državama ugovornicama pravo da, između ostalog, kontroliraju uporabu imovine sukladno sa općim interesom. Drugo i treće pravilo, koja se odnose na određena miješanja u pravo na mirno uživanje imovine, moraju biti tumačeni u svjetlu općeg načela predstavljenog u prvom pravilu⁴⁴.

Miješanje države mora postići pravednu ravnotežu između potreba generalnog interesa društva i potrebe zaštite individualnih fundamentalnih prava. Interes ostvarivanja ove ravnoteže je

³⁸ „Svako fizička i pravna osoba ima pravo na nesmetano uživanje svoga posjeda. Nitko ne može biti lišen svoga posjeda osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.”

³⁹ Članak II 3. k)

⁴⁰ Članak 54.

⁴¹ Poglavlje II članak 2. stavak 1. k)

⁴² Članak 13. stavak 5.

⁴³ *Sporrong and Lönnroth v. Sweden* (23. rujna 1982.) Serija A broj 52

⁴⁴ *S.A. Dangeville v. France* (16. kolovoz 2002.)

reflektiran u strukturi članka 1. kao cjelini, uključujući i drugi stavak: stoga mora postojati razumna veza proporcionalnosti između poduzetih mjera i cilja koji se ostvaruje⁴⁵.

Ombudsmeni napominju da je miješanje u pravo na mirno uživanje imovine dozvoljeno samo ako je propisano zakonom, u javnom interesu i neophodno u demokratskom društvu.

Odjeljenje je u 2019. godini registriralo 168 predmeta, a upućeno je šest prepruka. Predmeti se odnose na nemogućnost upisa promjene korisnika nekretnine u javnoj evidenciji nekretnina, neispunjenje zahtjeva za obnovu nekretnina, zabilježbu pokretanja upravnog postupka za rješavanje spornih imovinsko-pravnih odnosa.

Primjer⁴⁶: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je ZP Elektro Doboj a.d. Doboj - Radna jedinica Doboj navodeći da se odgovornoj strani obratio zahtjevom za izmještanje bandere sa svoje zemljišne parcele, a o kome nije odlučeno do momenta obraćanja Instituciji. Na traženje Ombudsmana, odgovorna strana dostavila je izjašnjenje⁴⁷ u kome se navodi da je u prisustvu podnositelja žalbe izvršeno izmještanje niskonaponske mreže na način tražen podnesenim zahtjevom. Polazeći od navedenog, predmet je pozitivno okončan.

Primjer⁴⁸: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je Republičku upravu za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Područnu jedinicu Šipovo, u svezi nedonošenja rješenja u ponovljenom upravnom postupku. Odgovornoj strani izdata je preporuka⁴⁹. Odgovorna strana obavijestila je Instituciju⁵⁰ da je pomenuti postupak okončala donošenjem odgovarajućeg rješenja, čime je izdata preporuka ispoštovana.

Primjer⁵¹: Podnositelji žalbe kao odgovornu stranu označili su Odjeljenje za urbanizam i građenje Grada Mostara u svezi sprovođenja ponovnog upravnog postupka prema uputstvu presude Kantonalnog/Županijskog suda u Mostaru. Nakon intervencije Ombudsmana odgovorna strana dostavila je obavijest da je predmetna procedura nastavljena, jer je stručni tim izišao na mjesto događaja i sastavio zapisnik o zatečenom stanju građevine, što su potvrdili podnositelji žalbe, čime je predmet uspješno okončan.

Primjer⁵²: Podnositeljice žalbe, majka i dvije kćerke, uputile su poseban podnesak/molbu Službi za socijalne i stambene poslove, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice Grada Mostara, da se iznađe mogućnost i ustupi na korištenje stan u Mostaru za koji će uredno izmirivati nužne troškove stanovanja, budući da su već duže razdoblje žrtve obiteljskog nasilja počinjenog od strane supruga i oca. Poslije intervencije Ombudsmana, podnositeljice žalbe su pozvane kod odgovorne strane te su im uručeni ključevi jednosobnog stana. Predmet je uspješno okončan.

⁴⁵ Gasus Dossier und Fördertechnik GmbH v. The Netherlands (23. veljača 1995.) Serija A broj 306-B; stav 62

⁴⁶ Ž-BL-05-673/19

⁴⁷ Akt broj: 3187-19-1, od dana 18.10.2019. godine

⁴⁸ Ž-BL-05-130/19

⁴⁹ P-249/19, od dana 22.10.2019. godine

⁵⁰ Akt broj: 21.54/952-334/04, od dana 02.12.2019. godine

⁵¹ Ž-MO-05-36/19

⁵² Ž-MO-05-55/19

4.3. Policija

Rad policije u svakom društvu od ogromnog je značaja. Policija je tijelo vlasti koje treba biti jamstvo javne sigurnosti. Brojne su zadaće koje u tom smislu policija ima: zaštita ljudi i imovine, osiguranje poštovanja važećih zakona i propisa, zaštita i poštovanje osnovnih prava i sloboda građana, sprječavanje i borba protiv kriminala, održavanje javnog reda i mira te pružanje pomoći i usluga građanima.

Postupanje policijskih službenika utemeljeno je prvenstveno na odredbama Zakona o graničnoj policiji Bosne i Hercegovine⁵³, Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine⁵⁴, Zakonom o policiji i unutarnjim poslovima Republike Srpske⁵⁵, Zakonom o unutarnjim poslovima Federacije Bosne i Hercegovine⁵⁶, Zakonom o policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁵⁷, te županijskim/kantonalnim zakonima o unutarnjim poslovima.

Na rad policije, u 2019. godini, odnosile su se 154 žalbe, a izdato je pet preporuka. Žalbe na rad policijskih tijela mogu se klasificirati na: postupanje policijskih tijela prema građanima⁵⁸ i probleme radno-pravnog statusa policijskih službenika, uključujući i pitanja činovanja i napredovanja u službi⁵⁹.

Žalbe, koje su klasificirane kao postupanje policijskih tijela prema građanima, odnose se na prekomjernu uporabu sile, odnosno na prekoračenje ovlasti policijskih službenika prigodom vršenja službenih radnji. U takvim situacijama građanima stoji na raspolaganju mehanizam unutarnje kontrole⁶⁰ kojim se sprovodi odgovarajući interni postupak.

U obraćanjima građana iskazano je nepovjerenje u mehanizme unutarnje kontrole koje se odnose na postupanja policijskih službenika. U najvećem broju slučajeva pritužbe su ocijenjene neosnovanim⁶¹, podnositelji su obaviješteni o provedenoj unutarnjoj istrazi aktom na koji nije moguće izjaviti pravni lijek⁶². Podnositeljima je ukazano da Institucija ne može preispitivati odluku koja je donesena u postupku unutarnje kontrole policijskog tijela, ali da je Institucija više puta u svojim godišnjim izvješćima ukazivala na nezadovoljstvo građana radom sustava unutarnje kontrole policijskih službenika⁶³.

⁵³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 50/2004, 27/2007 i 59/2009

⁵⁴ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 7/2004, 63/2004, 5/2006, 58/2006, 15/2008, 63/2008, 35/2009 i 07/2012.

⁵⁵ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 57/2016 i 11/2006.

⁵⁶ Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 49/2005 i 81/2014.

⁵⁷ Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine” br. 31/2009, 60/2010 i 31/2011.

⁵⁸ Ž-BR-05-39/18

⁵⁹ Ž-SA-06-429/18, Preporuka: P- 201/18 od 27.08.2018. godine

⁶⁰ Organizacione jedinice/uredi/službe pri ministarstvima unutarnjih/unutrašnjih poslova prate i vrše kontrolu zakonitosti u radu pripadnika policije u svezi sa zlouporabama službenog položaja, prate prekoračenja službenih ovlasti i eventualnu umiješanost pripadnika policije u kriminalne aktivnosti, provode istrage i unutarnje postupke radi sprječavanja i otkrivanja počinitelja nezakonitih radnji, predlažu mjere i radnje kao rezultate sprovedenih unutarnjih postupaka ispitivanja točnosti navoda iz predstavljeni i žalbi građana u svezi postupanja pripadnika policije, staraju se o postupanju policijskih službenika sukladno relevantnim propisima, a u interesu zakonitog i profesionalnog postupanja, jačanja povjerenja i suradnje policije i društvene zajednice.

⁶¹ Ž-SA-05-51/19

⁶² Akt broj: 08-05/1-1/-05.3-15/19, od dana 18.02.2019. godine

⁶³ Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, str. 34. https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2019030109434379bos.pdf,

Primjer⁶⁴: Žalbeni navodi se odnose na postupanje Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, a vezano za prijavu podnositeljice žalbe od dana 27.10.2015. godine. Podnositeljica žalbe navodi da je njezin sin osoba s posebnim potrebama i da je navedenog dana povrijeđen o čemu je obavijestila Policiju Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, ali da je izostalo adekvano i profesionalno postupanje istih. Nakon provedenog postupka, Ombudsmani su izdali preporuku⁶⁵ Policiji Brčko distrikta. Pomenutom preporukom osim Policije, obuhvaćeno je i Tužiteljstvo Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁶⁶ budući da se pred ovim tužiteljstvom vodi istraga u svezi ovog slučaja. Iz posljednjeg akta Policije⁶⁷ proizilazi da u pomenutom predmetu još nije okončan postupak istrage.

Primjer⁶⁸: Ombudsmani su temeljem novinskog članka koji je objavljen dana 25.04.2019. godine na portalu *izdvojeno.ba* pod nazivom *GP držala migrante u kavezima, donaciji EU*, koji je snimljen u prostorijama za zadržavanje Jedinice Granične policije Bosne i Hercegovine - Međunarodni granični prijelaz Klobuk dana 22.04.2019. godine. Postupajući po službenoj dužnosti Ombudsmani su uputili zahtjev za izjašnjenje Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine radi dostavljanja informacija i podataka o prostorijama u kojima se zadržavaju strani državljani, kao i da se izjasne na okolnosti konkretnog slučaja. Granična policija Bosne i Hercegovine dostavila je traženo izjašnjenje⁶⁹ kojim obavještavaju Ombudsmane o postojanju prostorija za zadržavanje na konkretnom graničnom prijelazu koji se sagrađen sukladno sa europskim standardima. Predstavnici Institucije obavili su posjet Jedinici Granične policije Bosne i Hercegovine Međunarodni granični prijelaz Klobuk - Trebinje i nisu utvrdili povredu prava.

Primjer⁷⁰: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je Odsjek za unutarnju kontrolu pri Ministarstvu unutarnjih poslova Kantona 10, a u svezi podnesene pritužbe na rad dvojice policijskih službenika Ministarstva. U dostavljenom izjašnjenju⁷¹, navodi se da je po podnesenoj prijavi proveden odgovarajući postupak, pri čemu nije utvrđeno da je podnositelj žalbe od strane policijskih službenika bio izložen torturi, ucjeni i omalovažavanju, kako je naveo u podnesenoj prijavi.

4.4. Inspekcije

Inspeksijski nadzor ima izuzetni značaj pri provođenju cijelog niza propisa na kojima se zasniva zaštita prava fizičkih i pravnih osoba. Putem inspeksijskog nadzora tijela vlasti nadziru provođenje propisa, otklanjaju eventualna kršenja i sankcioniraju odgovorne osobe. Bez inspeksijskog nadzora ne postoji ni sigurnost poštovanja propisa, a u tom slučaju je nemoguće govoriti o dobroj upravi, vladavini prava i zaštiti prava pojedinca. Zbog toga je izuzetno važno da postupanje inspeksijskih službi bude učinkovito, blagovremeno i sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima.

⁶⁴ Ž-BR-05-39/18

⁶⁵ P-6/19, od dana 03.12.2018. godine

⁶⁶ Ž-BR-05-40/18

⁶⁷ Odgovor broj: 14.02.2-04.2-73588/19, od dana 18.10.2019. godine

⁶⁸ Ž-SA-05-474/19

⁶⁹ Akt broj: 17-07-04-3-4198-3/19, od dana 06.05.2019. godine

⁷⁰ Ž-BL-05-456/19

⁷¹ Akt broj: 02-03/1-04-11550/19, od dana 11.07.2019. godine

Inspekcijski nadzor predstavlja učinkovit mehanizam koji omogućava da tijela uprave obezbijede poštovanje zakonskih i podzakonskih propisa, kao i provođenje donesenih upravnih akata u cilju zaštite i podrške javnog ili privatnog interesa.

Imajući u vidu broj izjavljenih žalbi tijekom 2018. godine⁷², a koje su se odnosile na rad inspekcija, Ombudsmani su 2019. godine započeli aktivnosti na izradi Specijalnog izvješća o ulozi inspekcija u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, kojim će biti obuhvaćena sva inspekcijska tijela na razini Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine, Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, deset županija/kantona, gradova i općina/opština.

U 2019. godini zaprimljeno je 80 žalbi, a izdate su tri preporuke. Građani su se obraćali iz razloga što po podnesenim predstavkama nadležne inspekcije nisu provodile postupke, nisu pratile izvršenja donesenih rješenja ili su se oglašavale nenadležnim.

Ombudsmani upozoravaju da neblagovremeno i neučinkovito postupanje inspekcijskih tijela može proizvesti nesagledive posljedice ne samo u smislu povrede prava na pravnu zaštitu nego i povredu imovinskih prava građana. Takav je slučaj kod nepostupanja po prijavama zbog nelegalne gradnje stambenih i poslovnih objekata. Protokom vremena u kojem nisu poduzete zakonite radnje okončavaju se izvođački radovi na objektima, njihovi vlasnici pokreću postupke legalizacije istih, koji mogu trajati i više godina zbog slabosti administrativnog aparata, no bez obzira na ishod, princip zakonitosti i učinkovitosti u radu tijela uprave je doveden u pitanje.

Primjer⁷³: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je Upravu za inspekcijske poslove Kantona 10. Navodi da je odgovornoj strani podnio zahtjev za inspekcijsku kontrolu u Javnom poduzeću LI ČISTOĆA d.o.o. Livno, pa od Institucije traži da prati rad inspekcijskog tijela po podnesenom zahtjevu, a radi zaštite prava na odlučivanje u razumnom roku. Nakon pokretanja istražnog postupka, odgovorna strana obavijestila je Instituciju da je protiv poslodavca i odgovorne osobe društva pokrenut prekršajni postupak i izdat prekršajni nalog, o čemu je obaviješten i podnositelj žalbe. Polazeći od navedenog izjašnjenja, predmet je pozitivno okončan.

Primjer⁷⁴: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je Službu za inspekcijske poslove Urbanističko-građevinske inspekcije u općini Velika Kladuša. Navodi da je odgovorna strana donijela rješenje kojim su subjektu nadzora naložene mjere sukladno sa odredbama Zakona o prostornom uređenju i građenju USK⁷⁵. Na pomenuto rješenje uložio je žalbu, a o kojoj nije odlučeno do momenta obraćanja Instituciji. Ombudsmani su se u dva navrata obraćali odgovornoj strani, međutim odgovorna strana nije dostavila traženo izjašnjenje ni po jednom od upućenih zahtjeva, te im je izdata preporuka⁷⁶. Općina Velika Kladuša je dostavila rješenje kojim je odlučeno o žalbi čime je postupak pozitivno okončan.

⁷² Ombudsmani su tijekom 2018. godine imali 60 žalbi – predmeta u kojima s različite inspekcije bile označene kao odgovorne strane.

⁷³ Ž-LI-05-46/19

⁷⁴ Ž-BL-05-469/19

⁷⁵ Službeni glasnik USK, broj 12/2013.

⁷⁶ P-197/19

Primjer⁷⁷: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je Odjeljenje za inspekcijske poslove Grada Prijedora - Urbanističko-građevinsku inspekciju zbog neizvršenja donesenog rješenja. Pomenutim rješenjem određenoj osobi, kao investitoru, naređeno je da u roku od 60 dana ukloni o svom trošku izvedene radove na zemljanom nasipu. Ombudsmeni su izdali preporuku⁷⁸. Inspekcija je dostavila odgovor u kojem se navodi da je investitor odustao od građenja i da će izvršiti rekultivaciju zemljišta u poljoprivredne svrhe, izvedeni nasip više ne predstavlja građenje, pa urbanističko-građevinski inspektor nema više nadležnost da kontrolira izradu ovog nasipa. Kako je člankom 23. Zakona o opštem upravnom postupku određeno da tijelo pazi po službenoj dužnosti, u tijeku cijelog postupka, na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost, urbanističko-građevinski inspektor ne može postupiti po preporuci.

4.5. Vladina i ministarska imenovanja

Ombudsmeni imaju ovlati za preispitivanje procesa imenovanja koja se provode sukladno odredbama Zakona o imenovanjima Savjeta ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske.

U 2019. godini, ukupan broj registriranih predmeta koji se odnosi na vladina i ministarska imenovanja iznosi 56. U 27 predmeta izdata je preporuka kojom se odgovornom javnom službeniku nalaže poništavanje postupka imenovanja. Od toga broja dvije preporuke su realizirane, za pet preporuka ostvarena je suradnja sa tijelima, šest ih nije realizirano, a za 12 izdatih preporuka nema odgovora.

Žalbeni navodi ukazuju na povrede osnovnih principa zakona koji uređuju oblast imenovanja prigodom provođenja postupaka imenovanja članova upravnih i nadzornih odbora u javnim poduzećima i ustanovama, neprimjenjivanje objektivnih kriterijuma kao i netransparentnost u postupku odlučivanja.

Primjer⁷⁹: Podnositeljica prigovora, odnosno žalbe navodi da pri donošenju rješenja u postupku konačnog imenovanja člana Upravnog odbora JU Centra za socijalni rad Tuzla nije ispoštovana formalno-pravna procedura. S tim u svezi, izdata je preporuka⁸⁰. Gradsko vijeće Grada Tuzla dostavilo je svoje izjašnjenje na izdatu preporuku navodeći da prihvata preporuku Ombudsmana i da će istu realizirati.

Primjer⁸¹: Podnositelji prigovora obratili su se Instituciji prigovorom na rješenje o imenovanju Nadzornog odbora Zavoda za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba - Drin i Upravnog odbora Zavoda za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba - Bakovići. Podnositelji prigovora odgovornom stranom označili su Federalno ministarstvo rada i socijalne politike. Ispitujući navode iz prigovora i nakon sprovedenog postupka, Federalnom ministarstvu rada i socijalne

⁷⁷ Ž-BL-05-615/17

⁷⁸ Od 27.08.2018. godine

⁷⁹ Ž-BL-05-1000/18

⁸⁰ P-139/19 od 26.04.2019. godine

⁸¹ Ž-SA-05-1018/18; Ž-SA-05-1020/18; Ž-SA-05-1144/18

politike izdate su preporuke⁸². Na izdate preporuke dostavljen je odgovor iz kojeg proizilazi da odgovorni javni službenik nije nadležan da preispituje vjerodostojnost datih izjava od strane kandidata. Obzirom da nije postupljeno po preporukama, o tome je obaviješteno neposredno više tijelo.

Primjer⁸³: Podnositelj prigovora kao odgovornu stranu označio je Vladu Kantona 10, a u svezi postupka imenovanja člana Školskog odbora Srednje škole „Kupres.“ U žalbi se ukazuje na kršenje odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, jer Vlada Kantona 10 u Livnu nije odlučila o izjavljenom prigovoru na konačno imenovanje. Nakon sprovedenog postupka istraživanja Ombudsmani su izdali preporuku⁸⁴. Podnositelj prigovora pismeno se izjasnio Instituciji da nikada nije zaprimio odluku po podnesenom prigovoru, niti od Ministarstva niti od Vlade, ni nakon izdavanja preporuke. Ombudsmani su o neizvršavanju svoje preporuke od strane Vlade Kantona 10 obavijestili Skupštinu Kantona 10.

Primjer⁸⁵: Podnositelj prigovora obratio se Instituciji označivši kao odgovornu stranu "Toplanu" ad Prijedor, a u svezi postupka izbora i imenovanja direktora. Odgovorni javni službenik podnositelji prigovora⁸⁶ obavijestio je da nije izabran za direktora "Toplane" ad Prijedor po raspisanom natječaju⁸⁷. Na pomenutu obavijest, sukladno sa poukom o pravnom lijeku, uputio je prigovor Nadzornom odboru "Toplana" ad Prijedor. Rješavajući, po prigovoru Nadzorni odbor je donio je odluku⁸⁸, kojom je odbio njegov prigovor. Iz obrazloženja odluke jasno proizilazi kako je i pod kojim uvjetima proveden postupak izbora i imenovanja direktora. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmani nisu utvrdili da je tijekom postupka izbora i imenovanja direktora došlo od povrede principa iz članka 3. Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske.

4.6. Migracije i azil

U tijeku 2019. godine Ombudsmani su registrirali ukupno 52 predmeta, a izdato je 10 preporuka koje se odnose na problematiku azila i migracija. Od toga, u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci registrirano je šest predmeta, u Područnom uredu Sarajevo 45 i jedan u Područnom uredu Brčko.

Sukladno Sporazumu sa Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine, u ime tražitelja azila, žalbe podnosi Udruženje „Vaša prava Bosne i Hercegovine“. Podnesene žalbe odnose se na pravni status migranata, odnosno pristup postupku azila, određivanje staratelja malodobnim tražiteljima azila i ograničavanje slobode kretanja⁸⁹.

Ombudsmani posebnu pozornost posvećuju žalbama u kojima se kao stranke javljaju malodobni migranti, kao i žalbama u svezi sa pitanjima tretmana ovih osoba. Naime, pitanje imenovanja

⁸² P-136/19 od 01.04.2019. godine i P-137/19 od 06.06.2019. godine

⁸³ Ž-LI-05-25/19

⁸⁴ P-112/19 od 30.04.2019. godine

⁸⁵ Ž-BL-05-338/19

⁸⁶ Akt broj: 020-876/19, od dana 02.04.2019. godine

⁸⁷ Javni natječaj broj: 02-199/19, od dana 24.01.2019. godine

⁸⁸ Odluka broj: 020-1051-3-19, od dana 25.04.2019. godine

⁸⁹ P-299/19 od 12.12.2019. godine

staratelja malodobniku bez pratnje uređeno je Zakonom o azilu⁹⁰, koji propisuje da se malodobniku bez pratnje koji je iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil treba odrediti staratelj pod istim uvjetima kao državljanima Bosne i Hercegovine, te da zahtjev za postavljanje staratelja nadležnom centru za socijalni rad podnosi Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine. S tim u svezi, Ombudsmani su ukazali na važnost uloge centara za socijalni rad u postupanju sa malodobnicima. Kada je riječ o malodobnim tražiteljima azila registrirano je 14 predmeta.

Ombudsmani su tijekom 2018. godine uputili podnesak Komitetu za prava radnika migranata⁹¹. U podnesku Komitet je upoznat da ombudsman u okviru svog mandata nadgleda i ispunjava obveze iz Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji kroz posjet i praćenje imigracijskih i azilantskih centara i drugih mjesta gdje se nalaze migranti i obradom pojedinačnih žalbi podnesenih uz suradnju sa organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjima migracija. U podnesku je naveden presjek stanja u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, ukazivanje na neusklađenost Zakona o strancima⁹² sa odredbama Konvencije o zaštiti radnika migranata u dijelu koji se odnosi na određivanje pojma radnika migranata, ukazivanje na pravnu i sudsku zaštitu, sustav besplatne pravne pomoći koju ove osobe ostvaruju u Bosni i Hercegovini, ukazivanje na zakonsku regulativu koja se tiče zapošljavanja stranaca, kao i segment socijalne i zdravstvene zaštite. Ombudsmani su u pomenutom podnesku ukazali i koje je mjere potrebno poduzeti kako bi se unaprijedilo stanje u ovoj oblasti.

Dana 30.09.2019. godine, Ombudsmani su se sastali sa specijalnim izvjestiteljem UN-a za ljudska prava migranata, Felipeom Gonzalesom Moralesom. Na sastanku je razgovarano o pitanjima koja se tiču prava migranata u Bosni i Hercegovini. Tom prigodom, specijalni izvjestitelj je upoznat o poduzetim aktivnostima Ombudsmana u ovoj oblasti, a koje obuhvataju posjete svim lokacijama na kojima se nalaze strani državljani, razgovore s njima i osobljem u ustanovama i prostorima u kojima su smješteni, održavanje sastanaka sa rukovoditeljima institucija koje su prema odredbama Zakona o strancima i Zakona o azilu nadležne za postupanje u oblasti migracija i azila, te predstavnicima međunarodnih organizacija, domaćih i stranih nevladinih organizacija. Specijalni izvjestitelj UN-a za ljudska prava migranata je pozdravio napore koje Ombudsmani ulažu da se obezbijedi humano rješavanje ovih problema, uključujući i Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini.

U okviru monitoring mandata Institucije, a s ciljem praćenja stanja u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, Ombudsmani su posjetili Privremeni prihvatni centar „Ušivak“⁹³, i tom prigodom su konstatirali određene pozitivne pomake kada je u pitanju pravni status migranata. Konstatirano je da su sa danom posjeta predstavnika Institucije svi migranti imali potvrdu o iskazanoj namjeri za azil. Nevladina organizacija Vaša prava BiH migrantima pruža besplatnu pravnu pomoć dok im se psihosocijalna zaštita pruža posredstvom Bosanskohercegovačke inicijative žena. Sagledani su uvjeti boravka sa akcentom na dječiji smještaj, obezbjeđenje prevoditelja i suradnju sa zdravstvenim ustanovama. UNICEF sa partnerskom organizacijom SOS redovito provodi različite edukativne i psihosocijalne aktivnosti za djecu. Djeca neregularnih migranata pohađaju Osnovnu

⁹⁰ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 88/2015.

⁹¹ Akt broj: Oi-K-SA-182/18 od dana 08.08.2018. godine

⁹² Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 88/2015.

⁹³ Posjet obavljen dana 10.05.2019. godine od strane ombudsmanke Jasminke Džumhur sa suradnicima kada je razgovarano sa šefom Odsjeka za readmisiju i predstavnicima Međunarodne organizacije za migracije.

školu „9. maj“ u Hadžićima⁹⁴. U momentu posjeta, Školu je pohađalo 12 djece migranta⁹⁵. Veoma važnu ulogu u postupanju sa djecom, ima Centar za socijalni rad Hadžići koji se bavi problematikom migracija i imenovanjem staratelja malodobnoj/maloljetnoj djeci. Ovaj Centar za socijalni rad preuzima ulogu nadležnog centra i imenuje staratelje za malodobnike koji su smješteni u Prihvatnom centru „Ušivak,, odlukom Kantonalog centra za socijalni rad.

Primjer⁹⁶: Ombudsmeni su primili žalbu Udruženja „Vaša prava BiH“, koja je podnesena u ime malodobnih stranih državaljana Y. I., D. B., T. M., H. A., podrijetlom iz Pakistana, M. A. podrijetlom iz Pakistana i R. K. podrijetlom iz Irana. Pomenute osobe iskazale su namjeru za podnošenje zahtjeva za azil u Službi za poslove sa strancima BiH. Navedenim osobama, od strane Službe socijalne zaštite Općine Hadžići te je imenovan poseban staratelj - uposlenik NVO fondacije BH inicijativa žena. S obzirom na to da malodobni tražitelji azila borave u Privremenom prihvatnom centru „Ušivak“ koji je u nadležnosti Službe za poslove sa strancima, te posjeduju IOM iskaznice koje sadrže njihove osobne podatke i kojima potvrđuju boravak na navedenoj adresi, podnositelj žalbe moli da nadležna tijela zakažu postupak prijama zahtjeva za azil i registraciju malodobnih tražitelja azila kako bi isti mogli ostvarivati zajamčena prava na osnovi kartona. Nakon provedenog postupka istraživanja, te prikupljene dokumentacije, Ombudsmeni su izdali preporuku⁹⁷ Službi za poslove sa strancima i Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektoru za azil. Izdata preporuka je prihvaćena i realizirana.

Primjer⁹⁸: Ombudsmeni su primili žalbu Udruženja Vaša prava BiH, podnesenu u ime A. A. državljanina Maroka, L. F. državljanina Alžira i A. L. državljanina Alžira. U žalbi se ističe da su iskazali nakanu podnošenja zahtjeva za azil Službi za poslove sa strancima - Terenski centar Tuzla. Također, navodi se da su podnositelji zahtjeva sa vlasnicom stana u kojem su smješteni pristupili Službi za poslove sa strancima – Terenski centar Tuzla kako bi izvršili obvezu prijave adrese sukladno sa člankom 38 stavak (2) Zakona o azilu. Službenici Terenskog centra Tuzla su odbili da prijave boravak, navodeći da osobe nemaju identifikacioni dokument, te su iste uputili u Ministarstvo sigurnosti - Sektor za azil radi podnošenja zahtjeva. Uposlenici udruženja „Vaša prava BiH“ kontaktirali su TC Tuzla nakon čega su izdate nove potvrde o iskazanoj namjeri, te je izvršena prijava boravka sa rokom važenja kao na potvrdi. Imajući u vidu činjenice isteka rokova, zatraženo je izjašnjenje Sektora za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Iz sadržaja dostavljenog odgovora Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine proizilazi da je obavljen postupak prijama zahtjeva za azil i registriranje tražitelja azila za navedene osobe čime je postupak pozitivno okončan.

4.7. Javne isprave

U tijeku 2019. godine u ovaaj oblasti ukupno je registrirano 42 predmeta i upućeno osam preporuka, koje se odnose na ispravku sadržine određenih javnih isprava nakon sprovedenog postupka ili u tijeku samih postupaka. Ombudsmeni ukazuju da su javne isprave tzv. stvarna

⁹⁴ Posjet obavljen dana 10.05.2019. godine od strane ombudsmanke Jasminke Džumhur sa suradnicima, kada je razgovarano sa direktorom i stručnim suradnikom-psihologom..

⁹⁵ Djeca brzo odlaze, uglavnom napuštaju kamp svojom voljom.

⁹⁶ Ž-SA-05-158/19; Ž-SA-05-159/19, Ž-SA-05-160/19, Ž-SA-05-161/19, Ž-SA-05-162/19, Ž-SA-05-163/19

⁹⁷ P-160/19 od 08.07.2019. godine

⁹⁸ Ž-SA-05-771/19

dokazna sredstva, za koja se veže presumpcija o njihovoj autentičnosti. Različitim važećim zakonskim propisima kojima se uređuje ova oblast propisan je način na koji se vrši ispravljanje podataka u aktima, zavisno od vrste postupaka, odnosno pred kojim tijelima se isti vode.

Primjer⁹⁹: Podnositeljica žalbe obraća se u svezi ispravke rješenja o nasljeđivanju u ostavinskom postupku koji je vodio notar u svojstvu povjerenika Općinskog suda u Cazinu, iza preminule majke podnositeljice žalbe. Nakon provedenog postupka istrage, Ombudsmeni su izdali preporuku¹⁰⁰. Općinski sud u Cazinu obavijestio je Instituciju¹⁰¹ da je javni bilježnik izvršio ispravku pomenutog rješenja o nasljeđivanju čime je ispoštovao preporuku Ombudsmana. Predmet je uspješno okončan.

Primjer¹⁰²: Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Fond za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, a u svezi povrede prava iz mirovinskog osiguranja. Navodi da se bivšem poslodavcu obratila sa zahtjevom za ispravku datuma o prestanku radnog odnosa budući da je kod Federalnog zavoda za PIO/MIO Mostar - Kantonalna administrativna služba Tuzla podnijela zahtjev za ostvarivanje prijevremene mirovine. Fond PIO/MIO u dostavljenom izjašnjenju navodi da je Federalnom zavodu za PIO/MIO Mostar – Kantonalna administrativna služba Tuzla prosljedila potvrdu staža za podnositeljicu žalbe kojom je stavljena van snage ranija potvrda o radnom stažu čime je postupak uspješno okončan.

Primjer¹⁰³: Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Službu za poslove sa strancima, Terenski centar Livno. Navodi da je odgovornoj strani podnijela zahtjev za izdavanje potvrde o prijavi boravišta. Napominje da je državljanka Rumunije, da je uposlena u Austriji te udata za državljanina Bosne i Hercegovine, da ima namjeru regulirati prebivalište u Livnu, a kako bi mogla ostvariti i druga prava, kao što je to pravo na zdravstveno osiguranje i drugo. U žalbi se ističe da joj radnici Terenskog centra u Livnu neosnovano otežavaju ostvarivanje prava, budući da joj traže liječničko uvjerenje kao i uvjerenje o nekažnjavanju, iako je pomenute dokumente priložila nakon što ih je pribavila u Austriji. Terenski centar u Livnu obavijestio je Instituciju da je podnositeljici žalbe izdata potvrda o prijavi boravišta koja jednokratno vrijedi do 90 dana ili višekratno do šest mjeseci s tim da zbir dana provedenih u Bosni i Hercegovini ne smije preći 90. Postupak je uspješno okončan.

4.8. Mediji i sloboda informiranja

Sloboda informiranja je pravo priznato Ustavom Bosne i Hercegovine¹⁰⁴, Ustavom Republike Srpske¹⁰⁵ i Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine¹⁰⁶. Novinari kroz svoj rad informiraju i upoznaju javnost o postupcima svih aktera javnog života unutar jednog društva. Na taj način

⁹⁹ Ž-BL-05-950/18

¹⁰⁰ P-92/19 od 28.03.2019. godine

¹⁰¹ Akt broj: 020-0-SU-19-0001 55, od dana 22.05.2019. godine

¹⁰² Ž-BL-05-295/19

¹⁰³ Ž-LI-05-220/19

¹⁰⁴ Članak 2. stavak 3. točka g) i točka h) Aneks 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

¹⁰⁵ Čl. 25 i 26. Ustava Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 21/92 – prečišćeni tekst 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/2002, 26/2002, 30/2002, 31/2002, 69/2002, 31/2003, 98/2003, 115/2005 i 117/2005.

¹⁰⁶ Glava 2. članak 1. Ustava Federacije BiH, Službeni glasnik Federacije Bosne i Hercegovine, br. 1/94, 13/97, 16/2002, 22/2002, 52/2002, 63/2003, 9/2004, 20/2004, 33/2004, 71/2005, 72/2005 i 88/2008.

doprinosi se otvaranju rasprava i stvaraju mogućnost kako bi svi akteri izrazili svoj stav o aktualnim pojavama i dešavanjima u društvu. Puno ostvarivanje novinarske društvene uloge moguće je samo ukoliko je uređen njihov status, i ukoliko im je zajamčeno pravo na sigurnost i dostojanstvo.

Ombudsmani izražavaju zabrinutost jer se ovo pravo ne ostvaruje u punom obimu i podsjećaju da su tijekom 2017. godine izdali Specijalno izvješće o položaju i slučajevima prijetnji novinarima u Bosni i Hercegovini. Kao jedna od najvažnijih preporuka iz pomenutog izvješća, a koja je upućena Ministarstvu pravde Republike Srpske, Ministarstvu pravde Federacije Bosne i Hercegovine i Pravosudnoj komisiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da razmotre mogućnost da se napad na novinare definira u krivičnim zakonima kao zasebno djelo ili kao teži oblik napada na službenu osobu u vršenju službene dužnosti, kao i da razmotre mogućnost da se napad na novinare definira u zakonima o javnom redu i miru kao poseban prekršaj javnog reda i mira. Do danas ove preporuke nisu inkorporirane u odgovarajuće izmjene i dopune navedenih zakona.

Ombudsmani ne primjećuju napredak u ovoj oblasti jer se i dalje registrišu žalbe koje ukazuju na kršenje prava iz ove oblasti. U tijeku 2019. godine ukupno je registrirano osam žalbi¹⁰⁷ i upućene su tri preporuke¹⁰⁸.

4.9. Besplatna pravna pomoć

Besplatna pravna pomoć u Bosni i Hercegovini organizirana je na način da su u Federaciji Bosne i Hercegovine uspostavljeni zavodi za besplatnu pravnu pomoć u osam županija/kantona, dok u Republici Srpskoj besplatnu pravnu pomoć obezbjeđuje Centar za pružanje besplatne pravne pomoći Republike Srpske (za područje cijele Republike Srpske). U godišnjem izvješću iz 2017. godine, Ombudsmani su posebice istakli značaj usvajanja Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Bosne i Hercegovine¹⁰⁹. Donošenjem ovog zakona omogućen je jednak pristup sudu svim građanima Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihovo imovinsko stanje. Člankom 7. navedenog Zakona utvrđeno je da je nadležno tijelo za pružanje besplatne pravne pomoći pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine, Ured za pružanje besplatne pravne pomoći Bosne i Hercegovine koji je unutarnja organizaciona jedinica u sustavu Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Dakle, Ured ima važnu ulogu u pružanju besplatne pravne pomoći, i to samo u odnosu na postupke pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine.

Međutim, Ombudsmani izražavaju zabrinutost zbog činjenice što Ured još uvijek nije uspostavljen, te poslove pravne pomoći obnašaju upravni inspektori, kao svoju dodatnu aktivnost i po ad-hoc principu. U neposrednim i telefonskim kontaktima sa građanima, predstavnici Institucije ukazuju i upućuju stranke na postojanje besplatne pravne pomoći.

Tijekom 2019. godine iz oblasti besplatne pravne pomoći registrirano je ukupno 5 žalbi¹¹⁰, pri čemu nije bilo izdatih preporuka.

¹⁰⁷ Ž-SA-05-976/19, Ž-SA-05-338/19, Ž-SA-05-550/19, Ž-SA-05-1043/19; Ž-SA-05-1187/19; Ž-BL-05-276/19, Ž-BL-05-357/19, Ž-BR-05-4/19

¹⁰⁸ P-47/19 od 05.03.2019. godine, P-206/19 od 04.10.2019. godine, P-281/19 od 24.12.2019. godine

¹⁰⁹ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 83/2016.

¹¹⁰ Ž-BL-05-328/19, Ž-BL-05-470/19, Ž-BL-05-474/19, Ž-BL-05-740/19, Ž-BL-05-758/19

4.10. Sloboda okupljanja

Sloboda okupljanja predstavlja pravo koje jamči Ustav Bosne i Hercegovine¹¹¹, Ustav Republike Srpske¹¹², Ustav Federacije Bosne i Hercegovine¹¹³, Statutom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine¹¹⁴, zakonima o javnom okupljanju na razini kantona/županije (ukupno 10, dok je u Zeničko-dobojskom kantonu/županiji postupak usvajanja zakona u tijeku), na razini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i na razini Republike Srpske.

Ostvarivanje ovog prava nameće nadležnim tijelima pozitivne obveze, tj. poduzimanje mjera u cilju obezbjeđenja mirnog uživanja prava, što, prije svega, uključuje zaštitu i pomaganje. Ograničenja su moguća i dopuštena, ukoliko su propisana zakonom i nužna u demokratskom društvu u cilju zaštite javne bezbjednosti, u cilju sprječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili zaštitu prava i sloboda drugih. U praksi, svako ograničenje u svezi sa slobodom okupljanja mora biti srazmjerno cilju zbog kojeg se ograničenje uspostavlja i nadležno tijelo uvijek treba nastojati da koristi blažu mjeru ograničenja, ukoliko se pomenutom blažom mjerom može postići cilj. Nadležno tijelo, sukladno sa principima dobre uprave odluku kojom ograničava slobodu okupljanja mora obrazložiti i omogućiti pristup pravnom lijeku koji ne samo da treba da je dostupan, već i da je učinkovit. S tim u svezi, kao jedan od svojih strateških ciljeva zaštite i promocije osnovnih ljudskih prava, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijeli su odluku da se tijekom 2019. godine pristupi izradi Specijalnog izvješća o pravu na slobodu mirnog okupljanja.

Ombudsmeni podsjećaju da je 8. rujna 2019. godine u Sarajevu održana prva povorka ponosa pod sloganom: "Ima izać!" kao vid javnog okupljanja u pokretu koja je prošla bez ijednog incidenta što svakako zaslužuje pohvalu kako za organizatore tako i za tijela koja su je obezbjeđivala¹¹⁵.

Primjer¹¹⁶: Tijekom 2019. godine evidentiran je određeni broj obraćanja koji se odnosi na eventualnu povredu prava na slobodu okupljanja. Radi se o pojedinačnim žalba građana Banja Luke, kao i žalbama pripadnika neformalne grupe građana "Pravda za Davida"¹¹⁷. Kao odgovorna strana označeno je Ministarstvo unutaršnjih/unutrašnjih poslova Republike Srpske. S obzirom na specifičnost ove problematike, registrirane žalbe obrađene u okviru kategorije povrede prava na mirno okupljanje. Provodeći postupak istraživanja, ombudsmeni za ljudska prava su u svim registriranim predmetima zatražili izjašnjenja odgovorne strane. Temeljem analize dostavljenih žalbi i prateće dokumentacije, kao i iz odgovora nadležnog tijela, Ombudsmeni konstatiraju niz suprotnosti o viđenju događaja koji su predmet žalbi¹¹⁸, a odnose se na javna okupljanja neformalne grupe građana „Pravda za Davida“ u dane 25. 12. 2018. godine i 30. 12. 2018. godine. U ovakvim situacijama (posebice kada su navodi iz podnesenih žalbi i izjašnjenja nadležnih tijela

¹¹¹ Članak II 3. točka i)

¹¹² Članak 30.

¹¹³ Članak 2. (1) l)

¹¹⁴ Članak 14. stavak 1.

¹¹⁵ <https://www.ombudsman.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1327&lang=HR>

¹¹⁶ P-15/20, od dana 05.02.2020. godine

¹¹⁷ Ž-BL-05-1012/18, Ž-BL-05-1032/18, Ž-BL-05-1034/18, Ž-BL-05-12/19, Ž-BL-05-17/19, Ž-BL-05-19/19, Ž-BL-05-20/19, Ž-BL-05-21/19, Ž-BL-05-7/19, Ž-BL-05-32/19, Ž-BL-05-59/19, Ž-BL-05-70/19, Ž-BL-05-146/19, Ž-BL-05-461/19

¹¹⁸ Ž-BL-05-12/19; Ž-BL-05-32/19; Ž-BL-05-70/19

potpuno oprečna), Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, prema zakonu, ne raspolaže mogućnošću izravnog izvođenja dokaza kako bi se utvrdile sve sporne činjenice. Poseban problem predstavlja utvrđivanje činjeničnog stanja u predmetima u kojima se prema žalbenim navodima policijski službenici terete za prekoračenje ovlasti i prekomjernu uporabu sile u onim situacijama kada su unutarnji mehanizmi kontrole pri Ministarstvu unutrašnjih/unutarnjih poslova Republike Srpske, a kako je navedeno u njihovim aktima, sproveli istragu i utvrdili da nije došlo do prekoračenja. Sumirajući žalbene navode, pribavljena izjašnjenja, analizirajući odredbe međunarodnih propisa koji uređuju ovu oblast¹¹⁹ domaćeg zakonodavstva¹²⁰, kao i podzakonskih akata¹²¹ Ombudsmani su odgovornoj strani izdali preporuku¹²².

---

¹¹⁹ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i sloboda, Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Konvencija Ujedinjenih naroda protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka

¹²⁰ Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Republike Srpske, Krivični zakonik Republike Srpske, Zakon o javnom redu i miru, Zakon o policiji i unutarnjim poslovima, Zakon o javnom okupljanju Republike Srpske.

¹²¹ Pravilnik o uporabi sile

¹²² P-15/20

V PRAVOSUĐE I UPRAVA

Članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda - Pravo na pravično suđenje glasi: *Svatko, tijekom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obvezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristrasnim sudom, uspostavljenim na osnovi zakona...*

Stav je Europskog suda za ljudska prava u Strazburu da su države potpisnice Europske konvencije o ljudskim pravima dužne da organiziraju pravne sustave koji će obezbijediti poštovanje članka 6. Konvencije (vođenje postupaka u građanskim stvarima i po krivičnim optužbama, pred sudovima i drugim državnim tijelima, bez neopravdanog odugovlačenja i da se završe u razumnom roku).

Pravo na pravično suđenje, pored prava na suđenje u razumnom roku, podrazumijeva i pravo na nesmetan pristup pravdi, pravo na pravnu pomoć, pravo na pravnu sigurnost, pravo na procesnu ravnopravnost i pravo na jasno i potpuno obrazloženu odluku. Stoga, princip vladavine prava u suvremenim pravnim sustavima podrazumijeva i obvezu država potpisnica Konvencije da obezbijede učinkovit sustav garancija i poštovanja prava u sudskom postupku koji u konačnom vodi blagovremenom izvršenju pravde.

Europski sud za ljudska prava je utvrdio da se "razumnost" dužine trajanja postupka mora cijeniti u svjetlu okolnosti slučaja i u odnosu na niz kriterijuma: složenost predmeta, ponašanje podnositelja predstavke i nadležnih tijela i važnost predmeta spora za podnositelja predstavke¹²³.

Propisivanjem navedenih standarda, kroz zakonski okvir, obezbjeđuje se pravni osnov zaštite i ostvarenja prava pred domaćim sudovima, uz neposrednu primjenu prakse Europskog suda, prigodom odlučivanja o povredi prava na suđenje u razumnom roku.

U tom kontekstu Vlada Republike Srpske utvrdila je dana 14.11.2019. godine Nacrt zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku kojim se uređuje pravo na suđenje u razumnom roku i njegova zaštita, te pravo na pravično zadovoljenje zbog povrede ovog prava koje se ostvaruje u sudbenom postupku. Propisuje se i pravo stranke na novčano obeštećenje i nadoknadu imovinske štete zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku. Pravo na zaštitu prava na suđenje u razumnom roku ima svaka stranka u sudskom postupku koja smatra da sud nije u razumnom roku odlučio o njezinom pravu ili obvezi, sumnji ili optužbi za krivično djelo, a pravo i dužina trajanja razumnog roka utvrđuju se sukladno sa praksom Europskog suda za ljudska prava u Strazburu. Nacrtom je propisana mogućnost objavljivanja presude kojom je utvrđeno da je neopravdano odugovlačen postupak i odlučivanje na internet stranici suda, što čini ove postupke transparentnijim, omogućava pravično zadovoljenje stranke, te povećava povjerenje građana u pravičnu sudsku zaštitu. Ostaje da se vidi da li će predmetni Zakon, nakon usvajanja imati pozitivan učinak u smislu zaštite prava građana.

U Odjeljenju za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi u 2019. godini zaprimljena je 851 žalba. U Područnom uredu u Sarajevu zaprimljene su 302 žalbe, u Sjedištu Institucije u Banjoj

¹²³ Frydlander protiv Francuske [Veliko vijeće], 27. lipanj 2000. godine, stavak 43

Luci 244 žalbe, u Područnom uredu u Mostaru 19 žalbi, u Područnom uredu u Brčkom 63 žalbe i 223 žalbe u Terenskom uredu u Livnu.

Izdato je 26 preporuka, od čega je pet u potpunosti realizirano, po pet preporuka je ostvarena suradnja, tri preporuke nisu realizirane i u 13 slučajeva označeno odgovorno tijelo nije dostavilo povratnu informaciju po preporuci.

5.1. Pravosuđe

Analizom 504 žalbe zaprimljene u Instituciji, koje se odnose na oblast pravosuđa može se zaključiti da se građani obraćaju Ombudsmanima zbog povrede sljedećih prava i to:

- neprimjerene dužine trajanja sudskih postupaka - ukupno 101 žalba,
- neučinkovitog provođenja sudskih odluka - 56 žalbi,
- 20 žalbi na rad sudija zbog povreda odredbi procesnih zakona i 12 žalbi koje se odnose na ostale povrede prava vezanih za postupanje sudova (povrede načela nepristranosti, nedonošenje sudskih odluka na zakonom propisan način i u roku, neujednačenost sudske prakse).

Primjer: Ombudsmani su postupali u predmetu¹²⁴ u kojem je kao odgovorna strana označen Kantonalni sud u Sarajevu. U žalbi je navedeno da je dana 20.12.2015. godine izjavljena žalba na presudu Općinskog suda u Sarajevu, te da podnositelj žalbe do dana obraćanja Ombudsmanima nema saznanja o daljem razvoju predmeta. U odgovoru¹²⁵ Ombudsmanima Kantonalni sud je istaknuo: „... ovim putem Vas obavještavamo da sud rješava predmete po tužbama iz 2012. i 2013. godine, a tužitelj je podnio tužbu 21.10.2015. godine te se ne može očekivati rješavanje ovog predmeta u narednih godinu dana, s obzirom da sud rješava predmete po kronološkom redu.“ Nakon ponovljenje intervencije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine Kantonalni sud u Sarajevu dostavio je informaciju¹²⁶: „...Povodom Vašeg zahtjeva za žurno postupanje u predmetu ovog suda, a nakon prethodno pribavljenog mišljenja predsjednika građanskog odjeljenja ovog suda, temeljem odredbe iz članka 55. Pravilnika o unutarnjem sudskom poslovanju, ovim putem Vas obavještavamo da je po Vašem ranijem zahtjevu odobreno da se predmet tretira kao žuran, o čemu je obaviješten i postupajući sudija“.

Primjer: Ombudsmani su postupali u predmetu¹²⁷ u kojem je kao odgovorna strana označen Općinski sud u Cazinu. Žalitelj navodi da je Kantonalni sud u Bihaću rješenjem broj: 20 0 I 01288 17 GŽ, od dana 09.03.2018. godine ukinuo prvostupanjsku odluku od dana 12.07.2017. godine i vratio predmet Sudu na ponovni postupak. Do momenta obraćanja Ombudsmanima nema nikakvih saznanja o razvoju predmeta. U tijeku istražnog postupka izostala je suradnja Općinskog suda u Cazinu sa Institucijom te je upućena preporuka¹²⁸. Preporuka nije ispoštovana.

¹²⁴ Ž-BL-08-444/19

¹²⁵ Akt Kantonalnog suda u Sarajevu, broj 009-0-Su-19-000776 od 03.09.2019. godine.

¹²⁶ Akt Kantonalnog suda u Sarajevu broj 009-0-Su-19-000776 od 15.01.2020. godine

¹²⁷ Ž-BL-08-151/19

¹²⁸ Preporuka broj P-130/19 od 07.05.2019. godine

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹²⁹ u kojoj se navodi da je žalitelj dana 26.12.2017. godine putem zakonskog zastupnika pokrenuo postupak pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci pod brojem: 71 0 P 275425 17 P. Do momenta obraćanja Ombudsmanima pripremno ročište u ovoj pravnoj stvari nije zakazano. Po provedenom istražnom postupku Ombudsmeni su uputili preporuku¹³⁰ Osnovnom sudu u Banjoj Luci. U izjašnjenju¹³¹ na preporuku navedeno je: „...Imajući u vidu da su se dana 11.07.2019. godine stekli uvjeti za zakazivanje pripremnog ročišta, to je dana 26.07.2019. godine postupajući sudija dao naredbu za zakazivanje pripremnog ročišta, te je isto zakazano za dan 28.11.2019. godine...“.

5.1.1. Izvršenje nad sredstvima proračuna

Ombudsmeni godinama unazad ukazuju na žalbe koje se odnose na nemogućnost ili otežano izvršenje pravosnažnih presuda. Problem se ogleda u situaciji kada je izvršenik općina/opština, županija/kanton ili entitet, u kojim slučajevima je izvršenje moguće provesti samo nad sredstvima koja su predviđena za tu namjenu, a u onoj visini koja je proračunom određenog javnog tijela predviđena u tu svrhu, za konkretnu proračunsku godinu.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u predmetu¹³² u kojem je kao odgovorna strana označeno Ministarstvo financija Vlade Kantona Sarajevo. U žalbi je navedeno: Presudom Općinskog suda u Sarajevu¹³³ i Presudom Kantonalnog suda¹³⁴ u Sarajevu, naloženo je Kantonu Sarajevo da žaliteljici, uposlenici Kantonalnog tužiteljstva Kantona Sarajevo kao tražitelju izvršenja, isplati ukupan iznos od 4.038,00 KM¹³⁵, sa zakonskom zateznom kamatom počev sa danom 17.10.2011. godine, pa do isplate. Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu¹³⁶ određuje se izvršenje Kantonu Sarajevo i nalaže da se žaliteljici izvrši isplata; Radi neizvršenja presude, gore navedene, žaliteljica se obratila Ministarstvu financija Kantona Sarajevo i zaprimila odgovor Ministarstva financija, akt broj: 08-05-SI/18 od 22.02.2018. godine. Žaliteljica se dana 02.03.2018. godine obratila Union banci d.d. Sarajevo radi izvršenja isplate po Rješenju¹³⁷ i zaprimila odgovor¹³⁸ da banka nije u mogućnosti postupiti po zahtjevu žaliteljice iz razloga što do dana 13.03.2018. godine Rješenje o izvršenju Općinskog suda¹³⁹ u Sarajevu nije zaprimljeno u Union banci dd Sarajevo. Žaliteljica ističe da su u njezinom slučaju još tri Rješenja Općinskog suda u Sarajevu¹⁴⁰ postala izvršna, te da po istima nije izvršena isplata. U cilju provjere navoda žaliteljice, dana 11.01.2019. godine Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje Ministarstva financija Kantona Sarajevo. U zaprimljenom odgovoru¹⁴¹ između ostalog navodi se: „... rješenja o izvršenju tražitelja izvršenja se nalaze u Jedinstvenoj bazi izvršnih rješenja sa Glavnog transakcijskog računa Kantona Sarajevo i ista će

¹²⁹ Ž-BL-08-313/19

¹³⁰ Preporuka broj P-158/19 od 07.08.2019. godine

¹³¹ Akt Osnovnog suda u Banja Luci broj 071-0-Su-19-001287 od 05.09.2019. godine

¹³² Ž-SA-05-1367/18

¹³³ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 65 0 Rs 212980 12 Rsž od 16.07.2013. godine

¹³⁴ Presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 65 0 Rs 212980 12 Rsž od 16.07.2013. godine

¹³⁵ Presuda Općinskog suda u Sarajevu broj: 65 0 Rs 212980 11 Rs od 26.06.2012. godine

¹³⁶ Rješenje Općinskog suda u Sarajevu broj: 65 0 I 376286 13 I od 27.09.2013. godine

¹³⁷ Rješenje Općinskog suda u Sarajevu broj: 65 0 I 376286 13 I od 27.09.2013. godine

¹³⁸ Akt Union Banke broj: 10/4-2-3759-1/18 od 13.03.2018. godine

¹³⁹ Rješenje Općinskog suda u Sarajevu broj: 65 0 I 376286 13 I od 27.09.2013. godine

¹⁴⁰ Rješenja Općinskog suda u Sarajevu br. 65 0 I 343367 13 I, 65 0 I 734291 18 I, 65 0 I 734288 18 I

¹⁴¹ Akt Ministarstva financija Kantona Sarajevo broj: 08-10-1018 od dana 12.02.2019. godine

biti izvršena sukladno sa Zakonom o izvršnom postupku, Proračunom Kantona Sarajevo za 2019. godinu i Zakonom o izvršenju Proračuna Kantona Sarajevo za 2019. godinu.

Primjer: Ombudsmeni su postupali u više predmeta¹⁴² u kojima je kao odgovorna strana označena Vlada Zeničko-dobojskog kantona/županije i Vlada Srednjobosanskog kantona/županije. Podnositelji žalbe u svojstvu punomoćnika aplikantata navode da je Europski sud za ljudska prava dana 14.01.2019. godine donio presudu u predmetima: *Šain i drugi protiv BiH*¹⁴³, *Elčić i drugi protiv BiH*¹⁴⁴, te dana 07.02.2019. godine presudu u više predmeta¹⁴⁵, kojima je proglasio aplikacije dopuštenima. Napominju da su aktima Europskog suda za ljudska prava koji su dostavljeni uz presude, obaviješteni da su iste postale pravosnažne dana 17.01.2019. godine i dana 07.02.2019. godine. Dalje, Vlade Zeničko-dobojskog i Srednjobosanskog kantona/županije bile su u obvezi da u cijelosti izvrše pomenute presude najkasnije do dana 17.04.2019. godine, odnosno do dana 07.05.2019. godine. Vlada Zeničko-dobojskog kantona je postupajući po zahtjevu za provođenje presude u predmetima: *Šain i drugi protiv BiH*, *Elčić i drugi protiv BiH*, *Dujak i drugi protiv BiH*, *Hrnjić i drugi protiv BiH*, donijela odluku o načinu izvršenja presude, kojom je naloženo Ministarstvu financija da se izvrši isplata nematerijalne štete (1.000 eura po aplikantu) i troškovi postupka pred Europskim sudom (350 eura po aplikantu), dok će se glavnica, kamate kao i troškovi parničnog i izvršnog postupka koji su sastavni dio obveze iz presude Europskog suda za ljudska prava isplatiti kao i za domaće presude svih drugih tražitelja izvršenja, prema redosljedu povjeritelja kod ABS banke. Sukladno pravilima postupka, Ombudsmeni su se obratili Vladi Zeničko-dobojskog kantona/županije i Vladi Srednjobosanskog kantona/županije. Vlada Zeničko-dobojskog kantona/županije¹⁴⁶, između ostalog, izražava svoje opredjeljenje za izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava. S tim u svezi, Ministarstvo financija Zeničko-dobojskog kantona/županije izvršilo je plaćanje financijskih obveza prema aplikantima u dijelu koji se odnosi na ime dosuđene nematerijalne štete po aplikantu i na ime troškova i izdataka po aplikaciji nastalih u postupku pred Europskim sudom za ljudska prava. Vlada Zeničko-dobojskog kantona/županije napominje da ukoliko bi se isplata pomenutih presuda izvršavala ubrzanom dinamikom ni cjelokupan proračun Kantona ne bi bio dovoljan za izmirenje svih obveza. Na zahtjev Ombudsmana, Vlada Srednjobosanskog kantona/županije dostavila je izjašnjenje¹⁴⁷, u kome, između ostalog, navodi da se zahtjevi aplikantata za isplatu sredstava po odlukama Europskog suda za ljudska prava u predmetu Avdić i drugi, stavljaju u isplatni red po dospijeću potraživanja koji će biti isplaćeni u razumnom roku. U cilju isplate pomenutih obveza, Vlada Srednjobosanskog kantona/županije donijela je zaključak¹⁴⁸.

Primjer: Povodom žalbe¹⁴⁹ ratnog vojnog invalida - paraplegičara, sa utvrđenim postotkom invaliditeta u iznosu od 100% I kategorija, Ombudsmeni su Pravobraniteljstvu Općine Centar Sarajevo izdali preporuku¹⁵⁰. Naime, Pravobraniteljstvo Općine Centar je u postupku izvršenja

¹⁴² Ž-BL-08-439/19

¹⁴³ Aplikacija broj: 61620/15 i 53 druga

¹⁴⁴ Aplikacija broj: 34524/15 i 5 drugih

¹⁴⁵ Dujak i drugi protiv BiH, aplikacija broj: 173030/15 i 52 druga; Hrnjić i drugi protiv BiH, aplikacija broj: 20954/13 i 57 drugih; Avdić i drugi protiv BiH, aplikacija broj: 47345/15 i 40 drugih

¹⁴⁶ Aktom broj: 07-06-1326/19 od 02.07.2019. godine

¹⁴⁷ Akt broj broj: 02-14-206/2019 od 11.07.2019. godine

¹⁴⁸ Zaključak broj broj: 01-5-604/2019-22 od 04.07.2019. godine

¹⁴⁹ Ž-SA-02-18/18

¹⁵⁰ Preporuka broj P-280/19 od 13.12.2019. godine

presude Općinskog suda u Sarajevu, prvobitno podnijelo Prijedlog za izvršenje na motornom vozilu u vlasništvu žalitelja, a koji postupak je obustavljen po prigovoru žalitelja. Nakon toga, Pravobraniteljstvo Općine Centar, predložilo je da se izvršenje provede zaplijenom, procjenom i prodajom nekretnine u vlasništvu žalitelja, koja u naravi predstavlja dvosoban stan u Sarajevu, površine od 80,39 m². Pored toga što žalitelj ističe da je korisnik invalidske mirovine i osobne invalidnine, koje bi mogle biti predmetom izvršenja, ističe se i da je navedena nekretnina, u kojoj žalitelj stanuje sa obitelji, u potpunosti prilagođena osobama sa invaliditetom. Prodajom nekretnine, žaliteljeva obitelj bi ostala bez doma i osnovnih egzistencijalnih uvjeta za život. Ombudsmeni su podsjetili na Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine AP-1955 od 26.05.2019. godine kojom je utvrđeno da bi prodaja sedam nekretnina u vrijednosti od 44.249,50 KM radi naplate duga od 64,90 KM dovela do lišavanja apelanta vlasništva nad tim nekretninama, te da se nije vodilo dovoljno računa o uspostavljanju srazmjernosti između apelantovog dugovanja i nekretnina koje se prodaju. Preporuka je ispoštovana.

5.2. Visoki sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine

Ombudsmeni su tijekom ovog izvještajnog razdoblja postupali po žalbama građana izjavljenim zbog dužine trajanja postupaka koji se vode u Uredu disciplinskog tužitelja Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine, a u cilju utvrđivanja eventualne povrede radne dužnosti od strane nositelja pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini.

Prethodnih godina, Ured disciplinskog tužitelja Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine, kako građanima, tako i Ombudsmanima dostavljao je standardiziran odgovor: *“UDT je, sukladno odredbi članka 66. stavak 1. Zakona o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, pokrenuo postupak ispitivanja navoda iz pritužbe. Podsjećamo da je UDT, prema odredbi članka 72. stavak 2. Zakona o VSTV-u, obvezan svaku pritužbu obraditi najkasnije u roku od dvije godine od dana zaprimanja, pri čemu ulaže maksimalne napore kako bi obrada svake pritužbe bila okončana u što kraćem vremenu. Pritom treba napomenuti da trajanje istrage u velikoj mjeri ovisi i o prirodi iznesenih navoda, kao i o činjenicama i okolnostima koje je potrebno utvrditi u svakom konkretnom slučaju. ... U svakom slučaju, nakon provedenog postupka ispitivanja navoda, UDT će o tužiteljskoj odluci obavijestiti podnositelja pritužbe, a relevantnu informaciju dostaviti će i vašoj instituciji na znanje¹⁵¹.”*

Ombudsmeni primjećuju da je došlo do promjene u postupanju Ureda po pritužbama, a što se može vidjeti na sljedećem primjeru.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁵² Udruženja radnika dioničara DD BOSNA Derventa, u kojoj se ukazuje na moguće kršenje odredaba Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, te članka 6 stavak 1 Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (postupanja sudova izvan razumnog roka). Iz dostavljene dokumentacije proizilazi da su podnositelji žalbe podnijeli prijavu Uredu Disciplinskog tužitelja radi naprijed navedenog. Ured

¹⁵¹ Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2015. godinu, strana broj 18.

¹⁵² Ž-SA-05-1020/19

disciplinskog tužitelja dostavio je odgovor¹⁵³ u kojem se navodi: „... obavještavamo Vas da je Ured zaprimio pritužbu registriranu pod gornjim brojem, koja se trenutno nalazi u fazi istrage. O poduzetim radnjama Ureda u istrazi Vas ne možemo detaljnije obavijestiti, s obzirom na njihovu povjerljivost propisanu člankom 70. stavak 1. Zakona o Vijeću (Službeni glasnik BiH, brojevi 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08). Člankom 72. stavak 2. Zakona o Vijeću propisana je obveza Ureda da istragu okonča u roku od dvije godine od dana prijama pritužbe. Ured ulaže napore da istraga po svakoj pritužbi bude okončana i što je moguće prije isteka navedenog zakonskog roka.“

5.3. Tužiteljstva

U Odjeljenju za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi tijekom 2019. godine zaprimljeno je 80 žalbi koje se odnose na rad tužiteljstava u Bosni i Hercegovini, a izdato je 12 preporuka, od čega su dvije realizirane, u tri slučaja je ostvarena suradnja, za šest preporuka odgovor nije zaprimljen, a jedna preporuka nije realizirana.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁵⁴ koja se odnosila na Okružno javno tužiteljstvo u Banja Luci kojem je podnositeljice žalbe podnijela krivičnu prijavu dana 27.07.2017. godine i od ombudsmana zatražila da prati razvoj postupka pred tužiteljstvom. Postupajući po žalbi, a uvažavajući protek vremena od upućivanja krivične prijave dana 25.10.2018. godine Ombudsmeni su uputili akt tužiteljstvu kojim su zatražili određene informacije. Dana 18.06.2018. godine, Ombudsmeni su se ponovo obratili tužiteljstvu i zatražili informaciju da li je istraga u označenom predmetu okončana, odnosno da li je donesena odluka. U odgovoru¹⁵⁵ je navedeno da tužiteljska odluka još uvijek nije donesena „...obzirom da se predmet sa zahtjevom za prikupljanje potrebnih obavijesti i poduzimanja radnji i dalje nalazi na postupanju u CJB Banja Luka, Odjeljenje za gospodarski kriminalitet Tim-2.“ Ombudsmeni su uputili preporuku¹⁵⁶ Okružnom javnom tužiteljstvu u Banjoj Luci i Ministarstvu unutrašnjih/unutarnjih poslova Republike Srpske. Preporuka je realizirana.

5.3.1. Postupanje tužiteljstava u predmetima nasilja u obitelji

Ombudsmeni ističu da je, a što će biti prezentirano kroz slijedeći primjer da je zabrinjavajuće što tužiteljstva, u nemalom broju slučajeva, po podnesenim krivičnim prijavama dostavljaju identičan odgovor Instituciji: *informiramo vas da je istraga u tijeku*, bez dostavljanja konkretnih odgovora koje su radnje poduzete, a što je posebice problematično postupanje kod krivičnih prijava podnesenih zbog nasilja u obitelji.

Ovakvim postupanjem potvrđuje se zabrinjavajuća činjenica, odnosno razlog, a što je ranije izneseno u poglavlju o nasilju nad ženama, zbog kojeg većina žena žrtava nasilja nema povjerenja u institucije sustava, što rezultira akumuliranjem straha kod žena žrtava nasilja i neprijavlivanjem slučajeva nasilja, a s druge strane postavlja se pitanje učinkovitosti i blagovremenog djelovanja pravosudnog aparata.

¹⁵³ Akt Ureda disciplinskog tužitelja broj UDT DI 009895 19 od 04.12.2019. godine

¹⁵⁴ Ž-BL-06-749/17,

¹⁵⁵ Akt broj broj: T13 0 KTAK 0037108 17 od 03.07.2018. godine

¹⁵⁶ Preporuka broj P-25/19 od 28.01.2019. godine

Ombudsmeni ističu, da međunarodni standardi o zaštiti žrtava nasilja naglasak stavljaju na žrtvu, te najprije uzimaju u obzir bezbjednost i zaštitu žrtve, te u tom smislu potiču države da koordiniraju radnje u svezi zaštite žrtava, kako bi žrtve dobile trenutnu i sveobuhvatnu pomoć putem koordiniranog, multidisciplinarnog i stručnog djelovanja, te suradnju između policije, zdravstvenih i socijalnih službi, pravosudnog i nevladinog sektora.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbama¹⁵⁷ u kojima su podnositeljice žalbe odgovornom stranom označile Kantonalno tužiteljstvo Tuzlanskog kantona, a vezano za podnesene krivične prijave¹⁵⁸ zbog nasilja u obitelji, a po kojima nije postupljeno do obraćanja Ombudsmanima. U tijeku istražnog postupka pred Institucijom u oba predmeta zaprimljeni su odgovori Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona, i to:

- odgovor¹⁵⁹ u kojem se navodi:

„Povodom Vaše predstavke, koju smo zaprimili dana 13.02.2019. godine, vezano za žalbu Š.M. iz Tuzle protiv Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona, a koja je dana 23.08.2018. godine podnijela krivičnu prijavu zbog nasilja u obitelji po kojoj nije postupljeno, prema navodima Š.M., informiramo Vas da je istraga u tijeku, te da je krivična prijava dostavljena nadležnoj policijskoj upravi na dalje postupanje, a radi vršenja provjera iz navoda prijave.“

- odgovor¹⁶⁰ u kojem se navodi:

„Povodom Vaše predstavke, koju smo zaprimili dana 10.07.2019. godine, vezano za žalbu Š.M. iz Tuzle protiv Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona, a koja je dana 23.08.2018. godine podnijela krivičnu prijavu zbog nasilja u obitelji po kojoj nije postupljeno, prema navodima Š.M., informiramo Vas da je istraga u tijeku.“

- odgovor¹⁶¹ u kojem se navodi:

„Povodom Vaše predstavke, koju smo zaprimili dana 30.09.2019. godine, a koja se odnosi na žalbu Š.M. iz Tuzle protiv Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona, a koja je dana 23.08.2018. godine podnijela krivičnu prijavu zbog nasilja u obitelji, informiramo Vas da je istraga u tijeku. Također, ističemo da smo dana 15.07.2019. godine po predstavci ombudsmana, a na koju predstavku vi dostavljate urgenciju, uputili odgovor, vezano za žalbu Š.M. iz Tuzle, prema Instituciji ombudsmana/ombudsmana, za ljudska prava BiH, Ured u Sarajevu, na broj Ž-BR-05-2/19 od 08.07.2019. godine.“

¹⁵⁷ Ž-BR-08-156/19; Ž-BR-05-2/19.

¹⁵⁸ Prijave podnesene dana, 23.08.2018. godine i dana, 22.08.2018. godine

¹⁵⁹ Akt broj T03 0 KTA 0075453 18 od dana 20.02.2018. godine

¹⁶⁰ Akt broj: T03 0 KTA 0075453 18 od dana 15.07.2019. godine

¹⁶¹ Akt broj: T03 0 KTA 0075453 18 od dana 04.10.2019. godine

- odgovor¹⁶² u kojem se navodi: *“Povodom Vaše predstavke, koju smo zaprimili dana 30.09.2019. godine, vezano za prijavu ŠA kojom je prijavio bivšu suprugu Š.M. i kćerku Š.A., da su iste fizički nasrnule na njega, informiramo Vas da je istraga u tijeku.”*

Ombudsmeni su po provedenom istražnom postupku Kantonalnom tužiteljstvu Tuzlanskog kantona/županije uputili preporuku¹⁶³.

5.4. Uprava

Ombudsmeni ističu da kvalitet javnih usluga i rad tijela javne uprave za građanina predstavlja opipljivi pokazatelj funkcionalnosti određene države. Dobra uprava treba da bude na usluzi zajednici i da promovira povjerenje društva u izvršnu vlast, doprinosi političkoj stabilnosti i podstiče ekonomski razvoj i socijalno blagostanje. Za razliku od toga, nefunkcionalna uprava može da uzrokuje otpor građana i njihov prosvjed protiv države, a u najgorem slučaju da dovede do nefunkcionalne države. Pravo građana na dobru upravu regulira, pored ostalog, i Povelja o osnovnim pravima Europske unije (članak 41). To pravo regulirano je i zakononima o (općem) upravnom postupku na razini entiteta, i to posebice kroz načelo zaštite prava građana i zaštite javnog interesa, načelo učinkovitosti, načelo saslušanja stranke i niz drugih odredaba koji jemče pravo pristupa i sudjelovanja u postupcima, pravo žalbe, pravo na pomoć, zabranu diskriminacije i dr.

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni su postupali po 322 žalbe koje su se odnosile na povredu prava na dobru upravu.

Najveći broj predmeta registriranih u 2019. godini, kao i prethodnih godina odnosio se na trajanje upravnog postupka, šutnju administracije, neučinkovitu reakciju inspeksijskih službi i nepostupanje tijela u zakonskim rokovima prigodom odlučivanja o zahtjevima stranaka. U žalbama je navedeno: neprimjereno postupanje službenika, neodgovarajuće radno vrijeme tijela uprave, upućivanje stranaka od jednog do drugog tijela, pretjerani formalizam, neučinkovitost u radu i općenito povrede procesnih odredaba kojima je uređen upravni postupak. Građani iskazuju nezadovoljstvo zbog toga što se upravni postupci vode suprotno odredbama zakona iz razloga: nedonošenja odluka u zakonskim rokovima, inzistiranja na dostavi velikog broja nepotrebne dokumentacije, povrede načela pružanja pomoći nekoj stranci, nedonošenja odluka povodom žalbe, dugotrajnih postupaka odlučivanja u drugom stupnju, vraćanja predmeta prvostupanjskim tijelima nna ponovno odlučivanje (princip ping-pong loptice) i pogrešne primjene materijalnih zakona.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁶⁴ u kojoj je istaknuto da je podnositeljica žalbe 23.05.2018. godine dostavila JU Kantonalni centar za socijalni rad, Službi socijalne zaštite Općina Novo Sarajevo žalbu na rješenje broj 35/3-06-533-110/18, od 03.05.2018. godine, ali da o istoj do dana obraćanja Instituciji nije odlučeno. Podnositeljica žalbe uputila je i urgenciju za rješavanje po žalbi na rješenje broj 35/3-06-533-110/18 dana 29.06.2018. godine. Ombudsmeni su dana

¹⁶² Akt broj: T03 0 KTA 0078679 19 od dana 04.10.2019. godine

¹⁶³ Preporuka broj: P-297/19 od 23.12.2019. godine

¹⁶⁴ Ž-SA-06 -769/18

18.04.2019. godine zaprimili izjašnjenje Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, akt broj: 06-35/18-89/18-ĐN od dana 16.04.2019. godine, a u kojem su obaviješteni da je dana 03.01.2019. godine doneseno rješenje broj: 06-35/19-2598/18-ĐN kojim je odbijena žalba podnositeljice kao neosnovana, te da je postupak po žalbi izjavljenoj na rješenje JU Kantonalni Centar za socijalni rad Služba socijalne zaštite općine Novo Sarajevo broj: 35/III-06-533-110/18 od dana 03.05.2018. godine okončan.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁶⁵ žaliteljice kojoj je više općina/opština iz Kantona Sarajevo priopćilo da ne posjeduju podatke o upisu imenovane u matičnu knjigu rođenih, te joj stoga ne mogu izdati izvod iz matične knjige rođenih. Po upućivanju akta Općini Centar Sarajevo dostavljen je odgovor¹⁶⁶ u kojem se navodi: „*Uz puno uvažavanje Institucije ombudsmana, poglavito cijeneći činjenicu da ste se u konkretnom slučaju uključili u predmetni postupak, Vaš dopis smo cijenili kao konkretan zahtjev za dostavljanje predmetnog izvotka, a sve shodno odredbi članka 68. Zakona o matičnim knjigama. S tim u svezi u prilogu akta dostavljamo Vam traženi izvod iz matične knjige rođenih*”.

Žalbu građanke koja nije bila u mogućnosti dobiti izvod iz matične knjige rođenih, Ombudsmeni ističu kao pozitivan primjer postupanja i suradnje tijela javne uprave sa Institucijom.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi¹⁶⁷ u kojoj je kao odgovorna strana označena Općina/Opština Donji Vakuf kojoj je žalitelj podnio zahtjev za izdavanje urbanističke suglasnosti za izmjenu lokacije kompatibilnog postrojenja SKID-nadzemni rezervoar za TNP-tečni naftni plin. Žalitelj navodi da ga podneskom¹⁶⁸ načelnik Općine Donji Vakuf obavještava u svezi sa navedenim zahtjevom da Služba za prostorno uređenje katastar i imovinsko-pravne poslove neće postupiti po žaliteljevu zahtjevu sve dok ne izmiri obveze prema Općini Donji Vakuf koje se odnose na potraživanje komunalne naknade i naknade za korištenje građevinskog zemljišta. Utvrđeno je da je došlo do kršenja odredbi Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine¹⁶⁹ te je izdata preporuka¹⁷⁰ Općini Donji Vakuf. Preporuka je ispoštovana.

5.4.1. Pravo na učinkovit pravni lijek

Tijekom 2019. godine Ombudsmeni su postupali po žalbama¹⁷¹ u kojima su građani ukazivali na uskraćivanje prava na pravni lijek kada je u pitanju informacija o rezultatima javnog natječaja Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine. Naime, nakon objavljivanja informacije o rezultatima javnog natječaja Agencije za državnu službu Federacije Bosne i

¹⁶⁵ Ž-SA-05-515/19

¹⁶⁶ Akt Opštine Centar, broj 08-13-2014/19 od 24.12.2019. godine.

¹⁶⁷ Ž-SA-05-1017/18,

¹⁶⁸ Akt broj: 02-23-00440/18 od 23.8.2018. godine

¹⁶⁹ Članak 216. stavak 1. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine: „*Kad se postupak pokreće povodom zahtjeva stranke, odnosno po službenoj dužnosti ako je to u interesu stranke, a prije donošenja rješenja nije potrebno provoditi poseban ispitni postupak, niti postoje drugi razlozi zbog kojih se ne može donijeti rješenje bez odgode (rješavanje prethodnog pitanja i drugo), nadležno tijelo je dužno donijeti rješenje i dostaviti ga stranci što prije, a najkasnije u roku od 30 dana, računajući od dana predaje urednog zahtjeva, odnosno od dana pokretanja postupka po službenoj dužnosti, ako posebnim propisom nije određen kraći rok*“.

¹⁷⁰ Preporuka broj 23/19 od dana 05.02.2019. godine

¹⁷¹ Ž-SA-05-986/18, Ž-SA-04-1107/18, Ž-SA-04-1236/18, Ž-SA-04-15/19, Ž-SA-04-212/19, Preporuka broj P-153/19 od 29.05.2019. godine

Hercegovine, ukoliko kandidat koji nije imenovan na poziciju nije zadovoljan donesenom odlukom, isti nema pravo žalbe. U slučaju da kandidati koji nisu imenovani na poziciju podnesu žalbu Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, imenovano tijelo donosi Rješenje kojim se žalba odbacuje kao neosnovana, tumačeći *Zakon o državnoj službi Kantona Sarajevo*¹⁷² na način da pravo žalbe ima samo kandidat koji je imenovan na radno mjesto. Ombudsmani su uputili Preporuku Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine. Dana 16.08.2019. godine zaprimljen je akt Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj 03-10-586/2019 od 13.08.2019. godine koji je sadržavao i izjašnjenje Odbora državne službe za žalbe. U navedenom odgovoru istaknuto je da je u rujnu 2018. godine stupio na snagu Pravilnik o unutaršnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta broj 01-02-28/18 i broj 01-02-149/18, a kojim je predviđeno povećanje broja državnih službenika koji aktivno rade na predmetima sa dva na pet izvršitelja. Nakon okončane natječajne procedure, tri nova službenika su započela rad na poslovima radnog mjesta za koje su izabrani. Preporuka je djelomično realizirana.

---

¹⁷² Službene novine Kantona Sarajevo, broj 31/2016.

VI EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

Ekonomska, socijalna i kulturna prava jamče se ustavima Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije BiH, te ustavima deset kantona i Statutom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Ova prava preciznije se uređuju zakonima na razini entiteta i kantona/županija i Brčko distrikta, budući da su prema ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine, u njihovoj isključivoj nadležnosti.

Rezimirajući žalbe iz Odjeljenja za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava proizilazi da su one manifest visokog stupnja siromaštva velikog broja stanovništva što je direktna posljedica velike stope neuposlenosti, malih mirovina, najniže, odnosno prosječne plate koje su daleko ispod zvanične potrošačke korpe.

U oblasti zapošljavanja, rada i zaštite socijalnih prava žena, u razdoblju koji pokriva ovo izvješće, nije ostvaren odgovarajući napredak u ostvarivanju stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena na tržištu rada. Evidentni su slučajevi davanja otkaza trudnicama, a žene koje rade u „sivoj ekonomiji“ nisu integrirane u formalno tržište rada. Ima pokazatelja da žene nisu jednako plaćene za isti rad, a u Federaciji Bosne i Hercegovine nije uspostavljen jednak sustav zaštite prava žena koje koriste porodijsko odsustvo što se odnosi i na naknade za vrijeme porodijskog odsustva.¹⁷³

Tjekom 2019. godine, u okviru Odjeljenja za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, ukupno je registrovan 801 predmet, što je u odnosu na 2018. godinu za 24 manje. Iz ranijih godina u radu je ostalo 506 predmeta tako da ih je ukupno u radu bilo 1.307. Od ovog ukupnog broja završeno je 445 predmeta. Najveći broj registriranih predmeta u okviru Odjeljenja odnosi se na povredu prava iz radnog odnosa (281), zatim slijede povrede prava iz mirovinskog osiguranja (217), komunalne usluge (92), socijalna zaštita (82) zdravstvo (74), obrazovanje (33), ekologija i zaštita okoliša (21), javni prihodi (4).

Povrede prava	Broj predmeta
Radni odnosi	281
Penzije	217
Komunalne usluge	92
Socijalna skrb	82
Zdravstvo	74
Obrazovanje	33
Ekologija zaštita okoline	21
Javni prihodi	4
UKUPNO	801

U Sjedištu Institucije u Banjoj Luci registrirano je 198 predmeta, u Područnom uredu u Sarajevu 378, u Područnom uredu Mostar 51, u Područnom uredu u Brčkom 127, a Terenski ured Livno registriralo ih je 50. U okviru ovog odjela izdato je 97 preporuka. Najveći broj izdatih preporuka prema kategorijama odnosio se na povredu prava iz radnih odnosa (51), povredu prava iz

¹⁷³ Specijalno izvješće o stanju zaštite majke i materinstva u Federaciji Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmana

zdravstvenog osiguranja (19), mirovinskog osiguranja (11), ekologije i zaštite okoline (6), komunalnih usluga (5), socijalne skrbi (4) i obrazovanja (3).

Ombudsmeni su tijekom 2019. godine uputili Podnesak UN Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR) ¹⁷⁴.

6.1. Radni odnosi

Pravo na rad, jedno je od osnovnih ljudskih prava koje jamče Opća deklaracija o pravima čovjeka¹⁷⁵, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima¹⁷⁶, Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Republike Srpske¹⁷⁷, Ustav Federacije Bosne i Hercegovine¹⁷⁸, Statut Brčko Distrikt¹⁷⁹, te odgovarajući zakoni o radu na razini Bosne i Hercegovine i entiteta. Ovo pravo je jednako za sve, odnosno ono podrazumijeva obvezu nadležnih tijela da građanima omoguće ostvarivanje ovog prava, tj. jednak pristup radu i pod jednakim uvjetima. Istodobno, važno je napomenuti da pravna formulacija „prava na rad“ ne podrazumijeva i jamstvo na ostvarivanje ovog prava.

Neuposlenost je poprimila velike razmjere u Bosni i Hercegovini, a građani u kontaktu sa Ombudsmanima, često ističu da su raspisani natječaji namješteni. Ukazano je i na problem dostupnosti, a prije svega učinkovitosti pravnih lijekova u natjecajnim procedurama. Svjesni svoje bespomoćnosti, a u želji da sebi i članovima svojih obitelji obezbijede egzistenciju, građani Bosne i Hercegovine, a nerijetko i cijele obitelji, prinuđeni su napuštati svoje domove i odlaziti na rad u druge zemlje. Sukladno sa navedenim demografska slika društva u Bosni i Hercegovini je više nego zabrinjavajuća.

Ombudsmeni žele pohvaliti donošenje Uredbe o postupku prijama u radni odnos u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine¹⁸⁰. Člankom 12 pomenute Uredbe poslodavcu se nameće obveza prijama u radni odnos najupješnijeg kandidata sa liste uspješnih kandidata po raspisanom javnom oglasu.

Tijekom 2019. godine, iz oblasti radnih odnosa registrirana je 281 žalba, a izdata je 51 preporuka. Analizom žalbi koje se odnose na povredu prava na rad, kao najuočljivije su povrede natjecajnih procedura prigodom zapošljavanja, zatim nepriznavanje stečene stručne spreme radnicima od strane njihovih poslodavaca, a koja se odnosi na mogućnost za sve da napreduju u okviru radnog odnosa kod svog poslodavca, vodeći računa o navršanim godinama službe i o osobnim sposobnostima radnika, nezaklonitosti u svezi sa otkazivanjem ugovora o radu, neuplaćivanje

¹⁷⁴ Bosna i Hercegovina potpisnica je Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima - člankom 16. Pakta propisana je obveza države da podnosi izvješća o mjerama koje bude usvojila kao i o napretku postignutom u cilju osiguranja poštovanja prava priznatih u Paktu; Akt broj: Oi-K-SA-109/19 od 22.07.2019. godine

¹⁷⁵ Članak 23.

¹⁷⁶ Članak 6.

¹⁷⁷ Članak 39.

¹⁷⁸ Članak 2. (1) l)

¹⁷⁹ Članak 13.

¹⁸⁰ 172. sjednica Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, objavljena u "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" broj 13/19

doprinosu za mirovinsko i invalidsko osiguranje, kao i neisplaćivanje plaća radnicima od strane poslodavca.

Primjer¹⁸¹: Kao odgovornu stranu podnositeljica žalbe označila je „Centralno grijanje“ Tuzla, a u svezi povrede prava iz radnog odnosa. Navodi da se u svezi zaštite svojih prava obratila Kantonalnoj upravi za inspekcijske poslove radi vršenja žurnog inspekcijskog nadzora, jer je za vrijeme odsustva sa rada zbog čuvanja rizične trudnoće dobila otkaz ugovora o radu. Radi se o posebnoj kategoriji radnika koje štiti Zakon o radu Federacije BiH. Također, podnositeljica žalbe je dobila otkaz, a da se pri tome nisu poštovale odredbe Zakona o radu Federacije BiH koje se odnose na prestanak ugovora o radu. Kantonalna uprava za inspekcijske poslove je na zahtjev ombudsmana dostavila izjašnjenje u kome se između ostalog navodi da je po zahtjevu podnositeljice žalbe izvršen inspekcijski nadzor, te je utvrđeno da je podnositeljici žalbe otkazan ugovor o radu za vrijeme trudnoće, što je suprotno članku 60 stavak 1. Zakona o radu¹⁸²; da joj poslodavac nije uručio radnici uz pisani dokaz, fotokopiju prijave osiguranja, odmah na početku rada; da poslodavac ne vodi evidenciju o radnicima sukladno sa odredbama Zakona o radu i Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije o radnicima i drugim osobama angažiranim na radu; da poslodavac nije objavio Pravilnik sukladno članku 118. Zakona o radu, što je sve zapisnički konstatirano, te da će protiv pravne i odgovorne osobe u pravnoj stvari biti poduzete mjere sukladno Zakonu. Podnositeljica žalbe obavijestila je Instituciju da joj je, rješenjem poslodavca, ponovo uspostavljen radno-pravni status na neodređeno vrijeme, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer¹⁸³: Kao odgovornu stranu, podnositelji žalbe označili su Kantonalno javno komunalno poduzeće Park d.o.o. a u svezi povrede prava iz radnog odnosa. Navode da im nisu uplaćeni doprinosi za razdoblje od 01.01.2013. do 05.03.2017. godine, zbog čega ne mogu da ostvare pravo na mirovinu. Također, navode i da su dugovanja koje je KJKP Park imalo prema drugim radnicima, izmirena. Odgovorna strana je na zahtjeve Institucije dostavila izjašnjenje u kome se, između ostalog, navodi da je podnositeljima žalbe prestao ugovor o radu zbog odlaska u starosnu mirovinu. Glede navoda da im nisu uplaćeni doprinosi isti su djelimično osnovani. Pomenuta izjašnjenja prosljeđena su podnositeljima žalbe na uvid i komentar. Odgovorna strana obavijestila je Instituciju da su na ime podnositelja žalbe uplatili novčani iznos na ime doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje i neuposlenost za razdoblje za koji nije bio uplaćen. Podnositelji žalbe obavijestili su Instituciju da je otklonjena povreda prava koja je bila razlog obraćanja Instituciji, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer¹⁸⁴: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je Opštinu/Općinu Vlasenica. Navodi da je načelnik Opštine donio rješenje¹⁸⁵ kojim je podnositelj žalbe stekao status neraspoređenog službenika zbog smanjenog broja izvršitelja na radnom mjestu samostalnog stručnog suradnika za razvoj poljoprivrede u okviru opštinskog/općinskog tijela uprave. Na navedeno rješenje izjavljena je žalba koja je rješenjem Odbora za žalbe Opštine odbijena. Ombudsmani su uputili preporuku¹⁸⁶

¹⁸¹ Ž-SA-04-653/19

¹⁸² Službene novine FBiH, br. 26/2016 i 89/2018.

¹⁸³ Ž-SA-04-1350/18, Ž-SA-04-118/19

¹⁸⁴ Ž-BL-04-765/18

¹⁸⁵ Rješenje broj: 02/1-127-66/18 pd 31.08.2018. godine

¹⁸⁶ P-86/19 od dana 26.03.2019. godine

načelniku opštine Vlasenica i Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske. Opština Vlasenica nije dostavila odgovor na izdatu preporuku.

Primjer¹⁸⁷: Podnositelj kao odgovornu stranu označio je Opštinu/Općinu Teslić, a u svezi povrede prava iz radnog odnosa. Iz žalbe proizlazi, da je uposlen u Opštini/Općini, te da je rješenjem odgovorne strane¹⁸⁸ preraspoređen iz Odjeljenja za gospodarstvo i poljoprivredu u Odjeljenje za društvene djelatnosti, sa koeficijentom za obračun plaće 7,50. U istom odjeljenju pored podnosioca žalbe bila su uposlena još dva službenika iste kategorije (peta), istog zvanja (trećeg), iste stručne spreme (VSS, 240 ECTS bodova) i potpuno iste odgovornosti (odgovornost za pravilnu primjenu metoda rada, postupaka ili stručnih tehnika). Dalje navodi da je slučajno saznao da je njihov koeficijent za isplatu 8,50 i 9,50, čime je stavljen u neravnopravan položaj u odnosu na druge djelatnike, a to je sve, kako on navodi, prouzročeno time što je tijekom obnašanja funkcije sekretara Skupštine opštine Teslić, u razdoblju od 2012. godine do 2016. godine odbijao da potpiše šihitaricu za radnike koji ne dolaze na posao. S obzirom na navode, od odgovorne strane zatraženo je izjašnjenje. U dostavljenom izjašnjenju¹⁸⁹ Opština odbacuje sve navode podnosioca žalbe vezano za diskriminaciju, te ih smatra proizvoljnim i neutemeljenim, istodobno tvrdeći da je podnositelj žalbe sva prava ostvario i ostvarit će ih u budućem razdoblju sukladno sa zakonom i drugim aktima, na način kako ih ostvaruju svi uposleni u općinskoj upravi. Podnositelj žalbe obavijestio je Ombudsmana da je Osnovni sud u Tesliću, rješavajući po ovoj pravnoj stvari, donio presudu broj: 87 0 Rs 026024 18 Rs, od dana 28.03.2019. godine. Pomenutom presudom, usvaja se tužbni zahtjev podnosioca žalbe i Opština se obvezuje na isplatu materijalne štete u određenom iznosu. Predmet je pozitivno okončan.

Primjer¹⁹⁰: Podnositeljica žalbe obratila se u cilju uspješnog pravazilaženja štetnih posljedica nastalih zbog ugrožavanja pripadajućih prava iz oblasti radnih odnosa. Podnositeljica žalbe dugogodišnja je uposlenica poduzeća Hidroelektrane na Trebišnjici i posljednjim ugovorom o radu¹⁹¹ precizirano je da ona obnaša poslove i radne zadatke KV konobara u Službi općih i zajedničkih poslova u Općem sektoru, u Direkciji za ekonomske pravne i opće poslove. Podnositeljica žalbe je ozbiljno prigovarala što se njezin neposredni rukovoditelj ne pridržava prava i obveza predviđenih predmetnim Ugovorom i što je u kontinuitetu raspoređuje na niže rangirano radno mjesto pomoćnog radnika, dok su istodobno konobari osobe koje za ovu specifičnu poziciju nemaju potrebnu stručnu osposobljenost. Umjesto da bude unaprijeđena, jer podnositeljica žalbe posjeduje čak viši stupanj obrazovanja (VK) koji joj do sada nije priznat, relevantni predstavnik poslodavca je degradira i dovodi u ponižavajući položaj u odnosu na druge uposlenike. Nakon intervencije Ombudsmana, dostavljen je odgovor direktora navedenog javnog poduzeća¹⁹², gdje su data pojašnjenja za nastalu spornu situaciju. Podnositeljica žalbe obavijestila je Ombudsmana, da je poslodavac rasporedio na novo radno, na kojem su potpuno zadovoljeni njezini zahtjevi u konkretnom slučaju. Predmet je pozitivno okončan.

¹⁸⁷ Ž-BL-04-182/19

¹⁸⁸ Rješenje broj: 02-127-1/17, od dana 17.05.2017. godine

¹⁸⁹ Akt broj: 02-014-151/19, od dana 21.03.2019. godine

¹⁹⁰ Ž-MO-04-2/19

¹⁹¹ Ugovor o radu poslodavca .br.4225/597, od dana 31.05.2018.godine

¹⁹² Akt broj: 745, od dana 04.02.2019. godine

6.1.1. Pitanje otpremnina u Republici Srpskoj, odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine

Pravo na otpremninu¹⁹³ zbog nezakonitog prestanka radnog odnosa u Republici Srpskoj propisano je člankom 152. do 159. Zakona o radu. Odredbom članka 152. Zakona o radu propisano je da: „Radnik koji se na dan 31.12.1991. godine nalazio u radnom odnosu kod poslodavca čije je sjedište bilo na sadašnjem teritoriju Republike Srpske, a koji smatra da mu je radni odnos nezakonito prestao kod tog poslodavca, počev od tog datuma do dana stupanja na snagu ovog zakona, ima pravo da u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona podnese zahtjev za ostvarivanje prava na otpremninu...”.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, pravo na otpremninu u svezi nezakonitog prestanka radnog odnosa uređeno je čl. 143, 143a, 143b, 143c Zakona o radu¹⁹⁴. S tim u svezi, članak 143. Zakona kaže da: „Uposlenik koji se zatekao u radnom odnosu 31. prosinca 1991. godine i koji se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona pismeno ili neposredno obratio poslodavcu radi uspostavljanja radno-pravnog statusa, a u ovom vremenskom razdoblju nije zasnovao radni odnos kod drugog poslodavca smatraće se, također, uposlenikom na čekanju posla“. Dalje, članak 143a istog Zakona kaže: „...da se u roku od 90 dana od stupanja na snagu ovog zakona podnosi žalba kantonalnoj komisiji za implementaciju članka 143. Zakona o radu“.

Primjer¹⁹⁵: Podnositeljica žalbe navodi da joj je rješenjem Komisije za implementaciju članka 152. Zakona o radu Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, koje je doneseno 2016. godine priznato pravo na otpremninu koja do danas nije isplaćena. Ombudsmani su se obratili Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske koje je dostavilo odgovor u kojem se navodi da su na red za isplatu otpremnina došla rješenja donesena u prosincu 2012. godine. Ombudsman je o ovoj činjenici obavijestio podnositeljicu žalbe, nakon čega je predmet zatvoren.

Primjer¹⁹⁶: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je Ministarstvo pravde Republike Srpske, u svezi podnesenog prigovora na zaključak Pravobranilaštva/Pravobraniteljstva Republike Srpske o kome nije odlučeno do momenta obraćanja Instituciji. Na upućeni zahtjev za izjašnjenje, Ministarstvo je dostavilo rješenje drugostupanjskog tijela kojim je odlučeno po podnesenom prigovoru, čime je postupak uspješno okončan.

6.2. Mirovine

Tijekom 2019. godine, registrirano je 217 žalbi koje se odnose na povrede prava iz mirovinskog osiguranja. Izdato je ukupno 11 preporuka. Registrirane žalbe odnosile su se na dužinu postupaka u prvom i drugom stupnju u svezi sa priznavanjem prava na mirovinu, kao i određenih nepravilnosti prigodom obračuna novčanog iznosa mirovina. Osim toga, problem predstavljaju i spore procedure priznavanja i ostvarivanja prava ukoliko je podnositelj žalbe radni staž ostvario u drugim državama, tj. postupci u svezi priznavanja srazmjernog dijela mirovine, a koji pada na

¹⁹³ Službeni glasnik Republike Srpske", br. 38/00, 40/00, 47/02, 38/03, 66/03 i 20/07

¹⁹⁴ "Službene novine Federacije BiH" br. 43/99, 32/00, 29/03

¹⁹⁵ Ž-BL-05-298/19

¹⁹⁶ Ž-BL-05-420/19

teret različitih nositelja osiguranja, sukladno sa sporazumima o socijalnom osiguranju koje je Bosna i Hercegovina potpisala sa drugim državama.

Primjer¹⁹⁷: Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, a u svezi povrede prava obiteljsku mirovinu. U žalbi je navedeno da je presudom Okružnog suda u Banjoj Luci u upravnom sporu, uvažena njezina tužba, poništen osporeni akt odgovorne strane i predmet vraćen na ponovni postupak. Podnositeljica žalbe poziva se na prekoračenje roka za postupanje Fonda za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, u kojem isti, ima obvezu odmah, a najkasnije u roku od 30 dana od dana dostavljanja pomenute presude donese novi upravni akt. Na pismeni zahtjev Institucije, odgovorna strana dostavila je izjašnjenje u kom se, između ostalog, navodi da su postupili u pomenutom predmetu i donijeli odgovarajuće rješenje, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer¹⁹⁸: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je Fond za mirovinsko/penziono i invalidsko osiguranje Republike Srpske - Filijala Banja Luka. Navodi da se Filijali obratio zahtjevom za ostvarivanje mirovine dana 03.10.2018. godine, a do momenta obraćanja Instituciji nije dobio nikakav odgovor po podnesenom zahtjevu. Na pismeni zahtjev Ombudsmana, Filijala je obavijestila Ombudsmana da je u predmetnom spisu podnositelja žalbe uredno zatražila potvrdu mirovinskog staža od Republičkog fonda Srbije na sporazumom predviđenom obrascu, s tim da ni nakon više urgencija za potvrdu staža nije dobila odgovor, te je zaključkom prekinula postupak po zahtjevu podnositelja žalbe. Ombudsman je nakon toga uputio akt Zaštitniku građana Republike Srbije, da se u sklopu svoje nadležnosti obrati Republičkom fondu za mirovinsko osiguranje Republike Srbije i zatraži potvrdu staža na obrascu SRB-BIH 205. Zaštitnik građana Republike Srbije obavijestio je Instituciju da je nadležni fond Republike Srbije Filijali obrasce sa potvrdom staža navršenog u Republici Srbiji. Podnositelj žalbe dostavio je Ombudsmanima rješenje Filijale u kome se navodi da je ostvario pravo na srazmjerni dio starosne mirovine.

Primjer¹⁹⁹: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu naveo je Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje. Navodi da se u dva navrata, obraćao odgovornoj strani sa zahtjevom za starosnu mirovinu, s tim da do dana obraćanja Instituciji nije odlučeno po podnesenim zahtjevima. Odgovorna strana je na traženje Ombudsmana dostavila izjašnjenje u kom se navodi da je KAS Tuzla u predmetu podnositelja žalbe donijela odgovarajuće rješenje. Postupak je duže trajao jer je imenovani osim u Bosni i Hercegovini radio i u Hrvatskoj, Sloveniji, Makedoniji, Republici Srpskoj i Austriji. Predmet je pozitivno riješen.

6.3. Komunalne usluge

U 2019. godini, Odjeljenje je registriralo 92 predmeta koji se odnose na probleme komunalnih usluga. Izdato je pet preporuka. Registrirane žalbe odnosile su se na neizvršavanje usluga od strane komunalnih preduzeća, probleme u svezi sa vodosnabdijevanjem, zahtjeve za priključenje na vodovodnu i elektrodistributivnu mrežu, probleme vezane sa izborom upravnika zaduženog za upravljanje i održavanje zajedničkih dijelova stambenih zgrada/ulaza, pružanje i uskraćivanje

¹⁹⁷ Ž-LI-04-79/19

¹⁹⁸ Ž-BL-04-72/19

¹⁹⁹ Ž-SA-04-535/19

usluga od strane komunalnih preduzeća, nepravilnosti prigodom obračunavanja komunalnih usluga, zastarjelost komunalnih potraživanja itd.

Građani prigodom obraćanja često traže savjet u svezi tužbi podnesenih od strane komunalnih preduzeća zbog neplaćanja dospjelih računa. Ističu da im se prijete isključenjem domaćinstva s vodovodne mreže. Mnogi građani nisu u mogućnosti redovito plaćati komunalne usluge, a komunalna poduzeća ih terete i za zastarjela potraživanja, a to su potraživanja starija od godinu dana, čime vrše dodatni pritisak na ionako tešku situaciju u kojoj se veliki broj građana nalazi. Sudovi po službenoj dužnosti ne vode računa o zastarjelosti potraživanja, tako da je ova obveza ostavljena stranama u postupku, što za posljedicu ima stvaranje pravne nesigurnosti pravno neukim strankama.

Primjer²⁰⁰: Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Javno preduzeća „Komunalno“ Livno. Navodi da živi na Kruzima, visoravni iznad Livna te da zbog visine snijega je nemoguća komunikacija sa Livnom gdje njezina malodobna kćerka ide u školu. Tražila je pomoć odgovorne strane koja se oglasila o njezine pozive. Nakon upućenog zahtjeva za izjašnjenje od strane Ombudsmana, rukovoditelji Javnog poduzeća „Komunalno“ Livno, su isti dan dali nalog radnicima za čišćenje snijega. Podnositeljica žalbe obavijestila je Instituciju da je snijeg očišćen, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer²⁰¹: Uvidom u dostavljenu dokumentaciju vidljivo je da se žalba odnosi na problem sa vodosnadbijevanjem. Naime, podnositeljica žalbe tvrdi da je komšija onemogućava u korištenju vode sa izvorišta “Krč”, te da zbog toga već dva mjeseca nema vode u svom domaćinstvu. Ombudsmani su se obratili Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srenjobosanskog kantona/županije i općini Kiseljak koje je dostavilo izjašnjenje u kom se između ostalog navodi da se sa predmetnog izvorišta korištenje vrši bespravno strankama je objašnjen postupak legalizacije, odnosno pribavljanje potrebnih akta, nakon čega je podnositeljica žalbe podnijela zahtjev opštini za izdavanje vodne suglasnosti za zahvatanje vode sa izvorišta “Krč”, a njezinom komšiji je rješenjem kantonalne/županijske vodne inspekcije naloženo da od opštine/općine pribavi potrebne akte za zahvatanje vode za piće do 21 sat sa izvorišta “Krč” i sa ostala tri izvorišta koja koristi za vodosnadbijevanje svog domaćinstva. S obzirom na činjenicu da je Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona/županije, Inspektorat, postupilo po zahtjevu podnositeljice žalbe i izvršilo inspeksijski nadzor i da je podnositeljica žalbe postupila po dobijenim uputstvima od strane inspekcije, predmet je zavoren uz naznaku da je riješen pozitivno.

Primjer²⁰²: Podnositelj žalbe obratio se Instituciji žalbom na rad Odjeljenja za promet i puteve Grada Banja Luka, u svezi neosnovane naplate parkinga u ul. Dragana Bubića u Banjoj Luci. Nakon provedenog postupka istrage, Ombudsmani su izdali preporuku²⁰³ gradonačelniku Banja Luke. Gradonačelnik je u odgovoru na izdatu preporuku naveo da je za utvrđeni prekršaj inspektor pokrenuo prekršajni nalog subjektu nadzora, te da će i dalje vršiti kontrolu poštovanja izrečene

---

²⁰⁰ Ž-LI-04-11/19

²⁰¹ Ž-SA-04-956/18

²⁰² Ž-BL-05-790/18

²⁰³ P-27/19 od 04.02.2019. godine.

zabrane, a sve u cilju zaštite i ostvarivanja prava podnositelja žalbe, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer²⁰⁴: Tijekom istražnog postupka Ombudsmani su uputili načelniku općine Travnik preporuku²⁰⁵. Načelnik Općine Travnik nije dostavio odgovor Instituciji, niti u roku koji je ostavljen u preporuci, niti nakon urgencije²⁰⁶, te je Institucija o tome obavijestila Općinsko vijeće Općine Travnik, koje, također, nije dostavilo nikakav odgovor. U Godišnjem izvješću za 2018. godinu, u dijelu koji se tiče prava na imovinu, navedeno je da su Ombudsmani povodom obraćanja podnositeljice žalbe, koja je ujedno i povratnica, uputili preporuku nadležnim tijelima i to Općini Travnik i Komunalnom poduzeću Općine Travnik kako bi poduzeli sve neophodne mjere kako bi se za podnositeljicu žalbe obezbijedilo vodosnabdijevanje u stambenom objektu. Nakon što su izdavanjem preporuke iscrpljene sve pravne mogućnosti u pomenutom slučaju, a u nastojanju da se podnositeljici žalbe omogući pristup pitkoj vodi, Ombudsmani su dodatno obavili razgovor²⁰⁷ s načelnikom općine, gdje je obećano da će se u roku od tri dana otkloniti kvar na vodovodnoj mreži. Kako je i dogovoreno na sastanku, podnositeljica žalbe nakon šest godina ima pristup pitkoj vodi.

6.4. Socijalna zaštita

Tijekom 2019. godine, Odjeljenje je registrovalo 82 žalbe, a izdate su četiri preporuke. Žalbe se odnose na nerješavanje zahtjeva za jednokratnu novčanu pomoć, na potrebe stambenog zbrinjavanja, na probleme oko priznavanja prava na tuđu njegu i pomoć i slično.

Stanje velike neuposlenosti, niske mirovine, ukazuju da sve veći broj stanovništva ima potrebu za određenim oblicima socijalni zaštite, što nameće obvezu državi da se ova vrsta prava mora staviti u veći fokus interesovanja. Broj izjavljenih žalbi iz ove oblasti svakako ne odlikava pravo stanje stvari koje je mnogo gore. Socijalna pomoć je simbolična i ne može osigurati osnovne životne potrebe korisnika.

U svojim izvješćima Ombudsmani posebnu pozornost posvećuju oblasti socijalne skrbi. Imajući u vidu specifičnosti ove problematike, tijekom 2019. godine, pristupilo se radu na Specijalnom izvješću o stanju i problemima sa kojima se u svom radu susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini²⁰⁸.

Primjer²⁰⁹: Podnositelj žalbe napominje da se dugi niz godina obraćao nadležnim tijelima u cilju rješavanja stambenog pitanja. Ukazuje da pripada kategoriji demobiliziranih boraca, da se nalazi na staranju kod Službe socijalne zaštite Općine Novo Sarajevo i da, spava u šatorskom naselju demobiliranih boraca u Sarajevu. Iz dostavljene dokumentacije, vidljivo je da se radi o bivšem pripadniku Oružanih snaga Armije Bosne i Hercegovine pri čemu mu je utvrđen stupanj tjelesnog oštećenja, a po osnovu kojeg ostvaruje i novčanu pomoć na ime invalidnine. Ombudsmani su izdali

²⁰⁴ Ž-SA-05-1295/16; Ž-SA-05-616/17

²⁰⁵ P-169/17 od 20.07.2017. godine.

²⁰⁶ Urgencija od dana 27.12.2017. godine

²⁰⁷ Sastanak od dana 28.11.2019. godine

²⁰⁸ Ž-BL-01-302/19; oktobar 2019. godine

²⁰⁹ Ž-SA-04-1004/18

preporuku²¹⁰ Ministarstvu za boračka pitanja Kantona Sarajevo. Ministarstvo za boračka pitanja Kantona Sarajevo dostavilo je odgovor po izdatoj preporuci u kom se navodi da podnositelj žalbe ispunjava sve propisane uvjete za ostvarivanje prava na stan pod zakup, ali da trenutno na lokaciji Otes nema slobodnih stanova kojim raspolaže, odnosno koje koristi Ministarstvo. Predmet je zatvoren uz konstataciju da preporuka nije ispoštovana.

Primjer²¹¹: Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Srednjobosanske županije/kantona, u svezi povrede prava iz socijalnog osiguranja. Rješavajući po zahtjevu podnositeljice žalbe za stalnu novčanu pomoć, JU Centar za socijalni rad Novi Travnik donosi rješenja kojim se podnositeljici žalbe priznaje pravo na stalnu novčanu pomoć, a koja Ministarstvo svaki put poništava u postupku u postupcima revizije prvostupanjskog rješenja. Ombudsmani su Ministarstvu izdali preporuku. Ministarstvo je dostavilo odgovor na preporuku²¹² iz koje proizilazi da izdata preporuka ne može biti realizirana.

6.5. Zdravstvo

Pravo na zdravstvenu zaštitu utvrđeno je Europskom socijalnom poveljom. U Bosni i Hercegovini pitanje zdravstvene zaštite uređuju zakoni na razini entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, a županije/kantoni imaju ulogu implementatora utvrđenih politika i zakona.

U 2019. godini, Odjeljenje je registriralo 74 predmeta iz oblasti zdravstvene zaštite, a u 19 predmeta izdate su preporuke. Podnesene žalbe odnose se na nemogućnosti refundacije troškova koji padaju na teret fondova zdravstvenog osiguranju, nemogućnost ostvarivanja zdravstvene skrbi/zaštite zbog nedostupnosti lijekova određenim kategorijama bolesnika prema njihovim stvarnim potrebama, a što je rezultiralo otvaranjem određenog broja predmeta ex officio koji se odnose na ovu problematiku²¹³. Istodobno, problem predstavljaju i lijekovi koji nisu registrirani, niti dostupni u Bosni i Hercegovini.

Važno je istaći da su Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 15.08.2019. godine, Narodnoj skupštini Republike Srpske uputili inicijativu za izmjenu i dopunu Zakona o zdravstvenom osiguranju²¹⁴ u dijelu koji se tiče statusa obvezno osiguranih osoba. Provodeći postupak istraživanja²¹⁵, Ombudsmani Bosne i Hercegovine prepoznali su problem koji se odnosi na sticanje statusa osigurane osobe prema Zakonu o zdravstvenom osiguranju, a radi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu za kategoriju osoba preko 65 godina života. Radi se o osobama, preko 65 godina života, koji nisu korisnici mirovine a posjeduju određenu „zemlju“ zbog koje se upućuju da se osiguraju kao poljoprivrednici. Zbog starosti i radne nesposobnosti ova kategorija osoba nije u stanju baviti se poljoprivrednom djelatnošću, niti se može osigurati na taj način a ne može se osigurati ni u kategoriji-socijalni slučaj, niti preko druge osobe, npr. člana obitelji, opet zbog posjedovanja određene „zemlje“. U 2019. godini, Narodna skupština Republike Srpske donijela je

²¹⁰ P-53/19 od 19.02.2019. godine.

²¹¹ Ž-SA-04-37/19

²¹² P-264/19 od 12.12.2019. godine.

²¹³ Ž-SA-04-327/19

²¹⁴ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 18/99, 51/01, 70/01, 51/03, 57/03, 17/08, 1/09 i 106/09.

²¹⁵ Ž-BL-04-646/18

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske²¹⁶ u kome je dodat članak 10a, gdje su pod točkom 3. kao osiguranici predviđene osobe starije od 65 godina, čime je upućena inicijativa usvojena.

Primjer²¹⁷: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske u svezi povrede prava iz zdravstvenog osiguranja, a koja se ogleda u nemogućnosti refundacije troškova postupka mikrotese. Navodi da je Filijala Fonda u Istočnom Sarajevu donijela je rješenje kojim je odbijen njegov zahtjev za refundaciju pomenutih troškova. Rješavajući po žalbi, drugostupanjsko tijelo, poništilo je prvostupanjsko rješenje i predmet vratilo na ponovni postupak. U ponovnom postupku, Filijala Fonda Istočno Sarajevo, rješenjem broj: 15/053-8-174-1/19, od dana 11.07.2019. godine, ponovno je odlučila negativno. Podnositelj žalbe blagovremeno je izjavio žalbu direktoru Fonda. Institucija je zatražila izjašnjenje od odgovorne strane. Fond je u svom izjašnjenju naveo da je postupak još u tijeku, jer je zatraženo stručno mišljenje Univerzitetskog kliničkog centra Republike Srpske, te da će po dobijanju odgovora, od strane navedene ustanove, odlučiti po zahtjevu podnosioca žalbe. Podnositelj žalbe obavijestio je Instituciju da je Fond donio rješenje po žalbi kojim je njegov zahtjev za refundaciju troškova usvojen, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer²¹⁸: Podnositeljica žalbe obratila se Instituciji s obzirom na to da je oboljela od karcinoma nadbubrežne žlijezde, te da joj je za liječenje potreban lijek Mitaton (lysodren), a koji se ne nalazi na Listi esencijalnih lijekova za liječenje njezinog oboljenja. Navodi da je operirala tumor na nadbubrežnoj žlijezdi, te je ustanovljeno da joj je za terapiju potreban pomenuti lijek koji je nedostupan u Bosni i Hercegovini. Podnositeljica žalbe smatra da navedeni lijek treba biti dostupan od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine (Fonda solidarnosti) te ističe da se molbom obraćala Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine te da je dobila negativan odgovor, kao i da je na pomenuti odgovor uložila žalbu. Ombudsmeni su izdali preporuku Federalnom ministarstvu zdravstva²¹⁹, Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine i dostavili na znanje Vladi Federacije Bosne i Hercegovine. Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, kao i Federalno ministarstvo zdravstva su dostavili Instituciji odgovore na preporuku u kome navode razloge usljed kojih ista ne može realizirana.

6.6. Obrazovanje

Pravo na obrazovanje u Bosni i Hercegovini, priznato je Ustavom Bosne i Hercegovine²²⁰, Ustavom Republike Srpske²²¹, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine²²², Statutom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine²²³, kao i odgovarajućim zakonskim propisima koji uređuju ovu oblast.

²¹⁶ Službeni glasnik Republike Srpske, broj: 94/19, od dana 11.11.2019. godine

²¹⁷ Ž-BL-04-642/19

²¹⁸ Ž-SA-04-154/19

²¹⁹ P-162/19 od od 08.07.2019. godine.

²²⁰ Članak II 3. l)

²²¹ Članak 38.

²²² Članak 2. (1) m)

²²³ Članak 15.

U kategoriji obrazovanja, u 2019. godini, registrirana su 33 predmeta, a izdate su tri preporuke.

Žalbe iz oblasti obrazovanja se odnose na nedonošenje rješenja od strane ministarstava nadležnih za oblast obrazovanja, nemogućnost pohađanja škole u kojoj je školovanje započeto tijekom školske godine, kao i na loše materijalne uslove, odnosno neadevatan prostor za odvijanje nastave. Određeni broj predmeta odnosio se na postupak provođenja natječajnih procedura na visokoškolskim ustanovama, akreditaciju visokoškolskih ustanova, ekvivalenciju diploma i nepriznavanje odgovarajućih zvanja u nastavno-znanstvenim oblastima u okviru visokog obrazovanja.

Primjer²²⁴: Podnositeljica žalbe kao odgovornu stranu označila je Osnovnu školu „Ključ“ u Ključu. Navodi da je svoje maloljetno dijete upisala u pomenutu školu. Navodi da već skoro četiri godine njezino malodobno dijete pohađa nastavu u navedenoj školi, međutim u svim školskim evidencijama dijete je evidentirano grafitnom olovkom i na polugodištu i kraju školske godine ne dobija nikakve dokaze da je završio školsku godinu, odnosno polugodište. Ombudsmeni su uputili zahtjev za dostavljanje izjašnjenja Ministarstvu obrazovanja, znanosti, kulture i športa USK-a, Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove i Školi. U dostavljenom izjašnjenju, Ministarstvo navodi da je izdalo Rješenje o izvršenoj ekvivalenciji, sa pravom nastavka obrazovanja na području Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni su nakon toga zatražili od Škole informaciju da li je primila obavijest od strane Ministarstva. Škola je dostavila traženu informaciju navodeći da je primila pomenuto rješenje, te da je postupila po istom. Predmet je uspješno okončan.

Primjer²²⁵: Podnositelj žalbe obratio se u svojstvu punomoćnika svog malodobnog djeteta, označivši kao odgovornu stranu Osnovnu školu „Ivan Goran Kovačić“ Livno. Navodi da je Presudom Županijskog/Kantonalnog suda Kantona 10 odbijena njegova tužba radi poništenja akta Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa. U prilogu žalbe dostavio je obavijest OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Livno da prema pomenutoj presudi njegovo dijete nije više učenik pomenute škole, te da školovanje treba nastaviti u OŠ „Fra Lovro Karaula“ Livno od 14.01.2019. godine i da se s istim datumom briše iz evidencije učenika OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Livno. Žalitelj je istakao da se radi o šestogodišnjem djetetu kojem je trebalo više od dva mjeseca da se prilagodi na novu sredinu, te da su ga brat i sestre, koje također pohađaju istu školu, dovodili i odvodili svaki dan u školu, dok se ne prilagodi. Dijete je po upisnom području, tj. po ulici u kojoj trenutno imaju prebivalište, trebalo biti upisano u OŠ „Fra Lovro Karaula“ Livno. Žalitelj je na početku školske godine pokrenuo upravni postupak, a nakon toga i upravni spor. Početkom školske 2018./19. godine dijete je upisano u OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Livno, koju je pohađao četiri mjeseca, tj. do dana 14.01.2019. godine kada je otac djeteta obaviješten da njegovo dijete više nije učenik pomenute škole. Ombudsmeni su se obratili odgovornoj strani, te obavili razgovor sa resornim ministrom Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10, ukazujući da je pomenutom presudom tužba za poništenje akta Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa odbijena, ali istom nije odlučivano o statusu djeteta u OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Livno, niti je presudom naloženo da se malodobno dijete briše iz evidencije učenika škole. Ombudsmeni su odmah po prijemu žalbe, podnosioca žalbe uputili da Kantonalnom/Županijskom sudu Kantona 10 podnese prijedlog za izdavanje privremene mjere, radi nesagledivih posljedica za šestogodišnje

²²⁴ Ž-SA-01-275/19

²²⁵ Ž-LI-05-17/19

dijete koje bi prouzročilo njegovo premještanje u drugu školu u tijeku školske godine. Kantonalni sud Kantona 10 je, postupajući po prijedlogu radi određivanja privremene mjere, donio rješenje kojim se nalaže OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Livno da malodobno dijete pohađa nastavu u navedenoj školi, poništavajući odluku direktora o brisanju učenika iz evidencije učenika škole. Odgovorna strana obavijestila je Ombudsmane da malodobno dijete nastavlja pohađati školu, čime je postupak uspješno okončan.

Primjer²²⁶: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je Akademiju umjetnosti Univerziteta/Sveučilišta u Banja Luci, u svezi natječaja za izbor nastavnika na Studijskom programu dramskih umjetnosti. Kao jedini kandidat prijavio se na natječaj. Nastavno-znanstveno vijeće potvrdilo je prijedlog Komisije za izbor, koji je odbio Senat Univerziteta uz obrazloženje da kandidat ne ispunjava minimalne uvjete za izbor u zvanje redovnog profesora jer nema završen drugi ciklus studija, odnosno znanstveni stupanj magistra znanosti. Podnositelj žalbe je završio četvorogodišnji Fakultet dramskih umjetnosti u Beogradu, prema predbolonjskom sustavu obrazovanja, za što mu je prema važećim zakonima u Republici Srbiji priznat ekvivalent zvanja master. Senat Sveučilišta/Univerziteta u Banja Luci ne osporava sam karakter potvrde o ekvivalenciji, ali smatra da se ona ne može koristiti kao pravni osnov za zasnivanje radnog odnosa u oblasti visokog obrazovanja Republike Srpske. U konkretnom slučaju, evidentno je da je podnositelj žalbe već biran i da je predavao na istoj visokoškolskoj ustanovi - Akademiji umjetnosti Univerziteta u Banjaluci, unazad šest godina, i da nije imao bilo kakvih problema da dokaže da ispunjava zakonom propisane uvjete. Ombudsmani su izdali preporuku²²⁷ kojom se Narodnoj skupštini Republike Srpske nalaže da prigodom usvajanja zakonskih rješenja koja reguliraju oblast visokog obrazovanja, a posebice postupak izbora u zvanja za osobe sa visokoškolskim ispravama stečenim u inostranstvu i zemljama regiona, na precizan način definira postupak ekvivalencije zvanja, kao i pitanje vrednovanja i priznavanja potvrda o ekvivalenciji iz zemlje u kojoj su isprave izvorno stečene.

6.7. Ekologija i zaštita okoliša

Pitanje zaštite okoline je prijeko potrebna i aktualna tema u Bosni i Hercegovini, a što potvrđuje veći broj registriranih žalbi u odnosu na 2018. godinu²²⁸. Registrirano je 20 žalbi iz oblasti ekologije, a izdato je 6 preporuka. I pored donošenja velikog broja zakona u Bosni i Hercegovini nije jasno definirana politika djelovanja na ovom području, što otvara pitanja ispunjavanja preuzetih obveza na međunarodnom planu. Naime, Bosna i Hercegovina ratificirala je brojne konvencije i protokole, kao što su: Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama, Protokol iz Kyota, Konvencija o kontroli prekograničnog kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja, Konvencija UN-a o biološkoj raznolikosti, Aarhuška konvenciju, Protokol iz Kartagene o biološkoj sigurnosti, Protokol o vodi i zdravlju itd.

Primjer²²⁹: Ombudsmani su temeljem medijskih informacija otvorili predmet po službenoj dužnosti koji se odnosi na otkrivanje farmaceutskog otpada na lokalitetu Jasenovi Potoci u

²²⁶ Ž-BL-04-489/19

²²⁷ P-275/19 od 11.11.2019. godine.

²²⁸ 18 registriranih žalbi

²²⁹ Ž-LI-04-84/19

opštini/općini Mrkonjić Grad. Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske, obavijestila je ombudsmane da je na teren upućen republički farmaceutski inspektor koji je uz prisustvo komunalnog policajca i predstavnika inspekcijskih tijela općine/opštine Mrkonjić Grad, te predstavnika poduzeća koje ima ovlasti Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske za upravljanje opasnim otpadom, izvršio kontrolu na području opštine/općine Mrkonjić Grad, u blizini sela Jasenovi Potoci, gdje je nepoznata osoba izvršila nezakonito odlaganje medicinskog otpada. Tom prigodom ustanovljene su dvije veće deponije lijekova, koje datiraju od poslijeratnog razdoblja, budući da se rokovi uporabe koji su bili vidljivi odnose se na razdoblje od 1993. do 1997. godine. Zakon o upravljanju otpadom²³⁰ propisuje da troškove uklanjanja otpada odloženog izvan deponije, čije podrijetlo ne može da se ustvrdi, odnosno ustanovi njegova veza sa proizvođačem, odnosno osobom koja ga je odložila, snosi jedinica lokalne samouprave, a o čemu je Ombudsmane obavijestila Opština Mrkonjić Grad. Opština/općina je obavijestila Ombudsmane i da je raspisala tender za zbrinjavanje farmaceutskog otpada, te da je nakon provedenog tendera, izabran najpovoljniji ponuđač koji je izvršio utovar i prijevoz otpada do konačnog zbrinjavanja. Polazeći od navedenog, predmet je pozitivno okončan.

Primjer²³¹: Podnositelj žalbe kao odgovornu stranu označio je Kantonalnu upravu za inspekcijske poslove Unsko-sanskog kantona/županije. U žalbi navodi dugogodišnji problem sa komšijom koji vrši uzgoj pčela u svom dvorištu, usljed čega je njegova supruga izujedana nekoliko puta čime je izazvana ugroza po život (alergija dovodi do gušenja i može izazvati i smrtne posljedice). Ombudsmani su u tijeku postupka istrage utvrdili da odgovorna strana nije poduzela sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi se riješio dugogodišnji problem držanja košnica sa pčelama koje ugrožavaju sigurnost u naselju i nisu smještene sukladno važećim zakonskim propisima. Nesporno je da je odgovorna strana donijela rješenje kojim se nalaže izmještanje košnica sa pčelama, ali sporno je da li je pomenuto rješenje izvršeno i problem riješen. Nakon toga, Ombudsmani su izdali preporuku²³². Kantonalna uprava za inspekcijske poslove obavijestila je Instituciju da je komšiji podnositelja žalbe izdala prekršajni nalog u iznosu od 1.000 KM zbog neizvršenja pomenutog rješenja iz 2018. godine. Naknadnom kontrolom u ekonomskom dvorištu navedenog subjekta, stranka nije zatečena na imanju i utvrđeno je da nema košnica sa pčelama. Federalna uprava za inspekcijske poslove dostavila je odgovor u kom navodi da je od postupajućeg inspektora Kantonalnog poljoprivrednog inspektora USK zatražila da je izvještava o aktivnostima koje poduzima u predmetu. Analizom dokumentacije, zaključeno je da nije bilo osnova za postupanje po gore navedenim odredbama Zakona o organizaciji tijela uprave u Federaciji BiH. Predmet je pozitivno okončan.

Primjer²³³: Ombudsmani su temeljem informacija iz medija otvorili *ex officio* predmet u svezi izgradnje mini hidroelektrana na rijeci Doljanki. U tijeku istrage u predmetu prikupljene su informacije relevantnih tijela vlasti, kao i informacije od nevladinih organizacija aktivnih u toj oblasti. Nakon provedene istrage izdata je preporuka²³⁴ Vladi Federacije Bosne i Hercegovine. Osim toga, provedena je istraga u smislu pitanja reguliranja navedene tematike u Republici Srpskoj, te pribavljen odgovor Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike

²³⁰ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 111/2013.

²³¹ Ž-BL-04-603/18

²³² P-122/19 od 17.04.2019. godine.

²³³ Ž-SA-04-525/19

²³⁴ P-175/19 od 29.07.2019. godine.

Srpske u kome je naveden način reguliranja ove materije u Republici Srpskoj i dalji koraci koji se planiraju. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome se osvrnula na izdatu preporuku i činjenično stanje. Temeljem navedenog predmet je zatvoren, a izdata preporuka smatra se realiziranom.

6.8. Javni prihodi

Tijekom 2019. godine, u okviru Odjeljenja za ekonomska, socijalna i kulturna prava, ukupno su registrirana četiri predmeta koja se odnose na javne prihode. Pomenuti predmeti obuhvataju nepostupanje poreskih tijela po izjavljenim žalbama, kao i obraćanje građana sa pritužbama koje se odnose na naplatu određenih usluga za koje smatraju da se neosnovano vrše.

Primjer²³⁵: Podnositelj žalbe žali se na odluku Kantonalnog poreznog ureda Tuzla, Porezna ispostava Lukavac. Na odluku je izjavio žalbu drugostupanjskom tijelu, Federalnom ministarstvu financija. Drugostupanjsko tijelo otklonilo je povredu prava u tijeku intervencije Institucije čime je postupak pozitivno okončan.

Primjer²³⁶: Podnositelj žalbe obratio se Instituciji zbog navodne povrede potrošačkih prava. Navodi da mu je prigodom predaje pošiljke u Poštama Srpske, pored redovne cijene naplaćeno dodatnih 0,20 KM, kao dodatak za sedmicu Crvenog krsta/križa. Također je naveo da mu za tu uslugu nije izdat fiskalni, već ručno pisani račun, te ga je interesiralo da li je u navedenom slučaju sve zakonito, kako može znati da će sredstva zaista završiti na računima Crvenog krsta, te zašto su u navedenom slučaju Pošte Srpske humanitarni dio naknade naplatili od korisnika usluge bez njegovog izričitog pristanka, a ne iz svojih sredstava. U odgovoru na navode podnositelja žalbe, Pošte Srpske su navele²³⁷ da su, kao pravna osoba, dužne da za vrijeme trajanja „Nedjelje Crvenog krstakriža“ i „Nedjelje borbe protiv tuberkuloze“ vrše prodaju doplatnih maraka u korist Crvenog krsta, i to sukladno sa Zakonom o položaju i ovlastima Crvenog krsta/križa Republike Srpske i Zakonom o vršenju usluga u poštanskom prometu. Također, su dalje navele da je Zakonom o PDV-u propisano da su javne poštanske usluge oslobođene plaćanja PDV-a, a Zakonom o fiskalnim kasama da iste ne podliježu obvezi registriranja svakog pojedinačnog prometa roba i usluga preko fiskalne kase.

---

²³⁵ Ž-SA-04-287/19

²³⁶ Ž-BL-04-681/19

²³⁷ Akt broj:1/2.1.-3055/19, od dana 15.10.2019. godine

VII PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE

7.1. Pojam torture i uspostavljanje Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini

Ratifikacijom Opcionog protokola²³⁸ uz UN Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka (OPCAT) Bosna i Hercegovina je preuzela odgovornost za uspostavu mandata Nacionalnog preventivnog mehanizma/Preventivnog mehanizma, odnosno neovisnog tijela sa mandatom, da, između ostalog, obavlja posjete svim mjestima gdje se nalaze osobe lišene slobode, u svrhu poboljšanja položaja osoba lišenih slobode, posebno glede utvrđivanja eventualnog mučenja i drugih oblika nečovječnog i nehumanog postupanja.

U Bosni i Hercegovini nije uspostavljen Nacionalni preventivni mehanizam/Preventivni mehanizam. Međutim, kroz projekat Jačanja kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine s ciljem implementacije mandata Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini, izvršena je odgovarajuća obuka o mandatu i funkcioniranju Nacionalnog preventivnog mehanizama/Preventivnog mehanizama²³⁹. Na taj način su stvoreni preduvjeti da Institucija ombudsmana preuzme ulogu ovog Mehanizma. U sklopu ovog projekta Ombudsmeni su tijekom 2018. godine posjetili sve veće policijske stanice u Bosni i Hercegovini u cilju utvrđivanja stanja u prostorijama za zadržavanje, te s tim u svezi izradili i prezentirali javnosti²⁴⁰ Specijalno izvješće o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini.²⁴¹

Posjeti mjestima na kojima se nalaze osobe kojima je na bilo koji način ograničena sloboda kretanja predstavljaju učinkovit način da se izvrši prevencija i suzbijanje torture. Mjesta gdje se zadržavaju osobe lišene slobode, zbog svog karaktera, predstavljaju pogodna mjesta za vršenje torture, te je redovit monitoring ovih mjesta, odnosno javno predstavljanje zatečenog stanja preduvjet za prevenciju torture i drugih pojava oblika ponižavajućih postupanja prema ovim osobama.

Bitno je naglasiti da je u proceduri izmjena i dopuna Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine²⁴² prema kojoj bi se uspostavio Nacionalni preventivni mehanizam/Preventivni mehanizam, odnosno stvorio zakonski okvir za realiziranje obveza koje za Bosnu u Hercegovinu proizilaze iz Opcionog protokola uz UN Konvenciju protiv torture. Izmjene i dopune Zakona o ombudsmanu su prihvaćene od strane Vijeća ministara još 2017 godine, ali bez obzira na to do danas nisu usvojene.

Bosna i Hercegovina je jedina država koja nije članica Mreže nacionalnih preventivnih mehanizama zemalja Jugoistočne Europe²⁴³, ali njezini predstavnici se redovito pozivaju i

²³⁸ Ratificiran 24. listopada 2008. godine.

²³⁹ Projekat je sproveden u suradnji sa Ombudsmanom Republike Bugarske, uz podršku Veleposlanstva Republike Bugarske.

²⁴⁰ U travnju 2019. godine.

²⁴¹ https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2019041708251344bos.pdf

²⁴² Izmjene i dopune Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine prihvaćene su od strane Savjeta ministara tijekom 2017. godine.

²⁴³ Zato što još nije uspostavljen Nacionalni preventivni mehanizam/ Preventivni mehanizam

prisustvuju sastancima ove mreže²⁴⁴, kako bi se Institucija pripremila za preuzimanje ovog mandata nakon što se usvoje predviđene izmjene i dopune Zakona o ombudsmanu.

7.2. Praćenje stanja prava osoba lišenih slobode

U okviru Institucije djeluje Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode koje postupa po žalbama i *ex officio* pokreće istražne postupke u svim predmetima koji se odnose na eventualnu povredu prava osoba lišenih slobode, bez obzira na to da li su se te osobe nalazile u kazneno-popravnoj ustanovi (zatvoru ili pritvoru), ili u nekoj drugoj ustanovi u kojoj im je ograničena sloboda kretanja (policijske stanice, odgojni, odnosno disciplinski centri za malodobnike, imigracioni centri, starački domovi, centri za azilante, psihijatrijske institucije i dr.).

U izvještajnom razdoblju Institucija je u ovom Odjeljenju zaprimila 129 žalbi što predstavlja smanjenje od 10,42 % u odnosu na 2018. godinu. U Područnom uredu u Sarajevu zaprimljeno je 110 žalbi, a u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci 18 žalbi. Analizirajući strukturu podnesenih žalbi evidentno je da se najveći broj odnosi na nezadovoljstvo pruženom kvalitetom zdravstvene skrbi u navedenim ustanovama, uskraćivanja korištenja vanzavodskih pogodnosti, premještaja u drugi zavod, korištenje mogućnosti uvjetnog otpusta, nezadovoljavajuće uvjete smještaja i tretmana u ustanovama, neki vid zlostavljanja, odnosno na nekorektno ponašanje od strane osoblja ili nasilje od strane drugih zatvorenika, posjeti članova obitelji, rješavanje statusnih pitanja i dr. Određen broj žalbi odnosio se i na preispitivanje sudskih postupaka i pravosnažnih sudskih odluka, ali Ombudsmani u tom slučaju, obavještavaju podnositelje žalbi da u takvim predmetima ne mogu postupati, jer se, prema zakonu, ne mogu miješati niti utjecati na donošenje sudskih odluka²⁴⁵.

Postupajući po žalbama osuđenika i pritvorenika, kao i po službenoj dužnosti, predstavnici Institucije, tijekom 2019. godine posjetili su sljedeće kazneno-popravne ustanove: Kazneno-popravni zavod Foča²⁴⁶, Kazneno-popravni zavod Trebinje²⁴⁷, Kazneno-popravni zavod Zenica²⁴⁸, Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo²⁴⁹, Kazneno-popravni zavod Tuzla²⁵⁰,

²⁴⁴ Sastanku predstavnika NPM mreže zemalja Jugoistočne Evrope u Skoplju, 11. i 12. lipnja 2019. godine o temi „NPM politika o odmazdi“, prisustvovala su šefica Odjela za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrana Pavlović i stručna savjetnica Vanja Dandić Burić. Pored predstavnika NPM mreže prisustvovali su predstavnici Potkomiteta UN za prevenciju torture (CPT); Sastanku predstavnika NPM mreže zemalja Jugoistočne Evrope u Skoplju, 2.-3. listopada 2019. godine o temi „Specifične potrebe maloljetnika u ustanovama detencije“, prisustvovala je šefica Odjela za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrana Pavlović.

²⁴⁵ Zakon o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH, br. 19/2002, 35/2004 i 32/2006), članak 4. stavak 2) glasi: „Ombudsman se neće miješati u proces odlučivanja sudova...“

²⁴⁶ Ombudsman Ljubinka Mitrović i šefica Odjela za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrana Pavlović posjetili su 06.03.2019. godine KPZ Foča.

²⁴⁷ Posjet obavljen 13.03.2019. godine od strane šefice Odjela za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrane Pavlović i stručne suradnice Naide Korajlić.

²⁴⁸ Šefica Odjela za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrana Pavlović i stručna suradnica Naida Korajlić posjetile su dana 26.03.2019. godine Kazneno-popravni zavod zatvorenog tipa u Zenici. Posjet je obavljen i 10.7.2019. godine od strane šefice Odjela za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrane Pavlović, stručne suradnice Naide Korajlić i stručnog suradnika Ante Šakote.

²⁴⁹ Posjet obavljen dana 21.05.2019. godine od strane ombudsmana Ljubinka Mitrovića, ombudsmanke Nives Jukić i ombudsmanke Jasminke Džumhur.

²⁵⁰ Posjet obavljen 01.07.2019. godina od strane ombudsmanke Jasminke Džumhur, pomoćnice ombudsmana Vedrane Pavlović i volonterke Jasne Kolar. Posjet je obavljena i dana 11.11.2019. godine od strane pomoćnice ombudsmana Vedrane Pavlović i volonterki Nevene Filipović i Selme Hašić.

Kazneno-popravni zavod Doboj²⁵¹, Kazneno-popravni zavod Mostar²⁵², Kazneno-popravni zavod Sarajevo²⁵³, Kazneno-popravni zavod Busovača²⁵⁴. Posjeti su uglavnom bili nenajavljeni. Tijekom posjeta predstavnici Institucije obavljaju razgovore sa osobama lišenim slobode i vrše monitoring zatečenog stanja u ustanovama. Cilj monitoring posjeta i izvješćivanja jeste da se javnosti i predstavnicima vlasti predstave problemi koji ugrožavaju poštovanje i ostvarivanje ljudskih prava osoba koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora i drugih osoba koje su lišene slobode.

7.2.1 Specijalno izvješće o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni su tijekom 2019. godine prezentirali javnosti Specijalno izvješće o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini²⁵⁵. Neposredno prije toga, Ombudsmeni su posjetili sve veće policijske uprave u Bosni i Hercegovini²⁵⁶, te temeljem razgovora sa rukovodstvom, uvida u dokumentaciju, kao i neposrednog opažanja prostorija za zadržavanje osoba konstatirali zatečeno stanje.

Nakon analize stanja u prostorijama za zadržavanje Ombudsmeni su uputili generalne preporuke Vladi Republike Srpske, Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Vladi Kantona Sarajevo, Vladi Zeničko-dobojskog kantona, Vladi Srednjobosanskog kantona, Vladi Tuzlanskog kantona i Vladi Hercegovačko-neretvanske županije/kantona: da izvrše izdvajanje neophodnih proračunskih sredstava s ciljem realiziranja preporuka Ombudsmana upućenih nadležnim ministarstvima unutarnjih poslova koje se odnose na neophodnu adaptaciju prostorija za zadržavanje²⁵⁷. Ove aktivnosti treba da uključe i instaliranje videonadzora u svrhu kontrole i prevencije nepoželjnog ponašanja ili samopovređivanja osoba lišenih slobode, posebno vodeći računa o rasporedu kamera kako bi se osigurala zaštita prava na privatnost osuđenih osoba²⁵⁸. Preporukom je ukazano i na potrebu da se izdvoje proračunskih sredstava potrebna za upošljavanje dodatnog kadra - ovlaštenih službenih osoba u policijskim upravama/stanicama, a sukladno sa utvrđenom sistematizacijom radnih mjesta, te stručno usavršavanje ovlaštenih službenih osoba koje postupaju prema osobama lišenim slobode. Ovo usavršavanje treba biti organizirano kroz kontinuiranu, specijaliziranu i

²⁵¹ Posjet obavljen dana 17.06.2019. godine od strane šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrane Pavlović i stručne savjetnice Hajrije Adžamija. Posjet je obavljen i 09.10.2019. godine od strane šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrane Pavlović i stručne suradnice Naide Korajlić.

²⁵² Posjet obavljen dana 22.08.2019. od strane šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrane Pavlović. Posjet je obavljen i 04.11.2019. godine od strane šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrane Pavlović i stručne savjetnice Maje Pandžić Marić.

²⁵³ Posjet obavljen dana 30.08.2019. godine od strane šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrane Pavlović i stručne suradnice Mirjane Trifković.

²⁵⁴ Posjet obavljen 14.10.2019. godine od strane ombudsmanke Jasminke Džumhur, šefice Odjeljenja za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrane Pavlović i volontera Amara Nijemčevića.

²⁵⁵ Specijalno izvješće o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini, dostupan je na https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2019041_708251344_bos.pdf

²⁵⁶ Ovom prigodom izvršeni su posjeti policijskim upravama u sastavu Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske (Policijska uprava Banja Luka, Policijska uprava Prijedor, Policijska uprava Doboj i Policijska uprava Bijeljina), zatim Ministarstva unutarnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno županijskih/kantonálnih ministarstava unutarnjih poslova (Policijska uprava Sarajevo, Policijska uprava Zenica, Policijska uprava Mostar, Policijska uprava Travnik i Policijska uprava Tuzla) i Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

²⁵⁷ Sukladno i po uzoru na standarde predviđene Europskim zatvorskim pravilima.

²⁵⁸ Kamere bi trebalo da budu pozicionirane u hodnicima kojima se prilazi prostorijama za zadržavanje/ćelijama i ne bi trebalo da pokrivaju tzv. mokri čvor

licenciranu obuku koja će zadovoljiti najviše domaće i međunarodne standarde u ovoj oblasti. Isto tako, Ombudsmeni su uputili preporuku Ministarstvu unutarnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine da uspostavi elektroničku evidenciju osoba lišenih slobode, te preporuku Ministarstvu unutrašnjih/unutarnjih poslova Republike Srpske da postojeću elektronsku evidenciju osoba lišenih slobode uskladi sa donesenim odredbama Krivičnog zakonika Republike Srpske.

7.3. Prava osoba lišenih slobode

7.3.1. Zdravstvena zaštita

Ombudsmeni ističu da osobe lišene slobode pripadaju osjetljivoj kategoriji stanovništva jer sam njihov položaj ima utjecaj na fizički, psihološki, socijalni, pravni i svaki drugi aspekt njihovog života.

Osobe lišene slobode prigodom ulaska u kazneno-popravnu ustanovu mora pregledati liječnik. Zatvorska služba za zdravstvenu zaštitu trebala bi biti u stanju pružiti zdravstvenu zaštitu sa kvalitetom i obimom koji se pružaju pacijentima obveznog zdravstvenog osiguranja koja se pruža pacijentima izvan zatvora. Obveza medicinskog osoblja u zavodu nije samo liječenje pacijenta, nego i preventivna medicina koja se sastoji od nadzora higijenskih uvjeta u zavodu, zdravstvenog savjetovanja, sprječavanja nasilja među i prema zatvorenicima, evidentiranja povreda i dr. Zatvorsko medicinsko osoblje bi trebalo posjedovati određena stručna znanja koja im omogućavaju bavljenje različitim oblicima zatvorske patologije, kao i prilagodbi svojih metoda liječenja uvjetima u zatvoru.

Europska zatvorska pravila posvećuju značajnu pozornost zdravstvenoj zaštiti²⁵⁹, te ukazuju da zdravstvena zaštita zatvorenicima mora biti omogućena bez diskriminacije temeljem njihovog statusa.

Međutim, bez obzira na navedene standarde i tijekom 2019. godine Ombudsmeni su zaprimili žalbe od osoba lišenih slobode koje se odnose na neadekvatnu zdravstvenu zaštitu u kazneno-popravnim zavodima u Bosni i Hercegovini.

Određen broj kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini i dalje nema uposlenog liječnika opće prakse na neodređeno vrijeme, kako to propisuju Europska zatvorska pravila²⁶⁰. Ustanove koje nemaju stalno uposlenog liječnika opće prakse, angažiraju liječnike po ugovoru o djelu, koji imaju obvezu da redovito pružaju zdravstvene usluge osobama koje su lišene slobode.

Ustanove koje imaju uposlenog liječnika u stalnom radnom odnosu u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine su: Kazneno-popravni zavod Foča, Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo, Kazneno-popravni zavod Zenica, Kazneno-popravni zavod Tuzla i Kazneno-popravni zavod Sarajevo.

²⁵⁹ Europska zatvorska pravila u Dijelu III uređuje pitanje Zdravstva, točka 40.3

²⁶⁰ Europska zatvorska pravila u Dijelu III koji uređuju pitanja Zdravstva, točka 41.1

Ustanove iz Republike Srpske, i to Kazneno-popravni zavod Trebinje, Kazneno-popravni zavod Doboj i Kazneno-popravni zavod Bijeljina, angažiraju liječnike po ugovoru o povremenim i privremenim poslovima, a ustanove iz Federacije Bosne i Hercegovine, i to Kazneno-popravni zavod Mostar, Kazneno-popravni zavod Orašje, Kazneno-popravni zavod Bihać i Kazneno-popravni zavod Busovača angažiraju liječnika opće prakse iz najbližih zdravstvenih ustanova po ugovoru o djelu.

Iako su prava osoba lišenih slobode definirana mnogobrojnim međunarodnim, zakonskim i podzakonskim aktima, u praksi se nerijetko krše.

Primjer: Ombudsmanima na nadležno postupanje, aktom predsjedavajućeg Zajedničke komisije za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, prosljeđena je žalba žaliteljice²⁶¹ osuđenice iz Kazneno-popravnog zavoda Tuzla. Žalba se odnosila na ugrožavanje i nemogućnost ostvarivanja adekvatne zdravstvene zaštite i na loše higijenske uvjete u Kazneno-popravnog zavodu poluotvorenog tipa Tuzla. Nakon provedenog postupka istraživanja Ombudsmani su direktoru Kazneno-popravnog zavoda Tuzla uputili preporuku²⁶². S obzirom na to da u ostavljenom roku Kazneno-popravni zavod Tuzla nije dostavio povratne informacije o realiziranju izdate preporuke Ombudsmani su Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine uputili Obavijest o neispoštovanju preporuke Institucije.

Primjer: Podnositelj žalbe²⁶³ se obratio Instituciji jer je nezadovoljan pruženom zdravstvenom zaštitom u pritvorskoj jedinici Kazneno-popravnog zavoda Tuzla. Temeljem odgovora Kazneno-popravnog zavoda Tuzla²⁶⁴, te uvidom u zdravstveni karton osuđene osobe, Ombudsmani nisu mogli utvrditi povredu prava žalitelja. Naime, od dolaska u Zavod, na liječnički pregled u zavodsku ambulantu podnositelj žalbe se javljao 23 puta. Zavodski psihijatar pregledao ga je šest puta, a obavljeno je i niz specijalističkih pregleda na Klinici za psihijatriju u Univeritetsko-kliničkom centru Tuzla. Predstavnici Institucije su tijekom posjeta Kazneno-popravnog zavodu Tuzla razgovarali sa podnositeljem žalbe, koji je tijekom razgovora naveo da je bivši korisnik psihoaktivnih supstanci (heroina i kokaina), te da je na liječenju bio i prije dolaska u Zavod. Ističe da mu je pružena adekvatna zdravstvena zaštita, da prima odgovarajuću terapiju osjeća se odlično. Svaki vikend ima posjet psihijatra, nema primjedbe na pritvor, te nema potrebe za daljim postupanjem Ombudsmana.

Primjer: Podnositelj žalbe²⁶⁵ iz Kazneno-popravnog zavoda Foča u svojoj žalbi navodi da je prigodom dolaska u Zavod imao ustanovljen dijabetes TIP 1, ali da nikad nije imao većih zdravstvenih problema. Međutim, problemi se javljaju kada mu je doktorica opće prakse iz Zavoda promijenila terapiju, nakon čega mu šećer varira od 1 do preko 35. Zbog nemogućnosti da korigira šećer u krvi, operacija je neizvodljiva. Nije mu obezbijedena ishrana predviđena za osobe sa dijabetesom, tako da mu i neadekvatna ishrana značajno pogoršava zdravstveno stanje. U tijeku istražnog postupka Ombudsmani su zaprimili izjašnjenje KPZ Foča sa relevantnom medicinskom dokumentacijom iz koje je jasno vidljivo da je osuđenik boravio u UKC Banja Luka, radi dodatnog

²⁶¹ Ž-SA-07-484/18 od 17.04.2018. godine

²⁶² P- 191/19 od 15.08.2019. godine

²⁶³ Ž-SA-07-544/19

²⁶⁴ Odgovor Kazneno-popravnog zavoda Tuzla, broj 03-11-4505-2/19 od 10.09.2019. godine.

²⁶⁵ Ž-SA-07-461/19

ispitivanja i iznalaženje terapije od strane doktora specijaliste, kada mu je utvrđena ista dijagnoza i terapija koja mu je davana i u KPZ Foča. Osuđenik se nalazi na spisku zatvorenika dijabetičara koji se redovito ažurira i dostavlja u kuhinju, sa preporukom za dodatnim obrokom i crnim kruhom. Iz izvješća KPZ Foča i relevantne medicinske dokumentacije može se zaključiti da osuđenik ima razvijene komplikacije šećerne bolesti zbog nepridržavanja odgovarajućih uputstava dijetetskog režima ishrane i zbog samoinicijativnog mijenjanja doze inzulina. Istražni postupak je u tijeku.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi osuđenika²⁶⁶ iz Kazneno-popravnog zavoda Foča, koji ističe da je nezadovoljan pruženom zdravstvenom skrbi/zaštitom, da je u zavodu obolio od astme i bronhitisa, te da ima oboljenja kože od vlage. Iz dostavljenog izjašnjenja Kazneno-popravnog zavoda Foča²⁶⁷ i uvidom u relevantnu medicinsku dokumentaciju, Ombudsmeni su konstatirali da je zatvoreniku pružana, a i dalje se pruža adekvatna zdravstvena zaštita, sukladno sa propisima što se jasno vidi iz izvješća o zdravstvenom stanju. Zdravstveni problemi koji se tiču disajnih organa su postojali i u vrijeme kada je zatvorenik stupio na izdržavanje kazne. S tim u svezi je i pregledan od strane liječnika specijaliste-pulmologa, te mu je preporučena odgovarajuća terapija koju zatvorenik odbija da koristi. Također, kod zatvorenika je bila prisutna infekcija kože koju je prouzročilo korištenje neadekvatnog pribora za higijenu - brijača i nema nikakve veze sa vlagom. Ombudsmeni u ovom slučaju nisu mogli konstatirati povrede prava na zdravstvenu zaštitu, nego je primijećeno da je to jedan od načina na koji osuđenik traži premještaj u drugu kazneno-popravnu ustanovu.

7.3.2. Uvjeti smještaja i osoblje zavoda

Osobe koje su lišene slobode imaju pravo na adekvatan smještaj koji odgovara suvremenim standardima sukladno sa Europskim zatvorskim pravilima²⁶⁸. Ombudsmeni konstatiraju da je problem koji se odnosio na prenatrpanost smještajnih kapaciteta u kazneno-popravnim zavodima u Bosni i Hercegovini, u odnosu na prethodne godine gotovo prevaziđen.

Postojeći smještajni kapaciteti u kazneno-popravnim zavodima u Federaciji Bosne i Hercegovine²⁶⁹ mogu zadovoljiti potrebe za smještaj osuđenih i pritvorenih osoba. Tijekom 2018. i 2019. godine postojale su određene poteškoće u funkcioniranju pritvorske jedinice Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo zbog popunjenosti kapaciteta, jer je kapacitet pritvora predviđen za 88 osoba, a brojno stanje se kretalo do 130 pritvorenika. U cilju rješavanja poteškoća i rasterećenja pritvorskih kapaciteta Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo, Federalno ministarstvo pravde je proširilo kapacitete pritvora u Kazneno-popravnog zavodu Zenica za 70 mjesta, kako bi se rasteretili pritvorski kapaciteti Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo. Istodobno kapaciteti pritvorske jedinice Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Sarajevo su prošireni na 132 mjesta. Ovo ministarstvo je donošenjem novog Pravilnika o kriterijima za upućivanje osoba na izdržavanje kazne zatvora²⁷⁰ sudovima koji osuđenike upućuju u Kazneno-popravni zavod

²⁶⁶ Ž-SA-07-906/19

²⁶⁷ Akt broj 03-3244/19 od 30.08.2019. godine

²⁶⁸ Europska zatvorska pravila u Dijelu II Upućivanje i smještaj 18.1.

²⁶⁹ Kapacitet kazneno-popravnih ustanova koje se nalaze u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 20.11.2019. godine iznosio je 1.982 mjesta, a ukupan broj zatvorenika (osuđenih i pritvorenih je iznosio 1.830 (1.476 osuđenih osoba i 354 pritvorene osobe). Od navedenog broja 171 osoba se nalazila na izdržavanju kazne zatvora u kućnom zatvoru sa elektroničkim nadzorom i 341 pritvorena osoba.

²⁷⁰ Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 33/2018.

Busovača, a to su uglavnom sudovi sa područja Zeničko-dobojskog kantona i Srednjobosanskog kantona/županije, stavilo na raspolaganje mogućnost izravnog upućivanja osuđenih osoba u druge zavode ukoliko je kapacitet Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Busovača²⁷¹ popunjen. Ombudsmani temeljem podataka koji su dostavljeni u aktu Federalnog ministarstva pravde²⁷² mogu konstatirati da je problem prenatrpanosti uspješno riješen.

Kada su u pitanju materijalna ulaganja u kazneno-popravne zavode u Federaciji Bosne i Hercegovine, Ombudsmani primjećuju da su izdvojena značajna sredstva za nabavku građevinskih objekata, nabavku opreme, nabavku stalnih sredstava i rekonstrukciju objekata. Značajno je naglasiti da je u Kazneno-popravnom zavodu poluotvorenog tipa Bihać stavljen u funkciju novoizgrađeni objekat za prijamno odjeljenje, u Kazneno-popravnom zavodu Zenica je u tijeku izgradnja devetog paviljona koji se financira iz IPA fondova, a u Odgojno/Vaspitno-popravnom domu Orašje u tijeku je izgradnja fiskulturne dvorane za malodobnike, također financirana iz IPA fondacije.

U Republici Srpskoj, u tijeku 2019. godine uložena su značajna novčana sredstva u adaptaciju i rekonstrukciju kazneno-popravnih ustanova, i to u Kazneno-popravnom zavodu u Trebinju (izvršena je rekonstrukcija sustava grijanja i kupovinu zaštitne ograde). Za adaptaciju i poboljšanje uvjeta života u Kazneno-popravnom zavodu Bijeljina dodijeljena novčana sredstva su iskorišćena za adaptaciju kupatila, grijanja, krećenja, održavanja električnih instalacija i zamjenu prozora. U Kazneno-popravnom zavodu Istočno Sarajevo u 2019. godini, sredstva su izdvojena za zamjenu vanjske stolarije na objektu u krugu zatvoreničkog paviljona. U krugu Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka izvršena je sanacija dijela paviljona u kome borave zatvorenici. U Upravnoj zgradi Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka, izvršena je zamjena dijela vanjske stolarije, a u tijeku je realizacija postupka sanacije restorana i dijela upravne zgrade.

Federalno ministarstvo pravde u 2019. godini u svim kazneno-popravnim zavodima u Federaciji BiH dalo je suglasnost za prijam dva državna službenika, 27 zatvorskih policajaca i 11 namještenika. Prema podacima Ministarstva pravde Republike Srpske u kazneno-popravne ustanove primljen je određeni broj zavodskog osoblja, i to: KPZ Doboje (primljeno je ukupno devet radnika u svim službama), Kazneno-popravni zavod Trebinje (uposlano je ukupno pet novih radnika), Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo (uposlana su tri nova radnika) Kazneno-popravni zavod Foča (uposlano je devet novih radnika), Kazneno-popravni zavod Banja Luka (uposlano je 19 novih radnika - 13 radnika na neodređeno vrijeme, četiri radnika na određeno vrijeme i dva pripravnika).

Donošenjem Zakona o amnestiji Republike Srpske²⁷³, aktom amnestije određenim osuđenim osobama je umanjena kazna, tako da je samim tim oslobođen dio smještajnih kapaciteta u velikom broju kazneno-popravnih zavoda u Republici Srpskoj.

Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine je u tijeku mjeseca studenog 2019. godine raspisalo Javni natječaj za prijam u radni odnos 100 uposlenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija,

²⁷¹ Prema podacima općinskih sudova sa područja ZDK i SBK kantona/županije sa 31.12.2018. godine na čekanju se nalazilo ukupno 20 osuđenih osoba.

²⁷² Broj 04-49-3300/19 od 12.12.2019. godine.

²⁷³ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 61/2018.

pristupa i drugih mjera Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu. Nakon što uposlenici prođu potrebne obuke, očekuje se prijam prvih zatvorenika²⁷⁴. Otvaranjem ovog zavoda u potpunosti će biti riješen problem smještaja zatvorenika²⁷⁵, poglavito će se rasteretiti kazneno-popravne ustanove zatvorenog tipa.

Primjer: Ombudsmeni su postupajući po žalbi supruga osuđenice iz Kazneno-popravnog zavoda Tuzla²⁷⁶ koja se, između ostalog, odnosila na nehumane i nehigijenske uvjete u prostoriji za "slobodne posjete" obavila posjet ovom zavodu. Predstavnici Institucije su obišli navedenu prostoriju, te utvrdili da je prostorija neuvjetna, hladna, neokrećena, puna vlage. Tijekom razgovora sa direktorom Zavoda predstavnicima Institucije rečeno je da će se poduzeti mjere u cilju adaptacije navedene prostorije. Ombudsmeni su zaprimili akt KPZ Tuzla²⁷⁷ u kojem se navodi "*... u studenom mjesecu 2019. godine u prostoriji za slobodne posjete izvršeno je odvajanje rigips zidova pločama u cilju sprječavanja prodiranja vlage, izvršeno je krećenje prostorije, a u tijeku je postupak nabavke etisona za pokrivanje poda. Jedanput tjedno vrši se generalno čišćenje prostorije, posteljina se mijenja poslije svakog slobodnog posjeta, a također u postupku javne nabavke su platnene presvlake za spužve kojima bi se zamijenile sadašnje plahte. U tijeku trajanja slobodnog posjeta higijenu u prostoriji dužne su održavati osobe koje je koriste...*

7.3.3. Korištenje vanzavodskih pogodnosti

Uspješnost institucionalnog prevaspitnog tretmana izuzetno je važna prigodom odobravanja vanzavodskih pogodnosti. Posle ispunjavanja svih zakonskih aspekata, odnosno izdržanog dijela zatvorske kazne, stiču se uslovi kada osoba može podnijeti molbu upravi Zavoda za odobravanje korištenja vanzavodskih pogodnosti (vikend odsustvo, izlazak u grad, godišnji odmor). Prigodom donošenja odluke o njihovom odobravanju analiziraju se svi aspekti institucionalnog preodgojnog tretmana: ispunjavanje zakonskih uvjeta za podnošenje molbe, odnos prema kazni, vladanje i ponašanje za vrijeme izdržavanja kazne, radno angažiranje, učešće u slobodnim aktivnostima, odnos prema službenim osobama. S druge strane, vrši se zajednička procjena službe za tretman i službe obezbjeđenja o stupnju rizika da li će osoba zlouporabiti vanzavodske pogodnosti. Ova procjena²⁷⁸ se vrši detaljno i prigodom njezinog donošenja traže se podaci i sa terena (mišljenje nadležne policijske uprave i mišljenje nadležnog centra za socijalni rad). Za osobe osuđene od strane Suda BiH konačnu odluku o odobravanju vanzavodskih pogodnosti daje direktor ustanove sukladno sa zakonom²⁷⁹ i Pravilnikom o korištenju pogodnosti i godišnjem odmoru zatvorenika koji izdržavaju kaznu u zavodu za izvršenje krivičnih sankcija i drugih mjera Bosne i

²⁷⁴ Trenutno oko 400 pritvorenika i zatvorenika koji su osuđeni pred Sudom BiH, a koji svoju kaznu izdržavaju u entitetskim zatvorima.

²⁷⁵ Kapacitet državnog zatvora je oko 500 zatvorenika.

²⁷⁶ Ž-SA-07-1209/19

²⁷⁷ Broj 04-12-6007-2/17 od 26.11.2019. godine.

²⁷⁸ Članak 154. stavak 3) Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, Službeni glasnik BiH, br. 13/2005, 53/2007, 97/2007, 37/2009. i 12/2010. glasi: Procjena rizika bjekstva-bezbjednosnih uvjeta, najmanje uključuje: prijetnju javnosti u slučaju da zatvorenik pobjegne, prethodno ponašanje, pokušaj bjekstva, ranije lišenje slobode po potjernici, pristup vanjskoj pomoći, ranija osuđivanost, osobne i obiteljske prilike, raniji boravak van BiH, sklonost stalnim putovanjima, tj. kretanju iz mjesta u mjesto ili često mijenjanje mjesta prebivališta, odnosno boravišta, osobno učešće u ostvarivanju programa tretmana, priroda krivičnog djela zbog kojeg je zatvorenik osuđen, dužina izrečene kazne zatvora, moguća prijetnja drugim zatvorenicima, kao i druge okolnosti koje mogu biti od značaja za procjenu sigurnosnog rizika.

²⁷⁹ Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera, Službeni glasnik BiH, br. 13/2005, 53/2007, 97/2007 i 37/2009 i 12/2010.

Hercegovine²⁸⁰. Za osobe osuđene od strane entitetskih sudova, odluku o korištenju vanzavodskih pogodnosti donosi direktor ili osoba koju on ovlasti sukladno sa Zakonom²⁸¹ i pravilnikom o kućnom redu ustanova.

Odobrovanje vanzavodskih pogodnosti predstavlja mogućnost koju osuđena osoba može zaslužiti isključivo svojim dobrim ponašanjem i vladanjem, a ne njegovo pravo, odnosno obvezu koja se mora ispoštovati. Odobrovanje vanzavodskih pogodnosti nije uvjetovano pozitivnim mišljenjem policijske uprave. Međutim, analizirajući predmete koje je zaprimila Institucija, cijenimo da odobrovanje vanzavodskih pogodnosti u najvećem broju slučajeva zavisi od pozitivnog mišljenja nadležnog policijskog tijela, iako uprava prigodom donošenja odluke o pogodnosti nije isključivo vezana mišljenjem policije. Generalno zapažanje Ombudsmana je da policijska tijela koja prikupljaju informacije sa terena ne vrše adekvatne i objektivne provjere, nego vrlo često po automatizmu daju negativno mišljenje.

Primjer: Podnositeljica žalbe²⁸² navodi da se nalazi u Kazneno-popravnog zavodu Tuzla na izdržavanju zatvorske kazne u trajanju od dvadeset godina. Nakon što je izdržala polovicu svoje zatvorske kazne stekla je uvjete za korištenje vanzavodskih pogodnosti u krugu obitelji. Međutim, ističe da već dvije godine i sedam mjeseci nije dobila suglasnost za korištenje istih, zbog toga što Policijska stanica Novo Sarajevo daje negativno mišljenje, bez adekvatnog obrazloženja. U tijeku istražnog postupka Ombudsmani su zatražili izjašnjenje Kazneno-popravnog zavoda Tuzla i PU Novo Sarajevo. U dostavljenom izjašnjenju Treće policijske uprave PS Novo Sarajevo²⁸³ navedeno je da su policijski službenici izvršili terenske provjere gdje su u obavljenom informativnom razgovoru sa jednim od stanara na predmetnoj adresi na kojoj je osuđena osoba iskazala namjeru korištenja vanzavodskih pogodnosti, konstatirali generalni stav zajednice. Kazneno-popravni zavod Tuzla je Ombudsmanima dostavio izjašnjenje²⁸⁴ u kojem stoji da osuđenica ne koristi vanzavodske pogodnosti isključivo zbog negativnog mišljenja policijske uprave. Istražni postupak u ovom predmetu je u tijeku.

Primjer: Institucija je zaprimila dvije žalbe²⁸⁵ osuđenika iz Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Orašje koji su se žalili na nemogućnost korišćenja vanzavodskih pogodnosti, jer Policija Brčko distrikta sa takvom mogućnošću nije suglasna i konstantno bez adekvatnog obrazloženja daje negativno mišljenje. U tijeku istražnog postupka Ombudsmani su od Policije Brčko distrikta zatražili dostavljanje informacija koje provjere za korištenje vanzavodskih pogodnosti podnositelja žalbe su vršene, kao i da Instituciji dostave sve relevantne dokaze i akte o poduzetim radnjama. Policija Brčko distrikta je Instituciji dostavila izjašnjenje²⁸⁶ u kojem Ombudsmane obavještavaju da je policija postupajući sukladno sa aktom Zavoda, izvršila operativne provjere na terenu, gdje je kroz razgovore sa građanima na okolnosti korištenja

²⁸⁰ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 67/2009 i 20/2012.

²⁸¹ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije BiH, br. 44/98, 42/99, 12/2009 i 42/2011; Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 63/2018; Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, broj 31/2011.

²⁸² Ž-SA-07-1160/19

²⁸³ Akt broj 02/10-2-04-10-3099/19 od 27.11.2019. godine

²⁸⁴ Akt broj 02/10-2-04-10-3099/19 od 27.11.2019. godine

²⁸⁵ Ž-SA-07-1015/19 i Ž-SA-07-971/19

²⁸⁶ Akt Policije Brčko distrikta broj 14.01-04.12-65806/19 od 30.10.2019. godine i Akt Policije Brčko distrikta broj 14.01-04.12 od 30.10.2019. godine.

vanzavodskih pogodnosti i temeljem kriminalističko-obavještajnih informacija i uvida u evidencije Policije, za navedene osobe, prikupila određene obavijesti. S obzirom na to da uz navedeni akt Ombudsmanima nije dostavljena relevantna dokumentacija temeljem koje bi u predmetnom slučaju donijeli ispravan zaključak, Ombudsmeni su uputili Preporuke²⁸⁷ Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Preporuke su ispoštovane i odmah je uspostavljena suradnja sa Institucijom.

Primjer: Podnositelj žalbe²⁸⁸ tvrdi da se u Kazneno-popravnom zavodu Doboj krše njegova osnovna ljudska prava jer je navodno diskriminiran i šikaniran zbog svog vjerskog opredjeljenja. Uz to, stekao je i zakonsko pravo za korištenje vanzavodskih pogodnosti i ispunjava sve uvjete za korištenje pogodnosti, odnosno ima pozitivno mišljenje nadležnog centra za socijalni rad i nadležne policijske uprave. U tijeku istražnog postupka Kazneno- popravni zavod Doboj je dostavio izjašnjenje²⁸⁹ u kojem se navodi da je točno da je osuđenik stekao pravo na korištenje vanzavodskih pogodnosti, ali da se u tom momentu pred Okružnim sudom u Doboju protiv njega vodi novi krivični postupak. S druge strane, njegova molba je privremeno odbijena dok se ne provjere informacije iz policijskog dopisa da navedena osoba ima i državljanstvo Republike Hrvatske (te postoji opravdana bojazan za njegovo bjekstvo). Nakon toga osuđenik je stupio u štrajk glađu, inzistirajući da se premjesti u Kazneno-popravni zavod Orašje ili neki drugi zavod u Federaciji Bosne i Hercegovine. Dana 07.10.2019. godine zatvorenik je po Rješenju Ministarstva pravde Republike Srpske prebačen u Kazneno popravni zavod Foča.

Primjer: Podnositelj žalbe²⁹⁰ je naveo da se nalazi u Kazneno-popravnom zavodu Sarajevo na izdržavanju kazne zatvora u trajanju od tri godine po presudi Suda BiH. Ističe da je stekao pravo na korištenje vanzavodskih pogodnosti. Tri puta je pisao nadležnoj policijskoj upravi i obraćao se direktoru zavoda, ali je stalno dobijao negativan odgovor. U tijeku istražnog postupka, Ombudsmeni su zaprimili odgovor Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo²⁹¹ u kojem je navedeno *”... početkom prosinca razmatrana je molba osuđene osobe za korištenje vanzavodskih pogodnosti, gdje su istom odobrene, odnosno početak će ih koristiti od 14.12.2019. godine...”*

7.3.4. Radni angažman

Jedan od najučinkovitijih oblika tretmana osuđenih osoba na putu ka resocijalizaciji je njihov radni angažman. Rad osuđenika se tretira kao sastavni dio tretmana i isti mora biti svrsishodan i ne smije biti ponižavajući. Svrha rada je da se steknu, održavaju ili povećavaju radne sposobnosti osuđenih osoba, te da po mogućnosti isti i po izlasku na slobodu mogu da privređuju koristeći stečene radne sposobnosti. Kazneno-popravne ustanove su dužne da prigodom određivanja vrste poslova uzimaju u obzir tjelesne i psihičke osobine osuđenika, sklonosti i sposobnosti i stručne kvalifikacije. Osuđena osoba može da radi u zavodu i izvan njega, a za taj rad prima naknadu. Na ovaj način osuđenici radnim angažmanom obezbjeđuju značajan izvor prihoda, koji šalju i svojim obiteljima.

²⁸⁷ P-265/19 od 13.12.2019. godine i Preporuka broj P-265/19 od 10.12.2019. godine

²⁸⁸ Ž-SA-07-657/19

²⁸⁹ Akt broj 03-241-2668/19 od 23.09.2019. godine

²⁹⁰ Ž-SA-07-1254/19 od 20.11.2019. godine

²⁹¹ Broj: 01-12-201-5/18 od 05.12. 2019. godine

Ombudsmeni smatraju da svi kazneno-popravni zavodi trebaju uložiti dodatne napore kako bi sukladno sa objektivnim mogućnostima unaprijedili radni angažman osoba koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora. Primjera radi, u pojedinim kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini radom osuđenika na poljoprivrednim dobrima (plastenička proizvodnja) obezbjeđuje se određena količina hrane koja je potrebna za ishranu osuđenika²⁹².

Primjer: Osuđenik iz Kazneno-popravnog zavoda Busovača²⁹³ se putem Zavoda obraćao Federalnom ministarstvu pravde, sa zahtjevom za davanje suglasnosti za rad van Zavoda. Obaviješten je da mu Federalno ministarstvo pravde nije dalo suglasnost za upućivanje na rad tijekom izdržavanja kazne. Navodi da mu nije jasno zašto ne može biti pušten na radnu obvezu van Zavoda kada već izlazi na vanzavodske pogodnosti, uredno se javlja u policijsku stanicu i u Kazneno-popravni zavod se vraća na vrijeme. U tijeku istražnog postupka Ombudsmeni su zaprimili izjašnjenje Federalnog ministarstva pravde²⁹⁴ u kojem stoji „... *Imajući u vidu da se radi o osuđenoj osobi čiji se resocijalizacijski tretman odvija bez teškoća, ali cijeneći težinu počinjenog kaznenog djela, omjer izdržane kazne zatvora, kao da se davanjem suglasnosti ne bi ostvarila svrha kazne, poglavito sa aspekta satisfakcije žrtve, ovo ministarstvo nije dalo suglasnost za upućivanje osuđene osobe na rad izvan ustanove tijekom izdržavanja kazne zatvora...*“

7.3.5. Obrazovanje

Svaka kazneno-popravna ustanova će nastojati svim zatvorenicima omogućiti dostupnost što brojnijih obrazovnih programa koji su primjereni njihovim individualnim potrebama i željama²⁹⁵. Obrazovanje osoba lišenih slobode, posebice zatvorenika najbolji je način za njihovu resocijalizaciju, uključujući pravo na sticanje osnovnog i srednjeg obrazovanja i pravo na stručno osposobljavanje kroz pohađanje teorijske nastave i praktične obuke u zavodskim radionicama. Posebna pozornost mora se posvetiti obrazovanju mladih zatvorenika.

Primjer: Osuđenik iz Kazneno-popravnog zavoda Doboj je po dolasku u Zavod izrazio interesovanje za izvanredno školovanje, u cilju završavanja Srednje saobraćajne/prometne škole u Doboju, te da je njegova majka voljna snositi troškove njegovog izvanrednog školovanja²⁹⁶. U tijeku istražnog postupka Ombudsmeni su aktom Kazneno-popravnog zavoda Doboj²⁹⁷ obaviješteni da je socijalna radnica ovog zavoda poduzimala određene aktivnosti kada je posjetila Srednju saobraćajnu/prometnu školu u Doboju, gdje je informirana da se zatvorenik ne može izvanredno školovati jer je to zakonski moguće samo do osamnaeste godine života, ali da postoji mogućnost njegovog školovanja temeljem Zakona o obrazovanju odraslih Republike Srpske²⁹⁸.

²⁹² U KPZ Busovača zatvorenici su uposleni na održavanju higijene, pripremanju hrane u zavodskoj kuhinji, kao i na održavanje kruga Zavoda. Pored navedenih poslova osuđenici zajedno sa zatvorskim službenicima održavaju plastenik koji je u protekloj godini proizveo 5,5 tona povrća, a koje se koristi za potrebe Zavoda. U okviru KPZ Tuzla Odjeljenje Kozlovac putem plasteničke proizvodnje također proizvodi hranu kojom se u velikoj mjeri zadovoljavaju potrebe osuđenih osoba ovog zavoda. U KPZ Trebinje osuđenici društvu doprinose i kroz angažman na poluotvorenom privrednom odjeljenju na Dužima, gdje su formirane farme prasadi i koka nosilja. Proizvodnjom jaja i mesa namiruju se vlastite, a dijelom i potrebe zajednice prodajom mesa.

²⁹³ Ž-SA-07-530/19

²⁹⁴ Broj: 04-49-1743/19 od 06.06.2019. godine

²⁹⁵ Europska zatvorska pravila dio II 28.1.

²⁹⁶ Ž-SA-07-943/19

²⁹⁷ Broj 03-241-3143/19 od 07.11.2019. godine

²⁹⁸ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 59/2009.

Međutim, s obzirom na to da za školsku 2018./2019. godinu nije bio dovoljan broj zainteresiranih polaznika, nisu bili u mogućnosti realizirati nastavu. Osuđenik je upoznat da će Zavod i dalje poduzimati napore kako bi mu se omogućilo školovanje, ali da još, kako su informirani, nema organizirane nastave. Također, Zavod stoji na raspolaganju osuđeniku i voljni su realizirati završetak njegovog srednjoškolskog obrazovanja i stjecanja određenog zvanja za koje se on izjasni, a koje postoji u srednjim školama Grada Doboja. S obzirom na to da je, prema navodima osuđenika, njegova majka spremna snositi troškove školovanja može se aktivno uključiti i pomoći u realiziranju njegove želje.

7.3.6. Statusna prava osuđenih osoba

Tijekom 2019. godine Ombudsmani su zaprimili i određen broj žalbi koji se odnosio na rješavanja određenih statusnih pitanja osoba lišenih slobode, kao što su pribavljanje osobne karte, prijava i promjena prebivališta na određenoj adresi, pomoć prigodom pribavljanja dokumentacije oko ostvarivanja prava na mirovinu i drugih statusnih pitanja i sl. Osobama lišenim slobode mora biti omogućeno da pristupe dokumentima koji su im potrebni za ostvarivanje nekog njihovog statusa. Ombudsmani su uočili određene probleme koje imaju osobe lišene slobode, a odnose se na pristup dokumentima, kao i prijavu i promjenu prebivališta - slijede ilustrativni primjeri:

Primjer: Ombudsmani su postupali po žalbi osuđenika²⁹⁹ koja se odnosila na nemogućnost ostvarivanja prava na mirovinu. Naime, punomoćnik podnositelja žalbe obratio se Kantonalnoj administrativnoj službi Sarajevo, Federalnog zavoda za PIO/MIO i zatražio da Zavod od pravnog sljedbenika Sekretarijata za unutarnje poslove Grada i Općinskog sekretarijata unutarnjih poslova Novi Grad pribavi odgovarajući obrazac iz koga se može vidjeti da li je uplaćivan doprinos za beneficirani radni staž za podnositelja žalbe. S tim u svezi, a nakon provedenog istražnog postupka i sumiranja svih činjenica u predmetu, Ombudsmani su uputili preporuku³⁰⁰ ministru Federalnog ministarstva unutarnjih poslova i ministru Ministarstva unutarnjih poslova Kantona Sarajevo. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova nije uspostavilo suradnju i dostavilo odgovore. Ombudsmani su od punomoćnika podnositelja žalbe zaprimili obavijest da je u međuvremenu podnositelj žalbe napunio 65 godina i time ostvario pravo na starosnu mirovinu, bez obzira na to što bi ostvario pravo na povoljnije uvjete umirovljenja da je uspio doći do traženih podataka oko beneficiranog radnog staža.

Primjer: Ombudsmani su otvorili istražni postupak po žalbi osuđenice³⁰¹ iz Kazneno-popravnog zavoda Tuzla, koja se obratila MUP SKB/KSB PU Novi Travnik sa zahtjevom za izdavanje osobne karte, s obzirom na to da je osobnu kartu izgubila neposredno prije dolaska na izdržavanje zatvorske kazne. Međutim, od PU Novi Travnik nikada nije dobila odgovor. Stekla je pravo na korištenje vanzavodskih pogodnosti, ali bez osobnog dokumenta ne može dobiti pogodnosti, kao ni druga prava koja joj po zakonu pripadaju. Istodobno je majka malodobnog djeteta (bebe koja ima 16 mjeseci), te da zbog odugovlačenja postupka oko dobijanja osobne karte, uskraćuje joj se pravo da bude sa svojim djetetom. U tijeku istražnog postupka Ombudsmani su obaviješteni da je žaliteljica ostvarila svoje pravo, jer joj je ubrzo nakon intervencije Ombudsmana dostavljeno

²⁹⁹ Ž-SA-07-297/19

³⁰⁰ Broj: P-129/18 od 07.06.2018. godine

³⁰¹ Ž- SA-07-1226/19

rješenje o proglašenju osobne karte nevažećom i mobilni tim MUP PU Travnik je došao u KPZ Tuzla kako bi se obavila procedura za izdavanje nove osobne karte.

Primjer: Ombudsmeni su otvorili istragu u povodu žalbe³⁰² osuđenika iz Kazneno-popravnog zavoda Foča povodom problema prigodom prijave prebivališta, jer mu isto nije bilo omogućeno od strane Ministarstva unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona, Odjeljenje za administraciju Tuzla. U tijeku istražnog postupka Ombudsmeni su utvrdili da je prvostupanjsko tijelo donijeli zaključak kojim se zahtjev za prijavu prebivališta podnositelja žalbe odbacuje zbog toga što isti nije dostavio svu potrebnu dokumentaciju za prijavu prebivališta shodno Zakonu o prebivalištu i boravištu državljana BiH³⁰³. Drugostupanjsko tijelo je uvažilo žalbu podnositelja žalbe, te vratilo prvostupanjskom tijelu na ponovno odlučivanje, uz prijedlog da se podnositelju žalbe omogući prijava prebivališta na adresi Centra za socijalni rad Tuzla. Centar za socijalni rad ističe da s obzirom na to da podnositelj žalbe ranije nije imao prebivalište, niti je posjedovao osobnu kartu na teritoriji BiH, nema imovine niti srodnika na čiju adresu bi mogao prijaviti prebivalište potpada pod kategoriju osoba iz članka 8. stavak 7. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH³⁰⁴. U rješavanje navedene specifične situacije uključeno je i Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, koje je zatražilo od podnositelja žalbe dostavljanje dodatnih informacija u cilju rješavanja njegovog problema. Istraga u ovom postupku je i dalje u tijeku.

7.3.7. Pitanje premještaja i uvjetni otpust

Premještaj osuđenih osoba u Bosni i Hercegovine podrazumijeva premještaj osuđenika iz jednog u drugi kolektiv unutar iste ustanove, zatim iz jedne ustanove u drugu u okviru istog entiteta, te iz kazneno-popravne ustanove jednog entiteta u ustanovu drugog entiteta.

Zbog složenog i neharmoniziranog zakonskog uređenja u Bosni i Hercegovini pitanje premještaja osuđenih osoba Ombudsmeni posljednjih nekoliko godina redovito obrađuju u svojim godišnjim izvješćima. Zbog značaja ovog prava za osuđenike Ombudsmeni smatraju da je neophodno ponovno ukazati nadležnim tijelima da se zbog neusklađenosti zakonodavstva osuđene osobe stavljaju u diskriminatoran položaj.

Temeljem inicijative Ombudsmana za izmjene i dopune entitetskih zakona³⁰⁵ Ministarstvo pravde Federacije Bosne i Hercegovine pripremlilo je Nacrt Zakona o izvršenju krivičnih sankcija Federacije BiH kojim se predviđa mogućnost premještaja osuđenih osoba iz kazneno-popravnih ustanova jednog entiteta u ustanove u drugom entitetu, ali pod istim uvjetima i po istoj proceduri kako je to predviđeno člankom 151. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija i prekršajnih sankcija Republike Srpske³⁰⁶. Zakonom o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske

³⁰² Ž-BL-07-978/19

³⁰³ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2001, 56/2008 i 58/2015.

³⁰⁴ Članak 8. stavak 7. Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH glasi: Osobi koja nema mjesto i adresu stanovanja niti sredstava kojima bi mogla namiriti potrebu stanovanja (u daljnjem tekstu: beskućnik) nadležno tijelo socijalne pomoći može omogućiti da prijavi prebivalište na adresi ustanove socijalne pomoći, a u tom slučaju beskućnik je dužan nadležnom tijelu i ustanovi socijalne pomoći dostaviti adresu za kontaktiranje koja može biti kod fizičke ili pravne osobe uz njihovu suglasnost.

³⁰⁵ Ombudsmeni su 07.03.2016. godine uputili inicijativu Parlamentu Federacije i Federalnom ministarstvu pravde za izmjene i dopune Zakona o izvršenju sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine.

³⁰⁶ Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 63/2018.

predviđeno je da direktor ustanove iz razloga sigurnosti ili organizacije izvršenja kazne zatvora, uz suglasnost osuđenika, može podnijeti prijedlog za premještaj na izdržavanje kazne zatvora u drugi entitet u kojem zatvorenik ima prebivalište ili boravište.

Institucija ombudsmana je od Federalnog ministarstva pravde zatražila informaciju u kojoj fazi je postupak izmjena i dopuna Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, te su u svezi s tim, aktom³⁰⁷ obaviješteni o sljedećem: *”Ovim putem obavještavamo vas da je dana 09.10.2019.godine, aktom broj: 01-49-2772/19 Federalno ministarstvo pravde uputilo akt Vladi Federacije BiH da se Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine povuče iz parlamentarne procedure. Aktom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj:03-02-591/2016 od 23.10.2019. godine iz parlamentarne procedure povučen je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine. Federalno ministarstvo pravde je u prednacrtu novog Zakona o izvršenju krivično pravnih sankcija ugradilo sve odredbe koje su se nalazile u prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine.”*

U odnosu na problematiku ostvarivanja prava na uvjetni otpust Ombudsmani su Ministarstvu pravde Republike Srpske i Federalnom ministarstvu pravde izdali preporuku³⁰⁸: *“... da u najkraćem roku s ciljem uklanjanja diskriminacije poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti potrebne za brzo i učinkovito odlučivanje po molbi za uvjetni otpust osuđenih osoba koje izdržavaju kaznu zatvora u kazneno-popravnim ustanovama Federacije Bosne i Hercegovine, a kaznu zatvora su im izrekli sudovi sa teritorije Republike Srpske...”*

Ombudsmani žele naglasiti da je preporuka uvažena od strane Ministarstva pravde Republike Srpske, te je u Republici Srpskoj usvojen Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske³⁰⁹. Člankom 185. navedenog zakona, propisano je:

„(1) Radi podsticanja osobnih napora zatvorenika za uključivanje u život na slobodi, za koja se osnovano može očekivati da više neće činiti krivična djela i da je kazna zatvora postigla svrhu kažnjavanja, zatvorenik se može uvjetno otpustiti sukladno odredbama Krivičnog zakonika i ovog zakona.

(2) O uvjetnom otpustu zatvorenika koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u ustanovama Republike Srpske rješava Komisija za uvjetni otpust (u daljem tekstu: Komisija), koju imenuje ministar....

Primjer: Ombudsmanima se sa žalbom³¹⁰ obratila majka pritvorenika iz Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo, navodeći da njezin sin invalid (amputirana mu je noga i nosi protezu), boravi u neuvjetnoj prostoriji, koja je puna vlage, u kojoj voda curi sa pločica, nema tople vode, odnosno u kojoj ne postoje nikakvi higijenski uvjeti, a posebice ne za osobe sa invaliditetom. Istakla je da je njezin sin štrajkovao glađu i da je o tome obaviješten sudija koji je odredio pritvor, ali da se

³⁰⁷ Broj: 04-49-3649/19 od 07.01.2020.godine

³⁰⁸ P-102/17

³⁰⁹ Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske, Sluzbeni glasnik Republike Srpske, broj 63/2018.

³¹⁰ Ž-SA-07-470/19

ništa nije promijenilo. Ombudsmeni su telefonski kontaktirali direktora KPZ Sarajevo koji je objasnio da Kazneno-popravni zavod Sarajevo generalno ima problem sa smještajnim kapacitetom, ali da će pokušati učiniti sve kako bi obezbijedio bolje uvjete za pritvorenika. U tijeku dalje istrage Ombudsmeni su aktom³¹¹ obaviješteni da je pritvorenik premješten iz pritvorske jedinice KPZ Sarajevo u pritvorsku jedinicu KPZ Zenica. Majka pritvorenika je kontaktirala Ombudsmane i istakla da je njezin sin zadovoljan tretmanom i uvjetima smještaja, te da nema potrebe za daljim postupanjem Ombudsmana povodom zaštite prava njezinog sina.

Primjer: Podnositelj žalbe³¹² je naveo da se plaši za svoju sigurnost zbog toga što mu pojedini osuđenici u Kazneno-popravnom zavodu Tuzla konstantno prijete. Smatra da mu je život ugrožen i zbog toga ne smije slobodno da se kreće, da ode na kupanje, ni u kuhinju da jede. U tijeku istražnog postupka prestavnici Institucije su razgovarali sa osuđenikom i upravom Zavoda te je nakon toga osuđenik prebačen u B kolektiv.

7.3.8. Komunikacija sa vanjskim svijetom

Ombudsmeni ukazuju na veliku važnost održavanja dobrog kontakta sa spoljnim svijetom svih osoba lišenih slobode. Veoma je važno naglasiti da će većina pritvorenih i zatvorenih osoba jednog dana biti na slobodi, zato ih treba podržavati i treba im dozvoliti da održavaju što više veza sa vanjskim svijetom. Ovi kontakti ne bi trebalo da budu ograničeni samo na članove obitelji, već treba da uključuju i prijatelje i sve druge sa kojima su u vezi. Pritvorena ili zatvorena osoba ima pravo da prima posjete i da se dopisuje, poglavito sa članovima svoje obitelji i mora dobiti adekvatnu prigodu za komunikaciju sa spoljnim svijetom. Europska zatvorska pravila³¹³ propisuju da: *“... Na komunikaciju i posjete mogu se primjenjivati ograničenja i promatranja nužna radi potreba postojeće kaznene istrage, za održavanje dobrog reda, sigurnosti zatvorenika i osiguranja zatvora, sprječavanja kaznenih djela, no ta ograničenja, uključujući specifična ograničenja od sudske vlasti, u svakom slučaju će omogućiti prihvatljivu najmanju razinu kontakta.”*

Ombudsmeni podsjećaju da pismena komunikacija osuđenih osoba ne smije podlijegati nikakvim ograničenjima niti nadzoru, te žele pozdraviti pozitivne promjene kada su u pitanju određeni kazneno-popravni zavodi iz Republike Srpske³¹⁴, jer su uvažili preporuke Ombudsmana koje se odnose na tajnost pošiljki, te se pismena osuđenih osoba Ombudsmanima dostavljaju u zatvorenim kovertama. Međutim, određene kazneno-popravne ustanove³¹⁵ i dalje dostavljaju pismene pošiljke u otvorenim kovertama uz popratno pismo ustanove koje sadrži određene podatke osuđene osobe.

Primjer: Podnositelj žalbe³¹⁶ je naveo da je rukovoditelj Kazneno-popravnog zavoda Tuzla nezakonito donio Obavijest³¹⁷ kojom je uvedena nova procedura o načinu plaćanja poštanskih usluga, kojom se osuđene osobe obvezuju plaćati poštanske usluge iz sopstvenih

³¹¹ Aktom broj 65 0 K 663410 17 K od 15.05.2019.godine Općinskog suda u Sarajevu

³¹² Ž-SA-07-1079/19

³¹³ Europska zatvorska pravila, dio II Komunikacija sa spoljnim svijetom

³¹⁴ KPZ Foča, KPZ Trebinje, KPZ Dobož.

³¹⁵ KPZ Bijeljina i KPZ Banja Luka

³¹⁶ Ž-SA-07-476/19 od 22.04.2019. godine

³¹⁷ Broj: 04-12-1797/19

sredstava za sva pismena koja upućuju izvan zavoda, osim onih koje potpisuje rukovoditelj zavoda. Ombudsmeni su u tijeku istražnog postupka dobili izjašnjenje Kazneno-popravnog zavoda Tuzla³¹⁸ u kojem su obaviješteni da je ministar pravde Federacije Bosne i Hercegovine dana 28.03.2019. godine utvrdio Proceduru o načinu plaćanja poštanskih usluga za pismena koja upućuju osuđene osobe te da su kazneno-popravni zavodi u obvezi primjenjivati istu od dana stupanja na snagu 01.04.2019. godine. U izjašnjenju Federalnog ministarstva pravde³¹⁹ navedeno je da je pravni osnov za donošenje nove Procedure čl. 85. i 86. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija Federacije Bosne i Hercegovine jer istim nije propisana obveza kazneno-popravnih zavoda da snose poštanske troškove osuđenih osoba. Prema mišljenju Ombudsmana uvođenjem mjere naplate poštanskih usluga osuđene osobe, koje nisu radno angažirane i nemaju osnovna sredstva za život, stavljaju se u neravnopravan položaj u odnosu na druge osobe koje su radno angažirane, a time im se ograničava pravo na kontakt sa spoljnim svijetom što je u suprotnosti sa Europskim zatvorskim pravilima. Ombudsmeni su uputili preporuku federalnom ministru pravde³²⁰. Ombudsmeni nisu zaprimili obavijest o poduzetim aktivnostima na realiziranju ove preporuke.

Analizirajući zaprimljene žalbe³²¹ Ombudsmeni primjećuju da osuđenici često kao problem ističu uspostavljanje kontakta sa vanbračnim partnerima. Kako bi se dozvolio redovni ili izvanredni posjet vanbračnog partnera kazneno-popravne ustanove osuđenim osobama traže dokaz - potvrdu o postojanju vanbračne zajednice koju izdaje nadležni centar za socijalni rad. U praksi se često dešava da osuđene osobe traže redovni i izvanredni posjet za nevjenčane supruge i ako su u formalno i dalje u braku, odnosno brak im nije razveden. Kazneno-popravni zavodi nisu u mogućnosti udovoljiti takvim zahtjevima, jer prema odredbama obiteljskih zakona u Bosni i Hercegovini bračna zajednica isključuje postojanje vanbračne zajednice.

U ovom izvješću Ombudsmeni žele istaći da je za proces resocijaliziranja i reintegriranja osuđenika jako bitno održati kvalitetan odnos sa svojom primarnom obitelji. Na učestalost kontakata između zatvorenika i članova njihovih obitelji utječu različiti faktori, kao što je udaljenost od mjesta prebivališta, materijalne mogućnosti obitelji, obiteljski odnosi, kao i odluka samog zatvorenika-roditelja u svezi sa dolaskom djeteta u ustanovu. Očuvanje obiteljske povezanosti i kvalitetnih obiteljskih odnosa tijekom izvršenja zatvorske kazne značajno doprinosi ublažavanju negativnih učinaka lišavanja slobode. Kako bi zatvorenik mogao što kvalitetnije ispunjavati roditeljsku ulogu jako je važno uspostaviti razne mogućnosti komunikacije i urediti okruženje u kojima će se ona odvijati. Djeca se u takvoj situaciji mogu osjećati napušteno i uplašeno, a kod neke djece to može uzrokovati emotivnu traumu, koja se može i pojačati kada nisu u mogućnosti razgovarati sa svojim roditeljima i održavati emotivan odnos s njima. Često zapostavljena i diskriminirana, djeca čiji su roditelji na izdržavanju zatvorske kazne trebaju podršku i razumijevanje društva. Ulaganje u edukaciju osoblja te opremanje prostorija posebno uređenih za posjete djece odgovor su na tu njihovu potrebu. Ombudsmeni žele ukazati na značaj i ohrabriti i kazneno-popravne ustanove u Bosne i Hercegovine da sukladno sa svojim mogućnostima posebno opreme prostorije za kontakte roditelja zatvorenika s djecom. U pojedinim kazneno-popravnim ustanovama u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine postoje

³¹⁸ Broj:04-49-2080/19 od 16.07.2019. godine

³¹⁹ Broj:04-49-2080/19 od 16.07.2019. godine

³²⁰ P-234/19 od 05.11.2019. godine

³²¹ Ž-SA-07-844/19, Ž-SA-07-829/19, Ž-SA-07-695/19

odvojeni prostori za kontakte roditelja zatvorenika sa djecom³²². Ostvarivanje humanog kontakata djeteta sa roditeljem u zatvoru nastojalo se postići opremanjem sa namještajem koji je prilagođen djeci, dekoracijama u boji, dječjim radovima na zidu, plakatima, igračkama, slikovnicama, sredstvima za crtanje. Prostor prilagođen djeci (*child friendly*) i prijateljska atmosfera umanjuju djetetov strah i zbunjenost.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili anonimnu žalbu³²³ u kojoj se navodi da osuđene osobe koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u Kazneno-popravnim zavodu Busovača, kontakt sa djecom prigodom posjeta ostvaruju isključivo preko posebnih pregrada-pleksiglasa na kojem su izbušene rupe koje omogućavaju komunikaciju odnosno, razgovor između članova obitelji. Istaknuto je, da je u takvim uvjetima nemoguće ostvariti normalnu komunikaciju a posebno u situacijama kada se istodobno održavaju tri posjeta, kao i da su djeca ovim načinom posjeta uskraćena za fizički kontakt sa očevima. U tijeku istražnog postupka Kazneno-popravni zavod Busovača je dostavio izjašnjenje da se posjeti obavljaju sukladno sa navedenim zakonskim i podzakonskim aktima koji reguliraju ovu oblast, vodeći računa o cjelokupnoj sigurnosnoj situaciji u Zavodu. U tijeku posjeta Kazneno-popravnim zavodu Busovača³²⁴ direktor je objasnio da se takav vid komunikacije praktikuje iz sigurnosnih razloga i nedovoljnog broja uposlenika u službi obezbjeđenja pogotovu kada se istodobno održava više posjeta.

Primjer: Podnositelj žalbe³²⁵ izražava nezadovoljstvo radom Javne ustanove Centar za socijalni rad Tuzla, jer mu onemogućava viđanje njegovog malodobnog sina koji je smješten u ustanovu za nezbrinutu djecu MFS-EMMAUS u Doboju, sukladno sa presudom Općinskog suda u Tuzli. Podnositelj žalbe se u više navrata obraćao Centru za socijalni rad Tuzla, kako bi dobio objašnjenje zašto mu ne dovode djeteta, ali nije dobio nikakav odgovor. Prigodom posljednjeg kontakta sin mu je rekao mu da za vrijeme boravka u ustanovi EMMAUS ne pohađa osnovnu školu i da konzumira neku terapiju za spavanje, o kojoj je on kao otac trebao biti upoznat. Predstavnici Institucije su održali dva sastanka³²⁶, te razgovarali i sa djetetom podnositelja žalbe. Centar za socijalni rad Tuzla je obavijestio Ombudsmane da s obzirom na to da se podnositelj žalbe nalazi u Kazneno-popravnim zavodu Tuzla, kontakt djeteta sa ocem će biti ostvaren sukladno sa odlukom suda, po potrebi i sukladno sa najboljim interesom djeteta.

7.3.9. Posjet Javnoj zdravstvenoj ustanovi Psihijatrijska bolnica Sokolac

Pitanje položaja osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama izaziva dodatnu pozornost, posebice u slučaju ukoliko im je oduzeta poslovna sposobnost i ukoliko su smještene u ustanove, jer im se na taj način ograničava sloboda kretanja. Ombudsmani uočavaju da postoji visok stupanj rizika od zloporaba prava ovih osoba.

³²² KPZ Bijeljina, KPZ Doboju, KPZ Banja Luka, KPZ Mostar

³²³ Ž-BL-07-680/19

³²⁴ Posjet obavljen 14.10.2019. godine od strane ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur, šefice Odjela za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrane Pavlović i volontera Amara Nijemčevića.

³²⁵ Ž-SA-07-613/19 od 29.05.2019. godine

³²⁶ Dana, 01.07.2019. godine šefica Odjela za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrana Pavlović i volonterka Jasna Kolar prisustvovala su sastanku u Centru za socijalni rad Tuzla sa direktoricom Lejlom Jogunčić i socijalnim radnikom Anisom Mulalićem. Istog dana održan je i sastanak u ustanovi za nezbrinutu djecu MFS –EMMAUS u Doboju sa pomoćnikom direktora za sestrinstvo Sefirom Halilovićem.

Podnositeljica žalbe³²⁷ je zatražila intervenciju Ombudsmana zbog toga što je Javna zdravstvena ustanova Psihijatrijska bolnica Sokolac donijela odluku o ograničavanju uporabe telefonske govornice, njezinom ocu ali i ostalim pacijentima, i to na dva puta tjedno (ponedjeljak i petak u dva vremenska termina, od 10 do 12 i od 15 do 17 sati), dok su ranije imali mogućnost svakodnevne uporabe telefonske govornice u prethodno navedenim vremenskim intervalima i da su liječničke informacije o zdravstvenom stanju pacijenta dostupne samo srijedom (u vremenskom razdoblju od 11 do 13 sati), što, kako navodi žaliteljica, predstavlja minimalno vremensko razdoblje, a sve pod izgovorom da nemaju vremena davati informacije o svim pacijentima. Predstavnici Institucije su u tijeku istražnog postupka zatražili izjašnjenje Bolnice i obavili posjet JZU Psihijatrijskoj bolnici Sokolac, te održali sastanak sa rukovodstvom ustanove³²⁸. JZU Psihijatrijska bolnica Sokolac je dostavila Instituciji ombudsmana akt³²⁹, u kojem je, između ostalog, navedeno: „... Člankom 6. Pravilnika o kućnom redu naše ustanove, kojeg su dužni da se pridržavaju i pacijenti i osoblje, regulirano je da uporabu telefonske govornice i mobilnih telefona pacijenti mogu koristiti bez nadzora, ukoliko ordinirajući liječnik ne odluči drugačije, sukladno sa zdravstvenim stanjem pacijenta. Nikakva druga odluka koja regulira to pitanje ne postoji. Također, netočni su navodi iz žalbe gdje se govori da su liječničke informacije o zdravstvenom stanju pacijenata dostupne samo srijedom (u vremenskom razdoblju od 11 do 13 sati). Člankom 5. stavak 4. Pravilnika o kućnom redu regulirano je da informacije o zdravstvenom stanju pacijenta daje ordinirajući liječnik u tijeku radnog vremena, tj. svaki radni dan od 7 do 13 sati...“. U tijeku sastanka direktorica je ukazala da u momentu posjeta JZU Psihijatrijska bolnica Sokolac boravi 115 pacijenata, a kapacitet bolnice je 200 pacijenata, dok Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske financira boravak za 100 pacijenata. Naglasila je da je problematičan način financiranja akutne psihijatrije sukladno sa Modelom 1 koji nije prihvatljiv za ovakvu vrstu pacijenata, s obzirom na to da on podrazumijeva financiranje boravka u bolnici za pacijente, npr. nakon operacije 3 do 10 dana, dok se za pacijente koji borave u Psihijatrijskoj bolnici ne zna koliko će tu boraviti, da li 15 dana, šest mjeseci ili više godina, što, svakako, iziskuje jako velike financijske izdatke. Nažalost, veliki je broj pacijenata koji se vraćaju u bolnicu, jer ne piju lijekove, često su prepušteni sami sebi, a ima i pacijenata koji čitav život provedu u bolnici. U narednom razdoblju u planu je otvaranje psiho-gerijatrijskog odjeljenja i odjeljenja za bolesti ovisnosti. Odjeljenje za forenziku je premješteno u Javnu zdravstvenu ustanovu Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac, te je tako u taj prostor premješteno muško odjeljenje akutne i rehabilitacione psihijatrije. Pacijenti imaju radnu terapiju, odlaze na izlete, a krug bolnice mogu napuštati samo uz nadzor liječnika.

Tijekom posjeta predstavnici Institucije razgovarali su sa određenim brojem pacijenata, koji su istakli da imaju redovite telefonske kontakte sa obitelji, da im iste nitko ne uskraćuje i da svi imaju mobilne telefone. Zadovoljni su hranom, osobljem, imaju organiziranu zdravstvenu skrb i radnu terapiju.

³²⁷ Ž-SA-04-290/19

³²⁸ Dana, 01.04.2019. godine šefica Odjeljenja za ostvarivanje prava osoba lišenih slobode Vedrana Pavlović i stručna savjetnica Selma Jahić održale su sastanak sa direktoricom JZU Psihijatrijska bolnica Sokolac Biljanom Renovica - Cvijetić i glavnim tehničarom Vladanom Grubačićem.

³²⁹ Broj: 01-1052-1/19 od 01.04.2019. godine

VIII PRAVA DJECE

Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava djece u tijeku 2019. godine zaprimilo je 198 žalbi. U predmetima u kojima je utvrđeno kršenje prava djeteta Ombudsmeni su izdali 23 preporuke. Analizirajući žalbe koje su zaprimljene tijekom izvještajne godine evidentno je da su se žalbe najčešće odnosile na rad centara za socijalni rad, sudova, tužiteljstava, obrazovnih ustanova, inspeksijskih tijela i drugih nadležnih tijela uprave.

Ombudsmeni u svom radu posebnu pozornost posvećuju zaštiti prava djeteta kroz rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece koji djeluje od 2009. godine. U ovom dijelu Godišnjeg izvješća, Ombudsmeni posebno ističu da je UN Komitet za prava djeteta uspostavljen prema Konvenciji UN o pravima djeteta, te da je Komitet razmatrao kombinirano peto i šesto periodično izvješće Bosne i Hercegovine u svezi sa primjenom Konvencije UN o pravima djeteta u Bosni i Hercegovini³³⁰. Prije toga, Komitet je pozvao Ombudsmane da dostave informacije koje smatraju relevantnim za stanje prava djece u Bosni i Hercegovini. Ombudsmeni su dana 14.01.2019. godine uputili UN Komitetu Informaciju o primjeni UN Konvencije o pravima djeteta. Pored toga, predstavnici Institucije su sukladno članku 45 (a) Konvencije (prije razmatranja izvješća Bosne i Hercegovine) prisustvovali radnom sastanku sa članovima Komiteta, zajedno sa predstavnicima nevladinih organizacija iz Bosne i Hercegovine³³¹.

Sukladno Preporukama UN Komiteta za prava djeteta³³² Ombudsmeni smatraju da je potrebno osnažiti rad i djelovanje Odjeljenja za praćenje ostvarivanja prava djece, na način da pored diplomiranih pravnika i rada na pojedinačnim žalbama, u Odjeljenju rade psiholozi, socijalni radnici ili socijalni pedagozi kako bi se mogla sprovesti sveobuhvatna istraživanja, raditi promotivne aktivnosti o pravima djeteta i uspostaviti tzv. mreža mladih savjetnika ombudsmana. Mrežu bi činila djeca i u kontinuitetu bi savjetovali ombudsmane i predlagali im rješenja pojedinih problema, provodili edukacije u školama na različite teme (vršnjačko nasilje, zlouporaba djece na internetu itd). Nadalje, u tom pravcu, trebalo bi jačati vladine organizacije koje se bave pravima djeteta. S tim u svezi, potrebno je dodatno jačati napore kroz odgovarajuće nastavne planove kako bi se obezbijedila što bolja informiranost djece i nastavnog osoblja o ulozi vijeća (savjeta) učenika u procesu odlučivanja djece u interesu djece u školi, te senzibilizirati i djecu i odrasle za uvažavanje i suradnju sa ovim učeničkim tijelom. Ocjena je Ombudsmana da su u mnogim školama savjeti učenika formirani isključivo kako bi se zadovoljila zakonska forma, bez stvarne volje da se unaprijedi participacija djece u školi.

8.1. Najbolji interes djeteta

Ombudsmeni su u 2019. godini, a uz podršku UNICEF-a u Bosni i Hercegovini, zajedno sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH i nevladinim sektorom učestvovali u izradi Smjernica za utvrđivanje najboljeg interesa djeteta³³³. Smjernice imaju sveobuhvatan karakter i

³³⁰ U rujnu 2019. godine.

³³¹ Dana 04.02.2019. godine

³³² Zaključna zapažanja o kombiniranom petom i šestom izvješću Bosne i Hercegovine od 30.09.2019. godine koje je UN Komitet za prava djeteta usvojio na 82. sjednici (9-27.09.2019. godine).

³³³ https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2019020112314016eng.pdf

primjenu u oblasti edukacije i promocije dječijih prava. Ove smjernice predstavljaju značajan instrument u radu Ombudsmana u cilju usklađivanja praksi nadležnih tijela, odnosno postupanja u skladu sa principom najboljeg interesa djeteta. Smjernice su pripremljene da posluže kao sredstvo i vodič svim relevantnim profesionalcima koji donose odluke³³⁴ da pronađu najbolje moguće rješenje za dijete i zaštite njegov najbolji interes uz uvažavanje posebnih okolnosti i potreba svakog konkretnog djeteta.

Ombudsmani su prethodnih godina ukazivali na ogroman značaj jačanja kapaciteta centara za socijalni rad, te su u 2019. godini, izradili Specijalno izvješće o stanju i problemima sa kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini³³⁵, u kojem su prezentirali slabosti sustava koji su prepoznati od strane samih centara za socijalni rad, ali i kroz rad po žalbama građana koji su se obraćali Instituciji ombudsmana, tražeći zaštitu svojih prava.

U svezi sa pojedinačnim odlukama nadležnih tijela, Ombudsmani u ovom izvješću prezentiraju pregled značajnijih predmeta i uočenih kršenja, odnosno ugrožavanja prava djeteta.

8.2. Nasilje nad djecom

Na međunarodnoj razini prava djeteta zajamčena su Konvencijom UN o pravima djeteta³³⁶ (koja ima prioritet u primjeni u odnosu na domaće zakonodavstvo, s obzirom na to da ima snagu ustavne norme), kao i ostalim međunarodnim konvencijama koje je Bosna i Hercegovina ratificirala. S druge strane, prava djeteta zajamčena su i mnogim domaćim zakonima, od kojih posebno izdvajamo obiteljske zakone³³⁷, zakone o zaštiti od nasilja u obitelji³³⁸, zakone o zaštiti i postupanju sa djecom i malodobnicima u krivičnom postupku³³⁹ i dr. Bilo da se radi o tjelesnom ili psihičkom nasilju nad djecom ili nasilju koji ima oblike zlostavljanja i zanemarivanja, ne smije se tolerirati i odgovornost i obveza svih koji rade sa djecom, kao i svakog građanina da prijavi nasilje nad djecom. Svako dijete ima pravo na poštovanje njegovog ljudskog dostojanstva i tjelesnog integriteta, te na jednaku zaštitu pred zakonom.

Ratifikacijom međunarodnih standarda zaštite prava djece, Bosna i Hercegovina je preuzela obvezu zaštite djece od svakog oblika psihičkog ili tjelesnog nasilja, kao i seksualne zloporabe. Ombudsmani smatraju potrebnim ukazati na izuzetan značaj Konvencije UN o pravima djeteta, Konvencije Savjeta Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloporabe

³³⁴ Centri za socijalni rad, sudovi, tužiteljstva, škole, obrazovne ustanove i dr.

³³⁵ https://www.ombudsman.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2019112015101009bos.pdf

³³⁶ Sadržana u Aneksu I Dejtonskog mirovnog sporazuma.

³³⁷ Obiteljski/Porodični zakon Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 54/2002, 41/2008 i 63/2014; Obiteljski zakon Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 35/2005, 41/2005, 31/2014 i 32/2019; Obiteljski zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 23/2007.

³³⁸ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 36/2003, 37/2003, 21/2004, 69/2004, 18/2005, 21/2010, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017; Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji/porodici Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 102/2012, 108/2013 i 84/2019; Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji/porodici u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 7/2018.

³³⁹ Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, Službene novine Federacije BiH, broj 7/2014; Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 13/2010 i 61/2013; Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 44/2011.

(poznata i kao *Lanzarote konvencija*)³⁴⁰ te Konvencije Savjeta Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija).

Bosna i Hercegovina je također potpisnica dva fakultativna protokola, uz UN Konvenciju o pravima djeteta, i to: Fakultativnog protokola o uključivanju djece u oružane sukobe i Fakultativnog protokola o prodaji djece, dječijoj prostituciji i dječijoj pornografiji iz 2000. godine³⁴¹.

Komitet Ujedinjenih naroda za prava djeteta³⁴² u svojim Zaključnim zapažanjima konstatira „da vrste i dužine krivičnih sankcija za seksualno iskorištavanje i seksualno zlostavljanje djece u domaćem krivičnom zakonodavstvu nisu srazmjerne posljedicama koje ova djela ostavljaju na žrtve te u tom smislu zahtijeva od zakonodavnih tijela da u okviru svoje nadležnosti obezbijede adekvatne i srazmjerne kazne za počinitelje seksualne eksploatacije djece i djela zlostavljanja“.

Ombudsmeni su temeljem inicijative³⁴³ nekoliko nevladinih organizacija za izmjene odredbi Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine registrirali predmet (navedene organizacije su tražile usklađivanje Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine sa međunarodnim dokumentima koje regulira seksualno nasilje nad ženama i djecom, zaštitu djece od svakog oblika psihičkog ili fizičkog nasilja, kao i seksualne zloporabe)³⁴⁴. Nakon njegove izrade, predmetni zakon je u formi prijedloga, u srpnju mjesecu 2017. godine upućen u parlamentarnu proceduru. Vlada FBiH je predsjedavajućem Zastupničkog doma Parlamenta FBiH, dana 19.10.2017. godine dostavila mišljenje o tekstu predloženog zakona kojim je ukazala da se radi o kvalitetnim zakonskim rješenjima s prijedlogom da se isti razmatra u redovitoj proceduri, odnosno u formi nacrtu. No, bez obzira na obveze koje je Bosna i Hercegovina preuzela ratificiranjem međunarodnih dokumenata za zaštitu ljudskih prava i prava djeteta, nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine nisu pristupili izmjeni odredbi svog krivičnog zakonodavstva. Ombudsmeni preporučuju³⁴⁵ da nadležna tijela Federacije Bosne i Hercegovine bez odlaganja trebaju pristupiti izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine u svrhu jačanja učinkovitosti procesuiranja i kažnjavanja počinitelja krivičnih djela nasilja i seksualnog nasilja nad ženama i djecom, kao i nasilja u obitelji.

Ombudsmeni pozdravljaju donošenje Zakona o posebnom registru osoba pravosnažno osuđenih osoba za krivična djela seksualne zloporabe i iskorištavanja djece³⁴⁶ u Republici Srpskoj, kojim se uređuje prikupljanje i čuvanje podataka o počiniteljima krivičnih djela seksualnog zlostavljanja i iskorištavanje djece, što je predstavljalo obvezu koju je Bosna i Hercegovina preuzela

³⁴⁰ Članak 1. glasi: Svrha ove konvencije je: spriječiti i suzbijati seksualno iskorištavanje i seksualnu zloporabu djece, zaštititi prava djece žrtava seksualnog iskorištavanja i seksualne zloporabe i unaprijediti nacionalnu i međunarodnu suradnju protiv seksualnog iskorištavanja i zloporabe djece.

³⁴¹ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 5/2002 - Međunarodni ugovori.

³⁴² Razmatrajući kombinirano, peto i šesto periodično izvješće Bosne i Hercegovine (CRC/C/BIH/5-6) na svom 2404 i 2405. sastanku održanom 10. i 11. rujna 2019. godine.

³⁴³ Inicijativa podnesena od strane Udruženja „Zemlja djece u BiH“, Udruženja "Žene ženama" i Udruženja tužitelja FBiH, a u okviru kampanje "Šutnja nije zlato"- zaustavimo seksualno nasilje nad ženama.

³⁴⁴ Ž-BR-01-176/18.

³⁴⁵ P-117/19

³⁴⁶ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 31/2018, koji je stupio na snagu u travnju 2019. godine.

prihvatanjem Konvencije Savjeta Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja³⁴⁷.

Na sjednici Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine³⁴⁸ usvojen je Nacrt Zakona o posebnom registru osoba pravosnažno osuđenih za krivična djela protiv spolne slobode i morala prema djeci i malodobnicima. Ombudsmeni žele pozdraviti usvajanje nacrtu ovog zakona, kojim će se omogućiti uspostava registra pedofila.

Ombudsmeni posebno ukazuju nadležnim parlamentima u Bosni i Hercegovini³⁴⁹ na njihovu obvezu da zajedno sa nadležnim izvršnim tijelima vlasti moraju posebnu pozornost posvetiti nasilju na internetu i novim trendovima nasilja nad djecom: sexting, grooming, lažni facebook profili itd., te da nadležna tijela moraju pratiti trendove i biti upoznata sa brojnim aplikacijama na internetu.

8.2.1. Specijalno izvješće o zabrani tjelesnog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini

Pod nasiljem se podrazumijeva svako tjelesno ili psihičko nasilno ponašanje usmjereno prema djetetu, posredno ili neposredno, od strane institucija ili pojedinaca, kojim se ugrožava ili spriječava normalan razvoj djeteta, integritet osobnosti djeteta ili zadovoljenja dječijih potreba.

Ombudsmeni su u 2019. godini izradili i javnosti prezentirali Specijalno izvješće o zabrani tjelesnog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini³⁵⁰. U izvješću se konstatira da je „*nasilje nad odraslim osobama u svim situacijama i svim sredinama zabranjeno i kažnjivo, dok je nasilje nad djetetom zabranjeno i kažnjivo samo u obrazovnim ustanovama, ustanovama socijalne brige i u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija*“.

Svrha izvješća jeste „*da se ukaže na smisao uvođenja zabrane fizičkog kažnjavanja djeteta; zabrana sama po sebi ne treba biti isključivo sankcioniranje, odnosno kažnjavanje nasilja koje počine roditelj, brat, sestra, staratelj ili usvojitelj, već i stvaranje što boljih uvjeta za tzv. pozitivno roditeljstvo, odnosno roditeljstvo bez nasilnih metoda u odgoju i odrastanju djeteta*“.

Ombudsmeni su Izvješćem željeli dati svoj doprinos u oblasti zaštite prava djeteta, sukladno mandatu i nadležnostima, kako bi tijela izvršne i zakonodavne vlasti pristupila ozbiljnom razmatranju uvođenja eksplicitne zabrane tjelesnog kažnjavanja djeteta tamo gdje to do sada nije učinjeno. Uvažavajući preporuke UN Komiteta za prava djeteta³⁵¹ Bosna i Hercegovina ima obvezu da poduzme sve što je neophodno kako bi se izričito zabranilo tjelesno kažnjavanje djeteta u svim sredinama, uključujući i obitelj.

³⁴⁷ Članak 37. glasi: S ciljem sprječavanja i krivičnog gonjenja za krivična djela utvrđena sukladno sa ovom Konvencijom, svaka Članica će poduzeti potrebne zakonske i druge mjere da prikuplja i pohranjuje, sukladno sa relevantnim odredbama o zaštiti osobnih podataka i drugim odgovarajućim pravilima i garancijama koje propisuje domaći zakon, podatke koji se odnose na identitet i genetski profil (DNK), osoba osuđenih za krivična djela utvrđena sukladno Konvenciji.

³⁴⁸ Na sjednici održanoj dana 29.01.2020.godine

³⁴⁹ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Narodna skupština Republike Srpske, Parlament Federacije BiH, Skupština BD BiH.

³⁵⁰ <https://www.ombudsman.gov.ba/Download.aspx?id=286&lang=BS>

³⁵¹ Zaključna zapažanja o kombiniranom petom i šestom izvješću Bosne i Hercegovine, CRC/c/BIH/CO/5-6 sa 2404 i 2405 sjednice od 10. i 11. rujna 2019. godine.

Ombudsmeni su u Specijalnom izvješću o zabrani tjelesnog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini preporučili Vladi Republike Srpske, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i vladama županija/kantona:

Da, sukladno sa svojim zakonskim ovlastima i nadležnostima, putem svojih nadležnih ministarstava, u narednom razdoblju predlože nadležnim parlamentima usvajanje zakonskih odredbi kojim će se, tamo gdje to do sada nije učinjeno, izričito zabraniti tjelesno kažnjavanje djeteta u svim sredinama, uključujući i obitelj;

Da, putem svojih nadležnih ministarstava poduzmu sve neophodne aktivnosti čiji je cilj podizanje svijesti javnosti kroz uvođenje obrazovnih programa, uključujući i kampanje, u cilju promobiranja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštovanja dječjih prava, uz učešće djece, istodobno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje fizičko kažnjavanje djeteta.

Nadležnim organima je ostavljen rok od jedne godine za postupanje po preporukama, te će Ombudsmeni u 2020. godine pratiti realiziranju navedenih preporuka.

U Bosni i Hercegovini je i dalje izražen problem vršnjačkog nasilja što je vidljivo iz predmeta registriranih u Instituciji. Iz zaprimljenih žalbi proizilazi da se u većini slučajeva radi o verbalnom nasilju u osnovnim i srednjim školama. Vršnjačko nasilje se najčešće dešava u školi, za vrijeme odmora, u učionicama, na hodnicima ili u dvorištu. Uloga odraslih koji su odgovorni za djecu je od ključnog značaja da se na adekvatan način odreaguje i spriječi nasilje. U nastavku ilustrujemo primjere dobrih i loših praksi kada je riječ o postupanju sa djecom.

Primjer: Ombudsmanima se žalbom³⁵² obratila majka djeteta koje je žrtva vršnjačkog nasilja u jednoj osnovnoj školi sa područja Banja Luke. U tijeku istražnog postupka Ombudsmeni su obaviješteni od strane uprave Škole da se dijete podnositeljice žalbe nikada nije obraćalo učiteljici, ili stručnom osoblju škole i eventualno ukazalo na to da je isprovocirano ili izloženo nasilju u školi. S druge strane, ukazali su na određene incidentne situacije u kojima je baš njezino dijete bilo inicijator određenih sukoba. Ombudsmeni su školi ukazali na postojanje Smjernica za određivanje najboljeg interesa djeteta u Bosni i Hercegovini, i to ne samo zbog konkretnog slučaja, nego cijeneći značaj svake škole u životu jednog djeteta (utvrđivanje najboljeg interesa djeteta u oblasti obrazovanja, i to u dijelu koji se tiče sigurnosti i zaštite djeteta u obrazovnim ustanovama). Škola je obavijestila Ombudsmane da su u međuvremenu organizirali roditeljski sastanak, te da stručne službe razgovaraju sa učenicima radi preventivnog djelovanja, cijeneći najbolji interes djeteta.

Primjer: Roditelji dječaka sa cerebralnom paralizom koji je učenik jedne osnovne škole na području Sarajeva obratili su se Ombudsmanima zbog nasilja koje njihovo dijete doživljava od strane jednog dječaka iz njegovog odjeljenja³⁵³. Roditelji su istakli da je njihovo dijete svakodnevno uznemireno i da ne želi pohađati nastavu. Zbog toga što je navedeni dječak uznemiravao i ostale učenike, Ombudsmeni su informirani da je dječak prebačen u drugo odjeljenje i da će se sa njim obavljati individualna nastava u suradnji sa psiholozima. Pred

³⁵² Ž-BL-01-229/19

³⁵³ Ž-MO-01-67/19

Institucijom u tijeku je istražni postupak u dva predmeta³⁵⁴ koja su se odnosila na problem u ponašanju dječaka koji je uznemiravao druge učenike.

Primjer: Ombudsmeni su u predmetu³⁵⁵ utvrdili povredu prava djeteta jer je u konkretnom slučaju nesporno da je dijete žrtva nasilja i itekako snosi posljedice po svoje mentalno i fizičko zdravlje zbog ponašanja roditelja i drugih bliskih srodnika. Djetetovom ocu je izrečena mjera udaljenja iz kuće i zabrana približavanja žrtvama nasilja. Ombudsmeni su iskazali zabrinutost jer je utvrđeno da nije izvršena adekvatna procjena roditeljskih mogućnosti. Centar za socijalni rad je trebao izvršiti i adekvatne stručne procjene i u konkretnom slučaju odlučiti šta je najbolje za dijete. U tom smislu Ombudsmeni su uputili preporuku³⁵⁶ Centru za socijalni za rad. Preporuka je djelomično realizirana, ali će Ombudsmeni u narednom razdoblju pratiti brakorazvodni postupak pred nadležnim sudom, kada će se istodobno odlučivati i o povjeravanju djeteta.

Primjer: Žalitelj u žalbi³⁵⁷ izražava nezadovoljstvo načinom rada Centra za socijalni rad Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u postupku posredovanja između njega i supruge jer mu je onemogućeno viđanje djeteta navodeći da ovaj Centar ne sprovodi neophodne radnje u svrhu zaštite najboljeg interesa djeteta, te ne vrši adekvatan nadzor u pogledu stanja djeteta i uvjetima njegovog življenja. Ombudsmeni su nakon istražnog postupka utvrdili da su roditelji teško opterećeni međusobnim sukobom, te zbog toga ne vide potrebe i interes djece. Djeca nisu pošteđena njihovih međusobnih svađa, što se svakako može negativno odraziti na psihološki rast i razvoj djece. Izdata je preporuka³⁵⁸ Centru za socijalni rad Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Primjer: Institucija je postupala po žalbi pedagoginje³⁵⁹ jedne osnovne škole iz Olova koja je zatražila intervenciju Ombudsmana za pomoć u rješavanju problema dvoje učenika te škole koja su od strane oca očigledno grubo zanemarena i zapuštena. Predstavnicima Institucije održali su sastanak sa direktorom i pedagogom škole, uspostavili suradnju sa Centrom za socijalni rad i Policijskom stanicom Olovo, što je rezultiralo činjenicom da je problem uspješno riješen. Djeca redovito pohađaju nastavu, kuća u kojoj žive je okrečena, higijenski uvjeti su se popravili, uspostavljena je mnogo bolja komunikacija sa ocem djece. Ombudsmeni ovom prigodom pozdravljaju postupanje pedagoginje škole, ali i ostalih aktera, jer su izrazili spremnost na zajedničku suradnju, te je u konačnom problem uspješno riješen u najboljem interesu djece.

8.3. Djeca u pokretu

U Bosni i Hercegovini je i tijekom 2019. godine prisutan trend konstantnog priliva neregularnih migranata, te su nadležna tijela suočena sa cijelim nizom problema i izazova u postupanju sa tom populacijom, a poglavito kada su u pitanju djeca.

³⁵⁴ Ž-SA-01-636/18 i Ž-SA-01-637/18

³⁵⁵ Ž- BL-01-185/19

³⁵⁶ P-156/19

³⁵⁷ Ž-BL-250/18

³⁵⁸ P-128/19

³⁵⁹ Ž-SA-01-1095/18

Ombudsmeni žele naglasiti da s obzirom na kompleksnost i težinu problema sa kojima se nose pojedina županijska/kantonalna ministarstva i centri za socijalni rad u postupanju na zaštiti djece neregularnih migranata veoma je važno uspostaviti adekvatnu koordinaciju nadležnih tijela i obezbijediti infrastrukturu koja je neophodna za zaštitu djece migranata. Ombudsmeni pozdravljaju što je na razini Kantona Sarajevo usuglašen hodogram za postupanje o postupanju i zaštiti djece migranata na području Kantona Sarajevo koji će biti vodič za postupanje centara za socijalni rad u zaštiti ranjivih kategorija djece izbjeglica i migranata u Federaciji Bosni i Hercegovini.

Tijekom 2018. godine Ombudsmeni su izradili Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini³⁶⁰, a posebna pozornost posvećena je pravima djece u pokretu. Navedenim izvješćem Ombudsmeni su dali ocjenu smještajnih uvjeta i kapaciteta namijenjenih djeci u pokretu, ulogu vladinog i nevladinog sektora, međunarodnih organizacija u zaštiti prava ove kategorije, te temeljem utvrđenog stanja Savjetu ministara izdali preporuke u cilju unaprjeđenja položaja ove kategorije.

Koliko je zahtjevno raditi na zaštiti prava djeteta, ukazuje i činjenica da su se učenici Osnovne škole „25. novembar“ iz Velike Kladuše obratili Ombudsmanima, kao zaštitnicima prava djeteta, kako bi ukazali na probleme sa kojima se susreću i kako se osjećaju zbog migrantske krize i velikog broja migranata koji se svakodnevno kreću ulicama Velike Kladuše i u neposrednoj blizini njihove škole³⁶¹. Od Ombudsmana su zatražili pomoć kako bi nadležna tijela osigurala školsku zonu u kojoj bi bilo ograničeno kretanje nepoznatim osobama - migrantima koji narušavaju sigurnost učenika i kako bi se onemogućio tranzit nepoznatih osoba kroz školsko dvorište kroz koje prolaze, zadržavaju se, vrlo često spavaju, koriste alkoholna i narkotička sredstva, ostavljaju ambalažu narkotičkih sredstava, izmet, urin, smeće itd...Postupak istraživanja je u tijeku.

8.4. Zaštita djece u upravnim i sudskim postupcima

Postupajući po pojedinačnim žalbama građana u Odjelu za praćenje prava djece može se konstatovati da se veliki broj žalbi tiče zaštite prava djeteta u sudskim i upravnim postupcima. Ombudsmeni se veoma često u tijeku istražnog postupka obraćaju sudovima i zahtijevaju žurno postupanje u građansko-pravnim stvarima kada se odlučuje o pravima djeteta preporučujući sudovima da se radi u najboljem interesu djeteta. Ombudsmeni mogu konstatirati da sudovi, u najvećem broju slučajeva, uvažavaju mišljenja i preporuke Ombudsmana i istaknute predmete uzimaju prioritarno u rad.

Nažalost, imajući u vidu odredbe UN Konvencije o pravima djeteta i obiteljske zakone u Bosni i Hercegovini, Ombudsmeni često utvrđuju kršenja prava djeteta. U svojim predmetima Ombudsmeni prvenstveno pozivaju roditelje djece na odgovornost, jer oba roditelja imaju zajedničku odgovornost podizanja djeteta³⁶². S druge strane, nadležna tijela imaju obvezu pružanja pomoći roditeljima u ostvarivanju odgovornosti za podizanje djece i obezbjeđenju razvoja ustanova, kapaciteta i službi za zaštitu i skrb o djeci.

³⁶⁰ https://www.ombudsman.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2019010713545979bos.pdf

³⁶¹ Ž-BL-01-883/19

³⁶² Članak 18. Konvencije UN o pravima djeteta

Ombudsmeni u ovom dijelu Godišnjeg izvješća ukazuju Vladama Republike Srpske i Brčko distrikta da je neophodno da odgovarajućim izmjenama i dopunama postojećih obiteljskih zakona ili zakona o socijalnoj ili dječijoj zaštiti obezbijede i omoguće da redovni sudovi odlučuju u postupcima po prijedlogu stranaka za održavanje osobnih kontakata djeteta sa roditeljem sa kojim ne živi³⁶³.

Ombudsmeni kontinuirano ukazuju nadležnim tijelima svih razina vlasti, i to kroz specijalna i godišnja izvješća da je potrebno posebnu pozornost posvetiti kategoriji tzv. samohranih roditelja (jednoroditeljskim obiteljima) kako bi oni uživali posebnu pravnu zaštitu i svaku drugu vrstu skrbi/zaštite koja je potrebna, sukladno najboljem interesu djece, te da u istu svrhu (pružanje pomoći samohranim roditeljima, odnosno djeci) pristupe ozbiljnim analizama i realnim procjenama sa ciljem osnivanja i rada alimentacionih fondova. U svezi sa alimentacijama, Obiteljskim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine predviđeno je da, kada sud utvrdi da roditelji i druge osobe koje su u obvezi da daju izdržavanje nisu u mogućnosti da podmire potrebe izdržavanja djeteta, o tomu se obavještava tijelo starateljstva koje je dužno da obezbijedi sredstva za izdržavanje djeteta iz proračunskih sredstava. Prema saznanjima Ombudsmana, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine zadužila je nadležna ministarstva da razmotre formiranje alimentacionog fonda i Vladi dostave prijedlog za rješenje ovog problema³⁶⁴. Bez obzira na zagovaranja Ombudsmana do osnivanja alimentacionih fondova u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine još nije došlo.

Veliki broj žalbi tiče se upravo ugrožavanja prava djece u tzv. konfliktnim rastavama. S obzirom na učestalost ovoga problema, Ombudsmeni sa sigurnošću konstatiraju da su u pitanju problemi koji dovode u izrazito nepovoljan položaj veliki broj djece. Za svako dijete rastava braka njegovih roditelja je veoma stresno iskustvo koje nesumnjivo izaziva jake emocionalne reakcije, a, nažalost, često smo svjedoci da roditelji svojim ponašanjem djeci dodatno otežavaju proživljavanje toga iskustva, zbog vlastite nemogućnosti suočavanja sa situacijom u kojoj su se našli i nespremnosti da preuzmu odgovornost za poboljšanje odnosa s djetetom i bivšim partnerom.

Postupajući u konkretnim predmetima, Ombudsmeni koriste prigodu i ukazuju centrima za socijalni rad da moraju odlučivati o svim značajnim pitanjima u svezi sa pravima djeteta prije nego to učine sudovi, kada to u određenoj situaciji zahtijeva najbolji interes djeteta. Ombudsmeni pozivaju centre da uvijek djeluju u najboljem interesu djeteta, što će u brojnim situacijama podrazumijevati i donošenje privremenih odluka, prije odluka sudova, kako bi se dijete zaštitilo.

Primjer: Podnositeljica se obratila žalbom³⁶⁵ zbog toga što otac djeteta ne uplaćuje alimentaciju u punom iznosu ili je uplaćuje sa izvjesnim zakašnjenjem. U tijeku postupka Ombudsmeni su utvrdili da je po tužbi majke Osnovni sud u Banja Luci donio osuđujuću presudu za oca, zbog krivičnog djela izbjegavanje davanja izdržavanja. Ombudsmeni su u skladu sa svojim nadležnostima zatražili od suda žurno postupanje s obzirom na to da je u pitanju izvršni postupak i

³⁶³ U Federaciji Bosne i Hercegovine o tome odlučuju sudovi.

³⁶⁴ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine imaju saznanja da je Vlada Federacije BiH zadužila još 2014. godine Federalno ministarstvo pravde da, kao predlagač i obrađivač Obiteljskog zakona FBiH dopuni članak 237, u cilju jasnijeg određivanja nadležnosti i da pristupi izradi podzakonskog akta koji će detaljnije urediti pitanje načina obezbjeđivanja sredstava iz proračuna FBiH namijenjenih izdržavanju djeteta.

³⁶⁵ Ž-BL-01-597/17

da se radi o zaštiti prava djeteta i alimentaciji. Ombudsmeni su uputili preporuku³⁶⁶ Osnovnom sudu. Preporuka je realizirana.

Primjer: Postupajući po žalbi³⁶⁷ Ombudsmeni su utvrdili povredu prava djeteta koja je nastupila tijekom pokretanja i trajanja brakorazvodnog postupka između supružnika. Ombudsmeni su izdali preporuku³⁶⁸ Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Tuzla i Kantonalnom tužiteljstvu Tuzlanskog kantona. Ombudsmeni naglašavaju da posebnu pozornost zahtijeva obveza pojačanog nadzora i poduzimanja urgentnih mjera ukoliko nadležno tijelo tijekom postupka na bilo koji način dobije saznanje da je sigurnost ili tjelesni integritet djeteta doveden u pitanje. Preporuka je realizirana.

Primjer: U predmetu po žalbi³⁶⁹ ustanovljeno je da je nakon razvoda braka dijete povjereno majci, a ocu određen iznos izdržavanja presudom Osnovnog suda u Kotor Varoši. Međutim, presudom Okružnog suda u Banja Luci ukinuta je presuda u dijelu koji se tiče troškova postupka i u dijelu koji se tiče povjeravanja djeteta. Izuzetno je značajno što je drugostupanjski sud dao jasne upute prvostupanjskom sudu da u ponovljenom postupku sud sasluša maloljetno dijete i da pribave relevantne podatke o zdravstvenom stanju oba roditelja radi procjene roditeljskih sposobnosti, uz aktivno učešće tijela starateljstva. Majka ističe da ne viđa dijete, te da od Centra za socijalni rad traži uređenje kontakata do okončanja sudskog postupka. Nakon istražnog postupka Ombudsmeni su izdali preporuku³⁷⁰ Okružnom sudu u Banjoj Luci i Centru za socijalni rad Kotor Varoš. Preporuka Ombudsmana je uvažena u potpunosti od strane Okružnog suda u Banja Luci, dok Centar za socijalni rad provodi određene mjere kako bi roditelji uspostavili komunikaciju.

Primjer: Podnositelj žalbe se obratio Ombudsmanima³⁷¹ sa primjedbama na rad Centra za socijalni rad Bosanska Krupa koji se oglasio nenadležnim za donošenje privremenog rješenja o povjeravanju djeteta do okončanja sudskog postupka, uz obrazloženje da se radi o vanbračnoj zajednici, te uputio podnositelja žalbe da se obrati sudu radi zaštite prava i interesa maloljetnog djeteta. Podnositelj žalbe se obratio tužbom sudu, međutim, problem je što sudski postupci jako dugo traju. U konkretnom slučaju, sud je reagirao učinkovito i adekvatno, te je ostvaren najbolji interes djeteta i do donošenja pravosnažnih odluka suda dijete viđa i ostvaruje kontakt sa ocem. Istodobno, nameće se pitanje šta bi se desilo da nije uslijedila brza reakcija suda.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po službenoj dužnosti³⁷² i otvorili predmet povodom medijskih natpisa „*Pedofil mjesecima bez sankcije*“. Tijekom postupka istraživanja, Ombudsmeni su ustanovili da krivični postupak protiv odrasle osobe za krivično djelo iskorištavanje djece za pornografiju iz članka 185. stavak 1. Krivičnog zakonika Republike Srpske traje dugo. U posljednjoj korespondenciji postupajući sudija upozna je Ombudsmane da predmet nije označen kao predmet žurne naravi, da je predmetom zadužena 17.09.2019. godine i da se konkretan predmet nalazi na listi za rješavanje u 2020. godini. Ombudsmeni su upravo mišljenja da je riječ o predmetu žurne naravi, te su uputili preporuku³⁷³ sudu. Preporuka je ispoštovana.

³⁶⁶ P-159/19 od 03.07.2019. godine

³⁶⁷ Ž-BL-01-186/18.

³⁶⁸ P-01/19

³⁶⁹ Ž-BR-01-882/18

³⁷⁰ P- 207/19

³⁷¹ Ž-BL-01-297/19

³⁷² Ž-BL-01-304/19

³⁷³ Preporuka broj P-286/19 od 24.12.2019. godine.

8.5. Zdravstvena zaštita djece

Prema važećem zakonodavstvu na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini pravo na zdravstvenu zaštitu djeteta uvjetovano je statusom roditelja/staratelja ili se to pravo vezuje za činjenicu redovitog obrazovanja djeteta. Ombudsmani izražavaju zabrinutost zbog činjenice da u okviru zdravstvene skrbi djece u entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine nije obezbijeđen jednak pristup i jednake mogućnosti, uz obezbjeđenje jednakih uvjeta za svu djecu, pri tomu posebice naglašavajući da nisu uspostavljene dodatne mjere uključivanja djece sa psihofizičkim poteškoćama, kao i djece iz marginaliziranih grupa kao što su Romi. Uloženi naponi na kreiranju minimuma standarda u svezi sa zdravstvenom zaštitom djece u entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine nisu u dovoljnoj mjeri rezultirali da usluge zdravstvene skrbi djece budu prilagođene potrebama razvijenog društva.

U protekloj godini u Republici Srpskoj usvojene su izmjene i dopune Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske³⁷⁴, kojima je propisano³⁷⁵ da se obveznim osiguranicima u smislu ovog zakona smatraju djeca do navršene 15 godine života, kao i školska djeca i studenti do kraja školovanja, odnosno najkasnije do navršene 26 godine života. Ombudsmani pozdravljaju sva zakonska rješenja koja se tiču poboljšanja kvaliteta i dostupnosti zdravstvene zaštite za svu djecu, ali i dalje inzistiraju na uspostavljanju bezuvjetne zdravstvene zaštite za svu djecu do navršene 18 godine života, što je kao preporuka navedeno u Specijalnom izvješću o stanjima i problemima sa kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini³⁷⁶.

Kvalitet i dostupnost zdravstvene zaštite značajno utječe na kvalitetu života svakog djeteta i ostvarivanje drugih prava. Ombudsmani ističu da se sustav zdravstvene zaštite mora unaprjeđivati kako bi zdravstvene usluge bile dostupne svakom djetetu, a sve u cilju obezbjeđivanja rasta i razvoja djece sukladno sa njihovim individualnim kapacitetima i mogućnostima. Uvažavajući najbolji interes djeteta, međunarodne standarde, ali i domaće propise, postoji obveza i roditelja i države da djetetu osiguraju pravo na zdravlje, odnosno djetetu se mora pružiti bezuvjetna i adekvatna zdravstvena zaštita, koja uključuje i preventivnu i medicinsku njegu, bez obzira na status osiguranja njegovih roditelja ili bilo kojeg drugog statusa roditelja.

Ombudsmani pozdravljaju osnivanje Fonda solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inozemstvu Republike Srpske koji je osnovan i financira se sukladno posebnom zakonu³⁷⁷. Ovaj Fond je osnovan u cilju prikupljanja dodatnog novca za dijagnostiku i liječenje djece u inozemstvu, kada to nije moguće u zdravstvenim ustanovama u Republici Srpskoj, niti u drugim zdravstvenim ustanovama sa kojima republički Fond zdravstvenog osiguranja ima potpisan ugovor. U tijeku 2019. godine ovaj Fond je financirao liječenje i

³⁷⁴ Službenik glasnik Republike Srpske, broj 94/2019.

³⁷⁵ Članak 10.a

³⁷⁶ Preporuka upućena Vladi Republike Srpske, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i vladama županija/kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine da predlože nadležnim parlamentima odgovarajuća zakonska rješenja s ciljem obezbjeđenja bezuvjetne i besplatne zdravstvene zaštite za svu djecu i osobe iznad 65 godina starosti.

³⁷⁷ Zakon o Fondu solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu, Službenik glasnik Republike Srpske, broj 100/2017.

dijagnostiku za 86 djece³⁷⁸. Sredstva Fonda solidarnosti dodjeljuju se djeci uzrasta do 18 godina života.

Imajući u vidu značaj imunizacije djece u Bosni i Hercegovini³⁷⁹, Ombudsmeni su pozvali nadležna tijela³⁸⁰ da im dostave podatke o stupnju imunizacije djece za 2018. godinu, kao i podatke za prva četiri mjeseca 2019. godine. Nakon analize svih dobijenih podataka, Ombudsmeni konstatiraju da je visok postotak obuhvata vakcinacijom, s tim da se mora obezbijediti kontinuirana edukacija svih zdravstvenih radnika, ali i raditi na podizanju svijesti o značaju cijepljenja/vakcinacije.

8.6. Obrazovanje

U pogledu stanja u vaspitno-obrazovnim ustanovama u Bosni i Hercegovini, ombudsmeni temeljem posjeta istim konstatuju da je materijalno stanje u mnogim školama loše, te je potrebno raditi na osuvremenjivanju škola u materijalno tehničkom smislu (opremiti kabinete za predmetnu nastavu, jačati informatičku opremljenost škola, popunjavati školske knjižnice i sl.), omogućiti primjereno realiziranje nastave iz tjelesnog odgoja (izgradnja novih, sanacija postojećih sportskih sala i terena), obezbijediti što većem broju djece besplatne udžbenike i organizovan školski prijevoz, a za socijalno ugrožene kategorije i jedan obrok dnevno tijekom nastavnog dana, omogućiti praksu produženog boravka u školama u svim onim opštinama u kojima postoji potreba za to, podsticati djecu romske nacionalnosti da redovito pohađaju obvezno osnovno, ali i srednje obrazovanje³⁸¹.

Potrebno je posebnu pozornost posvetiti inkluziji djece sa posebnim obrazovnim potrebama jer to izravno utječe na njihovo obrazovanje. Povreda prava ove kategorije djece u obrazovnom sustavu, a prema navodima iz zaprimljenih žalbi, uglavnom se manifestira kroz nedostatak osnovnih sredstava za rad (potrebno je, otkloniti fizičke barijere i učiniti škole tehnički dostupne ovoj populaciji djece; obezbijediti dovoljan broj stručnjaka, asistenata u nastavi i didaktičkog materijala; edukovati nastavno osoblje za rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama; smanjivati predrasude djece i odraslih o potrebama i mogućnostima djece koja imaju razvojnih poteškoća i sl.).

Ombudsmeni konstatiraju da je potrebno pojačati napore kako bi se povećao obuhvat djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem, inicirati preko odgovornih ministarstava da sve lokalne zajednice naprave akcione planove za djecu s ciljem većeg uključivanja u sustav predškolskog vaspitanja i obrazovanja, koristiti postojeće kapacitete u seoskim i prigradskim područjima (prilagođene prostorije u školama i mjesnim zajednicama, obučene kadrove), kako bi se omogućilo

³⁷⁸ Od svog osnivanja Fond je finansirao liječenje i dijagnostiku u inostranstvu za 149 djece, a neka liječenja su produžavana i po nekoliko puta.

³⁷⁹ Ombudsmeni su otvorili predmet po službenoj dužnosti Ž-BL-301/19

³⁸⁰ Institutu za javno zdravstvo Republike Srpske, Zavodu za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine – Odjeljenju za zdravstvo i ostale usluge

³⁸¹ Djeca u svom Alternativnom izvješću o stanju prava djeteta u Bosni Hercegovini navode: *Podatke o higijeni u školi je izuzetno teško dobiti i pritom generalizirati. Međutim, praksa pokazuje da higijena u školama nije sasvim na zadovoljavajućoj razini. U školskim toaletima, uglavnom, ne postoji topla voda i odgovarajući sapun, te ubrus za brisanje i sušilo za ruke. To se posebno odnosi na škole u ruralnim sredinama. Situacija se dodatno usložnjava kada postoji redukcija vode u pojedinim mjestima ili kroz toplave...*

djeci iz seoskih, odnosno prigradskih područja da ostvare pravo na predškolsko vaspitanje kroz program za djecu pred polazak u školu ako nisu obuhvaćena nekim oblikom predškolskog vaspitanja i obrazovanja, jačati vaspitnu ulogu škola kroz stvaranje neophodnih preduvjeta za kontinuirano realiziranje dodatnih programa preventivnog, kulturno-umjetničkog, znanstveno-istraživačkog, te športskog rada sa djecom.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu³⁸² majke djeteta, koja je smatrala spornim bodovanje za razne nastavne i vannastavne aktivnosti, takmičenja, kojim je škola navodno „*nanijela štetu*“ njezinom djetetu. Ombudsmani su utvrdili da su postojale određene nepravilnosti, koje su u ponovljenom postupku izbora otklonjene, ali ni njihovo otklanjanje nije rezultiralo izborom kćerke podnositeljice žalbe za učenika generacije, ali se jasno konstatovalo da škola nije prekršila propise. S druge strane, škola je pozvana da pri budućim izborima vodi više računa o ispunjenju svih formalnih uvjeta za izbor učenika generacije, da se pridržava Pravila škole i otvoreno, odnosno transparentno vodi postupak. Postupke i aktivnosti nadležnih Ombudsmani ne smatraju diskriminacijskim i mišljenja su da se prema djetetu nadležni nisu odnosili različito u odnosu na druge učenike u istoj školi.

Primjer: Ombudsmani su registrirali žalbu³⁸³ roditelja u kojoj ističe svoju zabrinutost zbog toga što su u krugu Javne ustanove Druga osnovna škola u Gračanici postavljeni izuzetno opasni drveni stubovi visine 30-40 cm koji nisu dobro fiksirani u zemlji, te da je zbog kiše i blata to područje klizavo i predstavlja ugrozu po sigurnost djece. Ombudsmani su izdali preporuku³⁸⁴ školi. Preporuka je realizirana.

Primjer: Roditelji djece koja pohađaju nastavu u Osnovnoj školi „Branko Radičević“ Banja Luka³⁸⁵ istakli su problem koji se tiče izvođenja nastave u drugoj smjeni koja počinje u 15,10 časova, a posebno ukazuju na problem nepostojanja sportske sale i adekvatnog fizičkog vaspitanja za sve učenike kao i nepostojanja mogućnosti da se organizuje produženi boravak za djecu u I i II razredu. Nakon postupka istraživanja Ombudsmani su uputili preporuku³⁸⁶ Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske, Gradu Banja Luka i Osnovnoj školi „Branko Radičević“ Banja Luka. Ombudsmani su obaviješteni da je OŠ „Branko Radičević“ u Banjoj Luci dobila novih osam učionica i da će se nastava izvoditi u dvije smjene, sa napomenom da prva smjena počinje u 07,25 časova, a druga počinje u 13,30 časova. Što se tiče nove fiskulturne sale, Grad je obavijestio Ombudsmane³⁸⁷ da je u tijeku pribavljanje građevinske dozvole, a prethodno je urađena tehnička dokumentacija, dok Škola navodi³⁸⁸ da je za novu salu urađen projekat, te da je potrebno obezbijediti finansijska sredstva za njezinu izgradnju.

Primjer: Ombudsmani su postupali po žalbi majke djeteta³⁸⁹ koje pohađa Mješovitu srednju školu Tuzla iz Tuzle smatrajući da je u postupanju prema njezinom djetetu Škola prekršila odredbe Zakona o srednjem obrazovanju i odgoju Tuzlanskog kantona/županije i Pravilnika o povredama

³⁸² Ž-BL-01-340/19

³⁸³ Ž-SA-01-633/19

³⁸⁴ P-171/19

³⁸⁵ Ž-BL- 01-588/17 i Ž-BL-01/641/17

³⁸⁶ P-broj 124/19 od 13.05.2019. godine

³⁸⁷ Akt broj 15-610-329/2019 od 04.06.2019. godine

³⁸⁸ Akt broj 962/19 od 14.08.2019. godine

³⁸⁹ Ž-BL- 01-835/18

discipline, postupku utvrđivanja odgovornosti učenika, dužini trajanja pedagoške mjere, njezinom ublažavanju, ukidanju i posljedičnom odnosu na ocjenu iz vladanja učenika kao i naknadi učinjene materijalne štete Tuzlanskog kantona/županije, kao i odredbe UN Konvencije o pravima djeteta. Nakon sprovedenog istražnog postupka Ombudsmani su izdali preporuku³⁹⁰ Srednjoj mješovitoj školi Tuzla. Preporuka je realizirana.

Primjer: Otac djeteta je u žalbi³⁹¹ ukazao na neprofesionalno i nepedagoško postupanje nastavnika u JU Srednja mašinsko-tehnička škola Sarajevo. Institucija ombudsmana je zatražila izjašnjenje od Ministarstva za obrazovanje, znanost i mlade Kantona Sarajevo, Kantonalne uprave za inspeksijske poslove, Prosvjetno-pedagoškog zavoda i JU Srednja mašinsko-tehnička škola Sarajevo. U tijeku istražnog postupka Ombudsmani su konstatairali jako dobru suradnju svih koji su bili uključeni u rješavanje navedenog problema³⁹². Obaviješteni su da je prema razredniku pokrenut disciplinski postupak od strane direktora škole, a nastavničko vijeće predmetne škole udovoljilo je molbi roditelja i učeniku odobrilo prelazak iz jednog u drugo odjeljenje. Direktor škole upozorio je sve razrednike i profesore škole da vode računa o kodeksu ponašanja prosvjetnih radnika, uz uvažavanje osobnosti učenika i njihovih roditelja, naravno uz njegovo poštovanje profesora.

Primjer: Ombudsmani su i u 2019. godini nastavili inzistirati kod nadležnih tijela vlasti da se problem obrazovanja djece i rada Mješovite srednje škole „Travnik“ u Travniku trajno riješi, tj. da se izgradi škola, a sve u cilju da se djeci obezbijedi kvalitetno pravo na obrazovanje³⁹³. U rujnu 2018. godine potpisan je ugovor o nastavku izvođenja radova na izgradnji Srednjoškolskog centra u Travniku, te su obezbijedena sredstva od strane Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Srednjobosanskog kantona/županije. Federalno ministarstvo obrazovanja je obavijestilo Ombudsmane³⁹⁴ da je od sredstava obezbijedenih od strane Vlade Federacije izgrađen grubi građevinski dio objekta škole i da bi bilo neophodno još finansijskih sredstava, a koja bi trebale izdvojiti Vlada SBK i Općina Travnik. Općina Travnik je potvrdila navode ovog ministarstva, odnosno da su pokrenute aktivnosti na izvođenju krovopokrivačkih i zidarskih radova na objektu Srednjoškolskog centra u Travniku, da je planiran završetak II faze radova za dan 30.06.2019. godine, ali da nakon toga nisu izvjesna finansijska sredstva za nastavak izgradnje škole.

8.7. Prava djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju

Ombudsmani godinama upozoravaju i podsjećaju nadležne organe da su brojni problemi sa kojima se susreću djeca i roditelji djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju, te da bi se trebali uložiti dodatni naponi u cilju rješavanja istih.

Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom priznaju se pravo osoba sa invaliditetom na obrazovanje. U svrhu ostvarenja ovog prava bez diskriminacije i temeljem jednakih mogućnosti,

³⁹⁰ P-28/19 od 31.01.2019. godine

³⁹¹ Ž- SA-01-1113/19

³⁹² Održan je sastanak u Ministarstvu za obrazovanje, nauku/znanost i mlade Kantona Sarajevo kojem su prisustvovali ministarka, pedagog i direktor škole, roditelji i razrednik, vođen je konstruktivan razgovor i situacija se značajno smirila.

³⁹³ Ž-BL-01-572/18

³⁹⁴ Aktom od 27.05.2019. godine

države potpisnice osigurat će sveobuhvatno obrazovanje na svim razinama, kao i cjeloživotno obrazovanje.

Ombudsmeni posebno inzistiraju na doslijednoj primjeni važećih propisa i donošenju podzakonskih akata u kojima će se preciznije urediti način obrazovanja djece sa posebnim potrebama. Veoma je bitno utvrditi jasan i precizan način kategorizacije djeteta kao osobe sa smetnjama u psihofizičkom razvoju, jer se to onda izravno reflektira kroz ostvarivanje prava na obrazovanje. Postupajući u konkretnim predmetima, Ombudsmeni zapažaju da je potrebno da nadležna tijela postupaju sa znatno više senzibiliteta i razumijevanja prema djeci sa posebnim potrebama.

Mentalno ili fizički onesposobljeno dijete treba da uživa pristojan život, u uvjetima koji osiguravaju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno učešće djece u zajednici. Potrebno je da država omogući onesposobljenom djetetu pravo na posebnu skrb i pomagače i osigurava svu potrebnu skrb, njemu i njegovim roditeljima/starateljima. Potrebno je obezbjediti besplatnu pomoć, uzimajući u obzir finansijska sredstva roditelja ili drugih koji se brinu o djetetu, i ona bi trebala biti planirana tako da se onesposobljenom djetetu pruži uspješan pristup obrazovanju, školovanju, zdravstvenim službama, službama za rehabilitaciju, pripremi za uposlenje i mogućnostima rekreacije na način koji pomaže djetetu da postigne što potpuniju moguću društvenu integraciju i individualni razvoj, uključujući njegov kulturni i duhovni razvoj.

Ombudsmeni konstatiraju da u velikom broju slučajeva prava ove kategorije djece u Bosni i Hercegovini, nemaju prioritet kod nadležnih tijela.

Ombudsmeni su također uočili da postoje određeni problemi³⁹⁵ koji se odnose na financiranje i licenciranje subjekata koji nisu javna tijela (nevladine organizacije), a koji pružaju usluge socijalne zaštite³⁹⁶.

Primjer: Institucija je postupala po žalbi³⁹⁷ grupe roditelja djece sa intelektualnim i višestrukim invaliditetom iz Tuzlanskog kantona/županije. Djeca sa intelektualnim i višestrukim invaliditetom zdravstveno su osigurana kod Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona i po tom osnovu pripada im pravo na stomatološku zaštitu jednako kao i djeci bez invaliditeta. Međutim, s obzirom na to da djeca sa intelektualnim i višestrukim invaliditetom ovo svoje pravo ne mogu ostvariti na način da dođu u stomatološke ordinacije javnih zdravstvenih ustanova i iskoriste usluge stomatologa jednako kao djeca bez invaliditeta, grupa roditelja pokrenula je inicijativu da se ovo pitanje riješi u suradnji sa nadležnim tijelima³⁹⁸. Održan je niz sastanaka sa predstavnicima nadležnih institucija i data su obećanja da će se iznaći rješenje. Roditelji smatraju da je ovakav

³⁹⁵ Ž-BL-01-70/18

³⁹⁶ Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nije usvojio amandman kojim je traženo da u proračunu Federacije Bosne i Hercegovine za 2018. godinu bude planirano 200.000 KM za podršku obrazovanju djece sa poteškoćama u razvoju u sklopu EDUS (nevladina organizacija Edukacija za sve) programa. Također nisu „izglasane“ nabavke GPS narukvica koje su ključne za sigurnost djece sa poteškoćama. Vlada Federacije BiH je prema saznanjima Ombudsmana svojom odlukom odobrila određena novčana sredstva u rješavanju pomenutog problema. Ostaje nejasno zašto su smanjenja novčana izdvajanja u proračunu Federacije Bosne i Hercegovine, za podršku obrazovanju djece sa poteškoćama u razvoju u sklopu EDUS programa.

³⁹⁷ Ž-SA-06-171/19

³⁹⁸ Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, JU Dom zdravlja Tuzla, JU Univerzitetsko-klinički centar Tuzla i Ministarstvo zdravstva Tuzlanskog kantona/županije.

odnos nadležnih institucija diskriminacija djece sa invaliditetom i onemogućavanje ostvarivanja prava koja im pripadaju. Institucija ombudsmana je u tijeku postupka istraživanja, aktom³⁹⁹ Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona/županije obaviještena da je „Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona proveo postupak ugovaranja usluga zdravstvene zaštite zuba u općoj anesteziji za osobe za posebnim potrebama, te je uz suglasnost ministra zdravstva Tuzlanskog kantona/županije, Ugovor o reguliranju pružanja zdravstvenih usluga-sanacija zuba u općoj anesteziji za 2019. godine zaključen sa JZU Univerzitetski klinički centar Tuzla.

Primjer: Udruženje građana za pomoć osobama sa posebnim potrebama Šamac se obratilo žalbom⁴⁰⁰ u kojoj se navodi da nadležne vlasti krše pravo na rad roditeljima koji vode cjelodnevnu brigu o nemoćnom djetetu, jer je nemoguće da se bilo gdje uposle. Djeca su prošla kroz postupak kategorizacije i riječ je u najvećem broju slučajeva o djeci sa mentalnim poteškoćama. Djeca i njihovi roditelji, odnosno ove obitelji ostvaruju svoja prava sukladno pozitivnim propisima Republike Srpske (osobna invalidnina, te mjesečna naknada od 80 KM, što ukupno iznosi 180 KM), što nije dovoljno za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, te oni smatraju da je nepravedno cijeli teret „prebaciti“ na obitelj, odnosno na roditelje djece. U žalbi se ukazuje i na praksu pojedinih zemalja u okruženju prema kojoj se jednom roditelju djeteta sa posebnim potrebama obezbjeđuju primanja, i to pravo na mjesečnu bruto platu. Prema izjavi predstavnika Udruženja, oni su se obraćali Ministarstvu socijalne zaštite Republike Srpske koje se poziva na odredbe Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske. Institucija je uputila akt Ministarstvu socijalne zaštite Republike Srpske kojim je tražena informacija o eventualnim novim planovima, a posebno planovima za 2020. godinu, kako bi se, između ostalog, poboljšao položaj i povećala prava djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju, a samim tim i za njihove obitelji. U narednom razdoblju očekuju se konkretni odgovori, nakon čega će biti donesena konačna odluka.

8.8. Malodobnici u sukobu sa zakonom

Ombudsmani smatraju da poboljšavanje institucionalnog tretmana malodobnika u sukobu sa zakonom predstavlja imperativ za sva nadležna tijela „*jer svaki 'promašaj' društva, odnosno svaka njegova negativna reakcija u ovom segmentu društvenog ponašanja može imati katastrofalne posljedice po dijete u sukobu sa zakonom, ali i po društvo u cjelini*“.

Ombudsmani u suradnji sa UNICEF-om u Bosni i Hercegovini, već duže vrijeme prate stanje u ustanovama u kojima su smješteni malodobnici u sukobu sa zakonom i nakon toga sačinili dokument pod nazivom „*Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni malodobnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini*“⁴⁰¹. U 2018. godini, suradnja sa UNICEF-om je nastavljena i rezultirala je dokumentom pod nazivom: *Izvešće o realiziranju preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni malodobnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i ocjena trenutnog stanja*⁴⁰². Ombudsmani su zadovoljni suradnjom sa

³⁹⁹ broj: 01-3738-234-1/19-AA/EN od 30.05.2019. godine

⁴⁰⁰ Ž-BL-02-889/19

⁴⁰¹ https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2018111912083431bos.pdf

⁴⁰² https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2016100610154998bos.pdf

ustanovama, te ističu da su postignuti značajni pomaci u razdoblju od dvije godine i da su djelomično realizirane preporuke Ombudsmana.

Realiziranje preporuka koje su upućene nadležnim tijelima Ombudsmani su pratili u tijeku 2019. godine, te su zatražili dostavljanje informacija od ustanova i nadležnih tijela. Ombudsmani konstatiraju izvjesne pomake. Podsjećamo, Ombudsmani su preporučili upravi Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo da obezbijedi adekvatne uvjete za izvršenje mjere pritvora za malodobnike, te da obezbijedi tretman malodobnika za vrijeme trajanja mjere pritvora. Ova ustanova je obavijestila Ombudsmane da je odlukom Federalnog ministarstva pravde određeno da se svi malodobnici upućuju u pritvor u Kazneno-popravni zavod Orašje i da se u ovu ustanovu više neće upućivati malodobnici⁴⁰³. Federalno ministarstvo pravde je obavijestilo Ombudsmane⁴⁰⁴ da je u prethodnom razdoblju primljeno 30 službenika i namještenika u Odgojno-popravnom domu i Malodobničkom zatvoru pri Kazneno-popravnog zavodu Orašje čime su znatno poboljšani uvjeti za tretman malodobnika. Također su istakli da su u okviru IPA fondova predviđena sredstva za izgradnju fiskulturne sale i objekata za radionice. Kako navode, u narednom razdoblju imenovat će Komisiju za praćenje i unaprjeđenje rada krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema malodobnicima.

Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine je postupilo po preporuci Ombudsmana i upoznalo sve sudove o Izvješću Ombudsmana naznačenim sudovima u Bosni i Hercegovini⁴⁰⁵.

Što se tiče rada Odgojnog centra za malodobnike u Sarajevu, Ombudsmani su preporučili Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljene osobe i izbjeglice Kantona Sarajevo i Odgojnom centru za malodobnike Sarajevo da u funkciju stave Dijagnostičko-opservacioni centar kao organizacionu jedinicu Odgojnog centra Kantona Sarajevo. Odgojni centar Kantona Sarajevo poduzeo je aktivnosti na uspostavljanju djelatnosti dijagnostičko-opservacionog centra, kroz Službu za dijagnostiku, ali će realiziranje zavisiti od obezbjeđenja proračunskih sredstava⁴⁰⁶. Preporuka nije realizirana. Kada je u pitanju rad Odgojnog centra Tuzlanskog kantona/županije, Ombudsmani konstatiraju da su u potpunosti ispoštovane preporuke koje se odnose na izdvajanje finansijskih sredstava za nabavku psiholoških testova i zamjenu vanjske stolarije u prostorijama Odgojnog centra⁴⁰⁷. Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo - Malodobnički zatvor je postupio po preporuci Ombudsmana i opremio dnevni boravak namještajem pogodnim za boravak i korištenje malodobnika/maloljetnika⁴⁰⁸.

Što se tiče realiziranja ostalih preporuka, Ombudsmani nisu zadovoljni i sukladno sa svojim mandatom i nadležnostima nastavit će u narednom razdoblju zagovarati realiziranje istih.

⁴⁰³ Akt KPZ Sarajevo broj 01-12-597/19 od 18.11.2019. godine

⁴⁰⁴ Akt broj 04-49-4191-18 od 06.12.2019. godine

⁴⁰⁵ Akt, broj 06-12-3541-3/2019 od 02.12.2019. godine

⁴⁰⁶ Akt Ministarstva, broj 13-02/1-10-40834/19 od 27.11.2019. godine i akt Vaspitnog centra kantona Sarajevo, broj: 35-01-10-766-01/19 od 18.11.2019. godine

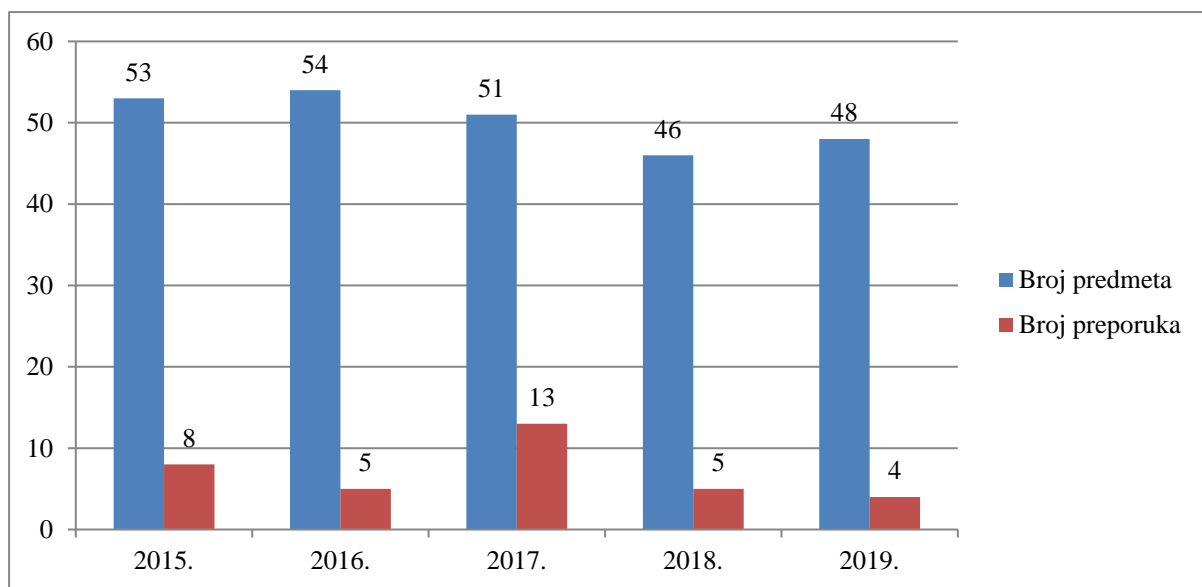
⁴⁰⁷ Akt Vaspitnog centra TK broj: 04-814/19 od 05.12.2019. godine

⁴⁰⁸ Akt broj: 08/1.04/240-1340/19 od 18.11.2019. godine

IX PRAVA OSOBA SA INVALIDITETOM

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba sa invaliditetom predstavlja prvi sveobuhvatni dokument koji osobama sa invaliditetom jamči prava i slobode⁴⁰⁹. Osim navedene Konvencije, važno je ukazati da postoji i niz drugih međunarodnih dokumenata koji osobama sa invaliditetom jamči prava i slobode, među kojima su i Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka⁴¹⁰, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima⁴¹¹, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima⁴¹² i drugi, koji polaze od temeljnog načela da svaki čovjek ima urođena, jednaka, neotuđiva i univerzalna prava koja proizlaze iz dostojanstva ljudskog bića.

U 2019. godini u Instituciji je registrirano 48 predmeta u ovoj oblasti, a izdate su četiri preporuke. Usporedbe radi, u nastavku se daje prikaz broja zaprimljenih žalbi i izdatih preporuka za razdoblje 2015.-2019. godina.

Predmeti zaprimljeni u izvještajnom razdoblju odnose se uglavnom na probleme u ostvarivanju prava iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, zatim prava iz mirovinsko-invalidske zaštite, prava na obrazovanje, zapošljavanje, smještaj u ustanove socijalne zaštite, kao i pitanje dostupnosti javnog prijevoza. Određenim brojem žalbi građani su izrazili nezadovoljstvo radom Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine, a Institucija je promptno djelovala zbog fotografija štíćenika u Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba i omladine Pazarić. Vladi Republike Srpske upućen je komentar na Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, o čemu će više biti u nastavku Izvješća.

⁴⁰⁹ Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba sa invaliditetom i Fakultativni protokol, Rezolucija A/RES/61/106, 13. prosinac 2006. godine. Bosna i Hercegovina je ratificirala Konvenciju UN o pravima osoba sa invaliditetom Ujedinjenih naroda, kao i Opcioni protokol 12. ožujka 2010. godine, a Konvencija je stupila na snagu 11. travnja 2010. godine.

⁴¹⁰ Usvojena na Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda 10. prosinca 1948. godine.

⁴¹¹ Usvojen Rezolucijom 2200A (XXI) Generalne skupštine 16. prosinca 1966. godine, a stupio na snagu 23. ožujka 1976. godine.

⁴¹² Usvojen i otvoren za potpisivanje i ratifikovanje rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 2200 A(XXI) od 16. studenog 1966. godine, a stupio na snagu 3. siječnja 1976. godine kada je potrebnih 35 država deponovalo instrumente o ratifikaciji ili pristupanju.

Preporuke izdate u razdoblju izvješćivanja odnose se na pitanja otklanjanja pristupačnosti obrazovnim ustanovama i nastavnog procesa, pitanje dostupnosti i pristupačnosti prijevoza u Kantonu Sarajevu, izvršenja sudskih presuda u kojima je jedna od stranaka osoba sa invaliditetom, kao i pitanje financiranja rada udruženja/udruga koje okupljaju osobe sa invaliditetom.

Prema podacima Politike u oblasti invalidnosti u Bosni i Hercegovini iz 2008. godine, oko 10% stanovništva u Bosni i Hercegovini pati od neke vrste tjelesnog, senzornog, razvojnog ili mentalnog invaliditeta⁴¹³. Dakle, osobe sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini, kao ranjiva kategorija osnovano očekuju od tijela vlasti svih razina u Bosni i Hercegovini, da putem konkretnih mjera osiguraju puno uživanje prava i sloboda zajamčenih Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavom Republike Srpske i Statutom Brčko distrikta BiH.

Pozitivni pomaci u Bosni i Hercegovini su primjetni, posebice kada je riječ o usvajanju strateških dokumenata koji se odnose na ostvarivanje i zaštitu prava osoba sa invaliditetom⁴¹⁴. Međutim, preporuke iz Izvješća Radne grupe o Univerzalnom periodičnom pregledu (UPR) iz studenog 2019. godine⁴¹⁵, kao i Preporuke Komiteta Ujedinjenih naroda za prava osoba sa invaliditetom iz travnja 2017. godine⁴¹⁶ ukazuju da je neophodno kontinuirano raditi na podizanju svijesti javnosti, odnosno promociji i zaštiti prava osoba sa invaliditetom.

Predstavnici Institucije, tijekom razdoblja izvješćivanja, aktivno su sudjelovali na više konferencija, radnih sastanaka i okruglih stolova na koji su u fokusu imali prava osoba sa invaliditetom i koji su rezultirali zaključcima s ciljem definiranja daljeg pravca djelovanja. Tijekom 2019. godine kontinuirano je ostvarivana komunikacija sa međunarodnim tijelima⁴¹⁷.

9.1. Stanje u Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić

Ombudsmani od 2009. godine ukazuju na probleme u funkcioniranju ustanova socijalne skrbi/zaštite u Bosni i Hercegovini. Tijekom 2009. godine sačinjeno je Specijalno izvješće o stanju

⁴¹³ Politika u oblasti invalidnosti u Bosni i Hercegovini iz 2008. godine, Službeni glasnik BiH, broj 76/2008.

⁴¹⁴ Strategija za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine 2016-2021. i Strategija unaprjeđenja društvenog položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srpskoj 2017-2026.

⁴¹⁵ Izvješće Radne grupe o Univerzalnom periodičnom pregledu (UPR) iz 2019. godine, dostupno na <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Zakljucna%20zapazanja%20na%20Treci%20ciklus%20UPR-a.pdf>

⁴¹⁶ Zaključna razmatranja na inicijalno izvješće Bosne i Hercegovine od 12.04.2017. godine http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuke%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

⁴¹⁷ Na traženje Ureda Visokog komesara za ljudska prava (OHCHR) dostavljena je informacija Institucije u svezi sa pripremom studije o članku 8. (podizanje svijesti) Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom. Povodom aktivnosti Specijalnog izvjestitelja Ujedinjenih naroda o dobrim praksama u cilju osiguranja učinkovitog pristupa pravdi za osobe sa invaliditetom, Institucija je dostavila prikaz stanja u Bosni i Hercegovini sa aspekta nadležnosti Institucije. Također, na traženje Europske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI) dostavljen je pregled stanja u Bosni i Hercegovini u svezi sa pravom glasa osoba sa invaliditetom, naročito za one osobe koje su pod starateljstvom. S obzirom na to da Bosni i Hercegovini u 2020. godini predstoji ciklus izvještavanja o primjeni Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom, Institucija je dostavila Komitetu pregled stanja prava osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini za potrebe sačinjavanja liste pitanja za Bosnu i Hercegovinu.

u ustanovama za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba u razvoju u BiH⁴¹⁸ u kojem je ukazano na nedostatke važećeg zakonodavstva i probleme u primjeni istog. Tako je ukazano da nepostojanje zakonom utvrđene terminologije stvara pravnu konfuziju, što otvara mogućnost narušavanja dosljednosti u primjeni zakona, a uz to ne postoji stvarno kategoriziranje ustanova. Kada je riječ o izolaciji i fiksaciji, u istom dokumentu je navedeno da sobe za izolaciju odstupaju od standarda dostojnih dostojanstva ove populacije ljudi. Ne postoji mogućnost nadzora korisnika dok je u sobi, niti zaštite od eventualnih povreda, jer zidovi nisu obloženi. Uglavnom, pitanje fiksacije i izolacije riješeno je internim pravilima ustanova, a u nekim ta pravila nisu ni donesena. Ombudsmeni su u cilju otklanjanja uočenih nedostataka izdali konkretne preporuke relevantnim javnim tijelima.

U cilju sagledavanja stupnja realiziranja navedenih preporuka, Ombudsmeni su u 2018. godini sačinili novo, drugo, Specijalno izvješće o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini⁴¹⁹ i tom prigodom posjetili sve ustanove socijalne zaštite/skrbi u Bosni i Hercegovini, kao i ustanove u kojima su hospitalizirane osobe sa mentalnim poremećajima (uključujući i Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić), pri čemu je razgovarano sa rukovodstvima ustanova i bolnica, te sa korisnicima, odnosno pacijentima. U navedenom dokumentu nadležnim organima i ustanovama upućene su konkretne preporuke, sukladno sa osnovnim principima predviđenim međunarodnim standardima, a sve s ciljem osiguranja unaprijeđenja položaja ove kategorije osoba. Ombudsmeni su u Specijalnom izvješću ukazali da i dalje nema odgovarajuće kategorizacije/klasifikacije osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama, a njihova dijagnoza uspostavljena prigodom smještaja u ustanovu koristi se kao osnova za boravak i tretman dugi niz godina, pri čemu se ne vrši provjera opravdanosti daljnjeg boravka ovih osoba u ustanovi. Osim toga, ustanove djeluju sa ograničenim ljudskim resursima a kadrovska struktura često ne zadovoljava potrebe. Nije uspostavljen kontinuiran oblik edukacije osoblja u ustanovama, a veza između resornih ministarstava i ustanova je uglavnom zasnovana na logističkim pitanjima. Istaknuto je da i dalje ne postoje baze podataka o osobama sa intelektualnim i mentalnim teškoćama, kao i o osobama kojima je oduzeta poslovna sposobnost i koje su smještene u ustanove, što onemogućava strateški pristup uređenju ostvarivanja prava ove kategorije građana. Shodno izvedenim zaključcima, ponovno su date konkretne preporuke javnim tijelima.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine navedeno Specijalno izvješće nije uvrstio u dnevni red do dana izrade ovog, godišnjeg, izvješća, dok je Savjet ministara Bosne i Hercegovine isto razmatrao na 152. sjednici dana 29. kolovoza 2018. godine, a Narodna skupština Republike Srpske dana 12. ožujka 2019. godine.

Primjer: Ombudsmeni su registrirali predmet po službenoj dužnosti, povodom objavljivanja uznemirujućih fotografija na kojima su prikazani štíćenici Javne ustanove Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić⁴²⁰. Prva aktivnost koja je poduzeta u okviru rada na predmetu bila je posjet predstavnika Institucije Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidne djece

⁴¹⁸ Specijalno izvješće o stanju u ustanovama za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba u razvoju u BiH, dostupno na https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013020401071133bos.pdf

⁴¹⁹ Specijalno izvješće o stanju prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini, dostupno na https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2018051809032286bos.pdf

⁴²⁰ Ž-SA-02-1274/19

i omladine Pazarić⁴²¹, kojom prigodom je obavljen razgovor sa ravnateljem Zavoda, medicinskim osobljem, njegovateljicama i korisnicima Zavoda. Prema navodima ravnatelja, u momentu posjeta, u Zavodu je bilo smješteno 339 korisnika i uposlano 70 njegovatelja. U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje kada je neuropsihijatar bio angažiran jedanput mjesečno, u momentu posjeta je broj dolazaka neuropsihijatra i stomatologa povećan na četiri puta mjesečno. U razgovoru sa osobljem ukazano je na mali broj njegovateljica u odnosu na broj štićenika, posebice u pojedinim paviljonima u kojima sa dvadeset i više štićenika rade dvije njegovateljice, dok je noću angažirana samo jedna njegovateljica za dva paviljona. Njegovateljice nemaju prigodu za bilo koji vid stručnog usavršavanja, a također postoji prostor za poboljšanje uvjeta smještaja korisnika. Kada je riječ o postupcima za izdvajanje i primjenu fizičke sile, neuropsihijatar je istakao da Zakon o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama Federacije Bosne i Hercegovine utvrđuje postupak za izdvajanje i primjenu fizičke sile prema osobama sa duševnim smetnjama. Još uvijek nisu sačinjene procedure postupanja i knjige fiksacije, a nema ni kategoriziranja ustanova, što znači da predmetno pitanje još nije sustavno riješeno.

Na probleme u ustanovama socijalne zaštite Ombudsmani su ukazali u Specijalnom izvješću o stanju prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini. S obzirom na to da su preporuke izdate i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, ali da navedeno Ministarstvo nije dostavilo informaciju u svezi sa poduzetim mjerama i aktivnostima u cilju realiziranja istih, upućen je akt Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike u povodu kojeg je dostavljen odgovor⁴²² u kojem je, između ostalog, navedeno: ... *Potreba za uspostavom neovisnog tijela za stručnu procjenu svake osobe sa intelektualnim i mentalnim teškoćama, detektirana je također i od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike. Naime, stručna procjena koja bi se provodila od strane neovisnog tijela, predstavljala bi osnov za klasifikaciju i u daljem stupnju osnov za utvrđivanje tretmana i zbrinjavanja ovih osoba u zajednici ili ustanovi. Na taj način bi se, između ostalog, onemogućio nastavak dosadašnje prakse smještanja osoba sa duševnim smetnjama u zavode za zbrinjavanje osoba sa invaliditetom, koji su sukladno sa Zakonom o preuzimanju prava i obveza osnivača nad ustanovama socijalne zaštite u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 31/08 i 27/12) u vlasništvu Federacije BiH.*

...

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike u sklopu reformskih procesa u oblasti socijalne zaštite izradilo je Strategiju deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji BiH (2014-2020), kao okvirni strateški dokument usmjeren na unaprjeđenje uvjeta za razvoj sustava zaštite kojim će se osigurati poboljšanje kvalitete života, nediskriminacija, zaštita ljudskih prava i sloboda za sve korisnike socijalne zaštite, kroz tranziciju s institucionalne brige na socijalnu brigu u zajednici. Strategija je usvojena od strane Vlade Federacije BiH Zaključkom V. broj: 1395/14 od 10. srpnja 2014. godine i ista je rađena sukladno s EU Smjernicama za prelazak s institucionalne brige na usluge podrške u zajednici i UN Smjernicama za alternativnu brigu o djeci.

...

⁴²¹ Posjet su obavile ombudsmanke Bosne i Hercegovine Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica ombudsmana Irma Haživadić i stručna savjetnica Alma Mehonić Kišić dana, 21.11.2019. godine.

⁴²² Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, akt broj 05-35/2-3107/19 AH od 13.12.2019. godine.

Ovo ministarstvo je sukladno s navedenim Zaključkom izradilo i Akcioni plan za provedbu Strategije, na koji je Vlada, Odlukom V. broj 1591/17 od 07.12.2017.godine, dala suglasnost...

Dakle, može se zaključiti da je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike svjesno postojanja problema u predmetnoj oblasti, da su usvojeni strateški dokumenti, ali da se problem javlja prigodom implementiranja strateških dokumenata. S tim u svezi ukazujemo na nužnost uključivanja svih relevantnih aktera koji će konkretnim mjerama doprinijeti unaprjeđenju položaja osoba za mentalnim i intelektualnim poteškoćama koje su smještene u ustanove socijalne zaštite.

9.2. Prava osoba sa invaliditetom u oblasti socijalne zaštite/skrbi

Žalbe u Instituciji pokazuju da je zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini zasnovano na medicinskom, a ne na socijalnom modelu. Dakle, u fokusu nije ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom spram preostale sposobnosti, na čemu inzistiraju međunarodni standardi.

Primjer: Ombudsmani su se tijekom 2019. godine uključili u proces usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, te su Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske⁴²³ dostavili svoj komentar⁴²⁴ o Nacrtu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske.

Nakon izvršenog uvida utvrđeno je da je člankom 35a. Nacrta zakona propisano da pravo na osobnu invalidninu ostvaruju, između ostalog, osobe koja su zavisne od pomoći i njege druge osobe prigodom zadovoljavanja osnovnih životnih potreba i kojima je oštećenje/oboljenje nastalo u razvojnom razdoblju, a imaju tjelesno oštećenje od 80% do 100% (članak 35a (1) a)), osobe sa oštećenjem u intelektualnom funkcioniranju, koja su zavisna od pomoći i njege druge osobe prigodom zadovoljavanja osnovnih životnih potreba i kojima je oštećenje/oboljenje nastalo u razvojnom razdoblju, a imaju tjelesno oštećenje najmanje 70% (članak 35a (1) v)) i osobe sa oštećenjem sluha, kojima je oštećenje/oboljenje nastalo u razvojnom razdoblju, a imaju tjelesno oštećenje najmanje 70% (članak 35a (1) g)).

Nadalje, člankom 35v. stavak 2. propisano je da oštećenje/oboljenje nastalo u razvojnom razdoblju predstavlja oštećenje vida, sluha, govorno-glasovne komunikacije, tjelesno oštećenje i/ili kronično oboljenje, intelektualno oštećenje, psihički poremećaj i/ili oboljenje ili drugo oštećenje ili oboljenje koje dovodi do poteškoća u psihološkom i senzomotornom razvoju i funkcioniranju u aktivnostima svakodnevnog života a koje je nastupilo u razdoblju do navršanih 18 godina života.

Usvajanje odredbe, definirane na navedeni način, dovodi do isključivanja osoba sa invaliditetom čiji invaliditet nije nastao u razvojnom razdoblju, odnosno do 18. godine života. U Komentaru Ombudsmana na navedeni Nacrt, ukazano je na odredbe Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, na osnovne principe na kojima se temelji Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba sa invaliditetom, kao i na obvezu država potpisnica na osiguranje punog ostvarivanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda za osobe s invaliditetom bez diskriminacije temeljem

⁴²³ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 37/2012 i 90/2016.

⁴²⁴ Ž-SA-02-522/19

invaliditeta. Predmetna odredba Nacrta zakona nije sačinjena ni u svjetlu Preporuke Komiteta Ujedinjenih naroda za prava osoba sa invaliditetom iz Zaključnih razmatranja o inicijalnom izvješću Bosne i Hercegovine⁴²⁵, kojom je preporučeno da se pojam invaliditeta definira bez diskriminacije po osnovu uzroka nastanka invaliditeta. Uvidom u Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske iz rujna 2019. godine utvrđeno je da navedene primjedbe nisu prihvaćene, uz obrazloženje da bi usvajanje primjedbi Institucije dovelo do povećanja izdvajanja sredstava iz proračuna Republike Srpske.

Ombudsmeni su u više navrata ukazivali i na probleme u praksi koji su nastali nakon Izmjena i dopuna Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i obitelji sa djecom Federacije Bosne i Hercegovine⁴²⁶ iz 2009. godine⁴²⁷. Člankom 3. navedenih Izmjena i dopuna, osobe sa invaliditetom su razvrstane u dvije grupe i to: I grupa sa invaliditetom u postotku 100% i II grupa sa invaliditetom u postotku 90%. U zavisnosti kojoj od dvije navedene grupe pripadaju, osobe sa invaliditetom ostvaruju prava po osnovu navedenog Zakona. Dakle, usvajanjem Izmjena i dopuna, umjesto dotadašnjih šest grupa, uvedene su samo dvije grupe, pa su samim tim iz prava izvedeni svi korisnici koji imaju postotak invaliditeta manji od 90%, uz izuzetak civilnih žrtava rata koji su nastavili ostvarivati prava i ratnih vojnih invalida kojima su prava priznata po osnovu Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji Federacije Bosne i Hercegovine⁴²⁸. S druge strane, pripadnici kategorije ratnih vojnih invalida svrstani su u grupe od I do X i prava ostvaruju u svim grupama. Mjesečni iznos osobne invalidnine invalida od I do X grupe određuje se u postotku od određene osnovice.

Ombudsmeni su u dosadašnjem radu kontinuirano ukazivali na diskriminaciju temeljem invaliditeta i to u odnosu na uzrok nastanka invaliditeta.

Primjer: Tijekom 2019. godine vršen je monitoring postupka za utvrđivanje diskriminacije koji se vodio u Općinskom sudu u Sarajevu po tužbi građana koji su ukazivali na diskriminaciju temeljem invaliditeta, jer su usvajanjem gore navedenih Izmjena i dopuna Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i obitelji sa djecom Federacije Bosne i Hercegovine, izvedeni iz prava na osobnu invalidninu, s obzirom na to da im je utvrđen postotak invaliditeta manji od 90%. Općinski sud u Sarajevu je donio Presudu broj 65 0 P 699974 18 P od 09.07.2019. godine kojom je usvojen tužbeni zahtjev i utvrđena diskriminacija. Presuda nije pravosnažna, jer je Federalno pravobraniteljstvo uložilo žalbu, ali se nastavlja praćenje postupka pred Kantonalnim sudom u Sarajevu⁴²⁹. U navedenoj presudi istaknuto je sljedeće: *„Cijeneći sve provedene dokaze koji su predloženi i provedeni od strane tužitelja, a posebno Specijalno izvješće i preporuke Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH, koja je shodno navedenom Zakonu o zabrani diskriminacije, članak 7. centralna institucija nadležna za zaštitu od diskriminacije, sud je stao na*

⁴²⁵ Izvješće usvojeno na sedamnaestom zasjedanju Komiteta (20. ožujak -12. travanj 2017. godine).

⁴²⁶ Specijalno izvješće o pravima osoba sa invaliditetom, studeni 2010. godine, dostupno na: https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013020406303506bos.pdf
Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2011. godinu, dostupno na:

https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013012811550655bos.pdf

Specijalno izvješće o stanju prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini, 2018. godina, dostupno na https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2018051809032286bos.pdf

⁴²⁷ Službene novine FBiH, broj 14/2009.

⁴²⁸ Službene novine FBiH, br. 33/2004, 56/2005, 70/2007, 9/2010 i 90/2017.

⁴²⁹ Ž-SA-06-478/19

stanovište da su tužitelji uspjeli dokazati osnovanost svog tužbenog zahtjeva, odnosno da je donošenjem izmjene i dopune spornog članka 18b gdje su umjesto dotadašnjih 6 grupa raspona od 60% - 100% i nvalidnosti za invalide, a u odnosu na civilne žrtve rata čija su prava također regulirana navedenim zakonom i postupak utvrđivanja, ove osobe diskriminirane, odnosno da je došlo do različitog postupanja od strane tužene i to prvenstveno po osnovu načina nastanka invaliditeta, odnosno tretmana socijalne zaštite, socijalne naknade u odnosu na ista, jer je nesporno da se radi o osobama sa invaliditetom, te da tužena na kojoj je bio teret dokazivanja u ovoj pravnoj stvari, nije dokazala javni interes za miješanje u stečena i ostvarena prava - imovinu tužitelja. Visina tužbenog zahtjeva je određena temeljem Rješenja od Centara za socijalni rad kojima su bile utvrđene mjesečne naknade po osnovu invaliditeta za tužitelje.“

Ombudsmani su tijekom 2019. godine zaprimili žalbe kojima se ukazivalo na nemogućnost ostvarivanja prava na ortopedsko pomagalo - pelene za odrasle osobe.

Primjer: Građani Hercegovačko-neretvanske županije/kantona i članovi njihovih obitelji koji boluju od Alzheimerove bolesti dostavili su Instituciji žalbu u kojoj ističu da im je od 2019. godine uskraćeno pravo na pelene koje su do 2019. godine uredno ostvarivali, te da od navedene bolesti većinom boluju starije osobe. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Hercegovačko-neretvanske županije/kantona dostavilo je odgovor kojim se potvrđuju navodi iz žalbe i ističe se da je u 2019. godini usvojena Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o obimu korištenja ortopedskih i drugih pomagala koji se mogu propisivati u okviru obveznog zdravstvenog osiguranja⁴³⁰. U istom odgovoru je navedeno i sljedeće: „*Međutim, primjenom navedene odluke, evidentno je da je kategoriji osiguranih osoba koja je ranije imala pravo na pelene temeljem dijagnoze - inkontinencija bez obzira na uzrok, uskraćeno je već ranije stečeno pravo na pelene, a što se ne može opravdati smanjenim prilivom novca. Razumljivo je da Zavod zdravstvenog osiguranja Mostar treba voditi računa o racionalnom trošenju novaca, ali nikako da to bude umanjivanje prava za najranjivije kategorije osiguranih osoba, već učinkovitom kontrolom utroška*⁴³¹. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ-K uputiti će prema Vladi HNŽ-K izmjenju Liste ortopedskih i drugih pomagala u ovom dijelu, jer ne možemo dopustiti da ionako nizak životni standard ove populacije dodatno bude ugrožen.“

Međutim, isti problem egzistira i u Zeničko-dobojskom kantonu/županiji u kojem je izmjenom Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka, određeni krug pacijenata izveden iz prava koje su uredno ostvarivali.

Primjer: Instituciji je dostavljena žalba⁴³² kojom se ukazuje na nemogućnost ostvarivanja prava na ortopedsko pomagalo - pelene za odrasle osobe osobi starije životne dobi sa organskim poremećajem ličnosti i poremećajem ponašanja, uzrokovanog bolešću, oštećenjem i disfunkcijom mozga, a koja prema nalazu i mišljenju liječnika specijaliste Javne ustanove Dom zdravlja Zenica urinira i defecira bez kontrole nad sfinkterima.

⁴³⁰ Ž-MO-02-14/19

⁴³¹ Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite Hercegovačko-neretvanske županije/kantona, akt broj 06-02-39-336/19 od 07.02.2019. godine

⁴³² Ž-SA-04-1277/19

Usprkos činjenici što je specijalista dao preporuku za obezbjeđivanje pelena i da je žaliteljica neometano koristila pravo na ortopedsko pomagalo - pelene, momentom donošenja Mišljenja Komisije za razmatranje zahtjeva, žaliteljici navedeno pravo nije odobreno, jer ne ispunjava uvjete iz Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka⁴³³. Uvidom u navedenu Odluku utvrđeno je da je krug osoba znatno sužen i da osobe starije životne dobi bez obzira na uzrok inkontinencije ne mogu ostvariti ovo pravo ukoliko ne boluju od taksativno navedenih bolesti. Postupak istraživanja je u tijeku i Ombudsmani će u narednom razdoblju donijeti konačnu odluku.

S druge strane, prema dostavljenim žalbama, u Republici Srpskoj postoji problem sa kvalitetom pelena za odrasle.

Primjer: Organizacije osoba sa invaliditetom Grada Doboja u žalbi dostavljenoj Instituciji⁴³⁴ izražavaju nezadovoljstvo kvalitetom pelena koje su odabrane postupkom javne nabavke Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, navodeći da su pelene lošeg kvaliteta, da je propustljivost od jedne kapi, umjesto šest kapi koje su imale pelene koje su ranije koristili, te da kao takve ne služe svojoj namjeni. Također se navodi da imaju pravo na samo jednu vrstu pelena, pri čemu nemaju pravo izbora već su prinuđeni da koriste pelene koje su lošeg kvaliteta. Postupak istraživanja je u tijeku i Ombudsmani će u narednom razdoblju donijeti konačnu odluku.

Ovim putem koristimo prigodu da istaknemo činjenicu da je diskriminacija starih osoba u Bosni i Hercegovini naširoko prisutna, kao i predrasude koje potječu od pretpostavke da dobna diskriminacija i zanemarivanje starijih predstavlja društvenu normu i da je stoga prihvatljivo. Istodobno, dobna diskriminacija ograničava potencijal starijih osoba i utiče na njihovo zdravlje i dobrobit, te umanjuje njihov doprinos društvenom, ekonomskom, kulturnom i političkom životu, te je stoga neprihvatljiva u suvremenom društvu i predstavlja kršenje prava osoba u starijoj životnoj dobi koji su punopravni građani s istim pravima kao i svi drugi.

9.3. Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine

Ombudsmani još od 2011. godine ukazuju na nezadovoljstvo građana radom Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine⁴³⁵. Institucija je tijekom 2014. godine po službenoj dužnosti registrirala predmet⁴³⁶ i izdala Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Federacije Bosne i Hercegovine Preporuku da prestane sa primjenom Uputstva za primjenu Liste invaliditeta kao apsolutno ništavog akta i da primjenjuje Listu invaliditeta kao akt koji je na pravnoj snazi i koji je donesen u zakonskoj proceduri od strane nadležnog tijela. Potom je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine Zaključkom

⁴³³ Službene novine Zeničko-dobojskog kantona/županije, broj 10/2018.

⁴³⁴ Ž-BL-02-241/19

⁴³⁵ Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2011. godinu, dostupno na:

https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013012811550655bos.pdf

Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2013. godinu, dostupno na:

https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2014042313584567bos.pdf

⁴³⁶ Ž-SA-02-851/14, P-154/14.

broj: 822/2015 od dana 02.07.2015. godine naložila direktoru i Upravnom odboru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja da odmah pristupe usklađivanju Pravilnika o kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja i donošenju nove Liste invaliditeta koja će poštovati principe o jedinstvenim kriterijima i nediskriminaciji osoba sa invaliditetom s obzirom na uzrok nastanka invaliditeta i načela sadržanih u UN Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom.

S obzirom na to da je Institucija i nakon toga zaprimala žalbe građana na rad Instituta, pitanje njegovog rada je ponovno aktualizirano 2018. godine otvaranjem novog predmeta po službenoj dužnosti u cilju provjere realiziranja Zaključaka Vlade Federacije Bosne i Hercegovine. Institut je dostavio odgovor u kojem se navodi da je tekst novog Pravilnika o kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja sačinjen, ali da nisu zaprimljene suglasnosti svih nadležnih ministarstava⁴³⁷. Iz odgovora dostavljenog Instituciji proizilazi da će Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida obrambeno-oslobodilačkog rata dostaviti predmetno mišljenje, nakon što organizacione jedinice ovog Ministarstva daju mišljenje u povodu predloženog Pravilnika⁴³⁸. Federalno ministarstvo financija nije dalo suglasnost, navodeći da je u Informaciji o procjeni stupanja na snagu navedenog Pravilnika istaknuta i potreba za povećanjem broja uposlenih liječnika-vještaka što za sobom povlači povećanje i ostalih troškova, odnosno povećanje izdvajanja iz proračuna županijskih/kantonálnih i federalnih ministarstava. Lista invaliditeta koja bi se počela primjenjivati iziskivala bi potrebu za povećanjem proračunskih davanja Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, kao i određenih davanja iz proračuna županijskih/kantonálnih ministarstava nadležnih za socijalnu politiku.⁴³⁹

Dakle, Preporuka Ombudsmana i Zaključci Vlade Federacije Bosne i Hercegovine nisu realizirani, na što ukazuju i žalbe zaprimljene u Instituciji tijekom 2019. godine⁴⁴⁰, iz kojih jasno proizilazi da se u pojedinim slučajevima primjenjuje Lista invaliditeta, a u pojedinim slučajevima Uputstvo/Naputak za primjenu Liste invaliditeta, na koji način se građani izvode iz prava.

Kada je riječ o stanju u Republici Srpskoj, prigodom izrade Specijalnog izvješća o stanju i problemima s kojima se susreću centri/sluzbe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini⁴⁴¹ pojedini centri⁴⁴² informirali su Ombudsmane i o problemu u svezi sa radom prvostupanjskih stručnih komisija za ocjenu funkcionalnog stanja odraslih osoba i djece u postupku ostvarivanja prava iz socijalne skrbi⁴⁴³.

Naime, u smislu važećih podzakonskih propisa, predviđeno je da svaka općina/opština formira prvostupanjsku stručnu komisiju za utvrđivanje sposobnosti osoba i funkcionalnog stanja u

⁴³⁷ Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, akt broj: 01-426/19 od 19.02.2019. godine.

⁴³⁸ Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida obrambeno/odbrambeno-oslobodilačkog rata, akt broj 03-41 3467/2019 od 04.11.2019. godine.

⁴³⁹ Federalno ministarstvo financija, akt broj 06-02-4-8447/19 od 06.11.2019. godine.

⁴⁴⁰ Ž-SA-02-1330/19, Ž-SA-02-543/19, Ž-SA-02-1316/19

⁴⁴¹ Izvješće finalizirano u lipovom 2019. godine, prezentirano široj javnosti i preporuke upućene nadležnim tijelima u studenom 2019. godine, dostupno na www.ombudsman.gov.ba;

⁴⁴² Centri iz Trebinja, Kotor Varoša i Srpa

⁴⁴³ Rad i postupak komisija definiran je Pravilnikom o procjeni potreba i usmjeravanja djece i omladine sa smetnjama u razvoju (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 117/2012 i 16/2018) i Pravilnikom o utvrđivanju sposobnosti osoba u postupku ostvarivanja prava iz socijalne zaštite i utvrđivanju funkcionalnog stanja korisnika (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 116/2012, 111/2013 i 9/2017).

postupku ostvarivanja prava iz socijalne zaštite i prvostupanjsku stručnu komisiju za procjenu potreba i usmjeravanje djece i omladine sa smetnjama u razvoju. Iz proračunskih sredstava, općine/opštine plaćaju komisije, a na pregled odlaze sve osobe koje podnesu zahtjeve za ostvarivanje prava na dodatak za pomoć i njegu druge osobe i prava na novčanu pomoć. Nakon ocjene funkcionalnog stanja od strane komisije, nadležni centar rješenjem odlučuje o priznavanju prava, odnosno o nepriznavanju prava.

U praksi se dešavaju problemi, jer komisije daju različita mišljenja, posebice u oblasti prava djece - tako npr. dijete oboljelo od dijabetesa u jednoj općini/opštini ostvaruje pravo na dodatak za pomoć i njegu druge osobe, a sa područja druge općine/opštine, sa istom dijagnozom ne. Smatraju da bi se ovaj problem mogao riješiti osnivanjem regionalnih komisija (npr. jedna regionalna komisija za više općina/opština). Na ovaj način bi se obezbijedile približno jednake mogućnosti za sve građane i korisnike prava iz socijalne skrbi. Centri za socijalni rad ukazali su i na poteškoće u radu prvostupanjskih stručnih komisija za procjenu potreba i usmjeravanje djece i omladine sa smetnjama u razvoju. Ombudsmeni će tijekom 2020. godine razmotriti navedene probleme i dalje inzistirati na primjeni principa na kojima se temelji Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba sa invaliditetom.

9.4. Financiranje i rad udruženja osoba sa invaliditetom

U izvještajnom razdoblju, Institucija je zaprimila nekoliko žalbi kojima se ukazuje na netransparentan način dodjele sredstava iz javnog proračuna, netransparentno trošenje sredstava dodijeljenih od igara na sreću, kao i na pitanje smještaja udruženja u poslovne prostorije.

Primjer: Savez udruženja gluhih i nagluhih Federacije Bosne i Hercegovine obratio se Instituciji⁴⁴⁴ navodeći da jedna od članica Saveza i to Udruženje gluhih i nagluhih Općine Banovići nije u mogućnosti riješiti pitanje prostora za smještaj Udruženja, zbog nespremnosti nadležnih općinskih tijela da pronađu adekvatno rješenje problema. Od Institucije je zatraženo uključivanje u predmetni slučaj, nakon čega je Savez informirao Instituciju su nadležne općinske vlasti preuzele obvezu rješavanja spornog pitanja.

Uspostavljanje jasnih i transparentnih kriterija za dodjelu novčanih sredstava iz proračuna važno je pitanje za rad i funkcioniranje nevladinog sektora. Žalba po kojoj su Ombudsmeni postupali u 2019. godini ukazala je na važnost transparentnog postupka, od samog objavljivanja Javnog poziva, pa do faze nadzora i provjere načina utrošenih sredstava.

Primjer: Žalbom razmatranom u Instituciji⁴⁴⁵ ukazuje se na netransparentan način dodjele sredstava iz proračuna Unsko-sanskog kantona/županije udruženjima osoba sa invaliditetom sa područja Unsko-sanskog kantona. U žalbi je navedeno da je duže vremensko razdoblje prisutna netransparentna praksa doznačavanja novca iz Proračuna Kantona za devet invalidnih udruženja. U žalbi se ističe da financiranje udruženja osoba sa invaliditetom nije sporno, ali je sporno da se financiraju pojedina udruženja, dok ostala udruženja ne mogu dobiti prigodu ni da apliciraju za sredstva iz županijskog/kantonalnog proračuna, jer se postupak dodjele provodi bez javnog poziva.

⁴⁴⁴ Ž-SA-02-452/19

⁴⁴⁵ Ž-BL-02-233/19

Utvrđeno je da u Unsko-sanskom kantonu/županiji postoji problem u svezi sa načinom financiranja rada udruženja osoba sa invaliditetom, izvješćivanjem o utrošku sredstava doznačenih iz Proračuna Unsko-sanskog kantona, nepostojanje jasnih kriterija i uvjeta za financiranje rada i nedostatak transparentnosti procesa doznačavanja sredstava iz javnog proračuna, koji se ponajviše ogleda u neobjavlivanju javnog poziva za dostavu prijava, a o čemu je Vlada Unsko-sanskog kantona/županije još 2009. godine bila upoznata. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona/županije informiralo je Vladu Unsko-sanskog kantona/županije da su izvješća koja su udruženja osoba sa invaliditetom dostavljala, bila štura, netransparentna i nejasna, te iz istih nije bilo moguće utvrditi vrijeme nastanka troškova, niti identitet pravne ili fizičke osobe koja je napravila troškove. Nadalje, Ured za reviziju institucija Federacije Bosne i Hercegovine je u Godišnjem revizorskom izvješću o najvažnijim nalazima i preporukama za 2017./2018. godinu dao mišljenje sa rezervom sa obrazloženjem da je transfer neprofitnim organizacijama – invalidna udruženja u iznosu 127.500 KM realizovan na netransparentan način i bez primjene jasnih i mjerljivih kriterija. Ombudsmani su izdali Preporuku⁴⁴⁶ premijeru Vlade Unsko - sanskog kantona i ministru zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona, te se u narednom razdoblju očekuju informacija o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke⁴⁴⁷.

Dobra komunikacija i koordinacija aktivnosti na relaciji javna tijela-civilni sektor jedan je od ključnih preduvjeta za jačanje demokratskih principa i dijaloga između različitih socijalnih grupa uz princip poštovanja potreba drugih. Takva partnerstva, pored ostvarivanja prava, podrazumijevaju i ispunjavanje određenih obveza partnerskih strana. Komitet Ujedinjenih naroda je u Zaključnim razmatranjima od 12.04.2017. godine izrazio zabrinutost zbog nedostatka transparentnih procedura i zakona u svezi sa konzultacijama sa organizacijama osoba sa invaliditetom, kao i zbog nedostatka strukturirane financijske podrške i izgradnje kapaciteta tih organizacija, posebno na lokalnoj razini. S tim u svezi, Komitet je preporučio da Bosna i Hercegovina usvoji formalne i transparentne mehanizme za redovite konzultacije sa organizacijama osoba sa invaliditetom, uključujući i one koje predstavljaju žene i djecu sa smetnjama u razvoju, nagluhe i gluhe osobe, osobe sa psihosocijalnim i /ili intelektualnim teškoćama, u oba entiteta i svim županijama/kantonima. Komitet je također preporučio da Bosna i Hercegovina organizacijama osoba sa invaliditetom redovito obezbjeđuje dovoljno financijskih sredstava⁴⁴⁸.

Primjer: Institucija je postupala je po žalbi Koordinacionog odbora kantonálnih udruženja i saveza osoba sa invaliditetom Unsko-sanskog kantona kojom je ukazano na nemogućnost održavanja radno-konsultativnog sastanka sa predstavnicima Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona⁴⁴⁹, a u svezi sa problemom financiranja udruženja. Ombudsmani su izdatom preporukom⁴⁵⁰ ukazali premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona/županije i ministru zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona/županije

⁴⁴⁶ P-277/19

⁴⁴⁷ Ured za reviziju institucija Federacije Bosne i Hercegovine, Godišnje revizorsko izvješće o najvažnijim nalazima i preporukama za 2017/2018. godinu, dostupno na:

http://www.vrifbih.ba/javni-izvj/Godisnja_revizorska_izvjescia/default.aspx?id=9083&langTag=bs-BA

⁴⁴⁸ Zaključna razmatranja na inicijalno izvješće Bosne i Hercegovine od 12.04.2017. godine; http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuk e%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

⁴⁴⁹ Ž-SA-02-1293/19

⁴⁵⁰ P-277/19

na važnost uspostavljanja dijaloga između javnog i civilnog sektora, te su oni pozvani da kontinuirano rade na jačanju suradnje i socijalnog dijaloga sa udruženjima osoba sa invaliditetom, posebno prigodom izrade propisa i donošenja odluka u svezi sa osobama sa invaliditetom. Očitovanje na preporuku očekuje se u narednom razdoblju.

Žalbe dostavljene Instituciji pokazuju da problem ostvarivanja komunikacije sa javnim tijelima, egzistira i u drugim županijama/kantonima.

Primjer: Institucija je tijekom 2019. godine razmatrala žalbu Saveza udruženja slijepih građana Tuzlanskog kantona/županije⁴⁵¹ u kojoj se navodi da je Savez više puta upućivao zahtjev za prijam delegacije predsjedniku Skupštine, premijeru Vlade i ministru Ministarstva kulture, športa i mladih Tuzlanskog kantona/županije. Predmet zahtjeva bila je molba tijelima vlasti da u okviru svojih ovlasti pomognu u „*rješavanju životnog problema slijepih osoba u oblasti informiranja koje je osnovno ljudsko pravo*“. Navedena žalba je u postupku istraživanja i zatraženo je izjašnjenje relevantnih javnih tijela.

9.5. Obrazovanje osoba sa invaliditetom

Članak 9. Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom obvezuje države potpisnice da poduzmu mjere, u cilju omogućavanja potpunog sudjelovanja osoba sa invaliditetom u svim područjima života. To podrazumijeva identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti građevinama i ostalim otvorenim i zatvorenim prostorima i poduzimanje odgovarajućih mjera radi razvijanja, širenja i praćenja provođenja minimalnih standarda i smjernica za pristupačnost prostora i usluga otvorenih ili namijenjenih javnosti, osiguravanja da privatne pravne osobe koje pružaju prostore, sredstva i usluge otvorene ili namijenjene javnosti, vode računa o svim aspektima pristupačnosti za osobe s invaliditetom, osiguravanje natpisa na Braillevom/Brajevom pismu i u lako čitljivom i razumljivom obliku u zgradama i drugim prostorima otvorenim za javnost, osiguravanje oblika osobne pomoći i posrednika, uključujući vodiče, čitače i tumače znakovnog jezika, kako bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost itd.⁴⁵².

Primjer: Institucija je po službenoj dužnosti, a na osnovi saznanja iz medija, registrirala predmet⁴⁵³ u svezi sa slučajem studentice Pravnog fakulteta u Sarajevu, koja zbog nefunkcioniranja pristupnog lifta, nije mogla *neometano pristupiti zgradi Pravnog fakulteta u Sarajevu i na taj način redovito pratiti nastavu i učestvovati u obrazovnom procesu*. Pravni fakultet i Rektorat Sveučilišta u Sarajevu informirali su Instituciju da su poduzeli konkretne mjere za uklanjanje arhitektonske barijere, te je na ulazu Pravnog fakulteta Sarajevu postavljena rampa

⁴⁵¹ Ž-BR-02-220/19

⁴⁵² Pristupačnost podrazumijeva i omogućavanje pristupa obrazovanju i obrazovnim programima. Obrazovni sustav mora biti pristupačan, uključujući i zgrade, informacije i komunikaciju, koja obuhvata nastavni plan i program, obrazovne materijale, nastavne metode, ocjenjivanje, jezičke i usluge podrške. Okruženje učenika sa invaliditetom mora biti osmišljeno kako bi podsticalo inkluziju i jamčilo im jednakost tijekom trajanja obrazovanja, naprimjer, školski prijevoz, koji bi trebao biti inkluzivan, pristupačan i siguran, voda i sanitarni uvjeti, uključujući higijenske i sanitarne čvorove, školske kafeterije i slično. Osim toga, pristupačnost podrazumijeva da obrazovanje na svim razinama bude pristupačno za učenike sa invaliditetom, preuzeto iz Generalnog komentara UN Komiteta za prava osoba sa invaliditetom na članak 24. Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, dostupno na:

http://www.myright.ba/uimages/Opsti20komentar20br20420na20clan202420Konvencije20o20pravima20osoba20s20invaliditetom20UN_april_2019.pdf

⁴⁵³ Ž-SA-05-1251/18, P- 284/19

kao alternativa ulaznom stubištu. Sveučilište u Sarajevu dostavilo je informaciju koja ukazuje na veoma pozitivnu praksu, te u nastavku prenosimo dio odgovora: „*Želimo Vas informirati, da je Sveučilište u Sarajevu izrazilo visok stupanj senzibiliteta i želje da pomogne svim našim studentima kojima je pomoć potrebna. Na Filozofskom fakultetu u Sarajevu realizirana su dva projekta u ovoj oblasti, koja su za cilj, između ostalog imala stvaranje pretpostavki za podršku i unaprjeđenje kvalitete obrazovanja studenata s invaliditetom. Načini da se to uradi su: nabavka asistivne tehnologije i pomagala, nabavka literature, formiranje Ureda za podršku obuka akademskog i neakademskog osoblja, suradnja sa poslodavcima, objavljivanje vodiča za poslodavce i knjige za obuku akademskog osoblja, itd...Ured je i formalno otvoren dana 02.10.2018. godine kao Ured za podršku studentima Univerziteta u Sarajevu. Osnovna djelatna orijentacija Ureda je usmjerena ka poboljšanju uvjeta studiranja studenata s invaliditetom, osiguranju uvjeta za zadovoljavanje potreba i uživanje prava, psihološku pomoć, informiranje i obrazovanje studenata, istraživačkim aktivnostima, pomoći i podršci pri odabiru studija, unaprjeđenju pristupa obrazovanju, organizaciji i realizaciji obuka za nastavno i nenastavno osoblje, učešću u donošenju i izmjenama zakonskih i podzakonskih akata u svezi sa obrazovanjem, stipendiranjem studenata, itd*⁴⁵⁴.“

S obzirom na to da proces inkluzije osoba sa invaliditetom u sustav obrazovanja predstavlja dugotrajan proces, koji obuhvata niz aktera i kontinuirano poduzimanje mjera i praćenje rezultata, Ombudsmani su u ovom predmetu izdali Preporuku premijeru Kantona Sarajevo i rektoru Sveučilišta u Sarajevu. Preporuka je usmjerena na to da je potrebno kontinuirano ulagati napore u cilju nastavka procesa otklanjanja arhitektonskih barijera u obrazovnim institucijama na području Kantona Sarajevo, da se sukladno nadležnostima pristupi izradi strateških dokumenata o pristupačnosti i inkluzivnom obrazovanju u Kantonu Sarajevo. Također, neophodno je kreirati Plan edukacije nastavnog kadra u obrazovnom sustavu o podršci i instrumentima inkluzivnog obrazovanja djece i mladih s invaliditetom, da se osigura dostupnost pomagala, podrške u učionicama i obrazovni materijal u prilagodbenim oblicima i u pristupačnim formatima za osobe sa invaliditetom, da se Proračunom Kantona Sarajevo predvide adekvatna finansijska sredstva za implementaciju naprijed navedenih preporuka Ombudsmana. Odgovor na preporuku još nije zaprimljen.

Važnost implementiranja inkluzivnog sustava obrazovanja pokazala je i žalba koja se odnosi na ostvarivanje prava na obrazovanje malodobnog djeteta sa posebnim potrebama koje pohađa osnovnu školu.

Primjer: Institucija je tijekom 2019. godine razmatrala žalbu roditelja maloljetnog djeteta koje pohađa sedmi razred u JU Prva osnovna škola u Bugojnu i kojem je dijagnosticiran disharmonični razvoj, tremor, nerazvijen govor, oštećenje sluha, odnosno *Hypocausis sensorineuralis bill headitaria*. Tijekom pohađanja razredne nastave mladb. dijete se obrazovalo prema programu prilagođenom njegovim mogućnostima i sposobnostima. Međutim, od kada pohađa predmetnu nastavu, nastavni program nije prilagođen njegovim mogućnostima i sposobnostima, pa nastavu pohađa kao djeca koja nemaju posebne obrazovne potrebe, usprkos tome što članak 10. Zakona o izmjenama i dopunama zakona o osnovnoj školi Srednjo-bosanskog kantona/županije⁴⁵⁵ propisuje

⁴⁵⁴ Službene novine SBK, br. 11/2001 i 17/2004.

⁴⁵⁵ Službene novine SBK, br. 11/2001 i 17/2004.

da će se djeca i mladi sa posebnim obrazovnim potrebama obrazovati u redovnim školama i prema programima prilagođenim njihovim individualnim potrebama. Prema Pravilniku o odgoju i obrazovanju djece sa teškoćama u razvoju i posebnim obrazovnim potrebama u osnovnoj i srednjoj školi⁴⁵⁶ propisana je obveza škole da djecu sa teškoćama u razvoju uključi u jedan od integracijskih oblika. Nakon intervencije Institucije, maloljetno dijete je ostvarilo pravo i podnositelj žalbe je informirao Instituciju da dječak u novoj školskoj godini ima obezbijeđenog asistenta u nastavi, da je isti angažman tekao bez problema, što je znatno olakšalo pristup obrazovnom procesu⁴⁵⁷.

Podrška osobama sa invaliditetom, ogleda se u spremnosti nadležnih tijela da putem različitih afirmativnih mjera, doprinesu izjednačavanju osoba sa invaliditetom sa ostalim građanima. Putem navedenih mjera, olakšava se pristup i ostvarivanje pojedinih prava (prava iz socijalne zaštite, prava na obrazovanje, zdravstvenu zaštitu i slično). Ombudsmeni ukazuju na pozitivnu praksu Fonda za rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine koji putem Javnog poziva, u okviru kojeg je i LOT za podršku školovanju za osobe sa invaliditetom, olakšavaju pristup obrazovanju osobama sa invaliditetom.

Primjer: Udruženje građana oštećenog vida Tuzla je dostavilo Instituciji žalbu⁴⁵⁸ u kojoj navodi da se Udruženju javilo više studenata Univerziteta u Tuzli, koji su ukazali na problem sa kojim se susreću prigodom prijave na navedeni Javni poziv. Prijave studenata Sveučilišta/Univerziteta u Tuzli se odbijaju iz razloga što Univerzitet u Tuzli navodno ne uplaćuje Fondu porez u iznosu od 0,5%. Institucija je pribavila informaciju navedenog Univerziteta iz koje je jasno vidljivo da su za tekuću godinu izmirene sve obveze. Očekuje se i izjašnjenje Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine, nakon čega će biti donesena konačna odluka Ombudsmana.

9.6. Dostupnost javnog prijevoza

Jedno od načela na kojem se temelji UN Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, sadržano u članku 3. UN Konvencije, jeste načelo nediskriminacije i pristupačnosti. Članak 9. Konvencije predviđa obvezu države potpisnice da poduzme odgovarajuće mjere obezbjeđenja pristupačnosti osobama sa invaliditetom, između ostalog i svim građevinama, cestama, prijevozu i drugim zatvorenim i otvorenim prostorima.

Kada je riječ o pristupačnosti, osobe sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini suočavaju se sa nizom poteškoća, a odlaganje rješavanja problema pristupačnosti svakako otežava unapređenje svih drugih prava osoba sa invaliditetom i ostvarivanje principa jednakosti, nediskriminacije i ravnopravnosti.

Komitet UN za prava osoba sa invaliditetom u Zaključnim razmatranjima od dana 12.04.2017. godine izrazio je zabrinutost što: “... *ne postoji sveobuhvatna strategija pristupačnosti niti zakoni sa efektivnim sankcijama koji bi bili usklađeni na svim razinama, te što je navedeno da većina*

⁴⁵⁶ Službene novine SBK, broj 13/2006

⁴⁵⁷ Ž-SA-02-982/17

⁴⁵⁸ Ž-SA-02-1206/19

javnih zgrada i ustanova, sa posebnim osvrtom na one koji pružaju besplatnu pravnu pomoć i/ili, posebno, usluge za osobe s invaliditetom, kao i javni prijevoz, nisu pristupačni...⁴⁵⁹”.

Navedeni stav UN Komiteta potvrđuje i žalba razmatrana u Instituciji koja se odnosi na izdavanje taxi licence za prijevoz osoba sa invaliditetom.

Primjer: Žalitelj je dostavio žalbu⁴⁶⁰ u kojoj navodi da mu nije mogla biti izdata taxi licenca za prijevoz osoba sa invaliditetom jer zakonski propisi ne poznaju taxi licencu za prijevoz osoba sa invaliditetom. Shodno tomu, u Kantonu Sarajevo nije adekvatno regulirano pitanje javnog prijevoza osoba sa invaliditetom. Prema informaciji Ministarstva prometa Kantona Sarajevo, Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija upućena je inicijativa za dopunu Zakona o cestovnom prijevozu Federacije BiH, dopunu Pravilnika o tehničko-eksploatacionim uvjetima za vozila kojima se obavljaju pojedine vrste prijevoza i dopunu Pravilnika o licenci za obavljanje javnog prijevoza u cestovnom prometu⁴⁶¹, koju je Ministarstvo prometa Kantona Sarajevo podržalo i dalo suglasnost na prijedlog radnog materijala: Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o cestovnom prijevozu Federacije Bosne i Hercegovine. Uvažavajući dosadašnje napore da se predmetno pitanje riješi na adekvatan način, ali smatrajući da je neophodno učinkovitije postupanje nadležnih tijela, Ombudsmani su izdali Preporuku Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija, predsjedavajućem Zastupničkog doma i predsjedavajućem Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Problem postoji i u drugim dijelovima Bosne i Hercegovine, što pokazuju i druge žalbe zaprimljene u Instituciji.

Primjer: U žalbi dostavljenoj Instituciji⁴⁶² ukazuje se da žalitelj kao gluhoonijema osoba nema pravo na besplatnu kartu, niti na umanjeni iznos za kupovinu dnevnih, mjesečnih karti za javni prijevoz na području Brčko distrikta BiH. Također, navodi se da su mu i supruga i dijete gluhoonijeme osobe i s obzirom na zdravstveno stanje djeteta potrebno je često korištenje javnog prijevoza, a inače su slabog imovinskog stanja. Na traženje Institucije pribavljeno je izjašnjenje prijevoznika koji u odgovoru navodi da: „*Pri kupnji dnevnih i mjesečnih karti invalidne osobe nemaju popust temeljem invaliditeta. Kao društveno odgovorno preduzeće u skladu sa našim mogućnostima odobravamo popuste i besplatne karte za prijevoz samo članovima udruženja invalidnih osoba, temeljem zahtjeva udruženja.*“

Dakle, osobe sa invaliditetom mogu ostvariti popust samo ukoliko su članovi određenog udruženja, pri čemu treba imati u vidu činjenicu da nisu sve osobe sa invaliditetom ujedno i članovi

⁴⁵⁹ Zaključni komentari dostupni na:

http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuke%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

⁴⁶⁰ Ž-SA-02-1269/16, P-283/19: da odmah po prijemu preporuke preduzmu konkretne mjere u cilju osiguranja dostupnosti i pristupačnosti javnog prijevoza svim osobama sa invaliditetom, da se obezbijedi adekvatan broj vozila javnog prijevoza, odnosno adekvatan broj licenci za vršenje taxi prijevoza za osobe sa invaliditetom, da u proces izmjena i dopuna relevantnih zakonskih propisa uključi udruženja osoba sa invaliditetom, i to u proces konsultacija, a sve u cilju boljeg sagledavanja problema i potencijalnih rješenja koja će u najvećoj mogućoj mjeri doprinijeti unaprjeđenju položaja osoba sa invaliditetom.

⁴⁶¹ Službene novine Federacije BiH, br. 65/2006, 18/2008 i 56/2010.

⁴⁶² Ž-BR-02-33/19

udruženja, te se navedene pogodnosti trebaju pružati spram činjenice postojanja invaliditeta, a ne spram članstva u udruženjima.

X DISKRIMINACIJA

Princip ravnopravnosti i nediskriminacije sastavni je dio svih međunarodnih ugovora i deklaracija o ljudskim pravima, kao i Ustava Bosne i Hercegovine (članak II, stavak 4), ustava entiteta – Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine i ustava svih deset kantona/županija u Federaciji Bosne i Hercegovine, a značaj Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini je nemjerljiv.

Zakonom je definiran pravni i institucionalni okvir za borbu protiv diskriminacije u Bosni i Hercegovini, a Instituciji je povjeren status “centralne institucije nadležne za zaštitu od diskriminacije”. Shodno članku 7. stavak (2) točka f. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine Ombudsmani, su obvezni sačinuti i podnijeti godišnje izvješće o pojavama diskriminacije Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, koje predstavlja prikaz aktivnosti Institucije ombudsmana za 2019. godinu i u kojem se ukazuje na trendove i pojave raznih oblika diskriminacije s kojima se građani suočavaju.

Važni pomaci u implementaciji Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini su napravljeni, ali ključni mehanizmi i institucionalni akteri još se suočavaju sa brojnim izazovima i problemima.

Izmjenama Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini iz 2016. godine⁴⁶³ unaprijeđen je zakonski okvir za zaštitu od diskriminacije, a predviđena je i znatno veća uloga Ombudsmana u aktivnostima promocije antidiskriminacijske zaštite koja se ogleda u informiranju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije (članak 7 stavak 2 točka 1 Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini).

Iako je Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini još 2009. godine, dakle i prije izmjena (članak 7 stavak 5) predviđena obveza postojanja posebne proračunske stavke za rad Odjeljenja za eliminiranje svih oblika diskriminacije, ta odredba do danas, odnosno niti deset godina nakon propisivanja zakonske obveze, nije implementirana.

Ograničavanje finansijskih i kadrovskih kapaciteta Odjeljenja nije značajnije utjecalo na rad po pojedinačnim žalbama građana, što predstavlja najznačajniji vid zaštite ljudskih prava, ali je u određenoj mjeri ograničilo vršenje drugih zakonom povjerenih nadležnosti, kao što je proaktivno i preventivno djelovanje u odnosu na pojave diskriminacije.

Međutim, usprkos navedenom tijekom 2019. godine predstavnici Odjeljenja za eliminaciju svih oblika diskriminacije, ali i ostali uposleni pravници u Instituciji, koji su, u prethodnom razdoblju⁴⁶⁴ imali prigodu za stručno usavršavanje putem radionica i online edukacija o temi zaštite od diskriminacije, održali su, u suradnji s Misijom OSCE-a za Bosnu i Hercegovinu trening o primjeni

⁴⁶³ Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 66/2016.

⁴⁶⁴ Edukacije za uposlene u Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine provedene su u sklopu projekta „Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava za borbu protiv diskriminacije“ koja je dio zajedničkog programa suradnje Europske unije i Vijeća Europe „Horizontalni instrument podrške Zapadnom Balkanu i Turskoj“, financiranog od strane Europske unije i Vijeća Europe

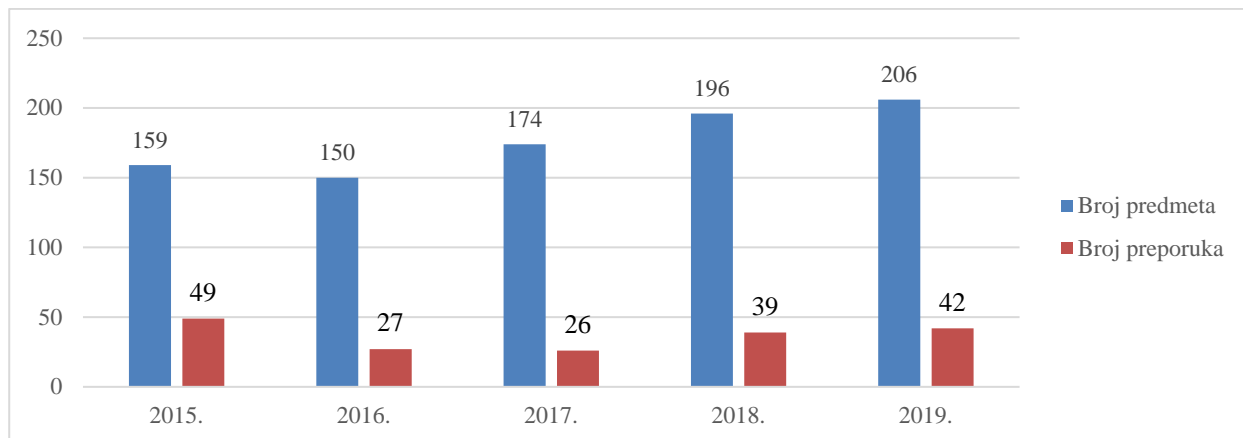
Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, kao i pravnom osnovu djelovanja i načina rada Institucije za predstavnike javnih institucija i državne službenike u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine⁴⁶⁵, a ista edukacija sprovedena je i za državne službenike i predstavnike javnih vlasti u Kantonu 10⁴⁶⁶. Također, u okviru Pilot projekta „Uključivanje LGBTQI pitanja u pristupima otvorene vlasti u Bosni i Hercegovini“ predstavnici Odjeljenja za eliminiranje svih oblika diskriminacije održali su radionicu⁴⁶⁷ o temi *Predstavljanje glavnih nalaza Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine: koji su to izazovi?*

10.1. Pregled stanja - poređenje u odnosu na prethodno razdoblje

U Instituciji je tijekom 2019. godine registrirano ukupno 206 predmeta u kojima su građani ukazivali na kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, što je za dva predmeta manje nego u 2018. godini. U Područnom uredu u Sarajevu zaprimljene su 124 žalbe, u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci - 66, u područnim uredima u Mostaru i Brčkom - po šest žalbi i četiri žalbe u Terenskom uredu u Livnu.

Izdane su ukupno 42 preporuke, od čega je sedam realizirano, u 16 slučajeva preporuka nije realizirana, u tri slučaja je ostvarena suradnja s označenim odgovornim organom, a za 16 preporuka odgovor nije zaprimljen.

U nastavku dajemo usporedni pregled zaprimljenih žalbi i broja izdatih preporuka za razdoblje 2015.-2019. godina:

Najveći broj žalbi u izvještajnom razdoblju odnosi se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu - 52, zatim slijede žalbe na diskriminaciju po osnovu etničke pripadnosti - osam, šest žalbi na diskriminaciju po osnovu članstva u sindikatu, pet žalbi na diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije, po četiri žalbe na diskriminaciju po osnovu jezika, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, društvenog položaja ili pola, po tri žalbe na diskriminaciju po osnovu vjere, govor mržnje i uznemiravanje, po dvije žalbe na diskriminaciju po osnovu obrazovanja i invaliditeta i po jedna žalba po osnovu političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, rodnog identiteta, starosne dobi i segregacije.

⁴⁶⁵ Održano dana 26.03.2019. godine i 03.12.2019. godine u Brčkom

⁴⁶⁶ Održano dana 19.11.2019. godine u Livnu

⁴⁶⁷ Održano dana 08.10.2019. godine na Jahorini

Kao i prethodnih godina zaprimljena su 94 predmeta u kojima stranke nisu precizirale osnov diskriminacije, što je posljedica odredbe članka 2. ZZD koji taksativno navodi zabranjene osnove diskriminacije, te kao osnov diskriminacije predviđa i „svaku drugu okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogući ili ugrozi priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima života“.

Neophodno je istaknuti da se rad Odjeljenja za eliminiranje svih oblika diskriminacije ne može promatrati samo sa aspekta broja zaprimljenih predmeta i s tim u svezi izdatih preporuka.

Postupak po žalbi pred Ombudsmanima je besplatan, nije uvjetovan formalnostima, ne zahtijeva pomoć odvjetnika i stoga se većina građana u prvom redu obraća Ombudsmanima, pa tek u nekom narednom koraku odlučuje se pokrenuti postupak pred nadležnim sudom.

Analiza žalbi u Instituciji pokazuje generalno nerazumijevanje pojma diskriminacije (na način da većina građana Bosne i Hercegovine svaku nepravdu klasificira kao diskriminaciju), slabo poznavanje relevantnih zakona i institucija, nedovoljna upućenost potencijalnih žrtava diskriminacije u njihova prava i načine ostvarivanja istih, složenost predmeta, te s tim u svezi rad sa strankama, pružanje usmenih savjeta, potreba uređenja/dopune, a što zahtijeva dodatni angažman pravnika, značajan segment rada uposlenih u Odjeljenju za eliminiranje svih oblika diskriminacije ostaje nevidljiv javnosti i relevantnim organizacijama civilnog društva koji prate rad Institucije i Odjeljenja za eliminiranje svih oblika diskriminacije.

10.2. Obezbjeđenje učinkovitih internih procedura zaštite od diskriminacije

Kao centralna institucija za zaštitu od diskriminacije, Institucija ima ovlasti da u okviru svojih nadležnosti predlaže rješenja označenim odgovornim stranama koja imaju za cilj obezbijediti jednako postupanje. Povećanje konkurentnosti, organizacione promjene, recesija, kretanja na tržištu rada i nesigurnost radnih mjesta reflektiraju se na pogoršanje uvjeta rada i sve izraženija opterećenja uposlenih. Faktori kao socijalno i fizičko izoliranje, nedostatak komunikacije, loša komunikacija s nadređenima, niske razine potpore u rješavanju problema, nedostatak ili pretjerivanje u unapređivanju ... mogu predstavljati neka od obilježja rada, ali moguće izvore stresa, što u konačnici može dovesti do mobinga i nejednakog tretmana. Ombudsmani smatraju da su organi za upravljanje ljudskim resursima u odgovorni za preduzimanje adekvatnih mjere kojim će se spriječiti pojavu činitelja koji izazivaju radni stres. Adekvatno ulaganje u prevenciju i saniranje narušenih međuljudskih odnosa imalo bi brojne prednosti za kako za radnu organizaciju, tako i za uposlenike i korisnike usluga.

Kroz rad na predmetima⁴⁶⁸ u prethodnih nekoliko godina, kao i u 2019. godini, zapaženo je da postoji veliki broj predmeta u kojima stranke ističu da su izložene diskriminaciji, a po provedenom postupku istrage uočeno je da nadležni organi nisu postupili shodno odredbi člana 24. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini koji propisuje obvezu usuglašavanja ostalih propisa sa ovim zakonom, te s tim u svezi uočeno je da je u većini slučajeva izostala implementacija članka 24. stavak 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini koji propisuje obvezu svih javnih tijela te ostalih pravnih osoba da u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte,

⁴⁶⁸ Ž-SA-06-551/18 i Ž-SA-06-512/18

reguliraju načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije. U takvim slučajevima Ombudsmeni su izdavali preporuke nadležnim tijelima da postupe sukladno naprijed navedenoj odredbi.

Implementacija navedene odredbe značajno bi unaprijedila rad javnih tijela i pravnih osoba u smislu kreiranja uvjeta rada i radnog okruženja slobodnog od diskriminacije, s točno utvrđenim pravilima i načinom postupanja u slučaju pojave bilo kojeg oblika diskriminacije, ali i nametnula bi se obaveza uposlenima da u svom radu promoviraju i primjenjuju principe jednakih mogućnosti i sprečavanja bilo kojeg oblika diskriminacije kako prema radnim kolegama, tako i prema korisnicima usluga. Ombudsmeni ističu da su u nastavku ovog poglavlja istaknuti brojni primjeri preporuka u kojima se nadležnim tijelima ukazuje na obvezu implementacije predmetne odredbe Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, te uslijed ekonomičnosti ne nalaze neophodnim iste primjere isticati posebno u okviru ovog poglavlja.

10.3. Politika nulte tolerancije prema djelima seksualnog i uznemiravanja temeljem spola

Savjet ministara Bosne i Hercegovine na izvanrednoj telefonskoj sjednici održanoj dana 16.10.2019. godine, na prijedlog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, usvojio je Informaciju o mehanizmima za učinkovitu prevenciju i zaštitu od uznemiravanja temeljem spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u institucijama Bosne i Hercegovine, sa Vodičem za poduzimanje učinkovitih mjera za sprječavanje uznemiravanja temeljem spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u institucijama Bosne i Hercegovine.

Ministarstva i samostalne upravne organizacije bi do kraja 2020. godine trebale poduzeti učinkovite mjere za sprječavanje uznemiravanja temeljem spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u institucijama Bosne i Hercegovine, te će usvojiti i objaviti odluku o politici nulte tolerancije prema djelima seksualnog i uznemiravanja temeljem spola. Do kraja 2020. rukovoditelji institucija Bosne i Hercegovine bi trebali imenovati savjetnike/savjetnice za prevenciju uznemiravanja temeljem spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu. Agencija za ravnopravnost spolova do kraja 2021. godine trebala bi Savjetu ministara BiH dostaviti izvješće o provođenju ovih aktivnosti.

Ombudsman nije konzultiran tijekom ovog procesa, te ostaje da se vidi na koji način će ova politika biti implementirana u praksi.

10.4. Pojedinačni primjeri od generalnog značaja

10.4.1. Mobing

Člankom 4. Stavak 3. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini⁴⁶⁹ predviđeno je da je „*mobing oblik nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koji podrazumijeva ponavljanje*

⁴⁶⁹ Sl. glasnik BiH, br: 59/09 i 66/16

radnji koje imaju ponižavajući efekat na žrtvu čija je svrha ili posljedica degradacija radnih uvjeta ili profesionalnog statusa uposlenog“.

Specifičnost mobinga ogleda se u činjenici da on predstavlja poseban oblik diskriminacije za čije postojanje nije potrebno postojanje bilo kojeg zabranjenog osnova. Dodatni element koji je nužan za postojanje radnje mobinga jeste ponavljanje radnji mobinga, odnosno njihovo vršenje u dužem razdoblju. Ponavljanje radnji podrazumijeva postojanje vremenskog kontinuiteta⁴⁷⁰. Zakonom nije utvrđeno o kojem vremenskom razdoblju se radi, te stoga Ombudsmeni posebno cijene da li se radilo o više od jedne radnje koja može imati ponižavajući efekat koji se dešava u nekom vremenskom kontinuitetu.

Činjenica je da ima puno građana koji su danas izloženi mobingu, ali se ne obraćaju Instituciji ombudsmana niti traže sudsku zaštitu iz straha da bi u tom slučaju mogli ostati bez posla. Žrtve mobinga su, također, izložene stresu jer mobing ostavlja posljedice po njihovo zdravlje, a uz žalbu Instituciji ombudsmana često se prilažu mišljenja psihologa, psihijatarata ili drugih stručnih osoba. Olakšavajuća okolnost za žrtvu mobinga ogleda se u činjenici da je teret dokazivanja na navodnom prekršitelju. U praksi, prekršitelj je osoba na poziciji moći u odnosu na žrtvu i čini sve kako bi opovrgao postojanje mobinga, pozivajući se na svoja prava koja proizilaze iz raznih internih i općih akata. Slično kao i u prethodnom izvještajnom razdoblju, građani su se Instituciji ombudsmana najčešće obraćali zbog neprijateljskog okruženja na radnom mjestu, vrijeđanja i omalovažavanja od strane nadređenih, sprječavanja napredovanja u službi, selektivnog i nepotpunog ostvarivanja prava iz radnog odnosa glede korištenja godišnjeg odmora, prava na stručno usavršavanje i naknada za rad. Najčešće prijavljivani oblik mobinga je tzv. vertikalni mobing koji postoji kada pretpostavljeni zlostavlja jednog određenog radnika, dok se znatno manji broj žalbi odnosi na horizontalni mobing, tj. mobing između radnika na jednakom položaju u hijerarhijskoj ljestvici.

U svakom slučaju, cilj mobinga je da se uposleni prisile da napuste radno mjesto i tako ekonomski još više degradiraju. Označena odgovorna tijela u svojim izjašnjenjima Instituciji ombudsmana ističu da su navodi podnositelja žalbi neistiniti, da se poslovi ponekad obavljaju u promijenjenim uvjetima zbog specifičnosti radnih procesa..., usljed čega su žalbeni navodi i izjašnjenja označene odgovorne strane suprotstavljena, a usljed nedostatka mehanizama provođenja sveobuhvatnog dokaznog postupka koji uključuju: ispitivanje svjedoka, vještačenja ... određene činjenice se ne mogu utvrditi. U takvim slučajevima Ombudsmeni nastoje sve sporne činjenice razjasniti u izravnom (i međusobnom) kontaktu sa strankama.

Primjer: Ombudsmeni su tijekom 2019. godine primili više žalbi⁴⁷¹ radnika Gender centra Vlade Republike Srpske povodom navoda da su žrtve mobinga od strane direktorice. Ombudsmeni su nakon postupka istraživanja izdali Preporuku⁴⁷² predsjedniku Vlade Republike Srpske.

⁴⁷⁰ Ima i mišljenja pojedinih stručnjaka da uslov ponavljanja, odnosno kontinuitet radnji mobinga nije nužan u svakom konkretnom slučaju, s obzirom na to da se mobing može izvršiti i samo jednom radnjom, pod uvjetom da je efekat te radnje dugoročan.

⁴⁷¹ Ž-BL-06-28/19

⁴⁷² P-194/19 od 28.08.2019. godine

Primjer: U žalbi⁴⁷³ izjavljenoj Ombudsmanima žaliteljica ukazuje na kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini od strane direktora Srednje škole “Tin Ujević” iz Glamoča, na način da ju je svojim postupanjima diskriminirao, ucjenjivao, verbalno napadao i zastrašivao, a sve u cilju da se povuče i odustane od podnesene prijave po objavljenom natječaju za radno mjesto sekretara škole. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmani su izdali Preporuku⁴⁷⁴ direktoru Srednje škole „Tin Ujević“ Glamoč. Preporuka je djelomično ispoštovana⁴⁷⁵.

Primjer: Ombudsmani su postupali po žalbi⁴⁷⁶ u kojoj su navodi su ukazivali na povredu odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini u smislu mobinga od strane šefa slastičarne u Odsjeku za ugostiteljstvo u Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmani su uputili Preporuku⁴⁷⁷ Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine. Ombudsmani su dana 15.03.2019. godine zaprimili odgovor na preporuku od Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine u aktu broj 05/II-50-1-134-15/18, u kojem se navodi da je dana 12.03.2019. godine donesen *Pravilnik o zabrani diskriminacije u Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine*.

10.4.2. Diskriminacija na osnovu starosne dobi

Zaštićeno područje dobi odnosi se isključivo na različito postupanje ili uživanje prava, temeljeno na dobi žrtve. Iako starosna diskriminacija ne potpada pod pravni okvir posebnog prava u Europskoj konvenciji o zaštiti temeljnih ljudskih prava i sloboda (za razliku od vjeroispovijedi ili spolnog usmjerenja), problematika dobne diskriminacije javlja se u kontekstu različitih prava. Kao takvu, Europski sud za ljudska prava u Strazburu ju je, kao i u drugim područjima, presudio u predmetima čije su činjenice ukazivale na dobnu diskriminaciju, zapravo bez analiziranja slučaja po tom pitanju osobito u svezi s postupanjem prema djeci u sustavu kaznenog prava. Europski sud za ljudska prava je zaključio da „dob“ spada u „drugu okolnost“⁴⁷⁸.

Zakonom o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini starosna dob predviđena je kao zabranjeni osnov diskriminacije, shodno članku 2. stavak 1.

U izvještajnom razdoblju Ombudsmani su razmatrali više žalbi u kojima je ukazivano na diskriminaciju temeljem starosne dobi, a u nastavku teksta dati su primjeri žalbi.

Primjer: Podnositeljica žalbe⁴⁷⁹ navodi da se prijavila na Javni poziv za prijavu kandidata za Grant za samozapošljavanje u 2018. godini⁴⁸⁰, koji je raspisan temeljem Odluke o kriterijima za samozapošljavanje, broj: 01-01-6-3096/18 od 24.04.2018. godine na području Općine Jajce. Nakon što je objavljena preliminarna lista u kojoj je navedeno da podnositeljica žalbe ne ispunjava uslove javnog poziva zbog starosne dobi, u ostavljenom roku je uložila žalbu Općinskom

⁴⁷³ Ž-LI-06-277/18

⁴⁷⁴ Preporuka broj P-108/19 od 15.04.2019. godine

⁴⁷⁵ Preporuka broj P-108/19 od 15.04.2019. godine

⁴⁷⁶ Ž-SA-06-172/18

⁴⁷⁷ Preporuka broj P-33/19 od 14.02.2019. godine

⁴⁷⁸ ESLJP, Schwizgebhel protiv Švajcarske (br. 25762/07), 10. lipnja 2010. godine.

⁴⁷⁹ Ž-SA-06-866/18

⁴⁸⁰ Grant broj: 02-14-3539/18 od 28.05.2018. godine.

načelniku. U žalbi je između ostalog navela: “...U članku 2. te Odluke stoji: “Kandidat koji ne ispunjava jedan od općih uslova bit će diskvalificirana”. Uvidom u moju prijavu i priloženu dokumentaciju, moguće je utvrditi da su svi opći uslovi u potpunosti ispunjeni, te da starosna granica nije postavljena kao opći uvjet, ni u Odluci OV, niti u Javnom pozivu...”. Po provedenom istražnom postupku Ombudsmeni su uputili Preporuku⁴⁸¹ Općini Jajce. Preporuka je ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁴⁸² i kojoj je ukazivano na povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, odnosno diskriminaciju po osnovu dobi u postupku po Javnom natječaju za izbor policijskih službenika u činu „policajac“ i „mlađi inspektor“ u Federalnoj upravi policije, broj 09-19/1-34-2-527, od 12. 12. 2017. godine. Tijekom istražnog postupka utvrđeno da podzakonski akt Federalne uprave policije “Kriterij o metodi, načinu i sustavu bodovanja, testiranja kandidata i provjera fizičke sposobnosti” ima manjkavosti na način da nije usklađen sa izmjenama Zakona o policijskim službenicima kojima je određen izuzetak u smislu omogućavanja prijavljivanja i kandidata preko 35 godina, jer bez odredbi u podzakonskom aktu “Kriterij o metodi, načinu i sustavu bodovanja, testiranja kandidata i provjera tjelesne sposobnosti” kojima će biti određene norme prilagođene kandidatima starijim od 35 godina, ovim kandidatima se daje samo formalna mogućnost prijave na natječaj, ali ne i realna mogućnost učešća do kraja natječajne procedure i da budu konkurentni sukladno sa principom pravičnosti. Po provedenom istražnom postupku upućena je Preporuka⁴⁸³ direktoru Federalne uprave policije. Preporuka je ispoštovana.

Primjer: Ombudsmanima su se i u ovom izvještajnom razdoblju obraćali građani⁴⁸⁴ žalbama u kojima je ukazivano na diskriminiranje zbog preferencijalnog tretmana određenih grupa kod ostvarivanja prava na rad u Tuzlanskom kantonu/županiji. Predmetni problem datira iz 2014. godine kada je zaprimljeno više žalbi koje su se odnosile na Zakon o dopunskim pravima boraca i članova njihovih obitelji Tuzlanskog kantona/županije⁴⁸⁵ i Pravilnik o uvjetima, kriterijima i postupku zapošljavanja u javnim ustanovama osnovnog i srednjeg obrazovanja na području Tuzlanskog kantona/županije⁴⁸⁶. Nakon provednog postupka istrage, Ombudsmeni su izdali preporuku⁴⁸⁷. S obzirom na to da predmetna preporuka nije ispoštovana, a problem je ponovno aktualiziran u praksi⁴⁸⁸ dana 05.07.2019. godine je od Skupštine Tuzlanskog kantona/županije i

⁴⁸¹ Preporuka broj P-30/19 od 12.02.2019. godine

⁴⁸² Ž-SA-04-798/18

⁴⁸³ Preporuka broj P-106/19 od 24.04.2019. godine

⁴⁸⁴ Ž-BL-06-481/19

⁴⁸⁵ Službene novine TK, br. 03/2007 i 05/2014

⁴⁸⁶ Broj 10/1-02-28915/14, od 02.12.2014. godine

⁴⁸⁷ Preporuka broj P-100/15 od 22.04.2015. godine

⁴⁸⁸ Prema saznanjima Institucije Ministarstvo obrazovanja, znanosti/nauke, kulture i sporta je donijelo novi Pravilnik o uslovima, kriterijima i postupku zapošljavanja u javnim ustanovama osnovnog i srednjeg obrazovanja na području Tuzlanskog kantona, broj 10/1-34-018011-2/15, od 31.07.2015. godine. Uvidom u Pravilnik, broj 10/1-34-018011-2/15, od 31.07.2015. godine može se konstatirati da je člancima 6 i 9 i dalje predviđeno davanje bodova po osnovi pripadnosti boračkoj populaciji, s tim da se sada predviđa i bodovanje po osnovi radne obveze. Nadalje, člankom 20, stav (11) je i dalje predviđeno da “Izuzetno od stavka (6) direktor na obrazloženi zahtjev, uz suglasnost Ministarstva, može primiti osobe iz Zakona o dopunskim pravima boraca i članovima njihovih obitelji...”. Slijedom prethodno navedenog može se zaključiti da nije ispoštovana preporuka ombudsmana P-100/15, u kojoj je zauzeto „stajalište da se prednost kategorijama izričito pomenutim Zakonom i Pravilnikom može dati, ali isključivo pod jednakim uvjetima u odnosu na ostale kandidate, te bi pravičnije rješenje bilo da se u slučaju istog broja bodova prednost daje kandidatima, koji spadaju u kategorije iz gore navedenih zakonskih i podzakonskih akata“, odnosno preporuka Ministarstvu obrazovanja, nauke/znanosti, kulture i sporta Tuzlanskog kantona da revidira Pravilnik o kriterijima za prijam uposlenika u radni odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama na području Tuzlanskog kantona, prema principu davanja prednosti navedenim kategorijama u slučaju istog broja bodova podrobije obrazloženim u ovoj preporuci“.

Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa Tuzlanskog kantona/županije ponovno zatraženo da razmotre preporuku Ombudsmana broj P-100/15.

10.4.3. Viktimizacija

Viktimizacija, kao oblik diskriminacije, zabranjena je i predstavlja svaki oblik nepovoljnog postupanja prema osobama koje su u dobroj vjeri prijavile ili namjeravaju prijaviti diskriminaciju, prisustvovala ili svjedočile diskriminaciji, odbile nalog za diskriminatornim postupanjem, na bilo koji način učestvovala u postupku za zaštitu od diskriminacije, pružile ili imale namjeru ponuditi informacije ili dokumente potrebne u postupku zaštite od diskriminacije ili o diskriminatornom postupanju informirale javnost⁴⁸⁹.

Ombudsmani ističu da osoba koja se žali zbog diskriminacije mora se osjećati sigurno, bez straha da će ostati bez posla ili da će biti dovedena u nepovoljne situacije. Izuzetno je teško suprotstaviti se diskriminaciji, potrebna je snaga i odlučnost kako bismo se pozvali na pravo na jednako postupanje, a učinkovita zaštita od viktimizacije jedno je od ključnih jamstava svih antidiskriminacijskih zakonskih propisa.

U smislu Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, ne smatraju se viktimizacijom posljedice koje osobe trpe zbog pokretanja postupaka u pogledu kršenja nekih drugih prava (naprimjer, postupci prijave korupcije, obraćanja inspekciji, žalbe u upravnom postupku, podnošenje tužbi sudu i slično, a koji nisu vezani za neki oblik diskriminacije, odnosno nisu obuhvaćeni Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine).

Primjer: U izvještajnom razdoblju Ombudsmani su postupali po žalbi⁴⁹⁰ u kojoj je kao odgovorna strana označena Centralna banka Bosne i Hercegovine. Podnositelj žalbe navodi da se, između ostalog, obraća Ombudsmanima u povodu pokretanja disciplinskog postupka rješenjem guvernera Centralne banke Bosne i Hercegovine⁴⁹¹, kojim se se kao jedna od težih povreda radne dužnosti navodi podnošenje žalbe Instituciji⁴⁹². Ombudsmani su uputili Preporuku⁴⁹³ guverneru Centralne banke Bosne i Hercegovine. Preporuka je ispoštovana i doneseno je rješenje o proglašenju ništavnim točke 3. rješenja o pokretanju disciplinskog postupka.

Primjer: Ombudsmani su postupali po žalbi⁴⁹⁴ u kojoj je kao odgovornu stranu žalbe označila je Intesa Sanpaolo Banku d.d. Bosne i Hercegovine, a obratila se zbog kršenja prava iz radnog odnosa, diskriminacije i mobinga od strane Intesa Sanpaolo Banke d.d. Bosne i Hercegovine, te je istaknula da je dana 14.08.2018. godine na svoju kućnu adresu zaprimila Odluku o otkazu ugovora o radu s ponudom izmijenjenog ugovora o radu i novi ugovor o radu za vrijeme dok je bila na bolovanju zbog visokorizične trudnoće. Po provedenom istražnom postupku⁴⁹⁵ upućena je

⁴⁸⁹ Članak 18. Zakona o zabrani diskriminacije.

⁴⁹⁰ Ž-SA-06-9/19

⁴⁹¹ Rješenje broj: 104-18-2-3005-1/18, od 18.12.2018. godine

⁴⁹² Predmet registriran pod brojem Ž-SA-04-749/18, a odnosi se na Javni oglas za prijam rukovoditelja Odjeljenja za sisteme sigurnosti.

⁴⁹³ Preporuka broj P-113/19 od 10.05.2019. godine

⁴⁹⁴ Ž-SA-06-908/19

⁴⁹⁵ Utvrđeno je da je poslodavac, Intesa Saopaolo Banka d.d. BiH diskriminirala žaliteljicu od momenta podnošenja usmene (svibanj 2018. godine), potom pismene (10.08.2018. godine) prijave seksualnog uznemiravanja i mobinga od strane neposredno nadređenog, tako što ju je viktimizirala, i opetovano uznemiravala, na način da joj je dostavljen otkaz ugovora o radu sa ponudom izmijenjenog ugovora o radu, suprotno odredbi članka 60. stavak 1. Zakona o radu

Preporuka⁴⁹⁶ Intesa Saopalo Bank d.d. Bosna i Hercegovina. Zaprimljeno je izjašnjenje na preporuku⁴⁹⁷ u kojem se navodi da je: „*klijent pomo proučio predmetnu preporuku. Međutim, kako se trenutno čeka zakazivanje pripremnog ročišta u predmetu koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu, te kako u ovom momentu ne postoji pravosnažna odluka suda koja našem klijentu nameće obvezu postupanja, to smatramo da se trenutno nisu stekli uvjeti za postupanje po preporuci... „.*

10.4.4. Diskriminacija na osnovi uporabe jezika i pisma

Kao i prethodnih godina Ombudsmani su postupali po predmetima u kojima su stranke ukazivale da su diskriminirane u uporabi materinskog jezika i pisma.

Ombudsmani ističu da Ustav Bosne i Hercegovine ne sadrži odredbu kojom se eksplicitno regulira pitanje uporabe službenih jezika, odnosno službenog pisma u Bosni i Hercegovini. Ustav Republike Srpske predviđa da su službeni jezici u Republici Srpskoj jezik srpskog, jezik hrvatskog i jezik bošnjačkog naroda, a službena pisma ćirilica i latinica. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, kao i Statut Brčko distrikta BiH predviđaju da su službeni jezici u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno Brčko distriktu BiH hrvatski, bosanski i srpski jezik, dok su službena pisma ćirilica i latinica. Sveobuhvatna analiza zakonodavstva kojim se u Federaciji Bosne i Hercegovine, točnije po županijama/kantonima, regulira pitanje službenih jezika i pisma dostupna je u Specijalnom izvješću o uporabi službenih jezika i pisma u Bosni i Hercegovini⁴⁹⁸.

Sve osobe na teritoriji Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine imaju pravo koristiti se nekim od službenih jezika, odnosno službenog pisma, pri čemu se termin “korištenje” ne može usko promatrati i kao takav ne jamči samo građanima pravo da govore i pišu na jednom od tri službena jezika i pisma, već obuhvata i pravo da informacije koje primaju budu na njihovom jeziku, da zvanični dokumenti, obrasci budu dostupni na sve tri jezičke varijante..., odnosno da koriste svoj maternji jezikom u svim aspektima života, a što se odnosi i na tiskanje i izdavanje zvaničnih dokumenata i obrazaca.

Bitno je istaknuti da se niti jednim pozitivnim propisom koji je na snazi u Bosni i Hercegovini, Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj ne utvrđuju kriteriji na koji način će se, u praksi, osigurati ravnopravna uporaba službenih jezika i pisama, kao i da u pogledu izdavanja zvaničnih dokumenata i obrazaca na sva tri službena jezika i pisma u Bosni i Hercegovini postoji neujednačena praksa, iako korištenje službenih jezika u Bosni i Hercegovini propisuju svi ustavi, ali i niži pravni akti.

Usljed svega naprijed navedenog, u praksi se javljaju slijedeći načini odabira kriterija za uporabu službenih jezika:

Federacije Bosne i Hercegovine; da nije proveo proceduru popunjavanja drugog upražnjenog radnog mjesta na koje je premjestio tužiteljicu, a kako je to propisano odredbama Upute o postupku internog i eksternog odabira kandidata, osnivanju i prestanku radnog odnosa; da je, suprotno Zakonu o zaštiti osobnih podataka Bosne i Hercegovine zahtijevao od žaliteljice da dostavi nalaz, ocjenu i mišljenje prvostupanijske liječničke komisije u svrhu ostvarivanja prava na refundaciju naknade plate za vrijeme privremene spriječenosti za rad preko 42 dana; da joj je izdao potvrdu o radnom iskustvu koja sadrži informaciju kada je žaliteljica koristila bolovanje.,

⁴⁹⁶ Preporuka broj P-289/19 od 27.12.2019. godine

⁴⁹⁷ Akt Advokatskog/Odvjetničkog društva sa ograničenom odgovornošću MARIĆ&Co (punomoćnik označene odgovorne strane)

⁴⁹⁸ https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2017051211015795cro.pdf

- materinski jezik stranke ukoliko je stranka to naznačila;
- materinski jezik obrađivača akta⁴⁹⁹;
- ili se svi materijali sačinjavaju, odnosno objavljuju na službenim web stranicama tijela u sve tri jezičke varijante i na oba službena pisma⁵⁰⁰.

Primjer: Ombudsmani su postupali po žalbi⁵⁰¹ u kojoj je kao odgovorna strana označeno Javno poduzeće Međunarodna zračna luka Sarajevo. Podnositeljica žalbe navodi da je duže vremensko razdoblje od strane poslodavca izložena diskriminaciji temeljem jezika, uznemiravanju i mobingu koji su uzrokovani diskriminacijom. Tijekom istražnog postupka, Ombudsmani su utvrdili da podnositeljici žalbe nije onemogućeno da se koristi svojim materinskim (hrvatskim) jezikom i da se problem pojavljuje kod eksterne komunikacije, gdje se kao pitanje otvara da li prioritet u uporabi materinskog jezika ima osoba koja je ovlaštena za komunikacije ili prioritet ima korištenje materinskog jezika Uprave poduzeća, odnosno direktora i predsjednika Uprave. Kod ovakvog stanja čini se da se zanemaruje interes građana, odnosno javnosti, što otvara i pitanje kriterija koji su odlučujući kod donošenja odluke na kojem jeziku će informacija biti objavljena. Ombudsmani su uputili označenom odgovornom tijelu Preporuku⁵⁰². Ostvarena je suradnja s nadležnim tijelom u cilju realiziranja Preporuke i ista je u fazi implementacije.

Primjer: Ombudsmani postupaju⁵⁰³ po zahtjevu⁵⁰⁴ Uprave za indirektno-neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine kojim se tražilo Mišljenje na nacrt Pravilnika o sprječavanju i zaštiti od diskriminacije u Upravi za indirektno-neizravno oporezivanje, koji je sačinjen radi implementacije članka 24. stavak 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. Ombudsmani pozdravljaju ovu i sve slične inicijative s obzirom na to da iste predstavljaju implementaciju Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. Međutim, mišljenje na pravilnik nije dato, s obzirom na to da je sukladno članku 77. Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine⁵⁰⁵ propisano da:

1) Tim za izradu propisa podnosi nacrt na odobrenje rukovoditelju institucije.

(2) U slučaju da je nacrt odobren, on će biti proslijeđen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ili Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, u odnosu na slučaj, popraćen:

- a) obrazloženjem koji ispunjava kriterije iz Poglavlja II ovih jedinstvenih pravila,*
- b) tezama za izradu propisa, odobrenim od rukovoditelja Institucije,*
- c) prednacrtom normativnog akta korištenog kroz konzultacije,*
- d) dokumentacijom o obavljenim konzultacijama,*

iz čega proizilazi da Institucija nije predviđena kao jedan od aktera koji učestvuje u bilo kojoj fazi izrade internih propisa institucija Bosne i Hercegovine, ili odobrava iste.

⁴⁹⁹ Primjer – akt Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine broj: 01-02-2-1297/17 od 29.12.2017. godine pod nazivom Politika uporabe jezika i pisma u Agenciji za državnu službu – http://www.ads.gov.ba/v2/attachments/4659_politika-upotrebe-jezka.pdf

⁵⁰⁰ Primjer – web stranica Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, web stranica Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine

⁵⁰¹ Ž-SA-06-479/19

⁵⁰² Preporuka broj 205/19 od 16.09.2019. godine

⁵⁰³ Ž-BL-06-728/19

⁵⁰⁴ Zahtjev akt broj 01-02-2-1515-2/19 od 09.10.2019. godine

⁵⁰⁵ „Službeni glasnik BiH”, br. 11/05, 58/14 i 60/14

Primjer: Ombudsmeni su postupali po više žalbi⁵⁰⁶ koje su se odnosile na uporabu jednog obrasca u Kantonu Sarajevo: „Izjašnjenje o nazivu nastavnog predmeta koji je proistekao iz imena jednog od tri zvanična jezika konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine“ u kojem se od roditelja traži da se izjasne o „nazivu nastavnog predmeta koji je proistekao iz imena jednog od tri zvanična jezika konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine“, koji će se kako je navedeno u pomenutom obrascu navoditi u javnim ispravama i pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji sukladno sa izborom roditelja/staratelja učenika, te su zamoljeni da se izjasne za jednu od tri opcije: a) Bosanski jezik i književnost; b) Hrvatski jezik i književnost; c) Srpski jezik i književnost. Tijekom istražnog postupka utvrđeno je da je Ministarstvo za obrazovanje, znanost i mlade Kantona Sarajevo donijelo Odluku broj: 11/01-05-990/19 od 16.01.2019. godine o izmjeni nastavnog plana za osnovnu školu u dijelu koji se odnosi na naziv nastavnog predmeta, na način da se naziv Bosanski jezik i književnost/Hrvatski jezik i književnost/Srpski jezik i književnost mijenja i glasi Bosanski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost; da je također došlo do izmjene u mogućnosti izjašnjavanja roditelja učenika, tako da se, pored izjašnjavanja za naziv samo jednog od tri zvanična jezika u BiH, uvodi četvrta opcija o jeziku koja glasi “bosanski jezik i književnost, hrvatski jezik i književnost, srpski jezik i književnost” i da će mogućnost da se izjasne za dodatnu opciju imati svi roditelji učenika do kraja školske godine. Predmet je zatvoren s obzirom na to da nije utvrđena povreda prava.

Primjer: Ombudsmeni su postupali i po žalbi⁵⁰⁷ Općine Glamoč povodom diskriminacije i nemogućnosti ostvarenja ustavom propisanih prava na uporabu jezika i pisma. U žalbi se navodi da je u Osnovnoj školi „Glamoč“ učenicima srpske nacionalnosti koji čine preko 33% ukupnog broja učenika, decenijama uskraćeno pravo na izučavanje materinskog (srpskog) jezika. Dalje navodi da je godinama unazad, i u više navrata, upućivana inicijativa za uvođenje srpskog jezika, od strane roditelja učenika i Općinskog vijeća ka nadležnom Ministarstvu, ali bez rezultata. U žalbi je pojašnjeno da je Općinskog vijeće koje broji šest Srba, pet Bošnjaka i četiri Hrvata, jednoglasno usvojilo navedenu inicijativu i uputilo je naslovljenom Ministarstvu. Konačno, navode da učenici bošnjačke nacionalnosti pohađaju nastavu na svom maternjem jeziku, kao i da učenici srpske nacionalnosti u susjednim opštinama/općinama - Drvaru i Bosanskom Grahovu, koje pripadaju istom kantonu/županiji imaju to pravo, za razliku od učenika Osnovne škole „Glamoč“. U izjašnjenju na žalbu⁵⁰⁸ Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10 u kojem se navodi: „...dužni smo vas izvijestiti kako se ista nije obraćala Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa zahtjevom za uvođenje nacionalne skupine predmeta nego zahtjevom za uvođenje srpskog jezika u OŠ „Glamoč“ iz Glamoča. Ministarstvo ne osporava pravo na nacionalnu skupinu predmeta za učenike srpske nacionalnosti u OŠ „Glamoč“ iz Glamoča. Naime, člankom 17. Pravilnika o broju učenika u razrednom odjelu u osnovnoj školi („Narodne novine Hercegbosanske županije“ broj 7/06) propisano je: „Nastava iz nacionalne skupine predmeta organizira se za najmanje 18 učenika u razredu. U školama gdje ima manje od 18 učenika, Ministarstvo može odobriti nastavu ili dio nastave iz nacionalne skupine predmeta, a koji će se izvoditi kao dopunska nastava. Budući da u razrednim odjeljenjima nema dovoljan broj učenika za organiziranje nastave iz nacionalne skupine predmeta za djecu srpske nacionalnosti, shodno navedenom članku, razvidno je kako u navedenoj školi nisu ispunjeni uvjeti za organiziranje

⁵⁰⁶ Ž-SA-06-1361/18, Ž-SA-06-3/19

⁵⁰⁷ Ž-BL-06-487/19

⁵⁰⁸ Akt Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10, broj: 06-01-38-749/19 od 21.11.2019. godine

nastave iz nacionalne skupine. Dakle, nastava se može organizirati sukladno navedenom članku kao dopunska nastava“.

Primjer: Ombudsmeni su po službenoj dužnosti otvorili istragu⁵⁰⁹ u svezi novinskog članka objavljenog na portalu „Slobodna Bosna“ od dana 18.07.2018. godine, pod nazivom "Skandalozni potez Policije Republike Srpske: Krenuo sam na more preko Bosne i Hercegovine, a onda su me kaznili zbog dresa sa kockicama...!" Ombudsmeni su komandiru Policijske stanice Kostajnica izdali preporuku⁵¹⁰. Odgovor na Preporuku nije zaprimljen.

10.5. Prava žena

U 2019. godini muškarci su uložili ukupno 82 žalbe, a žene 89 žalbi na diskriminaciju, a kada govorimo o mobingu kao najzastupljenijem obliku diskriminacije u strukturi žalbi zaprimljenih u 2019. godini muškarci su uložili 19, a žene 32 žalbe zbog mobinga. Primjetna je, dakle, blaga prednost u broju obraćanja žena u odnosu na muškarce.

Kada govorimo u ukupnom broju predmeta u 2019. godini Instituciji se obratilo žalbom ukupno 1.079 žena, u odnosu na 1.845 muškaraca, dok u 294 predmeta pol žalitelja/ce nije bio naveden. U predmetima u kojima nije određen pol radi se o slučajevima kada Institucija otvara predmet po službenoj dužnosti (*ex officio*), o anonimnoj žalbi ili žalbi u kojoj podnositelj izričito navodi da ne želi otkriti svoj identitet.

Nakon preporuka CEDAW Odbora za ukidanje diskriminacije žena upućenih institucijama Bosne i Hercegovine 2013. godine, Odbor je na svojoj 1732. i 1733. sjednici, održanoj 30.10.2019. godine razmotrio šesto periodično izvješće Bosne i Hercegovine⁵¹¹. Utvrđeno je da je ostvaren napredak nakon razmatranja četvrtog i petog periodičnog izvješća u poduzimanju zakonodavnih reformi, međutim i dalje postoje zabrinutosti vezano za:

- opće nepoznavanje konvencije, fakultativnog protokola i općih preporuka u državi članici;
- definicija diskriminacije iz članka 2. Ustava Bosne i Hercegovine ne obuhvata sve vrste diskriminacije žena, u skladu sa člankom 1. Konvencije, niti su zakoni i politike za postizanje ravnopravnosti žena u potpunosti usklađeni na razini države, etnita i županija/kantona;
- nedovoljan pristup žena besplatnoj pravnoj pomoći, osobito žena iz ugroženih grupa i ruralnih područja koje se žele žaliti na spolnu diskriminaciju i nasilje;
- nepostojanja sveobuhvatne strategije za ukidanje diskriminatorskih stereotipa koji prožimaju seksističke i mizoginističke stavove u društvu;
- online prijatnji upućenih ženama političarkama, novinarkama... kao i manjka učinkovitih kazni za takva djela;

⁵⁰⁹ Ž-BL-06-624/18

⁵¹⁰ Preporuka broj P-91/19 od 03.04.2019. godine

⁵¹¹ UN Komitet za eliminaciju diskriminacije prema ženama (CEDAW Komitet) razmotrio je Šesto periodično izvješće o implementaciji Konvencije UN o eliminiranju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW Konvencija), na 74. zasjedanju održanom 30. listopada 2019. godine u Ženevi. Delegacija Bosne i Hercegovine sačinjena od predstavnika/ca gender institucionalnih mehanizama BiH, a predvođena Agencijom za ravnopravnost spolova BiH MLJPI BiH prezentirala je Šesto periodično izvješće CEDAW Bosne i Hercegovine. Na osnovu prezentiranog izvješća, CEDAW Komitet dao je Zaključne napomene na Šesto periodično izvješće Bosne i Hercegovine koje sadrže preporuke za unaprjeđenje položaja i eliminiranja diskriminacije žena po svim člancima CEDAW Konvencije.

- nedovoljnog prijavljivanja slučajeva rodno zasnovanog nasilja, uključujući nasilje u obitelji od strane žrtava zbog društvene stigme i njihovog nepovjerenja u tijela za provođenje zakona;
- niske stope krivičnog gonjenja i presuda u slučajevima netjelesnog nasilja nad ženama
- velikog broja žena i djevojaka/čica podvrgnutih trgovini radi seksualnog iskorištavanja i prisilnog rada, uključujući prosjačenje, posebice među romskom populacijom;
- nedostatak specijaliziranih skloništa za smjestaj žena i djevojaka žrtava trgovine ljudima;
- slaba zastupljenost žena u parlamentima i vladama na državnoj i lokalnoj razini, usprkos kvotama od 40 posto za zastupljenost žena kandidatkinja na izbornim listama političkih stranaka, uključujući i slabo učešće žena iz ugroženih grupa stanovništva u političkom i javnom životu;
- postojanje diskriminatornih rodni stereotipa u obrazovnim materijalima;
- nedostatak sveobuhvatnog obrazovanja o seksualnom i reproduktivnom zdravlju i pravima...⁵¹²

Također, bitno je naglasiti da: *“Odbor pozdravlja činjenicu da je Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ponovo akreditirana statusom „A“ od strane Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava 2017. godine. Međutim, izražava zabrinutost... zbog manjka ljudskih, tehničkih i finansijskih resursa za učinkovito izvršavanje njezinog mandata za promicanje i zaštitu ženskih prava.*

Odbor preporučuje da Država članica:

(a) usvoji nacrt izmjena Zakona o ombudsmanu u cilju jačanja njezine neovisnosti i ovlasti za učinkovito izvršavanje njezinog mandata sukladno s načelima koja se odnose na status državnih institucija za promoviranje i zaštitu ljudskih prava (Pariška načela; vidjeti rezoluciju Glavne skupštine 48/134, prilog);

(b) obezbijedi Instituciji dovoljno ljudskih, tehničkih i finansijskih resursa za učinkovito promicanje i zaštitu prava žena”.

10.5.1. Nasilje nad ženama

U Bosni i Hercegovini nasilje u obitelji (i posebno nasilje nad ženama) ogleda se kao jedan od osnovnih vidova kršenja ljudskih prava, ali istodobno predstavlja i krivično djelo. Pravni okvir koji uređuje pitanje nasilja u obitelji u Bosni i Hercegovini je: Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji Republike Srpske; Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji Federacije Bosne i Hercegovine, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, te krivično zakonodavstvo: Krivični zakonik Republike Srpske, Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine i Krivični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. U slučaju nasilja na osnovi spola, Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH je propisano krivično djelo.

Kao preduvjet za prevenciju nasilja nad ženama, na razini entiteta usvojeni su brojni akti kojima se implementiraju načela sadržana u Zakonu o zabrani diskriminacije u BiH⁵¹³ i Zakonu o ravnopravnosti spolova BiH⁵¹⁴. Ova dva zakona inače predstavljaju okvir za ostvarivanje jednakih

⁵¹² Više na http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2019/11/BOS_CEDAW-C-BIH-Concluding-Observations-6_AsAdopted.pdf

⁵¹³ Zakon o zabrani diskriminacije BiH, Službene novine BiH, br. 59/2009 i 66/2016.

⁵¹⁴ Zakon o ravnopravnosti spolova BiH - prečišćeni tekst, Službene novine BiH, broj 32/2010.

prava i mogućnosti svim osobama u Bosni i Hercegovini i uređuju sustav zaštite od diskriminacije, između ostalog, temeljem spola.

U Republici Srpskoj je 17. rujna 2019. godine usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji⁵¹⁵ i on je stupio na snagu 1. siječnja 2020. godine⁵¹⁶. U Federaciji Bosne i Hercegovine postoji inicijativa za izmjene i dopune Zakona o zabrani nasilja u obitelji koja je još u fazi javne rasprave.

Prema zakonima o zaštiti od nasilja u obitelji policija ima ovlasti za zaprimanje prijave o počinjenom nasilju u obitelji. Policija i tijelo starateljstva imaju ključnu ulogu kada se desi nasilje u obitelji (nasilje nad ženom). Dužni su, uz pristanak žrtve, privremeno zbrinuti žrtvu nasilja u obitelji u sigurnu kuću, odgovarajuću instituciju ili kod druge obitelji. Policija po prijavi da se desilo nasilje u obitelj, dužna je odmah obavijestiti tijelo starateljstva o slučaju nasilja u obitelji i dostaviti službene zabilješke.

Nadležna tužiteljstva sukladno sa potpisanim protokolima sa policijom, centrima za socijalni rad i sigurnim kućama provode postupak zbrinjavanja žrtava nasilja u obitelji. Zakoni o krivičnom postupku daju mogućnost policiji da potencijalnog počinitelja nasilja u obitelji (nasilje nad ženama) liši slobode.

Za svaki prijavljeni slučaj nasilja u obitelji policija je dužna podnijeti zahtjev za izricanje zaštitne mjere nadležnom sudu prema mjestu gdje žrtva ima prijavljeno prebivalište ili boravište u roku od 12 sati od momenta saznanja da se desilo nasilje. Također, u izuzetnim slučajevima zahtjev za izricanje zaštitne mjere može podnijeti i tužiteljstvo kada za to postoje opravdani razlozi. Uz zahtjev za izricanje zaštitne mjere, potrebno je dostaviti i prikupljene dokaze kao i izvod iz službene evidencije ukoliko je potencijalni počinitelj nasilja bio prijavljen i ranije za slučajeve nasilja u obitelji. Nakon prijama zahtjeva za izricanje zaštitne mjere, nadležni sud je dužan u roku od 12 sati da postupi po zahtjevu i donese rješenje o izricanju zaštitne mjere nasilnoj osobi. Nadležni sud može tražiti i da se nasilna osoba izvede pred sud.

Predmeti registrirani u Instituciji ukazuju na određene probleme vezano za primjenu zakonodavstva, što uključuje i nespremnost žrtve da svjedoči u predmetu koji se vodi protiv osumnjičenog/optuženog, ali i još uvijek prisutno shvatanje da je nasilje u obitelji privatna stvar.

Ombudsmani su stava da se kontinuirano treba raditi na educiranju osoba uposlenih u policiji, pravosuđu i centrima socijalne zaštite kako da postupaju u slučajevima nasilja u obitelji (posebice za nasilje nad ženama), odnosno kako bi mogli što adekvatnije postupiti i odgovoriti kada se desi slučaj nasilja u obitelji.

⁵¹⁵ Službeni glasnik Republike Srpske, broj 84/2019.

⁵¹⁶ Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji/porodici u Republici Srpskoj predviđeno je da će se od 300 do 900 KM kazniti za prekršaj građanin koji ne prijavi nasilje u obitelji. Osim toga, predviđene su i kazne od 1.000 KM do 3.000 KM za uposlene u obrazovnoj, socijalnoj i zdravstvenoj ustanovi koji ne prijave nasilje u obitelji, kao i novčane kazne za uposlene u subjektima zaštite koji dođu do saznanja da je učinjeno ili da postoji i najmanja sumnja da je učinjeno nasilje u obitelji, a to ne prijave. Zakonsku odgovornost snosit će i policajac koji ne postupi sukladno sa obvezama iz ovog zakona. Među novostima je proširenje kruga osoba koje mogu biti počinitelji i žrtve, i to na osobe koju su bile ili su još uvijek u emotivnoj ili intimnoj vezi, neovisno od toga da li počinitelj dijeli ili je dijelio kućanstvo sa žrtvom.

Primjer: Ombudsmeni su po službenoj dužnosti sproveli istragu⁵¹⁷ u svezi sa postupanjem nadležnih tijela po prijavi za nasilje u obitelji nad N.T. Postupajući u predmetu dana 16.10.2018. godine predstavnici Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine održali sastanak u Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Novi Travnik⁵¹⁸, ali i sproveli istragu u okviru koje su zaprimljena izjašnjenja Policijske stanice Novi Travnik. Tom prigodom utvrđeno je da je žrtva nasilja u obitelji od prvostupajnske Stručne komisije za ocjenjivanje sposobnosti i razvrstavanje djece i omladine ometene u tjelesnom ili psihičkom razvoju razvrstana je u grupu osoba sa kombiniranim smetnjama, poslovno sposobna je osoba, a na zahtjev obitelji omogućen joj je dnevni boravak u Edukacijsko-rehabilitacijskom centru „Duga“. Dana 11.07.2018. godine Centar za socijalni rad Novi Travnik uputio je Policijskoj stanici prijavu KD „Nasilje u obitelji“, počinjeno od strane oca imenovane. Policijska stanica Novi Travnik uputila je dana 11.07.2018. godine Zahtjev Općinskom sudu u Travniku za izricanje zaštitne mjere⁵¹⁹; Općinski sud u Travniku⁵²⁰ donio je Rješenje kojim su izrečene zaštitne mjere; a Tužiteljstvo Srednjobosanskog kantona obavijestilo je⁵²¹ Policijsku stanicu Novi Travnik da je kod Općinskog suda u Travniku podignuta optužnica protiv NT zbog krivičnog djela Nasilje u obitelji iz članka 222. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine.

Od dana prijave nasilja u obitelji Policijskoj stanici Novi Travnik nije se nitko obraćao kako bi podnio novu prijavu o nasilju o obitelji ili nešto slično. Naprijed navedeno predstavlja izuzetno pozitivan i multidisciplinarni pristup postupanja nadležnih po zaprimljenoj prijavi nasilja u obitelji.

10.6. Nejednak tretman bračnih i vanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu

Ombudsmeni i ove kao i prethodnih godina ponovo ukazuju na problem nejednakog tretmana bračnih i vanbračnih partnera po pitanju ostvarivanja prava na mirovinu shodno odredbama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH i Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske. Naime, prema odredbama obiteljskih zakona i zakona o nasljeđivanju Federacije BiH i Republike Srpske, bračni i vanbračni partneri imaju jednaka prava, a što je rezultat usuglašavanja predmetnih zakona sa međunarodnim standardima i Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH.

Međutim, unatoč svim do sada poduzetim aktivnostima ombudsmana entitetski zakoni o mirovinskom i invalidskom osiguranju vanbračnim partnerima ne obezbjeđuju pravo na ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu i za vanbračnog druga, niti je ta mogućnost predviđena stupanjem na snagu novog Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁵²² podnositeljice koja se po smrti vanbračnog partnera obratila sa zahtjevom za priznavanje prava na obiteljsku mirovinu, a koji zahtjev je

⁵¹⁷ Ž-SA-01-1104/18

⁵¹⁸ Akt broj 02/7-4-1-04-2-2448/18 od 11.03.2019. godine

⁵¹⁹ Akt broj 02/7-4-1-04-2-2448/18

⁵²⁰ Rješenje broj 51 0 Pr 142490 18 Pr dana 11.07.2018. godine

⁵²¹ Dana 16.10.2018. godine

⁵²² Ž-SA-04-344719

odbijen Rješenjem broj FZ12/2/1-35-3-51383-5/18 upravo iz razloga što je riječ o vanbračnoj zajednici. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike dostavilo je svoj odgovor⁵²³ u kojem navodi: „*Obavještavamo Vas da je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike izradilo Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, u sklopu kojeg su razmotrene sve pristigle Inicijative za Izmjene i dopune Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju. Međutim, kako se u praksi javljaju novi problemi prigodom provođenja pojedinih odredbi, gdje je, između ostalog pristigla još jedna presuda Ustavnog suda Federacije BiH, to je navedeni Nacrt potrebno dodatno doraditi s ciljem otklanjanja uočenih problema*“. Iz prednjeg odgovora ombudsmani nisu mogli utvrditi da li su u prednji nacrt uistinu uključene odredbe koje se odnose na ostvarivanje prava na mirovinu partnera iz vanbračnih zajednica. Ombudsmani nemaju saznanja da li u Republici Srpskoj postoje tendencije da se ova kategorija građana uvedu u ovo pravo.

10.7. Manjine

Okvirna konvencija za zaštitu prava nacionalnih manjina utvrđuje da je zaštita nacionalnih manjina, njihovih prava i sloboda dio međunarodne zaštite ljudskih prava zbog čega se zemlje ugovornice obvezuju da pripadnicima nacionalnih manjina zajamče ravnopravnost pred zakonom. To znači da je zabranjena bilo kakva diskriminacija temeljem pripadnosti nacionalnoj manjini. Ova Konvencija nadalje zahtijeva usvajanje odgovarajućih mjera za unapređenje efektivne ravnopravnosti između pripadnika nacionalne manjine i onih koji pripadaju većini, u svim oblastima ekonomskog, socijalnog, političkog i kulturnog života.

Ombudsmani ovom prigodom žele istaći da se dana 22. prosinca 2019. godine navršilo deset godina od kada je Veliko vijeće Europskog suda za ljudska prava donijelo presudu u predmetu *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* u kojoj se navodi da Ustav BiH i Izborni zakon sadrže diskriminatorne odredbe koje onemogućavaju građanima koji ne pripadaju kategoriji "konstitutivnih naroda" da se kandidiraju na izborima za funkcije člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine i delegata u Domu naroda Bosne i Hercegovine.

Također, bitno je napomenuti da je tijekom 2014. godine Europski sud za ljudska prava donio presudu u predmetu *Zornić protiv Bosne i Hercegovine*. Podnositeljica apelacije je 2002. godine bila kandidatkinja Socijaldemokratske partije Bosne i Hercegovine na parlamentarnim izborima i izjašnjava se kao građanka Bosne i Hercegovine. Prema Ustavu BiH, samo se pripadnici konstitutivnih naroda (Bošnjaci, Srbi i Hrvati) mogu kandidirati na izborima za tijela izvršne vlasti⁵²⁴. Također je utvrđeno da je slučaj *Azre Zornić* istovjetan predmetu *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*, u kojem su pripadnici jevrejske, odnosno romske nacionalne manjine tužili Bosnu i Hercegovinu zbog nemogućnosti kandidiranja za izvršnu vlast.

⁵²³ Akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, broj: 04-35/16-3251/19 EB od 13.12.2019. godine

⁵²⁴ Europski sud za ljudska prava u svojoj je presudi konstatirao da je došlo do povrede članka 14. (Zabrana diskriminacije) u svezi sa člankom 3. Protokola broj 1 (Pravo na slobodne izbore) uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Povreda se odnosi na nemogućnost gospođe Zornić da učestvuje na izborima za Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH. Sud je zaključio i da je došlo do povrede članka 1. Protokola broj 12 (Opća zabrana diskriminacije) uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na nemogućnost gospođe Zornić da učestvuje na izborima za Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH i Predsjedništvo BiH.

Nije učinjen pomak u pravcu sveobuhvatnih ustavnih promjena koje bi doprinijele izjednačavanju prava nacionalnih manjina u pravima sa konstitutivnim narodima. Naime, pasivno biračko pravo na svim razinama još nije omogućeno nacionalnim manjinama. Zakoni o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina štite položaj, ravnopravnost i prava 17 nacionalnih manjina prisutnih u Bosni i Hercegovini, ali je domet ravnopravnosti ipak ograničen neizjednačavanjem prava na ustavnim razinama.

Činjenična situacija u Bosni i Hercegovini u odnosu na nacionalne manjine upućuje na njihov prilično ograničen broj: prema rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine (treba napomenuti da Republika Srpska nije prihvatila rezultate popisa iz 2013. godine)⁵²⁵ osobe koje ne pripadaju trima konstitutivnim narodima (konstitutivni narodi u Bosni i Hercegovini su Bošnjaci, Srbi i Hrvati), tzv. "Ostali", čine manje od tri odsto ukupnog stanovništva Bosne i Hercegovine. Podaci dostupni u popisu za pojedine gradove, općine/opštine i naseljena područja također pokazuju da gotovo nema mjesta u kojima su osobe koje pripadaju nacionalnim manjinama navedene u članku 3. Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine⁵²⁶ čak blizu toga da čine "većinu" ili trećinu lokalnog stanovništva.

U izvještajnom razdoblju zaprimljeno je sedam žalbi⁵²⁷.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁵²⁸ vjerske zajednice Jehovini svjedoci Sarajevo. Navodi žalbe ukazivali su kako na pitanja koja se nameću prigodom primjene propisa o carinskoj politici, tako i usklađivanja prakse, odnosno postupanja Uprave za neizravno/indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine i prakse Suda Bosne i Hercegovine. Nakon razmatranja navoda žalbe i provedene istrage u predmetu Institucija je izdala Preporuku⁵²⁹.

Dana, 11.01.2019. godine Institucija je zaprimila odgovor Kabineta direktora Uprave pod brojem: 01-02-2-103/19 od dana 04.01.2019. godine u kojem su isti iznijeli više razloga zbog kojih tvrde da u konkretnom slučaju ne dolazi do kršenja prava. Ističu da je jedna od obveza Bosne i Hercegovine preuzetih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju usklađivanje carinskih propisa Bosne i Hercegovine sa pravnom stečevinom Europske unije iz oblasti carine tj. sa odgovarajućim carinskim propisima Europske unije.

U međuvremenu, Institucija je kontaktirala i druge crkve i vjerske zajednice, te je na gotovo identične žalbene navode ukazala Kršćanska adventistička crkva. Nakon razmatranja stanja u spisu Ombudsmeni su odlučili da u skladu sa člankom 61. Poslovnika Savjeta ministara Bosne i Hercegovine, a koji glasi: *Informacijom se Savjet ministara informira o određenim pitanjima, odnosno problemima. Informacija treba da bude sažeta, pregledna, da obuhvata podatke koji omogućavaju ocjenu određenog pitanja, odnosno problema i da, po pravilu, sadrži prijedloge zaključaka.*", sačine informaciju u svezi ovog pitanja. Informacija se odnosila na pitanja koja se

⁵²⁵ (dostupno na <http://www.popis.gov.ba/popis2013/knjige.php?id=2>),

⁵²⁶ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 12/2003 i 76/2005

⁵²⁷ Prema tim podacima, ukupan broj stanovnika u Bosni i Hercegovini iznosi oko 3.531 miliona ljudi. Među nacionalnim manjinama navedenim u članku 3. ZoPNM-a, najveći je broj Roma, 12.583 osobe, 0,4%), slijede Albanci (2.659), Ukrajinci (2.331), Crnogorci (1.833) i Turci (1.108) (sve oko 0,1%) dok sve ostale grupe broje manje od 1.000 osoba.

⁵²⁸ Ž-SA-03-437/18

⁵²⁹ Preporuka broj 238/18 od 23.10.2018. godine

dovode u vezu primjene propisa koji se odnose na primjenu Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine⁵³⁰ u odnosu na Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini⁵³¹. Ombudsmeni žele ukazati da postupanje Uprave za neizravno/indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine sa točke zakonitosti nije sporno i da ukazivanje na ovo pitanje nije usmjereno ka izuzimanju bilo koga iz primjene propisa.

Suština ovog pitanja je eventualna nesuklađenost propisa kao i efekti koji nastaju uslijed toga na određene crkve i vjerske zajednice. Pri tome prvenstveno se misli na crkve i vjerske zajednice koje su brojčano manje. Svakako, ne postoji zakonska obveza, a bilo bi samo po sebi diskriminirajuće da vlasti daju prednosti ili izuzimaju bilo koju crkvu ili vjersku zajednicu od primjene propisa. S druge strane moraju se uzeti u obzir okviri u kojima određene crkve i vjerske zajednice djeluju, u kojima je izazov održavati vjerski život i službu te istodobno ispunjavati sve zakonske obveze. Iako ne postoji obveza vlasti da pomažu crkve i vjerske zajednice u njihovom radu, nesporna je obveza vlasti da u cilju promoviranja pluraliteta u našoj zemlji trebaju kontinuirano raditi na otklanjanju eventualnih administrativnih prepreka u radu istih.

---

⁵³⁰ Službeni glasnik BiH, br. 57/2004, 51/2006, 93/2008, 54/2010 i 76/2011.

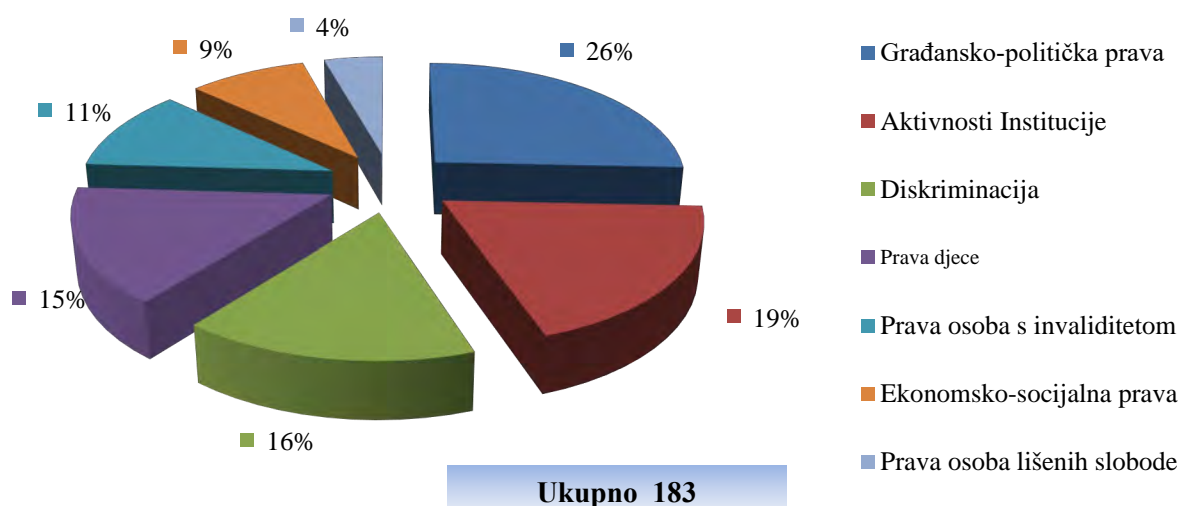
⁵³¹ Službeni glasnik BiH, broj 5/2004.

XI SURADNJA S MEDIJIMA

Institucija u svom mandatu, pored primarne uloge zaštite ljudskih prava, ima i obvezu promocije ljudskih prava. Jedan od bitnih alata u promociji ljudskih prava je, svakako, i uspješna suradnja sa medijima.

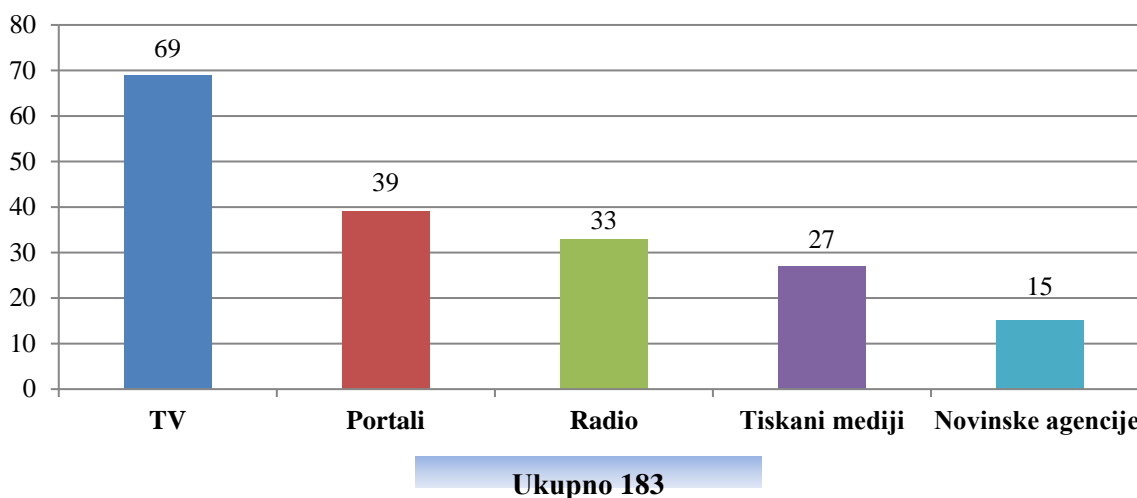
Tijekom 2019. godine Institucija je zaprimila ukupno 183 medijska upita (166 u 2018. godini) ne uključujući izjave koje su ombudsmeni i uposlenici Institucije dali za medije prigodom učešća na skupovima u zemlji i inozemstvu, press-konferencijama kao i informacije plasirane putem priopćenja za javnost i objavljene na web-stranici Institucije.

Najveći broj upita od strane medija odnosio se na građanska i politička prava – 47, zatim općenito na rad Institucije – 35, razne oblike diskriminacije – 29, pitanja vezana za prava djece – 28, prava osoba sa invaliditetom – 20, ekonomsko-socijalna prava – 16, te prava osoba lišenih slobode – 8.

Pregled zahtjeva medija po oblastima ljudskih prava

Najveći dio medijskih upita Institucija je zaprimila od strane TV kuća – 69, zatim web portala – 39, radio postaja – 33, tiskanih medija – 27 te novinskih agencija – 15.

Pregled zahtjeva medija prema vrsti medija

Suradnja sa medijima se, pored svakodnevnih odgovora na različite medijske upite, te gostovanja ombudsmana i uposlenih u sredstvima javnog informiranja, odvija i proaktivno, odnosno putem posebne web stranice Institucije. Tako se na web stranici Institucije redovito objavljuju informacije o aktivnostima Institucije, odnosno uposlenih, te priopćenja za javnost koja su u svezi sa stanjem i ostvarivanjem ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. U tijeku 2019. godine objavljeno je više od 180 informacija o aktivnostima Ombudsmana. O značaju web stranice dovoljno govori i informacija da je u tijeku 2019. godine web stranica Institucije posjećena 45.014 puta (38.056 posjeta u 2018. godini), prigodom čega je pregledano više od 137.000 stranica sa sadržajima koji su objavljeni. Najviše posjeta je zabilježeno iz Bosne i Hercegovine, zatim SAD-a, Njemačke, Srbije, Hrvatske, a web stranica posljednjih godina bilježi i značajan broj posjeta iz Austrije, Crne Gore, Francuske itd.

XII SURADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM

12.1. Suradnja sa tijelima i institucijama u Bosni i Hercegovini

Pored kontinuirane suradnje koju Institucija provodi sa tijelima i institucijama u Bosni i Hercegovini na polju praćenja realizacije preporuka Ombudsmana, u tijeku 2019. godine održan je i niz sastanaka sa predstavnicima velikog broja domaćih tijela i institucija u oblastima koje su Ombudsmani ocijenili kao značajne za stanje i ostvarivanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

U cilju realiziranja preporuka Institucije, a koje se odnose na Vladu Federacije BiH i njezina tijela, održan je radno-konsultativni sastanak sa premijerom Federacije BiH, Fadilom Novalićem. Na sastanku su doneseni zaključci o konkretnim mjerama koje će se poduzeti u cilju realiziranja datih preporuka⁵³².

Po pitanju problema povećanog priliva neregularnih migranata sa kojim se Bosna i Hercegovina susreće posljednjih godina, održan je niz sastanaka i radnih posjeta, i to: sa direktorom Granične policije Bosne i Hercegovine Zoranom Galićem i njegovim najbližim suradnicima⁵³³; posjet Terenskom uredu Službe za poslove sa strancima i Terenskom uredu Granične policije u Trebinju⁵³⁴; posjet Centru za smještaj migranata "Ušivak" u Hadžićima⁵³⁵, te posjet OŠ „9. Maj“ u Hadžićima⁵³⁶.

U Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, u tijeku 2019. godine, održano je niz sastanaka od kojih se posebno ističu sastanci sa pomoćnikom ministra pravde u Vladi Republike Srpske Slobodanom Zecom, potpredsjednikom Narodne skupštine Republike Srpske Senadom Bratićem, delegacijom Saveza sindikata uposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama Bosne i Hercegovine itd. Zavidna razina suradnje ostvarena je i sa Kabinetom predsjednika Vlade Republike Srpske, ministrom zdravlja i socijalne zaštite u Vladi Republike Srpske Alenom Šeranićem, ministrom pravde u Vladi Republike Srpske Antonom Kasipovićem, te ministricom porodice/obitelji, omladine i porta u Vladi Republike Srpske Sonjom Davidović sa kojima je razgovarano o različitim aspektima zaštite ljudskih prava. Posebnu pozornost tijekom navedenih sastanaka, sugovornici su posvetili stanju u kazneno-popravnim ustanovama, novim zakonskim prijedlozima u 2019. godini, kao i osnivanju alimentacionih fondova, te Specijalnom izvješću o stanju prava osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u BiH. Bilo je, svakako, riječi i o konkretnim predmetima koji su registrirani u Instituciji, kao i o pitanjima suradnje iz nadležnosti i djelokruga funkcioniranja i rada institucija, posebice u segmentu izrade Specijalnog izvješća o stanju i problemima sa kojima se susreću centri za socijalni rad u BiH⁵³⁷.

⁵³² Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁵³³ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁵³⁴ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁵³⁵ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁵³⁶ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁵³⁷ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

Održan je veoma konstruktivan sastanak sa premijerom Kantona Sarajevo Edinom Fortom. Tema razgovora su bila pitanja od značaja za ostvarivanje ljudskih prava, te dosadašnja i buduća suradnja između Institucije i Vlade Kantona Sarajevo. Posebna pozornost tijekom razgovora posvećana je rješavanju žalbi koje je Institucija zaprimila od građana iz Kantona Sarajevo u odnosu na institucije i ustanove⁵³⁸.

U cilju iznalaženja adekvatnih rješenja i obezbjeđenja zaštite najboljeg interesa djece, održan je radni sastanak sa ministricom za obrazovanje, znanost i mlade Kantona Sarajevo Zinetom Bogunić o funkcioniranju instrumenata uspostavljenih zbog zaštite vladavine prava i zaštite prava djece⁵³⁹. Isto tako, održan je i radni sastanak sa direktoricom najvećeg centra za socijalni rad u Republici Srpskoj, Centra za socijalni rad Banja Luka Irenom Joldžić, sa kojom je razgovarano o pojedinačnim predmetima registriranim u Instituciji, ali i izradi Specijalnog izvješća o stanju i problemima sa kojima se susreću centri za socijalni rad u BiH.

U svezi sa stanjem u JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić, a na poziv Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH učestvovali smo na Tematskoj sjednici Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, zatim sjednici Komisije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, te zajedničkoj sjednici Komisije za zaštitu ljudskih prava i sloboda i Odbora za rad i socijalnu zaštitu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na kojima je prezentirano stanje u ustanovama socijalne zaštite i zdravstvenim ustanovama u kojima su smještene osobe sa mentalnim i intelektualnim poteškoćama u Federaciji BiH, a prema specijalnim izvješćima o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u Bosni i Hercegovini iz 2009. i 2018. godine⁵⁴⁰.

U tijeku 2019. godine izvršeni su posjeti i održani radni sastanci sa direktorima KPZ Doboj⁵⁴¹, KPZ Sarajevo⁵⁴², KPZ Foča⁵⁴³, KPZ Kula-Istočno Sarajevo⁵⁴⁴, KPZ Tuzla⁵⁴⁵ te KPZ Busovača⁵⁴⁶.

Po pitanju prestanka prava neuposlenih osoba na zdravstvenu zaštitu, a nakon proteka jedne godine od prijavljivanja na Službu za zapošljavanje Kantona Sarajevo održali smo sastanak sa v.d. direktorom JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo, Bekto Muhamedom, dok je u svezi predmeta u kojima je kao protivna strana naznačena Porezna uprava upriličen sastanak sa direktorom Porezne uprave Federacije, Šerifom Isovićem i sekretarkom Vlade Federacije BiH Editom Kalajdžić⁵⁴⁷.

Ombudsmeni su putem nekoliko javnih priopćenja, te nastupa u sredstvima javnog informiranja dali potpuno jasnu podršku ostvarivanju prava LGBT osoba u Bosni i Hercegovini, te učestvovali u prvoj Povorci ponosa koja je održana u Sarajevu⁵⁴⁸.

⁵³⁸ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁵³⁹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁴⁰ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁴¹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁴² Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁴³ Ombudsman prof.dr. Ljubinko Mitrović sa suradnicima

⁵⁴⁴ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁴⁵ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁵⁴⁶ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁵⁴⁷ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁴⁸ Ombudsmanka Nives Jukić sa suradnicima

U sklopu kontinuirane suradnje sa svim univerzitetima u Bosni i Hercegovini (a kao rezultat ranije zaključenih memoranduma o suradnji sa svim javnim i privatnim sveučilištima u BiH), održali smo predavanja na Pravnom fakultetu u Banjoj Luci⁵⁴⁹, Fakultetu političkih nauka/znanosti u Banjoj Luci⁵⁵⁰, Ljetnoj školi Centra za balkanske studije Internacionalnog sveučilišta u Sarajevu (IUS)⁵⁵¹ te Pravnom fakulteta Sveučilišta u Sarajevu⁵⁵².

Ombudsmeni su, u svojstvu predavača-eksperata, održali predavanja na 18. Međunarodnoj naučnoj konferenciji Dani kriminalističkih znanosti pod nazivom „Suvremeni izazovi u cyber sigurnosti – CFS 2019“⁵⁵³, zatim na stručnoj edukaciji koju je Federalna uprava za inspeksijske poslove organizirala za federalne i kantonalne inspektore⁵⁵⁴, na 16. savjetovanju “Oktobarski/listopadski pravnički dani“⁵⁵⁵, na seminaru za sudije i javne tužitelje koji je organiziran od strane Centra za edukaciju sudija i javnih tužitelja/tužilaca u Republici Srpskoj, a u suradnji sa UNICEF-om⁵⁵⁶, te na Okruglom stolu o temi: Da li je zakon iznad prava djeteta?, održanom u Narodnoj skupštini Republike Srpske u organizaciji Milana Petkovića, potpredsjednika Narodne skupštine Republike Srpske⁵⁵⁷.

I u 2019. godini Institucija je nastavila da aktivno surađuje sa organizacijama civilnog društva u Bosni i Hercegovini kroz brojna učešća u aktivnostima koje su organizirane od strane istih. Tako je, na poziv nevladine organizacije "Perpetuum mobile - Institut za razvoj mladih i zajednice Banja Luka" participirano na Akademiji za političke lidere/ke u Bosni i Hercegovini 2018. Program Akademija za političke lidere/ke u Bosni i Hercegovini ima za cilj da osposobi mlade članove iz različitih političkih partija u oblasti političkog rada i da podrži novu generaciju političara koji će sada i u perspektivi surađivati u cilju unaprjeđenja njihovih zajednica i društva u cjelini⁵⁵⁸.

Ombudsmeni su učestvovali i u realiziranju projekta 'Don't forget! kojim Caritas biskupije Banja Luka i Caritas biskupije Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan, uz pomoć donatora iz Austrije, nastoji poboljšati život osoba s demencijom. Projektni cilj je poboljšanje kvalitete života 370 ljudi s demencijom i članova njihovih obitelji inovativnim ponudama orijentiranim na pogođene osobe i strukturama prilagođenima osobama s demencijom u regijama Banja Luka i Mostar, s obzirom na to da u ovim područjima nema usluga za ljude s demencijom i članove njihovih obitelji⁵⁵⁹.

Održan je radni sastanak sa predsjednikom Udruženja roditelja sa četvoro i više djece iz Banja Luke, Jovanom Radovanovićem. Na sastanku je razgovarano o problemima sa kojima se susreće

⁵⁴⁹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁵⁰ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁵¹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁵² Ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁵³ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁵⁴ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović održao je predavanje o temi: Etika i integritet inspeksijskih službi i Inspektor po mjeri građana.

⁵⁵⁵ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁵⁶ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović održao je predavanja o temi: Izvršenje alternativnih mjera za maloljetnike i Izvršenje krivičnih sankcija za maloljetnike.

⁵⁵⁷ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović održao je predavanje o temi: Zdravstvena zaštita u Bosni i Hercegovini sa posebnim osvrtom na zdravstvenu zaštitu djece.

⁵⁵⁸ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović održao je predavanje na temu: Uloga Ombudsmana za ljudska prava.

⁵⁵⁹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmanka Nives Jukić imale su izlaganje o stanju ljudskih prava starijih osoba u Bosni i Hercegovini na uvodnoj konferenciji.

Udruženje u svom radu, ali i o mnogobrojnim problemima sa kojima se susreću višečlane obitelji, odnosno članovi ovog Udruženja⁵⁶⁰.

Na poziv Udruženja/udruge BH novinari predstavnici Institucije učestvovali su i na završnoj konferenciji za predstavnike medija, organizacija civilnog društva i pravosuđa o temi „Mediji i pravosuđe u BiH: zajedno ka unaprjeđenju slobode izražavanja i zaštiti javnog interesa u medijskim sadržajima“⁵⁶¹.

Ombudsmeni su učestvovali i na Okruglom stolu o temi: “Melanom u FBiH 2017. godine/Melanom u FBiH 2019. godine”, koji je organiziralo Udruženje oboljelih od melanoma Federacije Bosne i Hercegovine (UOM FBiH) u suradnji sa Udruženjem onkologa Bosne i Hercegovine, a pod pokroviteljstvom dr. Melike Mahmutbegović, potpredsjednice Federacije Bosne i Hercegovine⁵⁶².

Na poziv Udruženja „Centar za lobiranje“ Banja Luka Ombudsmeni su prisustvovali promociji Zbornika radova sa održane prve znanstveno-stručne konferencije o temi: Ustav Republike Srpske - 26 godina kasnije, koja je održana u Banjoj Luci⁵⁶³. Na poziv Centra za istraživanje Banja Luka Ombudsmeni su prisustvovali i Trećoj međunarodnoj znanstvenoj konferenciji pod nazivom: Usuglašavanje pravne regulative sa pravnim tekovinama Europske unije - Stanje u Bosni i Hercegovini i iskustva drugih, održanoj u Banjoj Luci⁵⁶⁴.

Održan je sastanak sa predstavnicama Udruženja „Pokret majke enklave Srebrenica i Žepa“. Na sastanku je razgovarano o problematici nepostojanja jedinstvenih matičnih brojeva na izvodima iz matičnih knjiga rođenih, umrlih i vjenčanih koje izdaju matični uredi u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj⁵⁶⁵.

Ombudsmeni su prisustvovali interdisciplinarnom znanstveno-stručnom skupu koji je pod nazivom „Europski ustav za Bosnu i Hercegovinu“ održan u Neumu u organizaciji Sveučilišta u Mostaru i Rektorskog zbora Republike Hrvatske. Konferencija je obuhvatila teorijska-praktična razmatranja o optimalnim konstitucionalnim modelima kojima se otvara put konsolidacije pravno-političkog sustava Bosne i Hercegovine⁵⁶⁶.

Ombudsmeni su prisustvovali i promociji zbornika radova pod naslovom: „Vojna neutralnost ili NATO, prednosti i nedostaci“ koju je u Banjoj Luci organiziralo Udruženje „Centar za lobiranje“ Banja Luka⁵⁶⁷, te Znanstveno-stručnoj konferenciji u organizaciji istog udruženja pod nazivom: „MAP – Membership Action Plan – Akcioni plan za članstvo“, održanoj također u Banjoj Luci⁵⁶⁸.

⁵⁶⁰ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović sa suradnicima

⁵⁶¹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁶² Ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁶³ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁶⁴ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio je referat pod naslovom: Standardi u postupanjima organa bezbjednosti s ciljem poštovanja i zaštite ljudskih prava.

⁵⁶⁵ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁶⁶ Ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁶⁷ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁶⁸ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

O temi zaštite prava LGBT populacije, a kao rezultat suradnje Institucije sa Centrom za mlade „Kvart“ iz Prijedora održali smo radni sastanak sa predstavnicima ove organizacije⁵⁶⁹.

U sjedištu Institucije u Banjoj Luci održan je sastanak sa Gospavom Rađen-Radić, predstavnicom Saveza udruženja za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama Republike Srpske i koordinatoricom projekta UN Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom - alatka za jednakost⁵⁷⁰.

Predstavnici Institucije su također učestvovali i na Znanstveno-stručnoj konferenciji pod naslovom: Bosna i Hercegovina i Europski okvir pravosuđa, pravde, slobode i bezbjednosti, koja je održana u Banjoj Luci, u organizaciji Udruženja „Centar za lobiranje“ Banja Luka⁵⁷¹.

U Područnom uredu u Sarajevu održan je sastanak sa predstavnicom Fondacije CURE Selmom Hadžihalilović i predstavnicom Sarajevskog otvorenog centra Delilom Hasanbegović. Na sastanku je razgovarano o konkretnim slučajevima koji se tiču položaja žena, samohranih roditelja, te jednoroditeljskih zajednica, kao i problematici alimentacionih fondova⁵⁷².

Održan je sastanak sa predstavnicima Instituta za razvoj mladih KULT. Na sastanku je razgovarano o inicijativi koja nosi naziv „Poboljšanje ljudskih prava u gospodarskom sektoru u Bosni i Hercegovini“, a koja je trenutno u fazi realiziranja u suradnji sa Udruženjem poslodavaca Federacije Bosne i Hercegovine te razmijenjena mišljenja i informacije o aktualnim temama⁵⁷³.

Na poziv Saveza organizacija za podrška osobama s intelektualnim teškoćama Federacije Bosne i Hercegovine (SUMERO) Ombudsmeni su učestvovali na zajedničkom sastanku svih relevantnih subjekata organiziranog u cilju definiranja neophodnih aktivnosti za zaštitu i promociju ljudskih prava i dostojanstva institucionaliziranih osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini.⁵⁷⁴

12.2. Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci komitetima

U tijeku 2019. godine Institucija je nastavila i značajno unaprijedila svoju međunarodnu suradnju, kako sa međunarodnim organizacijama i institucijama koje djeluju u Bosni i Hercegovini, tako i sa institucijama za zaštitu ljudskih prava u regionu i Europi, kao i unutar mreža i organizacija u kojima je Institucija jedna od članica.

Kada govorimo o međunarodnim organizacijama i institucijama koje djeluju u Bosni i Hercegovini, u tijeku 2019. godine, najznačajnija suradnja ostvarena je sa Misijom OESC-a u BiH koja je već dugi niz godina jedan od strateških partnera Institucije. Tako je i u 2019. godini nastavljena suradnja na realiziranju projekta održavanja uredskih dana u Doboju, Bijeljini, Tuzli, Bihaću, Drvaru, Glamoču, Kupresu i Bosanskom Grahovu, te projekta „Ombudsman u vašem

⁵⁶⁹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović sa suradnicima

⁵⁷⁰ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁷¹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁷² Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur sa suradnicima

⁵⁷³ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁷⁴ Ombudsmanka Nives Jukić

gradu“. U okviru ovog projekta ombudsmeni su u tijeku 2019. godine posjetili: Ljubuški⁵⁷⁵, Prijedor⁵⁷⁶, Prnjavor⁵⁷⁷, Travnik⁵⁷⁸, Gradišku⁵⁷⁹, Foču⁵⁸⁰, Trebinje⁵⁸¹, Istočnu Ilidžu⁵⁸², Zvornik⁵⁸³, Livno⁵⁸⁴, Posušje⁵⁸⁵, Glamoč⁵⁸⁶, Grude⁵⁸⁷, Doboju⁵⁸⁸ i Višegrad⁵⁸⁹. Praksa je pokazala da je ova aktivnost Institucije od velike važnosti za sve lokalne zajednice, jer doprinosi većoj prisutnosti ombudsmana i ostalih uposlenih u Instituciji na terenu, te pristupačnosti same Institucije građanima.

U veljači 2019. godine, u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, uz podršku Misije OSCE-a u BiH, održan je radni sastanak predstavnika Mreže ombudsmana u oblasti životne sredine i ljudskih prava o temi: “Zaštita životne sredine - uloga ombudsmana”. Radni sastanak, koji je okupio preko 30 učesnika, i to predstavnika institucija ombudsmana zemalja regiona (Slovenija, Hrvatska, Srbija, Sjeverna Makedonija i Crna Gora), tijela vlasti svih razina u Bosni i Hercegovini, akademske zajednice, nevladinog sektora i aktivista za zaštitu životne sredine iz Bosne i Hercegovine i regiona imao je za cilj razmjenu ideja i dobrih praksi o temi zaštite životne sredine. Razgovaralo se o aktualnim pitanjima i problemima iz oblasti prava i zaštite životne sredine, te načinima kako prevazići određene izazove u cilju unaprjeđenja zaštite životne sredine, kako u Bosni i Hercegovini, tako i u regionu. Na sastanku je definiran sadržaj Banjalučke izjave koju su 28.2.2019. godine potpisali Ombudsmeni BiH, te predstavnici institucija ombudsmana država učesnica sastanka.

Pored navedenog, Misija OESC-a u BiH je, uz pomoć eksperata, te u konzultaciji sa ombudsmanima, sačinila Smjernice za izradu godišnjeg izvješća o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Zajednički je realizirana i izrada Specijalnog izvješća o pravu na slobodu okupljanja, a Misija je Instituciji pružila značajnu podršku i u organiziranju godišnjeg sastanka uposlenih Institucije. Činjenica da je krajem 2019. godine od strane Ombudsmana usvojena Matrica za suradnju sa Misijom OESC-a u BiH za razdoblje 2019.-2021. godina predstavlja određeni jamac da će se ova uspješna suradnja nastaviti i u budućnosti.

Uspješna suradnja je nastavljena i sa Uredom Savjeta Europe u BiH. Nakon okončanja projekta koji je nosio naziv: „Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava za borbu protiv diskriminacije“ suradnja je nastavljena i u okviru projekta pod nazivom: „Horzionalna facilitiacija za zemlje Zapadnog Balkana i Tursku - 2“, u kojem je za članicu Upravnog odbora Projekta imenovana ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur.

---

⁵⁷⁵ Ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁷⁶ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁷⁷ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁷⁸ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁷⁹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁸⁰ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁸¹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁸² Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁸³ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁸⁴ Ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁸⁵ Ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁸⁶ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁸⁷ Ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁸⁸ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁸⁹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

Institucija je u tijeku 2019. godine ostvarila značajnu suradnju i sa UN tijelima. Tako je sa UNFP-om otpočela suradnju na izradi posebnog izvješća o seksualnom i reproduktivnom zdravlju žena u Bosni i Hercegovini. Ovaj projekat posebno dobija na značaju kada se sagleda aktualnost i važnost ove teme, a pogotovu njezine promocije među populacijom žena u Bosni i Hercegovini. S druge strane, izuzetno važna je i suradnja sa UNICEF-om očitovana kroz izradu i promociju Specijalnog izvješća o zabrani tjelesnog kažnjavanja djece, kao i obilježavanje 30 godina UN Konvencije o pravima djeteta.

Institucija je tijekom 2019. godine ostvarila suradnju i sa USAID-om, i to o temi rodne ravnopravnosti, a u okviru projekta podrške monitoringa i evaluacije u BiH.

Bitno je pometuti i suradnju koju Institucija ima sa brojnim veleposlanstvima u Bosni i Hercegovini. Tako je u 2019. godini uspješno okončan projekat jačanja kapaciteta Institucije ombudsmana Bosne i Hercegovine s ciljem implementacije mandata Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini, koji je realiziran uz finansijsku pomoć Veleposlanstva Republike Bugarske u Bosni i Hercegovini.

U sklopu svog mandata i redovitog izvješćivanja prema UN tijelima, Institucija je u tijeku 2019. godine sačinila:

1. Podnesak Komitetu UN za prava osoba sa invaliditetom,
2. Podnesak Komitetu UN o pravima djeteta,
3. Podnesak Komitetu UN za ekonomska, socijalna i kulturna prava.

Sačinjen je i redovan podnesak za Univerzalno periodično izvješće (UPR), kao i podnesak Europskoj komisiji protiv rasizma i netolerancije (ECRI).

Značajan segment međunarodne suradnje predstavlja i sačinjavanje odgovora po raznim anketama i upitnicima koje je je Institucija zaprimila. Naime, razmjena međusobnih iskustava, praksi i primjera u radu umnogome doprinosi poboljšanju rada Institucije, kao i boljem strateškom planiranju budućih aktivnosti.

Tako je u tijeku 2019. godine Institucija sačinila i uputila odgovore na sljedeće ankete i upitnike:

1. Anketa o Forumu ENNHRI-ja o rukovodstvu
2. Upitnik o strateškom planu GANHRI-ja za razdoblje 2020.-2022.
3. Upitnik Vijeća Europe usmjeren na pripremu opsega Studija dobre prakse u zaštiti mentalnog zdravlja - kako promovirati dobrovoljne mjere
4. Upitnik tijelima za ravnopravnost o provedbi Direktiva 2000/43 EZ i 2000/78/ EZ i o budućim politikama ravnopravnosti i nediskriminacije na europskoj razini
5. Upitnik EQUINET Radne grupe za jednakopravnost spolova
6. UNDP upitnik u svezi sa objavljivanjem na web sajtovima presuda i optužnica u predmetima ratnih zločina kao i dostupnošću presuda i optužnica iz jedne države sudijama i tužiteljima iz druge države
7. UN upitnik o rodnoj odgovornosti

8. UN upitnik o dobrim praksama u cilju osiguranja učinkovitog pristupa pravdi za osobe s invaliditetom
9. Upitnik OHCHR-a za predstojeće izvješće o “Procesima memorijalizacije nakon velikih kršenja ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava”
10. Standardi i javne politike za učinkovitu istragu prisilnih nestanaka, dostava materijala za studiju Radne grupe o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima
11. Nekažnjivost za kršenja ljudskih prava i zlouporabe počinjene protiv branitelja ljudskih prava
12. ENNHRI - Situacija u državi Bosni i Hercegovini u svezi sa pravom glasa osoba sa invaliditetom
13. ENNHRI - Situacija zaštitnika ljudskih prava koji rade u oblastima konflikta i nakon njega uključujući i tzv. krhke države
14. Ombudsman Baskije, suradnja sa članovima IOI-a „Strani malodobnici bez pratnje u Europi“.

Poseban uspjeh na polju međunarodne suradnje u 2019. godini predstavlja potpisivanje Memoranduma o suradnji sa Ombudsmanom Republike Turske⁵⁹⁰, Zaštitnikom građana Republike Srbije⁵⁹¹, te Visokom povjerenicom za ljudska prava Ruske Federacije⁵⁹².

Potpisivanje navedenih memoranduma omogućit će bržu i učinkovitiju zaštitu prava građana Bosne i Hercegovine u navedenim državama, kao i međusobnu razmjenu iskustava i dobrih praksi u vidu studijskih posjeta uaposlenih, zajedničke organizacije konferencija i okruglih stolova i sl⁵⁹³.

Ombudsmeni su u tijeku 2019. godine održali i niz sastanka sa predstavnicima međunarodnih organizacija i institucija, te veleposlanika u Bosni i Hercegovini, od kojih posebice ističu:

- sastanak sa veleposlanikom Kraljevine Španije u Bosni i Hercegovini N.J.E. Joséa Maríu Valdemora Giméneza⁵⁹⁴
- sastanak sa predstavnicama Britanskog veleposlanstva u Sarajevu, Laurie Hunter i Klaudiom Kuljuh⁵⁹⁵

⁵⁹⁰ Istanbul, 18.11.2019. godine

⁵⁹¹ Beograd, 16.12.2019. godine

⁵⁹² Moskva, 17.12.2019. godine

⁵⁹³ Tekst članka 2. Memoranduma o razumijevanju glasi: Strane će ostvarivati suradnju u sljedećim oblastima: Razmjena iskustava, najboljih praksi i informacija koje se odnose na postupanje po žalbama i druge aktivnosti strana koje one provode u okviru svojih mandata i nadležnosti uključujući informacije o zakonodavnim aktivnostima i važnim odlukama koje donese svaka država; Obostrano informisanje i pomoć u slučajevima kršenja prava i sloboda državljana Republike Srbije-Republike Turske-Ruske Federacije na teritoriji Bosne i Hercegovine i državljana Bosne i Hercegovine na teritoriji Republike Srbije-Republike Turske-Ruske Federacije o kojima su Strane obaviještene putem žalbi podnesenih njihovoj instituciji; Pružanje uzajamne pomoći u promociji i zaštiti ljudskih prava i sloboda građana u granicama nadležnosti Strana; Strane će obavljati razmjenu informacija sukladno sa zakonodavstvom država Strana potpisnica; Uzajamno pozivanje na konferencije, radionice, sastanke i druge događaje u oblasti promocije i zaštite ljudskih prava, zaštite građana i drugih tema u svezi sa nadležnošću Ombudsmana koje Strane organizuju; Održavanje zajedničkih događaja na platformama Međunarodnog instituta ombudsmena i drugih organizacija; i Provođenje zajedničkih projekata i programa, organiziranje uzajamnih posjeta, stažiranja, obuka i radionica na kojima učestvuju predstavnici obje Strane u okviru razmjene iskustava i pružanja praktične pomoći u oblasti zaštite građana, postupanja po žalbama i drugih aktivnosti Strana koje one obavljaju u okviru svog mandata i nadležnosti i na taj način doprinose zaštiti ljudskih prava i sloboda.

⁵⁹⁴ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁵⁹⁵ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

- sastanak sa šefom Misije OESC-a u BiH NJ.E veleposlanikom Bruceom G. Bertonom, sa suradnicima⁵⁹⁶
-
- sastanak sa predstavnicima SIGMA projekta - Dawid Szescilo iz Poljske, Primož Vehar iz Slovenije i Dejan Milenković iz Srbije⁵⁹⁷
- sastanak sa Rositsom Petrovom, stručnom suradnicom u Političkom i ekonomskom odjelu Delegacije EU u BiH i Mirnom Brešan, savjetnicom za oblast vladavine prava Delegacije EU u BiH⁵⁹⁸
- sastanak sa predstavnicima pet zemalja članica OSCE-a (Francuske, Italije, Švicarske, Velike Britanije i SAD-a)⁵⁹⁹
- sastanci sa pučkom pravobraniteljicom Republike Hrvatske, pravobraniteljicom za djecu Republike Hrvatske i pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske⁶⁰⁰
- sastanak sa Ombudsmanom za djecu Kraljevine Švedske⁶⁰¹
- sastanak sa Afshan Khan, regionalnom direktoricom UNICEF-a za Europu i Srednju Aziju⁶⁰²
- sastanak sa delegacijom Komiteta Savjeta Europe za prevenciju torture i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT)⁶⁰³
- sastanak sa zastupnicom nevladine organizacije za zaštitu ljudskih prava Human Rights Watch za Europu i Centralnu Aziju⁶⁰⁴
- sastanak sa dr. Rownak Khan, novoimenovanom šeficom predstavništva UNICEF-a u Bosni i Hercegovini⁶⁰⁵
- sastanak sa Michaelom Ahnaom, novoimenovanim djelatnikom za ljudska prava Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država u Bosni i Hercegovini⁶⁰⁶
- sastanak sa Felipeom Gonzálezom Moralesom, specijalnim izvjestiteljem UN-a za ljudska prava migranata⁶⁰⁷
- sastanak sa izvjestiteljima Venecijanske komisije iz Strasburga⁶⁰⁸
- sastanak sa Katarzynom Struzinsom, sa Katedre za sociologiju prava, Jagiellonian Univerziteta u Krakovu, Poljska⁶⁰⁹.

Po pitanju aktivnosti u okviru mreža i međunarodnih organizacija čiji je Institucija član, 2019. godina je bila veoma uspješna. Tako je u ožujku 2019. godine Institucija, u suradnji sa ENNHRI-jem, organizirala dvodnevnu radionicu o temi izgradnja kapaciteta o ekonomskim i socijalnim pravima u (post)konfliktnoj situaciji, koja je održana u Mostaru. Dvodnevna radionica bila je namijenjena osoblju nacionalnih institucija za ljudska prava, organizacija civilnog društva i

⁵⁹⁶ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

⁵⁹⁷ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović (u Sjedištu Institucije), ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmanka Nives Jukić (u Područnom uredu Sarajevo).

⁵⁹⁸ Ombudsmanka Nives Jukić

⁵⁹⁹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁰⁰ Ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁰¹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁶⁰² Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁰³ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁶⁰⁴ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁶⁰⁵ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁰⁶ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁰⁷ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁰⁸ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁰⁹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović

međunarodnih organizacija, i bavila se izazovima prevencije, zaštite i promocije ekonomskih i socijalnih prava u (post)konfliktnim situacijama. Sama konferencija je, od strane svih učesnika, ocijenjena kao veoma uspješna.

S druge strane, ombudsmeni i uposlenici Institucije učestvovali su na niz međunarodnih konferencija, okruglih stolova i edukacija, od koji ćemo navesti samo neke, i to:

1. Regionalna konferencija: Pritvor i druge mjere obezbjeđenja prisustva okrivljenog u krivičnom postupku - Beograd, 07.06.2019. godine⁶¹⁰
2. EQUINET seminar: Tijela za jednakost u podršci jednakosti starih osoba – Berlin, 27-28.06.2019. godine
3. Sastanak na visokoj razini o perspektivi buduće strategije za zaštitu i borbu protiv antisemitizma, rasizma, ksenofobije, radikalizma i govora mržnje, Bukurešt – 17-18.06.2019. godine
4. VI. Regionalna konferencija tijela za ravnopravnost, Podgorica – 28.10.2019. godine
5. Godišnja skupština EQUINET-a, Brisel - 23-24.10.2019. godine
6. ENNHRI godišnja skupština, Brisel – 13-14.11.2019. godine
7. 2. Internacionalna konferencija ombudsmana, Istanbul – 18-19.11.2019. godine
8. III. Internacionalna konferencija: Zaštita ljudskih prava u Euroaziji – razmjena najboljih praksi ombudsmana i sastanak Alijanse Evroazijskih Ombudsmana, Moskva, 17.-18.12.2019. godine
9. Konferencija Horizontal facility programa Savjeta Europe, Skoplje, 08.-09.10.2019. godine
10. Međunarodni sastanak specijalnih izaslanika i koordinatora za borbu protiv antisemitizma, Minhen, 28.-29.10.2019. godine
11. Sastanak NPM mreže, Skopje, 02.-03.10.2019. godine
12. Savjetovanje Srpskog udruženja za krivičnopravnu teoriju i praksu, Zlatibor, 19.-21.09.2019. godine⁶¹¹
13. Sastanak EQUINET radne grupe za jednakopravnost spolova, Kopenhagen, 10. - 11.10.2019. godine
14. Najrobi samit ICPD25: Ubrzavanje obećanja, Najrobi, 12–14.11.2019. godine
15. ENNHRI radionica: Uloga NHRI u izgradnji mira, Zagreb – 29-31.10.2019. godine
16. Međunarodna konferencija: Jačanje kapaciteta zaštitnika građana – povećanje dostupnosti institucije za sve građane, Niš - 7-8. novembra 2019. godine
17. CRONSEE konferencija u Tirani, 17.10.2019. godine
18. Četvrta znanstvena konferencija pod nazivom: Finansijski kriminalitet i korupcija – izazovi i preporuke, Vršac - 18-19. novembar 2019. godine⁶¹²
19. 9. sastanak CoE-FRA-ENNHRI-EQUINET Platforme o ekonomskim i socijalnim pravima, Strazbur – 28.11.2019. godine

⁶¹⁰ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio je referat pod naslovom: „Pritvor i druga ograničenja slobode radi obezbjeđenja prisustva okrivljenog u kaznenim postupcima i slobode i prava lica lišenih – ograničenih slobode kretanja i komuniciranja (iskustva Bosne i Hercegovine)“.

⁶¹¹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio je referat pod naslovom: „Modaliteti lišenja slobode u prekršajnim zakonodavstvima Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine“.

⁶¹² Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio je referat pod naslovom: „Primanje i davanje mita u Republici Srpskoj“.

20. Šesti regionalni forum o vladavini prava za Jugoistočnu Europu, Dubrovnik – 22-23.03.2019. godine
21. 6. sastanak Operativne Platforme za ravnopravnost Roma Savjeta Europe – Bratislava, 14-15.05.2019. godine
22. 8. sastanak Tematske platforme za socijalna i ekonomska prava – Atina, 10.04.2019. godine
23. Sastanak Radne grupe za komunikacije EQUINET-a - Sofija, 10-14.03.2019. godine
24. IX međunarodni znanstveni skup o temi: Kaznena politika i prevencija kriminaliteta – Trebinje, 19.-20.04.2019. godine⁶¹³
25. Međunarodna konferencija: Multisektorska suradnja za preveniranje i suzbijanje seksualnih zloporaba i zlostavljanja djece na internetu - Strazbur, 16.-17.05.2019. godine
26. Ekspertski seminar o temi: Uloga UN mehanizama za zaštitu ljudskih prava u implementaciji UN-ove deklaracije o pravima seljaka i drugih osoba koje rade u ruralnom okruženju - Ženeva, 22.06.2019. godine
27. ECRI konferencija povodom obilježavanja 25. godišnjice postojanja ECRI-ja - Pariz, 26.-27.09.2019. godine

---

⁶¹³ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović izložio je referat pod naslovom: „Izvršenje vaspitne mjere upućivanja u vaspitni centar u Bosni i Hercegovini“.

XIII PREPORUKE OMBUDSMANA

Ombudsmeni, sukladno s člankom 32. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine nakon provedenog postupka istraživanja odgovornom tijelu mogu dati preporuke s ciljem otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava. Tijela, koja dobiju takve preporuke dužna su pismeno odgovoriti i izvijestiti Ombudsmane o učinku preporuka u roku koji su Ombudsmeni odredili.

Ukoliko odgovorno tijelo ne poduzme mjere iz preporuke, ili ako ne izvijesti Ombudsmane o razlozima njihovog nepoduzimanja, Ombudsmeni neposredno višem tijelu ukazuju na tok predmeta i na dalje preporuke. Slijedi tabelarni prikaz preporuka upućenih u prošloj godini i način njihovog realizovanja:

TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

BROJ PREPORUKE	BROJ ŽALBE	UPUĆEN TIJELU	POVREDA PRAVA	DATUM IZDAVANJA PREPORUKE	REALIZACIJA	ZAPRIMLJEN ODGOVOR
P-1/19	Ž-LI-05-10/18,	1. JP ELEKTROPRIVREDA HZ HB POGON LIVNO 2. OPĆINA GLAMOČ	19 - UPRAVA	9.1.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-2/19	Ž-SA-05-49/17,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	8.1.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-3/19	Ž-SA-05-883/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	19 - UPRAVA	7.1.2019	REALIZIRANA	DA
P-4/19	Ž-SA-05-724/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA SARAJEVO MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	19 - UPRAVA	14.1.2019	REALIZIRANA	DA
P-5/19	Ž-SA-05-824/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA SARAJEVO	19 - UPRAVA	7.1.2019	REALIZIRANA	DA
P-6/19	Ž-BR-05-39/18,	POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - TUŽILAŠTVU/TUŽITELJSTVU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	05 - POLICIJA	10.1.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-7/19	Ž-BR-05-255/17,	AGENCIJA ZA IDENTIFIKACIJSKE/IDENTIFIKACIONE ISPRAVE/DOKUMENTE, EVIDENCIJU I RAZMJENU PODATAKA	17 - JAVNE ISPRAVE	10.1.2019	NIJE REALIZIRANA	DA

P-8/19	Ž-BR-06-231/18,	VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - TEMELJEM ETNIČKE PRIPADNOSTI	10.1.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-9/19	Ž-BR-04-20/18,	FEDERALNOM MINISTARSTVU PRAVDE	10 - RADNI ODNOSI	10.1.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-10/19	Ž-BL-05-597/18,	RADIO TELEVIZIJA REPUBLIKE SRPSKE	05 - POLICIJA	10.1.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-11/19	Ž-BR-01-186/18,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA TUZLA KANTONALNO TUŽITELJSTVO/TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	13 - PRAVA DJETETA	10.1.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-12/19	Ž-BR-05-300/17,	OPĆINSKOM SUDU U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE	11.1.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-13/19	Ž-BR-05-297/17,	OPĆINSKOM SUDU U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE	11.1.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-14/19	Ž-SA-05-1117/17,	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA N/R PREMIJERA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.1.2019	REALIZIRANA	DA
P-15/19	Ž-SA-05-189/18,	OPĆINSKI SUD U MOSTARU MOSTAR JAVNO PREDUZEĆE KOMOS D.D. U STEČAJU MOSTAR N/R STEČAJNOG UPRAVNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.1.2019	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-16/19	Ž-LI-05-286/18,	UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	26.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-17/19	Ž-SA-05-1163/18,	UNIVERZITETA U ŠARAJEVU SARAJEVO N/R PREDSEDAVAJUĆEM UPRAVNOG ODBORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.1.2019	REALIZIRANA	DA
P-18/19	Ž-LI-05-296/18,	SREDNJA STRUKOVNA ŠKOLA "SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ" LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	6.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-19/19	Ž-LI-05-285/18,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA KANTONA 10 GLAMOČ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	6.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-20/19	Ž-LI-05-350/17,	KANTONALNI SUD U MOSTARU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	6.2.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-21/19	Ž-LI-05-244/16,	OPĆINSKI SUD LIVNO	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	6.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-22/19	Ž-SA-05-1227/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDSEDNIKA SUDA SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	5.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-23/19	Ž-SA-05-1017/18,	OPĆINA DONJI VAKUF DONJI VAKUF	19 - UPRAVA	5.2.2019	REALIZIRANA	DA

P-24/19	Ž-BL-05-945/18,	UNIVERZITET U BANJALUCI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-25/19	Ž-BL-05-749/17,	JAVNO TUŽITELJSTVO/TUŽILAŠTVO BANJA LUKA MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	26 - TUŽITELJSTVA	12.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-26/19	Ž-BL-05-920/18,	GRAD BIJE LJINA	17 - JAVNE ISPRAVE	12.2.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-27/19	Ž-BL-04-790/18,	GRAD BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	12.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-28/19	Ž-BL-01-835/18,	JU MJEŠVITA SREDNJA ŠKOLA TUZLA KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TUZLANSKOG KANTONA MINISTARSTVO OBRAZOVANJA/NAOBRAZDE I NAUKE/ZNANOSTI TUZLANSKOG KANTONA	13 - PRAVA DJETETA	12.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-29/19	Ž-SA-04-587/18,	FEDERALNO MINISTRSTVO UNUTARNJIH POSLOVA SARAJEVO	25 - MIROVINE	12.2.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-30/19	Ž-SA-06-866/18,	OPĆINA JAJCE JAJCE	01 - DISKRIMINACIJA	12.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-31/19	Ž-SA-05-1210/18,	UNIVERZITET U ISTOČNOM SARAJEVU FAKULTET FIZIČKOG VASPITANJA I SPORTA PALE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-32/19	Ž-SA-05-840/16,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA SARAJEVO	17 - JAVNE ISPRAVE	13.2.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-33/19	Ž-SA-06-172/18,	SLUŽBA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE N/R DIREKTORA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-34/19	Ž-SA-05-1003/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO N/R PREDSJEDNIKA SUDA OPĆINSKI SUD U SARAJEVU SARAJEVO N/R PREDSJEDNIKA SUDA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	14.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-35/19	Ž-SA-06-469/18,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA SREDNJO- BOSANSKOG KANTONA	01 - DISKRIMINACIJA	15.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-36/19	Ž-LI-05-378/17,	GRADSKO VIJEĆE LIVNO POVJERENSTVO ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA, JEDNAKOST SPOLOVA, PREDSTAVKE I PRITUŽBE GRAĐANA	19 - UPRAVA	18.2.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-37/19	Ž-LI-05-379/17,	GRADSKO VIJEĆE LIVNO POVJERENSTVO ZA OBRAZOVANJE, KULTURU, SPORT I MLADE	19 - UPRAVA	18.2.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-38/19	Ž-LI-05-149/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	18.2.2019	NIJE REALIZIRANA	DA

P-39/19	Ž-LI-05-3/18,	MINISTARSTVO ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	19 - UPRAVA	18.2.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-40/19	Ž-LI-05-220/18,	ŽALBENO VIJEĆE VLADE KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.2.2019	REALIZIRANA	DA
P-41/19	Ž-SA-05-1131/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.2.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-42/19	Ž-BL-05-814/18,	GRAD BANJA LUKA ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKA INSPEKCIJA	19 - UPRAVA	4.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-43/19	Ž-BL-05-390/18,	JP "VISOKO EKOENERGIJA", D.O.O.	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	5.3.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-44/19	Ž-BL-05-956/18,	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA AGENCIJA ZA ZAŠTITU OSOBNIH PODATAKA U BOSNI I HERCEGOVINI	09 - PRAVOSUĐE	5.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-45/19	Ž-BL-05-89/19,	OSNOVNI SUD U SREBRENICI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.3.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-46/19	Ž-SA-05-1002/18,	OPĆINA DOBOJ ISTOK KLOKOTNICA -OPĆINSKOM VIJEĆU	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	5.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-47/19	Ž-SA-05-802/18,	SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ Vlada UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMIRANJA	6.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-48/19	Ž-SA-04-1229/17,	PORSCHE SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	6.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-49/19	Ž-SA-04-657/18,	FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA SARAJEVO	25 - MIROVINE	6.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-50/19	Ž-SA-05-1036/18,	KANTONALNI SUD U TUZLI TUZLA N/R PREDsjedNIKA SUDA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-51/19	Ž-SA-05-1007/18,	OSNOVNI SUD BRČKO DISTRIKTA BRČKO APELACIONI SUD BRČKO DISTRIKTA BRČKO	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	6.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-52/19	Ž-SA-04-615/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREMIJERA MINISTARSTVO ZDRAVSTVA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRA JAVNA USTANOVA DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	6.3.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-53/19	Ž-SA-04-1004/18,	MINISTARSTVO ZA BORAČKA PITANJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRA	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	6.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA

P-54/19	Ž-SA-05-947/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO FINACIJA SARAJEVO N/R MINISTRICE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-55/19	Ž-SA-04-871/17,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, ZNANOSTI I MLADE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRICE	10 - RADNI ODNOSI	6.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-56/19	Ž-SA-04-1291/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA SARAJEVO	25 - MIROVINE	6.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-57/19	Ž-SA-05-73/19,	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R V.D. DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-58/19	Ž-LI-05-298/18,	JU OSNOVNA MUZIČKA ŠKOLA TRAVNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-59/19	Ž-LI-05-28/19,	JAVNA USTANOVA "HRVATSKI DOM" KUPRES	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	7.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-60/19	Ž-BL-05-789/18,	OPŠTINA MRKONJIĆ GRAD REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA MRKONJIĆ GRAD	15 - IMOVINSKO PRAVNI	7.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-61/19	Ž-BL-05-999/18,	GRAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-62/19	Ž-BL-05-79/19,	OPĆINSKI SUD U TEŠNJU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-63/19	Ž-BL-05-83/19,	KANTONALNI SUD U LIVNU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-64/19	Ž-BL-04-750/18,	UNIVERZITET U BANJALUCI ARHITEKTONSKO- GRAĐEVINSKO-GEODETSKI FAKULTET	10 - RADNI ODNOSI	7.3.2019	REALIZIRANA	DA
P-65/19	Ž-BL-05-487/17,	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	13.3.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-66/19	Ž-SA-05-142/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENE OSOBE I IZBJEGLICE SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	18.3.2019	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-67/19	Ž-BL-05-960/18,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	22.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-68/19	Ž-BL-05-922/18,	MINISTARSTVO ZA NAUČNOTEHNOLOŠKI RAZVOJ, VISOKO OBRAZOVANJE I INFORMACIONO DRUŠTVO REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	21.3.2019	NIJE REALIZIRANA	NE

P-69/19	Ž-BL-06-856/18,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO TRGOVINE I TURIZMA UGOSTITELJSKI SERVIS VLADE REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	25.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-70/19	Ž-SA-05-772/18,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	27.3.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-71/19	Ž-BL-05-874/18,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE KOMISIJA ZA DAVANJE STRUČNOG MIŠLJENJA RADI UTVRĐIVANJA STATUSA POSEBNE KATEGORIJE CIVILNIH ŽRTAVA RATA	20 - RATNE ŠTETE	28.3.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-72/19	Ž-BL-04-937/18,	OSNOVNA ŠKOLA „DRVAR“ DRVAR	10 - RADNI ODNOSI	15.4.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-73/19	Ž-SA-06-210/19,	RADIOTELEVIZIJA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	29.3.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-74/19	Ž-BL-05-830/18,	OKRUŽNI SUD U BANJALUCI	09 - PRAVOSUĐE	1.4.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-75/19	Ž-BL-05-677/18,	OKRUŽNI SUD U BANJALUCI	09 - PRAVOSUĐE	1.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-76/19	Ž-LI-05-241/18,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA KANTONA 10	19 - UPRAVA	2.4.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-77/19	Ž-SA-05-1232/18,	OPĆINA BUGOJNO SLUŽBA ZA FINACIJE I INSPEKCIJSKI NADZOR BUGOJNO N/R URBANISTIČKO – GRAĐEVINSKOG INSPEKTORA	19 - UPRAVA	3.4.2019	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-78/19	Ž-SA-08-170/19,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO SLUŽBA ZA URBANIZAM SARAJEVO	19 - UPRAVA	5.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-79/19	Ž-BL-05-629/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODERSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE REPUBLIKE SRPSKE PODRUČNA JEDINICA GRADIŠKA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	12.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-80/19	Ž-LI-05-262/18,	JU "HRVATSKI DOM" KUPRES UPRAVNO VIJEĆE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.5.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-81/19	Ž-LI-05-42/19,	MINISTARSTVO ZNANOSTI, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-82/19	Ž-LI-05-47/19,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.5.2019	REALIZIRANA	DA

P-83/19	Ž-BL-01-586/18,	MINISTARTO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE GRAD ZVORNIK	13 - PRAVA DJETETA	16.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-84/19	Ž-BL-06-924/18,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE	01 - DISKRIMINACIJA	22.4.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-85/19	Ž-BL-05-616/18,	JPŠ „ŠUME REPUBLIKE SRPSKE“ A. D. SOKOLAC ŠUMSKO GAZDINSTVO DOBOJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	16.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-86/19	Ž-BL-04-765/18,	OPŠTINA VLAŠENICA MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	16.4.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-87/19	Ž-BL-05-958/18,	ZAVOD ZA IZGRADNJU A. D. BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.4.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-88/19	Ž-BL-05-27/19,	OPĆINA KONJIC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.4.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-89/19	Ž-BL-05-763/18,	MINISTARSTVO PRAVDE REPUBLIKE SPRSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.4.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-90/19	Ž-BL-05-963/18,	OPĆINSKI SUD U ŽIVINICAMA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-91/19	Ž-BL-06-624/18,	POLICIJSKA STANICA KOSTAJNICA	01 - DISKRIMINACIJA	16.4.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-92/19	Ž-BL-05-950/18,	OPĆINSKI SUD CAZIN	17 - JAVNE ISPRAVE	16.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-93/19	Ž-BL-05-180/19,	ZAVOD ZA IZGRADNJU A.D. BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.4.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-94/19	Ž-BR-05-259/18,	JAVNA USTANOVA SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	18.4.2019	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-95/19	Ž-SA-04-1063/18,	KJKP "VODOVOD I KANALIZACIJA" D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO N/R DIREKTORICE MINISTARSTVO KOMUNALNE PRIVREDE/GOSPODARSTVA I INFRASTRUKTURE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRA	21 - KOMUNALNE USLUGE	18.4.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-96/19	Ž-SA-05-214/19,	OPĆINA VOGOŠĆA STRUČNA SLUŽBA ZA POSLOVE OPĆINSKOG VIJEĆA I OPĆINSKOG NAČELNIKA VOGOŠĆA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	25.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-97/19	Ž-SA-05-473/18,	OPĆINA VITEZ VITEZ N/R PREDSEDAVAJUĆEG OPĆINSKOG VIJEĆA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	18.4.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-98/19	Ž-LI-05-7/19,	OSNOVNA GLAZBENA ŠKOLA "TOMISLAVGRAD" TOMISLAVGRAD	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.5.2019	NIJE REALIZIRANA	DA

P-99/19	Ž-SA-06-899/18,	KJKP "VODOVOD I KANALIZACIJA" D.O.O. SARAJEVO N/R DIREKTORA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	23.4.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-100/19	Ž-SA-04-1195/18,	OPĆINA ŽEPČE ŽEPČE SREDNJA MJEŠTOVITA ŠKOLA „ŽEPČE ŽEPČE	10 - RADNI ODNOSI	19.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-101/19	Ž-SA-08-138/19,	UNIVERZITET U SARAJEVU SARAJEVO N/R REKTORA GRAĐEVINSKI FAKULTET U SARAJEVU SARAJEVO N/R DEKANA MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE ZNANOST I MLADE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRICE	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	24.4.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-102/19	Ž-SA-05-201/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREMIJERA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	24.4.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-103/19	Ž-SA-04-1099/16,	JU BOSANSKI KULTURNI CENTAR ŽIVINICE ŽIVINICE	10 - RADNI ODNOSI	24.4.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-104/19	Ž-SA-05-1382/18,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU SARAJEVO KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	24.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-105/19	Ž-SA-01-935/16,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO VLADA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVIE SARAJEVO MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	24.4.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-106/19	Ž-SA-06-798/18,	FEDERALNA UPRAVA POLICIJE N/R DIREKTORA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-22 - TEMELJEM STAROSNE DOBI	24.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-107/19	Ž-SA-05-344/18,	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA	19 - UPRAVA	24.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-108/19	Ž-LI-06-277/18,	SREDNJA ŠKOLA "TIN UJEVIĆ" GLAMOČ	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	24.4.2019	REALIZIRANA	DA

P-109/19	Ž-SA-04-150/18, Ž-SA-04-151/18, Ž-SA-04-157/18, Ž-SA-04-166/18, Ž-SA-04-167/18, Ž-SA-04-179/18, Ž-SA-04-200/18, Ž-SA-04-208/18, Ž-SA-04-214/18, Ž-SA-04-228/18, Ž-SA-04-229/18, Ž-SA-04-230/18, Ž-SA-04-231/18, Ž-SA-04-232/18, Ž-SA-04-233/18, Ž-SA-04-235/18, Ž-SA-04-236/18, Ž-SA-04-237/18, Ž-SA-04-238/18, Ž-SA-04-244/18, Ž-SA-04-252/18, Ž-SA-04-253/18, Ž-SA-04-255/18, Ž-SA-04-346/18, Ž-SA-04-569/18,	OPĆINSKI SUD U SARAJEVO SARAJEVO N/R PREDSJEDNICE OPĆINSKOG SUDA	10 - RADNI ODNOSI	24.4.2019	REALIZIRANA	DA
P-110/19	Ž-SA-04-1140/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	26.4.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-111/19	Ž-LI-08-63/19,	MINISTARSTVO ZNANOSTI, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10	19 - UPRAVA	8.5.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-112/19	Ž-LI-05-25/19,	VLADA KANTONA 10	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.5.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-113/19	Ž-SA-06-9/19,	CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE N/R GUVERNERA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	10.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-114/19	Ž-LI-05-43/19,	VLADA KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-115/19	Ž-BR-04-9/19,	FILOZOFSKI FAKULTET U TUZLI	10 - RADNI ODNOSI	3.6.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-116/19	Ž-BR-04-335/17,	OSNOVNA ŠKOLA „LUKAVAC GRAD“ LUKAVAC	10 - RADNI ODNOSI	3.6.2019	REALIZIRANA	DA
P-117/19	Ž-BR-01-176/18,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE - ZASTUPNIČKI DOM - DOM NARODA	13 - PRAVA DJETETA	3.6.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-118/19	Ž-BR-05-61/18,	GRAD TUZLA, SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TUZLA	19 - UPRAVA	3.6.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-119/19	Ž-BR-05-128/18,	JZU DOM ZDRAVLJA DR. MUSTAFA ŠEHOVIĆ TUZLA UL. ALBINA HERLJEVIĆA BR 1. 75 000 TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.6.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-120/19	Ž-BR-04-12/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA SARAJEVO MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLICE TUZLANSKOG KANTONA TUZLA GRAD TUZLA SLUŽBA ZA PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLINE / NA ZNANJE/ TUZLA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	3.6.2019	REALIZIRANA	DA
P-121/19	Ž-BR-05-104/18,	VLADI BRČKO DISTRIKTA BIH, ODJELU ZA JAVNI REGISTAR BRČKO	19 - UPRAVA	3.6.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-122/19	Ž-BL-04-603/18,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE UNSKO-SANSKOG KANTONA FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	22.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-123/19	Ž-BL-05-793/18,	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	22.5.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-124/19	Ž-BL-01-588/17, Ž-BL-01-641/17,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE GRAD BANJA LUKA OSNOVNA ŠKOLA „BRANKO RADIČEVIĆ“ BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	22.5.2019	REALIZIRANA	NE
P-125/19	Ž-BL-01-147/19,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I ŠPORTA USK	13 - PRAVA DJETETA	22.5.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-126/19	Ž-BL-06-969/18,	KONKURENCIJSKI SAVJET BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	22.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-127/19	Ž-BL-06-970/18,	KONKURENCIJSKI SAVJET BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	22.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-128/19	Ž-BR-01-250/18,	- PODODJELJENJE ZA SOCIJALNU ZAŠTITU - CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BRČKO DISTRIKTA BIH - JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD NEVESINJE	13 - PRAVA DJETETA	24.5.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-129/19	Ž-BL-05-382/17,	OPĆINA/OPŠTINA BROAD	05 - POLICIJA	23.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-130/19	Ž-BL-08-151/19,	OPĆINSKI SUD U CAZINU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	23.5.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-131/19	Ž-SA-04-969/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA SARAJEVO	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	29.5.2019	NIJE REALIZIRANA	NE

P-132/19	Ž-SA-05-276/19,	VLADA TUZLANSKOG KANTONA MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLICE TUZLA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	29.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-133/19	Ž-SA-05-860/17,	JKP „10. JULI“ D.O.O. BOSANSKA KRUPA BOSANSKA KRUPA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.5.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-134/19	Ž-SA-08-330/19,	VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO N/R PREDSDJEDNIKA SUDA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	29.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-135/19	Ž-SA-04-1107/18, Ž-SA-04-1236/18, Ž-SA-04-15/19, Ž-SA-04-212/19, Ž-SA-05-986/18,	VLADA FEDERACIJE BIH SARAJEVO ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FBIH SARAJEVO AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FBIH SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI I 19 - UPRAVA	18.6.2019	REALIZIRANA	DA
P-136/19	Ž-SA-05-1032/18, Ž-SA-05-1033/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	29.5.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-137/19	Ž-SA-05-1018/18, Ž-SA-05-1020/18, Ž-SA-05-1144/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	29.5.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-138/19	Ž-SA-06-1340/18, Ž-SA-06-1365/18, Ž-SA-06-1366/18, Ž-SA-06-1387/18, Ž-SA-06-1388/18, Ž-SA-06-1401/18, Ž-SA-06-1405/18, Ž-SA-06-1420/18, Ž-SA-06-16/19, Ž-SA-06-68/19, Ž-SA-06-8/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-16 - TEMELJEM ČLANSTVA U SINDIKATU ILI DRUGOM UDRUŽENJU I 01-03 - MOBING	30.5.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-139/19	Ž-BL-05-1000/18,	GRAD TUZLA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	30.5.2019	REALIZIRANA	DA
P-140/19	Ž-SA-05-551/19,	GRADONAČELNIK GRADA ZENICA GRADSKO VIJEĆE ZENICA ZENICA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	3.6.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-141/19	Ž-LI-04-105/19,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA 10 POLICIJSKI KOMESAR POLICIJSKI ODBOR	10 - RADNI ODNOSI	5.6.2019	NIJE REALIZIRANA	DA

P-142/19	Ž-SA-05-790/18,	OPĆINA ZAVIDOVIĆI SLUŽBA ZA UPRAVU EKONOMSKIH POSLOVA I PODUZETNIŠTVA- GRAĐEVINSKI INSPEKTOR KABINET OPĆINSKOG NAČELNIKA ZAVIDOVIĆI	19 - UPRAVA	18.6.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-143/19	Ž-SA-05-450/18,	KANTONALNI SUD U MOSTARU N/R PREDsjedNICA SUDA MOSTAR	09 - PRAVOSUĐE	18.6.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-144/19	Ž-LI-08-98/19,	GRAD LIVNO	19 - UPRAVA	12.6.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-145/19	Ž-LI-08-52/19,	OPĆINA TOMISLAVGRAD SLUŽBA ZA GEODETSKE POSLOVE, IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA	19 - UPRAVA	12.6.2019	REALIZIRANA	DA
P-146/19	Ž-LI-05-230/18,	OPĆINA TOMISLAVGRAD SLUŽBA ZA GEODETSKE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA	19 - UPRAVA	12.6.2019	REALIZIRANA	DA
P-147/19	Ž-SA-04-298/19,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE SARAJEVO	25 - MIROVINE	17.6.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-148/19	Ž-BR-05-24/19,	GRADONAČELNIKU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE SLUŽBENIKU ZA ETIKU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	19.6.2019	REALIZIRANA	DA
P-149/19	Ž-SA-04-281/19,	TURISTIČKA ZAJEDNICA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	18.6.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-150/19	Ž-BL-05-377/19,	GRAD DOBOJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.6.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-151/19	Ž-SA-05-485/18,	VLADA FEDERACIJE BIH SARAJEVO	15 - IMOVINSKO PRAVNI	20.6.2019	REALIZIRANA	NE
P-152/19	Ž-BL-05-258/19,	GRAD BANJA LUKA - ODJELJENJE KOMUNALNE POLICIJE - GRADONAČELNIK - ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	28.6.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-153/19	Ž-SA-05-364/18,	OPĆINA ILIDŽA SARAJEVO N/R OPĆINSKOG NAČELNIKA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	3.7.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-154/19	Ž-BL-07-186/19,	TUŽITELJSTVO BOSNE I HERCEGOVINE	07 - ZATVORI	3.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-155/19	Ž-SA-08-269/19,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO N/R PREDsjedNICA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	5.7.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-156/19	Ž-BL-01-185/19,	GRAD VISOKO CENTAR ZA SOCIJALNI RAD VISOKO OPĆINSKI SUD VISOKO POLICIJSKA STANICA VISOKO JU DOM ZDRAVLJA VISOKO	13 - PRAVA DJETETA	8.7.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-157/19	Ž-BL-04-349/19,	JU ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE REPUBLIKE SRPSKE FOND MIROVINSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	5.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-158/19	Ž-BL-08-313/19,	OSNOVNI SUD U BANJOJ LUCI	09 - PRAVOSUĐE	8.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-159/19	Ž-BL-01-597/17,	OSNOVNI SUD U BANJOJ LUCI CENTAR ZA PRUŽANJE BESPLATNE PRAVNE POMOCI REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	5.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-160/19	Ž-SA-05-158/19, Ž-SA-05-159/19, Ž-SA-05-160/19, Ž-SA-05-161/19, Ž-SA-05-162/19, Ž-SA-05-163/19,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE SEKTOR ZA AZIL SARAJEVO SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA SARAJEVO	29 - MIGRACIJE I AZIL	8.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-161/19	Ž-SA-05-672/18,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	8.7.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-162/19	Ž-SA-04-154/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO N/R MINISTRA ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA I REOSIGURANJA FBIH SARAJEVO N/R DIREKTORA	23 - ZDRAVSTVO	8.7.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-163/19	Ž-MO-04-25/19,	INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA N/R DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	10.7.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-164/19	Ž-SA-06-1408/18,	JAVNA USTANOVA OSNOVNA ŠKOLA "ČENGIĆ VILA I" SARAJEVO N/R DIREKTORICE ŠKOLSKOM ODBORU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.7.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-165/19	Ž-SA-05-1272/18,	OPĆINA KREŠEVO KREŠEVO POLICIJSKA STANICA SREBRENICA SREBRENICA OPĆINA SREBRENICA SREBRENICA	17 - JAVNE ISPRAVE	11.7.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-166/19	Ž-LI-05-115/19,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I ŠPORTA SBK/KSB	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-167/19	Ž-LI-05-90/19,	JU OSNOVNA MUZIČKA ŠKOLA TRAVNIK UPRAVNI ODBOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	15.7.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-168/19	Ž-LI-05-56/19, Ž-LI-05-57/19,	GRAD LIVNO GRADONAČELNIK	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	15.7.2019	NIJE REALIZIRANA	DA

P-169/19	Ž-LI-08-4/19,	VLADA KANTONA 10 ŽALBENO VIJEĆE	19 - UPRAVA	17.7.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-170/19	Ž-SA-05-495/19,	MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R: MINISTRA DAMIRA FILIPOVIĆA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-171/19	Ž-SA-01-633/19,	JAVNA USTANOVA „DRUGA OSNOVNA ŠKOLA“ GRAČANICA	13 - PRAVA DJETETA	23.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-172/19	Ž-SA-05-521/19,	MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVA N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-3 - PRAVO NA DVOSTUPNJEVITOST	23.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-173/19	Ž-SA-05-1022/18,	SLUŽBA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE ORGANA/TIJELA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE DRUGOSTUPANJSKA STAMBENA KOMISIJA ZA DODJELU ZAMJENSKIH STANOVA, DODJELU STANOVA I OBNOVU RANIJE ZAKLJUČENIH UGOVORA O KORIŠTENJU STANOVA SARAJEVO	19 - UPRAVA	23.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-174/19	Ž-SA-05-211/19,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO OSLOBODILAČKOG RATA SARAJEVO	17 - JAVNE ISPRAVE	23.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-175/19	Ž-SA-04-525/19,	VLADA FEDERACIJE BIH SARAJEVO FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA SARAJEVO	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	23.7.2019	REALIZIRANA	DA
P-176/19	Ž-BL-05-433/19,	JZU „DOM ZDRAVLJA“ BANJA LUKA	17 - JAVNE ISPRAVE	4.9.2019	REALIZIRANA	NE
P-177/19	Ž-BL-05-886/18,	GRAD BANJA LUKA	19 - UPRAVA	29.7.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-178/19	Ž-SA-04-425/19,	FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE – MOSTAR SARAJEVO	25 - MIROVINE	2.8.2019	REALIZIRANA	DA
P-179/19	Ž-SA-05-1300/18,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE POREZNA ISPOSTAVA NOVI GRAD SARAJEVO	19 - UPRAVA	13.8.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-180/19	Ž-SA-04-84/19,	JU „TREĆA OSNOVNA ŠKOLA“ ILIDŽA ILIDŽA	11 - OBRAZOVANJE -- 11-2 - OSNOVNO OBRAZOVANJE	13.8.2019	REALIZIRANA	DA

P-181/19	Ž-BL-08-145/19,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA GRADIŠKA	19 - UPRAVA	15.8.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-182/19	Ž-BL-04-97/19,	PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE	21 - KOMUNALNE USLUGE	15.8.2019	REALIZIRANA	DA
P-183/19	Ž-BL-06-105/19,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	16.8.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-184/19	Ž-BL-06-378/19,	OPĆINA SANSKI MOST	01 - DISKRIMINACIJA	16.8.2019	REALIZIRANA	NE
P-185/19	Ž-SA-05-651/19,	SEKRETARIJAT PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.8.2019	REALIZIRANA	DA
P-186/19	Ž-BL-05-865/18,	OSNOVNI SUD U BIJELJINI VISOKO SUDSKO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BIH MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	30.8.2019	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-187/19	Ž-BL-04-443/19,	FOND ZA MIROVINSKO/PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE	25 - MIROVINE	30.8.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-188/19	Ž-LI-05-132/19,	OSNOVNI SUD U SOKOCU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.9.2019	REALIZIRANA	DA
P-189/19	Ž-SA-04-381/19,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, ZNANOST, MLADE, KULTURU I ŠPORT BOSANSKO PODRINJSKOG KANTONA I.SLAVNE VIŠEGRADSKJE BRIGADE 2A MINISTRA	10 - RADNI ODNOSI	6.9.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-190/19	Ž-SA-05-421/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.9.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-191/19	Ž-SA-07-484/18,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD POLUOTVORENOG TIPA TUZLA TUZLA	07 - ZATVORI -- 07-2 - ZDRAVSTVENA SKRB I HIGIJENSKI UVJETI	17.9.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-192/19	Ž-SA-05-173/19,	KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SARAJEVO SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE NOVI GRAD JAVNA USTANOVA DOM ZDRAVLJA NOVI GRAD CENTAR ZA MENTALNO ZDRAVLJE MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO POLICIJSKA STANICA NOVI GRAD SARAJEVO	19 - UPRAVA	17.9.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-193/19	Ž-LI-08-208/19,	VLADA KANTONA 10 LIVNO	19 - UPRAVA	23.9.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-194/19	Ž-BL-06-28/19,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE	08 - RAVNOPRAVNOST POLOVA	23.9.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-195/19	Ž-BL-06-918/18,	ŠPD "UNSKO-SANSKE ŠUME" BOSANSKA KRUPA	01 - DISKRIMINACIJA	23.9.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-196/19	Ž-BL-05-128/19,	ORIJENTALNI INSTITUT UNIVERZITETA U SARAJEVU	28 - PREDMETI KORUPCIJE	23.9.2019	REALIZIRANA	DA
P-197/19	Ž-BL-05-467/19,	OPĆINA VELIKA KLADUŠA SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE URBANISTIČKO- GRAĐEVINSKA INSPEKCIJA	32 - INSPEKCIJE	23.9.2019	REALIZIRANA	DA
P-198/19	Ž-BL-04-175/19,	FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	25 - MIROVINE	23.9.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-199/19	Ž-BL-05-101/19,	DRŽAVNA AGENCIJA ZA ISTRAGE I ZAŠTITU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.9.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-200/19	Ž-BL-05-368/19,	ZAVOD ZA IZGRADNJU A.D. BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.9.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-201/19	Ž-BL-08-442/19,	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.9.2019	REALIZIRANA	DA
P-202/19	Ž-BL-05-473/19,	JU "CENTAR ZA PREDŠKOLSKO VASPITANJE I OBRAZOVANJE" BANJA LUKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	24.9.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-203/19	Ž-BL-05-286/19,	MINISTARSTVO ZA NAUČNOTEHNOLOŠKI RAZVOJ, VISOKO OBRAZOVANJE I INFORMACIONO DRUŠTVO REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.9.2019	REALIZIRANA	DA
P-204/19	Ž-BL-05-31/19,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	17 - JAVNE ISPRAVE	4.10.2019	REALIZIRANA	DA
P-205/19	Ž-SA-06-479/19,	JAVNO PODUZEĆE MEĐUNARODNA ZRAČNA LUKA SARAJEVO SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-09 - TEMELJEM JEZIKA	3.10.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-206/19	Ž-BR-05-4/19,	JAVNO PODUZEĆE „DIREKCIJA ZA OBNOVU I IZGRADNJU“ D.O.O. TUZLA	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMIRANJA	4.10.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-207/19	Ž-BL-01-882/18,	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA OSNOVNI SUD U KOTOR VAROŠU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD KOTOR VAROŠ OPŠTINA KOTOR VAROŠ	13 - PRAVA DJETETA	7.10.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-208/19	Ž-BL-05-730/18,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU OPŠTINA ŠAMAC	19 - UPRAVA	7.10.2019	NIJE REALIZIRANA	NE

P-209/19	Ž-SA-05-458/19,	ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	7.10.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-210/19	Ž-SA-04-601/19,	ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R: PREDSEDAVAJUĆI PERO MATIJEVIĆ	10 - RADNI ODNOSI	8.10.2019	REALIZIRANA	DA
P-211/19	Ž-SA-08-715/19,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE SARAJEVO N/R: DIREKTORA ŽELJKA OBRADOVIĆA	19 - UPRAVA	8.10.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-212/19	Ž-SA-05-342/19,	ORIJENTALNI INSTITUT SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	8.10.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-213/19	Ž-SA-04-684/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO	25 - MIROVINE	10.10.2019	REALIZIRANA	DA
P-214/19	Ž-LI-08-125/19,	VLADA KANTONA 10 ŽALBENO VIJEĆE KANTONA 10	19 - UPRAVA	22.10.2019	NIJE REALIZIRANA	NE
P-215/19	Ž-LI-08-134/19, Ž-LI-08-135/19,	VLADA KANTONA 10 ŽALBENO VIJEĆE KANTONA 10	19 - UPRAVA	22.10.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-216/19	Ž-LI-04-231/19,	MJEŠOVITA SREDNJA ŠKOLA " GORNJI VAKUF-USKOPLJE	10 - RADNI ODNOSI	25.10.2019	REALIZIRANA	DA
P-217/19	Ž-LI-08-168/19,	VLADA KANTONA 10 ŽALBENO VIJEĆE KANTONA 10	19 - UPRAVA	22.10.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-218/19	Ž-LI-08-216/19,	VLADA KANTONA 10 ŽALBENO VIJEĆE KANTONA 10	19 - UPRAVA	22.10.2019	REALIZIRANA	DA
P-219/19	Ž-BL-04-156/19,	GRADSKA TOPLANA A.D. DOBOJ	21 - KOMUNALNE USLUGE	23.10.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-220/19	Ž-BL-05-624/19,	LOVAČKO UDRUŽENJE "PASTIREVO" DOBRLJIN	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.10.2019	REALIZIRANA	DA
P-221/19	Ž-SA-05-624/19,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO SARAJEVO N/R OPĆINSKOG VIJEĆA N/R NAČELNIKA OPĆINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	24.10.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-222/19	Ž-SA-04-786/19,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R DIREKTORA	23 - ZDRAVSTVO	24.10.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-223/19	Ž-SA-01-1386/18,	SREDNJA ŠKOLA POLJOPRIVREDE, PREHRANE, VETERINE I USLUŽNIH DJELATNOSTI SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	24.10.2019	REALIZIRANA	DA

P-224/19	Ž-SA-01-231/19,	JAVNA USTANOVA „KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD“ SARAJEVO SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE CENTAR SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	24.10.2019	DJELIMIČNO REALIZIRANA	NE
P-225/19	Ž-SA-05-1233/18,	UNIVERZITET U ZENICI ZENICA N/R REKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.10.2019	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-226/19	Ž-SA-01-565/19,	JAVNA USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD CAZIN CAZIN	13 - PRAVA DJETETA	24.10.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-227/19	Ž-SA-05-11/19,	NEOVISNI OPERATOR SUSTAVA U BOSNI I HERCEGOVINI SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA N/R PREDSJEDNIKA UPRAVNOG ODBORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	24.10.2019	REALIZIRANA	DA
P-228/19	Ž-SA-05-204/19,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA, KANTON SARAJEVO UPRAVA POLICIJE, PRVA POLICIJSKA UPRAVA SARAJEVO	19 - UPRAVA	24.10.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-229/19	Ž-SA-05-989/19,	SLUŽBA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE ORGANA/TIJELA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R DIREKTORA DAVORIN KORAC	09 - PRAVOSUĐE	25.10.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-230/19	Ž-BL-06-483/19,	JU “GRADSKA APOTEKA” SREBRENİK	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	28.10.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-231/19	Ž-SA-04-407/19,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, ZNANOST I MLADJE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	29.10.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-232/19	Ž-SA-08-360/19,	REGONALNA ODVJETNIČKA KOMORA TUZLA	31 - ODVJETNICI	1.11.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-233/19	Ž-SA-04-534/19,	SVEUČILIŠTE U SARAJEVU SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEG SENATA	11 - OBRAZOVANJE	4.11.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-234/19	Ž-SA-07-476/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE SARAJEVO N/R MINISTRA	07 - ZATVORI	5.11.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-235/19	Ž-BL-05-508/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA OPĆINA BOSANSKA KRUPA	20 - RATNE ŠTETE	7.11.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-236/19	Ž-BL-05-498/19,	POLICIJSKA STANICA TESLIĆ	05 - POLICIJA -- 05-1 - ŽALBA NA RAD POLICIJE	11.11.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-237/19	Ž-BL-04-265/19,	JU OSNOVNA ŠKOLA „HASN KIKIĆ“ SANSKI MOST	10 - RADNI ODNOSI	11.11.2019	NIJE REALIZIRANA	NE

P-238/19	Ž-BL-05-285/19,	ZU DOM ZDRAVLJA VELIKA KLADUŠA VLADA UNSKO SANSKOG KANTONA MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	11.11.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-239/19	Ž-BL-05-996/18,	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	11.11.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-240/19	Ž-BL-05-267/19,	GRAD DOBOJ ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE KOMISIJA ZA BEZBJEDNOST/SIGURNOST SAOBRAĆAJA/PROMETA	32 - INSPEKCIJE	11.11.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-241/19	Ž-BL-06-544/19,	JKP „ČISTOĆA“ CAZIN	01 - DISKRIMINACIJA	12.11.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-242/19	Ž-BL-04-438/19,	FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO/PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE MOSTAR KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA BIHAĆ	25 - MIROVINE	11.11.2019	REALIZIRANA	DA
P-243/19	Ž-SA-04-1240/18,	FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO/PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA TUZLA TUZLA N/R DIREKTORA FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BIJELJINA BIJELJINA N/R DIREKTORA	25 MIROVINE	12.11.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-244/19	Ž-SA-01-454/19,	JZU DOM ZDRAVLJA KLADANJ KLADANJ N/R DIREKTORICE JU OŠ "KLADANJ" KLADANJ 0 KLADANJ N/R DIREKTORA	13 - PRAVA DJETETA	12.11.2019	REALIZIRANA	DA
P-245/19	Ž-BL-04-160/19,	FOND ZA MIROVINSKO/PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	25 - MIROVINE	18.11.2019	REALIZIRANA	DA
P-246/19	Ž-SA-06-974/19,	KLINIČKI CENTAR UNIVERZITETA U SARAJEVU SARAJEVO N/R DIREKTORICE PROF.DR. SEBIJA IZETBEGOVIĆ	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.11.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-247/19	Ž-SA-06-854/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-19 - TEMELJEM SEKSUALNE ORIJENTACIJE	14.11.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-248/19	Ž-SA-06-235/19,	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R MINISTRA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-18 - TEMELJEM DRUŠTVENOG POLOŽAJA I POLA	14.11.2019	NEMA ODGOVORA	NE

P-249/19	Ž-BL-05-130/19,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA ŠIPOVO	15 - IMOVINSKO PRAVNI	19.11.2019	REALIZIRANA	DA
P-250/19	Ž-SA-04-842/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO FINANCIJA SARAJEVO	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	21.11.2019	REALIZIRANA	DA
P-251/19	Ž-SA-05-1419/18,	OPŠTINA CENTAR SARAJEVO SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	19 - UPRAVA	21.11.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-252/19	Ž-BL-05-796/18,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	22.11.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-253/19	Ž-BL-08-685/19,	OPŠTINA STANARI MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	26.11.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-254/19	Ž-SA-04-783/19,	OPĆINA DRVAR DRVAR N/R NAČELNICE OPĆINE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	6.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-255/19	Ž-SA-05-251/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO N/R MINISTRA FOND ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I ZAPOŠLJAVANJE OSOBA SA INVALIDITETOM SARAJEVO N/R DIREKTORA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-256/19	Ž-SA-05-560/19, Ž-SA-05-746/19,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA N/R PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIČKI CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE RATA, RATNIH ZLOČINA I TRAŽENJE NESTALIH OSOBA BANJA LUKA N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.12.2019	REALIZIRANA	DA
P-257/19	Ž-SA-05-347/18,	VLADA BOSANSKO – PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.12.2019	REALIZIRANA	DA
P-258/19	Ž-SA-05-1048/18,	OPĆINA GRADAČAC GRADAČAC N/R PREDSEDAVAJUĆEG OPĆINSKOG VIJEĆA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-259/19	Ž-SA-07-971/19,	POLICIJA BRČKO DISTRIKTA BIH DISTRIKT N/R ŠEF POLICIJE	07 - ZATVORI -- 07-1 - KORIŠTENJE ZAVODSKIH POGODNOSTI I POSJETE	9.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-260/19	Ž-SA-07-813/17,	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE SARAJEVO	07 - ZATVORI	9.12.2019	REALIZIRANA	DA
P-261/19	Ž-SA-05-775/19,	VLADA KANTONA SARAJEVO STRUČNA SLUŽBA VLADE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	9.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-262/19	Ž-SA-01-949/19,	KANTONALNO TUŽITELJSTVO KANTONA SARAJEVO SARAJEVO OPĆINSKI SUD U SARAJEVU SARAJEVO OSNOVNI SUD U SOKOCU SOKOLAC	13 - PRAVA DJETETA	9.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE

P-263/19	Ž-SA-05-797/18,	KANTONALNO TUŽITELJSTVO ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA	05 - POLICIJA	9.12.2019	REALIZIRANA	DA
P-264/19	Ž-SA-04-37/19,	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	12.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-265/19	Ž-SA-07-1015/19,	POLICIJA BRČKO DISTRIKTA BIH BRČKO DISTRIKT N/R ŠEF POLICIJE	07 - ZATVORI	10.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-266/19	Ž-BR-06-132/16,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE DOM NARODA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - TEMELJEM OBRAZOVANJA	10.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-267/19	Ž-BR-01-117/19,	JAVNA USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD KALESIJA	13 - PRAVA DJETETA	10.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-268/19	Ž-BR-05-252/18,	1. KANTONALNOJ UPRAVI ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TUZLANSKOG KANTONA 2. GRAD TUZLA, SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE 3. GRAD TUZLA SLUŽBA ZA PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLINE	19 - UPRAVA	10.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-269/19	Ž-BR-05-51/18,	VLADA POSAVSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	10.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-270/19	Ž-LI-05-109/18,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BRANITELJA I INVALIDA DOMOVINSKOG RATA SARAJEVO	19 - UPRAVA	12.12.2019	REALIZIRANA	DA
P-271/19	Ž-LI-04-256/19,	VLADA KANTONA 10 U LIVNU	10 - RADNI ODNOSI	12.12.2019	REALIZIRANA	DA
P-272/19	Ž-LI-06-223/19,	VLADA KANTONA 10 LIVNO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-22 - TEMELJEM STAROSNE DOBI	12.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-273/19	Ž-LI-08-283/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA SARAJEVO	19 - UPRAVA	12.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-274/19	Ž-BL-06-601/19,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE JU ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE REPUBLIKE SRPSKE ODVJETNIČKA KOMORA REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	12.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-275/19	Ž-BL-04-489/19,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE UNIVERZITET U BANJOJ LUCI	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	12.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-276/19	Ž-BL-06-796/19,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	12.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	NE

P-277/19	Ž-BL-08-233/19, Ž-SA-02-1293/19,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R PREMIJERA MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R MINISTRA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM I 19 - UPRAVA	12.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-278/19	Ž-BR-01-194/19,	VLADA BRČKO DISTRIKT BOSNE I HERCEGOVINE ODJELJENJE ZA ZDRAVSTVO -PODODJELJENJE ZA SOCIJALNU ZAŠTITU BRČKO	13 - PRAVA DJETETA	12.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-279/19	Ž-BL-08-661/19,	OPŠTINA BRATUNAC	19 - UPRAVA	12.12.2019	NIJE REALIZIRANA	DA
P-280/19	Ž-SA-02-18/18,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO N/R NAČELNIKA N/R PRAVOBRANITELJA N/R PREDSJEDAVAJUĆEG OPĆINSKOG VIJEĆA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	20.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-281/19	Ž-SA-05-1043/19,	TUŽITELJSTVO BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO REGULATORNA AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJE SARAJEVO FEDERALNA UPRAVA POLICIJE SARAJEVO	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMIRANJA	24.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-282/19	Ž-SA-05-628/18,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO N/R OPĆINSKOG NAČELNIKA INSPEKTORAT GLAVNI INSPEKTOR SARAJEVO	19 - UPRAVA	24.12.2019	REALIZIRANA	DA
P-283/19	Ž-SA-02-1269/16,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEM ZASTUPNIČKOG DOMA N/R PREDSJEDAVAJUĆEM DOMA NARODA FEDERALNO MINISTARSTVO PROMETA I KOMUNIKACIJA SARAJEVO N/R MINISTRA SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/RE PREDSJEDAVAJUĆEG VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREMIJERA MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA/PROMETA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	24.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-284/19	Ž-SA-02-1251/18,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREMIJERA SVEUČILIŠTE U SARAJEVU SARAJEVO N/R REKTORA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	24.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-285/19	Ž-BL-01-537/19,	JU OŠ „CAZIN“ CAZIN MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I ŠPORTA USK PEDAGOŠKI ZAVOD USK	13 - PRAVA DJETETA	26.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-286/19	Ž-BL-01-304/19,	OSNOVNI SUD U KOTOR VAROŠU OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO/TUŽILAŠTVO BANJA LUKA MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH/UNUTARNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	25.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-287/19	Ž-BL-01-690/19,	JU DJEČIJI VRTIĆ „POLETARAC“ SREBRENICA	13 - PRAVA DJETETA	26.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-288/19	Ž-BL-01-906/18,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, ZNANOST I MLADE KANTONA SARAJEVO JU “DJECA SARAJEVA”	13 - PRAVA DJETETA	25.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-289/19	Ž-SA-06-908/19,	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	27.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-290/19	Ž-BL-04-246/19, Ž-BL-04-247/19, Ž-BL-04-248/19, Ž-BL-04-249/19, Ž-BL-04-250/19, Ž-BL-04-251/19, Ž-BL-04-252/19, Ž-BL-04-253/19, Ž-BL-04-260/19, Ž-BL-04-261/19, Ž-BL-04-268/19, Ž-BL-04-269/19, Ž-BL-04-484/19, Ž-BL-04-485/19, Ž-BL-04-517/19, Ž-BL-05-524/19,	JZU DOM ZDRAVLJA SRBAC FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	23 - ZDRAVSTVO	30.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-291/19	Ž-BL-08-177/19,	NARODNA SKPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	30.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-292/19	Ž-BR-05-175/19,	GRAD TUZLA SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKTORAT URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKE, TRŽIŠNE, TURISTIČKO-UGOSTITELJSKE, PUTNE I TERMOENERGETSKE INSPEKCIJE TUZLA	32 - INSPEKCIJE	30.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-293/19	Ž-BR-04-108/17,	FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA TUZLA TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	30.12.2019	REALIZIRANA	NE

P-294/19	Ž-BR-05-126/19,	GRAD TUZLA SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKTORAT URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKE, TRŽIŠNE, TURISTIČKO-UGOSTITELJSKE, PUTNE I TERMOENERGETSKE INSPEKCIJE TUZLA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	30.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-295/19	Ž-BR-05-115/19,	GRAD TUZLA SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKTORAT URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKE, TRŽIŠNE, TURISTIČKO-UGOSTITELJSKE, PUTNE I TERMOENERGETSKE INSPEKCIJE TUZLA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	30.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-296/19	Ž-BR-04-198/19,	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE BRČKO	23 - ZDRAVSTVO	30.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-297/19	Ž-BR-05-2/19, Ž-BR-08-156/19,	KANTONALNO TUŽITELJSTVO TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	26 - TUŽITELJSTVA	30.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-298/19	Ž-SA-05-1085/19,	FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE UPRAVNI ODBOR MOSTAR N/R PREDSEDAVAJUĆEG N/R V.D. DIREKTORA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	30.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-299/19	Ž-SA-05-1006/19,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA UNSKO- SANSKOG KANTONA BIHAĆ MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE SEKTOR ZA AZIL SARAJEVO	29 - MIGRACIJE I AZIL	30.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-300/19	Ž-SA-05-920/19, Ž-SA-05-921/19, Ž-SA-05-922/19,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE SEKTOR ZA AZIL SARAJEVO SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA SARAJEVO	29 - MIGRACIJE I AZIL	30.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-301/19	Ž-SA-05-581/19,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO INSPEKTORAT RADA, ZAŠTITE NA RADU I SOCIJALNE ZAŠTITE SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	30.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-302/19	Ž-BR-04-154/18,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BIH ODJELJENJE ZA KOMUNALNE POSLOVE BRČKO	21 - KOMUNALNE USLUGE	30.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-303/19	Ž-SA-05-1039/19,	NOTARSKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREDSEDNICE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	30.12.2019	NEMA ODGOVORA	NE
P-304/19	Ž-SA-05-900/19,	FEDERALNA NOVINSKA AGENCIJA SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	30.12.2019	OSTVARENA SURADNJA	DA

ANEKS I PREGLED PRORAČUNA ZA 2019. GODINU

BOSNA I HERCEGOVINA

Institucija: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Sjedište: Banja Luka

ID: 4403087410007

Šifra djelatnosti: 69.10

Obrazac 2.

Organizacioni kod: 0304

Fond: Opći fond (10)

Projektni kod: 0

Zbirni obrazac: x

Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama

Period izvještavanja: od 1.1.2019. do 31.12.2019.

PRORAČUN

Redni broj	Opis	Ekon. kod	Proračun	Izmjene i dopune (rebalans, prestruktura, preraspodjela, rezerva, namjenska sredstva i dr.)	Korigirani proračun	Ostvareni kumulativni iznos ukupnih rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog razdoblja prethodne godine	Postotak 7/6 x 100	Postotak 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni rashodi i izdaci (2+16)		2.596.000	4.297	2.600.297	2.367.515	2.546.048	91	93
2	Ukupni tekući rashodi (3+6)	610000	2.547.000	1.614	2.548.614	2.348.831	2.486.787	92	94
3	Plaće i naknade troškova uposlenih (4+5)	611000	2.176.000		2.176.000	2.051.878	1.995.101	94	103
4	Bruto plaće i naknade plaća	611100	1.937.000		1.937.000	1.852.978	1.775.669	96	104
5	Naknade troškova uposlenih	611200	239.000		239.000	198.900	219.432	83	91
6	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (7+.....+15)	613000	371.000	1.614	372.614	296.953	491.686	80	60
7	Putni troškovi	613100	120.000		120.000	88.402	93.106	74	95
8	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	55.000		55.000	45.834	47.959	83	96
9	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	7.000		7.000	4.370	4.765	62	92
10	Nabavka materijala i sitnog inventara	613400	40.000		40.000	35.686	27.547	89	130
11	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	613500	30.000		30.000	14.904	23.708	50	63
12	Unamljivanje imovine i opreme	613600	13.000		13.000	12.800	113.452	98	11
13	Izdaci za tekuće održavanje	613700	31.000		31.000	24.825	54.271	80	46
14	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	6.000		6.000	4.700	5.403	78	87
15	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	69.000	1.614	70.614	65.432	121.475	93	54
16	Ukupni kapitalni izdaci		49.000	2.683	51.683	18.684	59.261	36	32
17	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	821000	49.000	2.683	51.683	18.684	59.261	36	32
18	Nabavka opreme	821300	49.000	2.683	51.683	18.684	59.261	36	32

*Ovaj pregled predstavlja zbirni pregled proračuna za 2019. godinu, uključujući program posebne namjene pod nazivom Projekat „Jačanje kapaciteta ombudsmana s ciljem implementacije mandata NPM u BiH“ Veleposlanstvo Republike Bugarske

ANEKS II PREGLED OBVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2019.

1. Javna tijela na razini Bosne i Hercegovine koja su ispunila obvezu imenovanja službenika za informiranje i dostavila Vodič i Indeks registar sukladno člancima 19 i 20 ZOSPI:

1. Agencija za policijsku podršku Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
3. Agencija za forenzička ispitivanja Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine;
5. Agencija za javne nabavke i Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
6. Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
8. Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine;
9. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
10. Agencija za poštanski promet Bosne i Hercegovine;
11. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje Bosne i Hercegovine;
12. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije Bosne i Hercegovine;
13. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
14. Agencija za razvoj visokog obrazovanja, i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine;
15. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine;
16. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine;
17. Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine;
18. Agencija za unaprjeđenje inostranih/inozemnih investicija Bosne i Hercegovine;
19. Agencija za zaštitu osobnih podataka Bosne i Hercegovine;
20. Arhiv Bosne i Hercegovine;
21. Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine;
22. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;
23. Centralna banka Bosne i Hercegovine;
24. Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine;
25. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine;
26. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
27. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
28. Direkcija za europske integracije Bosne i Hercegovine;
29. Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine;
30. Državna regulativna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine;
31. Državna regulatorna komisija za električnu energiju Bosne i Hercegovine;
32. Elektroprijenos Bosne i Hercegovine;
33. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
34. Granična policija Bosne i Hercegovine;
35. Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine;
36. Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine;
37. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
38. Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine;
39. Komisija za koncesije Bosne i Hercegovine;
40. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
41. Komisija za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine;
42. Komisija za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;

43. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
44. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
45. Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine;
46. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
47. Ministarstvo obrane/odbrane Bosne i Hercegovine;
48. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
49. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
50. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine;
51. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine;
52. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
53. Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine;
54. Odbor državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine;
55. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
56. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine;
57. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine;
58. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine;
59. Služba za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine;
60. Služba za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine;
61. Sud Bosne i Hercegovine;
62. Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine;
63. Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja i bilja;
64. Uprava za neizravno/indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine;
65. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
66. Ured za reviziju finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine;
67. Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine;
68. Ured za zakonodavstvo Bosne i Hercegovine;
69. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
70. Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine;
71. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine;
72. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine.

2. Javna tijela na razini Bosne i Hercegovine koja su tijekom 2019. godine dostavljala statističke podatke sukladno s člankom 20 ZOSPI:

1. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine;
3. Agencija za javne nabavke Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
5. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
6. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije;
8. Agencija za zaštitu osobnih podataka u Bosni i Hercegovini;
9. Agencija za sigurnost hrane BiH;
10. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
11. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
12. Direkcija za europske integracije Bosne i Hercegovine;
13. Državna regulatorna komisija za električnu energiju;
14. Elektroprenos Bosne i Hercegovine a.d. Banja Luka;
15. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
16. Granična policija Bosne i Hercegovine;
17. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;

18. Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini;
19. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
20. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
21. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
22. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
23. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine;
24. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
25. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
26. Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine;
27. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
28. Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine /Ured za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja biljaka, Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH/;
29. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
30. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine;
31. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine – Sekretarijat;
32. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
33. Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
34. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
35. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine;
36. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine - Generalni sekretarijat;

Glede dostavljanja statističkih podataka od strane javnih tijela na državnoj razini, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine konstatira da su 36 javna tijela redovito ispunjavala svoju obvezu u izvještajnoj godini. Tijekom 2018. godine ovu obvezu ispunjavala su 32 javna tijela.

3. Javna tijela na razini Federacije Bosne i Hercegovine koja su tijekom 2018. godine dostavljala statističke podatke sukladno s ZOSPI:

1. Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
2. Federalni hidrometeorološki zavod;
3. Federalno ministarstvo zdravstva
4. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova;
5. Federalni zavod za zapošljavanje;
6. Javna ustanova Centar za edukaciju sudija i tužitelja Federacije Bosne i Hercegovine;
7. J.P. Međunarodna zračna luka Sarajevo d.o.o.;
8. JP Olimpijski bazen Otoka;
9. Kantonalni sud u Zenici;
10. Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Kantona Sarajevo;
11. Kantonalna uprava uprava za inspekcijske poslove Zeničko-dobojskog kantona/županije;
12. Kantonalna uprava civilne zaštite Kantona Sarajevo;
13. Kantonalno tužiteljstvo Kantona Sarajevo;
14. Kantonalno tužiteljstvo Zeničko-dobojskog kantona/županije;
15. Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine;
16. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona/županije;
17. Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona/županije;
18. Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo;
19. Općina Gračanica
20. Općina Tešanj;
21. Općina Sanski Most;

22. Općina Kakanj;
23. Općina Ključ;
24. Općina Foča;
25. Općina Hadžići;
26. Općina Stari Grad Sarajevo
27. Općinski sud u Lukavcu
28. Općinski sud u Visokom
29. Univerzitet/Sveučilište u Tuzli;
30. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine.

U izvještajnoj godini, obvezu dostavljanja statističkih podataka sukladno sa ZOSPI ispunilo je 30 javnih tijela na području Federacije Bosne i Hercegovine.

Na razini Federacije Bosne i Hercegovine devet javnih tijela redovito su ispunjavala svoju obvezu dostavljanja statističkih podataka Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dok je istu obvezu na razini županija/kantona ispunilo deset javnih tijela.

U istom razdoblju, ovu obvezu ispunjavalo je i jedanaest javnih tijela na općinskoj razini.

4. Javna tijela na razini Republike Srpske koja su tijekom 2018. godine dostavila statističke podatke sukladno sa ZOSPI:

1. Fond za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske;
2. Grad Gradiška;
3. Okružno javno tužiteljstvo/tužilaštvo Banja Luka;
4. Okružni sud u Doboju;
5. Okružni privredni sud Doboju;
6. Osnovni sud u Tesliću;
7. Opština/općina Rudo;
8. Opština/općina Ugljevik
9. Predsjednik Republike Srpske - Služba predsjednika;
10. Republičko tužiteljstvo/tužilaštvo Republike Srpske;

U 2019. godini, obvezu dostavljanja statističkih podataka ispunilo je deset javnih tijela na razini Republike Srpske, te nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodnu godinu.

5. Tijekom 2019. godine sljedeća javna tijela su ispunila obvezu dostavljanja rješenja o službeniku za informiranje, Vodič i Indeks Registra u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za privatizaciju u Federaciji Bosne i Hercegovine (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
2. Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u FBiH (Obavijest o imenovanju službenika za informiranje)
3. Direkcija za europske integracije Bosne i Hercegovine (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje)
4. Elektroprenos BiH (Rješenje o određivanju službenika za informiranje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija)
5. Federalno ministarstvo kulture i sporta (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
6. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova; Federalna uprava policije (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
7. Grad Gradiška - gradonačelnik (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje)
8. Grad Zvornik (Obavijest o imenovanju službenika za informiranje)
9. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine (Vodič za pristup informacijama)

10. Javna ustanova Vode Srpske, Bijeljina (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje, Vodič, Index registar)
11. JP BH Pošta (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje, Vodič za pristup informacijama, Indeks registar)
12. Kantonalni sud u Zenici (Obavijest o imenovanju službenika za informiranje)
13. Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje)
14. Kabinet predsjedavajućeg i zamjenika predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
15. Kabinet premijera Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
16. Komisija za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine (Vodič za pristup informacijama)
17. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike USK (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
18. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine (Obavijest o imenovanju službenika za informiranje)
19. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice (Odluka o imenovanju službenika za informiranje)
20. Ministarstvo unutarnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, Uprava policije Zenica (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje)
21. Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo (Vodič i Index registar)
22. Općinski sud u Lukavcu (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje)
23. Okružni sud u Trebinju (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
24. Općinski sud u Gračanici (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
25. Općinski sud u Srebreniku (Odluka o imenovanju službenika za informiranje)
26. Predsjednik Republike Srpske – Služba predsjednika (Rješenje o određivanju službenika za informiranje, Vodič za pristup informacijama i Indeks registar informacija)
27. Policija Brčko distrikta BiH (Odluka o imenovanju službenika za informiranje)
28. Republička uprava civilne zaštite Istočno Sarajevo (Odluka o imenovanju službenika za informiranje)
29. Republički centar za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih osoba – Ministarstvo pravde Republike Srpske (Vodič za pristup informacijama i Indeks registar)
30. Služba za zajedničke poslove Vlade Republike Srpske (Vodič za pristup informacijama)
31. Služba za protokol Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
32. Stručna služba za zajedničke poslove Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
33. Tužilaštvo/Tužiteljstvo Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Vodič za pristup informacijama)
34. Ured za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom Kantona Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje)
35. Vlada Županije Posavske (Rješenje o postavljenju službenika za informiranje)
36. Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
37. Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo (Rješenje o određivanju službenika za informiranje)
38. Zavod za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje)

ANEKS III TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA

ODJEL	Zaprimljeno u 2019.	Preneseno iz ranijih godina	Ukupno rađeno u 2019.	Ukupno završeno u 2019.	Preneseno u 2020. godinu
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	198	144	342	180	162
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	48	18	66	29	37
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	7	6	13	8	5
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	801	506	1307	838	469
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	978	1066	2044	1320	724
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	206	207	413	214	199
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	129	74	203	114	89
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	851	0	851	502	349
UKUPNO	3218	2021	5239	3205	2034

Rad po žalbama po odjelima u 2019. god.

Odjel	Broj žalbi
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Sarajevo	83
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Sarajevo	31
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Sarajevo	4
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Sarajevo	375
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Sarajevo	397
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	124
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Sarajevo	110
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Sarajevo	302
Ukupan broj predmeta Sarajevo	1426
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Banja Luka	86
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Banja Luka	7
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Banja Luka	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Banja Luka	198
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Banja Luka	325
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	66
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Banja Luka	18
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Banja Luka	244
Ukupan broj predmeta Banja Luka	946
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Brčko	10
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Brčko	3
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Brčko	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Brčko	128
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Brčko	90
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	6
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Brčko	63
Ukupan broj predmeta Brčko	301
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Mostar	17
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Mostar	7
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Mostar	50
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Mostar	65
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	6
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Mostar	1
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Mostar	19
Ukupan broj predmeta Mostar	165
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Livno	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Livno	50
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Livno	101
06 - Odjel za eliminiranje svih oblika diskriminacije // Livno	4
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Livno	223
Ukupan broj predmeta Livno	380
Ukupan broj predmeta u Instituciji	3218

Broj žalbi po kancelarijama u 2019. god.

Broj predmeta zaprimljeni // potkategorija 2019.

Povreda prava	Potkategorija	Broj predmeta
01 – Diskriminacija	00 - Ostalo	95
01 – Diskriminacija	01-01 - Uznemiravanje	3
01 – Diskriminacija	01-03 - Mobing	52
01 – Diskriminacija	01-04 - Segregacija	1
01 – Diskriminacija	01-09 - Temeljem jezika	4
01 – Diskriminacija	01-10 - Temeljem vjere	3
01 – Diskriminacija	01-11 - Temeljem etničke pripadnosti	8
01 – Diskriminacija	01-12 - Temeljem nacionalnog ili socijalnog podrijetla	4
01 – Diskriminacija	01-14 - Temeljem političkog ili drugog uvjerenja	1
01 – Diskriminacija	01-15 - Temeljem imovnog stanja	1
01 – Diskriminacija	01-16 - Temeljem članstva u sindikatu ili drugom udruženju	6
01 – Diskriminacija	01-17 - Temeljem obrazovanja	2
01 – Diskriminacija	01-18 - Temeljem društvenog položaja i spola	4
01 – Diskriminacija	01-19 - Temeljem seksualne orijentacije	5
01 – Diskriminacija	01-20 - Temeljem rodnog identiteta	1
01 – Diskriminacija	01-22 - Temeljem starosne dobi	1
01 – Diskriminacija	01-23 - Temeljem invaliditeta	2
01 – Diskriminacija	01-24 - Govor mržnje	3
01 – Diskriminacija	SUMA	196
02 - Mediji i sloboda informiranja	SUMA	8
03 - Pristup informacijama	00 - Ostalo	216
03 - Pristup informacijama	03-1 - neodlučivanje u zakonskom roku	44
03 - Pristup informacijama	03-2 - odbijanje pristupa informacijama	13
03 - Pristup informacijama	03-3 - pravo na dvostupnjevost	2
03 - Pristup informacijama	SUMA	275
04 - Vjerske slobode / religija	SUMA	2
05 – Policija	00 - Ostalo	106
05 – Policija	05-1 - žalba na rad policije	47
05 – Policija	05-2 - žalbe policijskih službenika	1
05 – Policija	SUMA	154
06 - Javni prihodi	SUMA	4
07 – Zatvori	00 - Ostalo	109
07 – Zatvori	07-1 - korištenje zavodskih pogodnosti i posjete	10
07 – Zatvori	07-2 - zdravstvena zaštita i higijenski uvjeti	10
07 – Zatvori	SUMA	129
08 - Ravnopravnost spolova	SUMA	4
09 – Pravosuđe	00 - Ostalo	321
09 – Pravosuđe	09-1 - žalbe na rad sudija/sutkinja	20
09 – Pravosuđe	09-2 - dužina trajanja postupka (članak 6)	101
09 – Pravosuđe	09-3 - izvršenje presuda	56
09 – Pravosuđe	09-4 - VSTV	6
09 – Pravosuđe	SUMA	504
10 - Radni odnosi	SUMA	281

11 – Obrazovanje	00 - Ostalo	12
11 – Obrazovanje	11-2 - osnovno obrazovanje	9
11 – Obrazovanje	11-3 - srednje obrazovanje	2
11 – Obrazovanje	11-4 - visoko obrazovanje	9
11 – Obrazovanje	11-5 - obrazovanje odraslih	1
11 – Obrazovanje	SUMA	33
12 - Osobe sa invaliditetom	SUMA	48
13 - Prava djeteta	00 - Ostalo	183
13 - Prava djeteta	13-1 - Centri za socijalni rad	10
13 - Prava djeteta	SUMA	193
14 – Ekologija, zaštita okoliša	SUMA	21
15 – Imovinsko-pravni	SUMA	169
16 – Nasilje	00 - Ostalo	7
16 – Nasilje	16-1 - nasilje u obitelji	1
16 – Nasilje	16-2 - vršnjačko nasilje	1
16 – Nasilje	SUMA	9
17 - Javne isprave	SUMA	42
18 – Manjine	SUMA	6
19 – Uprava	SUMA	322
20 - Ratne štete	SUMA	50
21 - Komunalne usluge	SUMA	92
22 - Vladina i ministarska imenovanja	SUMA	56
23 – Zdravstvo	SUMA	74
24 - Socijalna zaštita	SUMA	82
25 – Mirovine	SUMA	217
26 – Tužiteljstva	SUMA	80
27 – Pravobranilaštva	SUMA	4
28 - Predmeti korupcije	SUMA	4
29 - Migracije i azil	SUMA	52
30 - Sloboda okupljanja	SUMA	3
31 – Odvjetnici	SUMA	19
32 – Inspekcije	SUMA	80
33 - Besplatna pravna pomoć	SUMA	5
SUMA	SUMA	3218

Broj žalbi primljenih po potkategorijama 2019. god.

R.br.	Način okončanja	Predmeti 2019.	Predmeti iz ranijih godina	Ukupno
1	U tijeku intervencije Ombudsmana	550	469	1019
2	Preporukom Ombudsmana	71	208	279
3	Nezainteresiranost stranke za dalje vođenje postupka	282	157	439
4	Neprihvatljiva žalba	461	137	598
5	Na drugi način	372	441	813
6	Nenadležnost i ustupanje predmeta nadležnom tijelu	23	15	38
7	Proslijeđen drugom uredu Ombudsmana	2	2	4
8	Specijalnim izvješćem	0	3	3
9	Ponovni postupak	8	4	12
10	Ukupno	1769	1436	3205

SAMO ZA NEPRIHVATLJIVE ŽALBE - POTKATEGORIZACIJA

00 – ostalo	97	13	110
01 - anonimna žalba	3	1	4
02 - zlonamjerna žalba	0	1	1
03 - neosnovana žalba	303	107	410
04 - žalba ne sadrži nikakav zahtjev	3	0	3
05 - narušavanje legitimnih prava treće strane	2	0	2
06 - kašnjenje podnosioca od jedne godine nakon činjenica, događaja ili odluke	6	0	6
07 - nisu iscrpljena sva pravna sredstva	21	5	26
08 - žalba nepotpuna ili nerazumljiva (nije naknadno dopunjena)	9	4	13
09 - podnositelj odustao od žalbe	1	2	3
10 - žalba sa već razmatranim činjenicama (dupliranje žalbe)	13	3	16
11 - činjenično stanje prije 14. prosinca 1995.godine	3	1	4
Ukupno	461	137	598

Broj žalbi koje su završene//Način okončanja žalbi u 2019. god.

R.br.	Povreda prava	Broj preporuka
1	01 – Diskriminacija	40
2	02 - Mediji i sloboda informiranja	3
3	03 - Pristup informacijama	57
4	05 – Policija	5
5	07 – Zatvori	6
6	08 - Ravnopravnost spolova	1
7	09 – Pravosuđe	26
8	10 - Radni odnosi	51
9	11 – Obrazovanje	3
10	12 - Osobe sa invaliditetom	4
11	13 - Prava djeteta	24
12	14 – Ekologija, zaštita okoliša	6
13	15 – Imovinsko-pravni	8
14	17 - Javne isprave	8
15	19 – Uprava	44
16	20 - Ratne štete	2
17	21 - Komunalne usluge	5
18	22 - Vladina i ministarska imenovanja	27
19	23 – Zdravstvo	19
20	24 - Socijalna zaštita	4
21	25 – Mirovine	11
22	26 – Tužiteljstva	3
23	28 - Predmeti korupcije	1
24	29 - Migracije i azil	10
25	31 – Odvjetnici	1
26	32 – Inspekcije	5
27	UKUPNO	374

Način realizacije	Broj predmeta
Djelomično realizirana	9
Nema odgovora	124
Nije realizirana	59
Ostvarena suradnja	77
Realizirana	105
Ukupno	374

Broj žalbi s preporukama izdatim u 2019. god. po kategorijama povrede prava i realiziranju

ODJEL	Broj žalbi s preporukom izdatom u 2019. god.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	24
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	4
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	0
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	97
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	175
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	42
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	6
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	26
UKUPNO	374

Broj žalbi s izdatom preporukom po odjelima u 2019. god.

Naziv odjela	Broj preporuka
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	23
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	3
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	0
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	56
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	161
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	31
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	6
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	24
UKUPNO	304

Broj preporuka po odjelima u 2019. god.

Ured	Broj žalbi s preporukom izdatom u 2019. god.
Ured Sarajevo	185
Ured Banja Luka	114
Ured Brčko	31
Ured Mostar	1
Ured Livno	43
UKUPNO	374

Broj žalbi s izdatom preporukom po uredima u 2019. god.

Ured	Broj preporuka
Ured Sarajevo	134
Ured Banja Luka	98
Ured Brčko	30
Ured Mostar	1
Ured Livno	41
UKUPNO	304

Broj preporuka po uredima u 2019. god.

R.Br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	OPĆINSKI SUD SARAJEVO	56	SARAJEVO
2	OPĆINSKI SUD LIVNO	47	LIVNO
3	KANTONALNI/ŽUPANIJSKI SUD LIVNO	45	LIVNO
4	KANTONALNI SUD SARAJEVO	35	SARAJEVO
5	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	28	BANJA LUKA
6	KANTONALNO TUŽITELJSTVO U SARAJEVU	24	SARAJEVO
7	VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	20	SARAJEVO
8	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	19	BANJA LUKA
9	KANTONALNI SUD TUZLA	17	TUZLA
10	OPĆINSKI SUD LUKAVAC	16	LUKAVAC
11	OPĆINSKI SUD BIHAĆ	15	BIHAĆ
12	OPĆINSKI SUD MOSTAR	15	MOSTAR
13	OPĆINSKI SUD TUZLA	15	TUZLA
14	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	14	BANJA LUKA
15	KANTONALNI/ŽUPANIJSKI SUD U MOSTARU	13	MOSTAR
16	TUŽITELJSTVO TUZLANSKOG KANTONA	13	TUZLA
17	VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BiH	12	SARAJEVO
18	OSNOVNI SUD SOKOLAC	11	SOKOLAC
19	OKRUŽNO TUŽITELJSTVO/TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	10	BANJA LUKA
20	USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE	10	SARAJEVO

20 najčešćih protivnih strana iz oblasti sudova

R.br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO	86	TUZLA
2	MUP REPUBLIKE SRPSKE	44	BANJA LUKA
3	KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA PIO/MIO TUZLA	42	TUZLA
4	FOND PIO/MIO REPUBLIKE SRPSKE	37	BIJELJINA
5	GRAD BANJA LUKA	33	BANJA LUKA
6	MUP KANTONA SARAJEVO	32	SARAJEVO
7	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	24	BANJA LUKA
8	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO- INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	18	BANJA LUKA
9	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	17	SARAJEVO
10	GRAD LIVNO	16	LIVNO
11	GRAD MOSTAR	16	MOSTAR
12	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	16	SARAJEVO
13	JZU DOM ZDRAVLJA SRBAC	16	SRBAC
14	KPZ ZENICA	16	ZENICA
15	VLADA KANTONA SARAJEVO	15	SARAJEVO
16	KPZ TUZLA	15	TUZLA
17	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE - SEKTOR ZA AZIL	14	SARAJEVO
18	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO MOSTAR	13	MOSTAR
19	MINISTARSTVO SIGURNOST BOSNE I HERCEGOVINE - SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA	13	SARAJEVO
20	OPŠTINA/OPĆINA DOBOJ	12	DOBOJ

20 najčešćih protivnih strana bez oblasti pravosuđa

DETALJAN PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA

BROJ PREDMETA	BROJ PREPORUKE	GLAVNA PREPORUKA	POVREDA PRAVA	REALIZACIJA PREPORUKE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR	REALIZACIJA I SADRŽAJ ODGOVORA
POVREDA PRAVA :	01 - Diskriminacija					
Realizirana						
Ž-SA-06-866/18	P-30/19	PREPORUKU Općini Jajce 1. da u budućim slučajevima jasno definiše opće i posebne uslove koje moraju ispunjavati kandidati prilikom prijave na javni poziv, a u cilju izbjegavanja eventualnih nejasnoća i bespotrebnih troškova; 2. da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji i dostavi dokaz o istom.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Općina Jajce je instituciji Ombudsmena dana 05.03.2019.godine dostavila Dopis, broj: 02-21-5911-1/19 od 26.02.2019.godine u kojoj je navedeno sljedeće: "...obavještavamo Vas da ćemo u budućim slučajevima jasno definisati opće i posebne uslove za kandidate koji se prijavljuju na javne pozive Općione Jajce kako bi se, kako ste u samoj preporuci naveli, izbjegle eventualne nejasnoće i bespotrebni troškovi." Uzimajući u obzir sve okolnosti ovog slučaja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da preporuka broj: P-30/19 od 12.02.2019. godine u cjelosti realizovana.
Ž-SA-06-172/18	P-33/19	PREPORUKU Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine 1. Da u cilju osiguranja mehanizama unutar same Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine, poduzme mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja, te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 15.03.2019. godine zaprimila odgovor na preporuku od Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine u aktu broj 05/II-50-1-134-15/18, u kojem se navodi da je dana 12.03.2019. godine donesen Pravilnik o zabrani diskriminacije u Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine, te je isti dostavljen u prilogu.
Ž-SA-06-469/18	P-35/19	PREPORUKU MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA SREDNJO-BOSANSKOG KANTONA 1. da imajući u vidu zaključke iz ove preporuke, kao validan dokaz o izvršenoj uplati putem elektornskog bankarstva smatra ovjerenu elektronsku potvrdu koju banka izdaje uplatiocu, a kako je to naprijed i navedeno 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine do dana 10.04.2019. godine nisu zaprimili odgovor Ministarstva unutrašnjih poslova Srednjo-bosanskog kantona na Preporuku broj P-35/19, niti su poduzete aktivnosti u cilju realizacije iste. Dana 10.04.2019. godine Vladi Srednjo-bosanskog kantona upućena je Obavijest o neispoštovanju preporuke broj P-35/19. Vlada SBK je zaprimila i prosljedila povratnu informaciju MUP-a SBK dostavljenu izvan roka (13.05.2019.), čime je preporuka u potpunosti realizirana.
Ž-SA-06-798/18	P-106/19	P R E P O R U K U direktoru Federalne uprave policije 1. Da izvrši izmjene i dopune podzakonskog akta „Kriterij o metodi, načinu i sistemu bodovanja, testiranja kandidata i provjera fizičke sposobnosti” u skladu sa važećim odredbama Zakona o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Nakon analize relevantnog zakonodavstva u kontekstu Vaše preporuke, rukovoditelj Federalne uprave policije će pristupiti realizaciji iste na način što će formirati radno tijelo sastavljeno od stručnih lica koja će procijeniti i pobliže odrediti biološke i fiziološke potencijale u odnosu na starosnu dob kandidata koji pristupaju u ovaj policijski organ, te na bazi tih rezultata uskladiti odredbe spornog podzakonskog akta - Kriteriji o metodi, načinu i sistemu bodovanja, testiranja kandidata i provjera fizičke sposobnosti br. 09-8933, od 11.08.2016. godine”
Ž-LI-06-277/18	P-108/19	P R E P O R U K U Ravnatelju Srednje škole „Tin Ujević“ Glamoč 1. da odmah po prijemu ove preporuke prestane sa svim radnjama prema uposlenicima koje imaju obilježja mobinga; 2. da u cilju osiguranja mehanizma unutar Srednje škole „Tin Ujević“ Glamoč za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije članka 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, prema kojem su sva javna tijela i ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ravnatelj Srednje strukovne škole „Tin Ujević“ Glamoč, nakon zaprimanja izdate preporuke, dostavio je izjašnjenje u kojem negira radnje navedene u Preporuci. Također navodi da su "... u Etičkom kodeksu Srednje škole „Tin Ujević“ Glamoč implementirana načela jednakosti i pravednosti, načelo profesionalnosti i mirnog suživota u Školi. Provođit ćemo i druge aktivnosti u vezi članka 24. stavak 4. u skladu sa preporukama i naputcima Ministarstva znanostik, prosvjete, kulture i športa Hercegbosanske županije.“
Ž-SA-06-9/19	P-113/19	P R E P O R U K U • Da poništi Rješenje o pokretanju disciplinskog postupka broj 104-18-2-3005-1/18, od 18.12.2018. godine u dijelu koji se odnosi na upućivanje žalbe instituciji Ombudsmena, odnosno tačku 3 Rješenja; • Da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Iz dostavljenog odgovora Centralne banke BiH proizilazi da je postupljeno po Preporuci Ombudsmena BiH.
Ž-BL-06-970/18	P-127/19	PREPORUKU predsjedniku Konkurencijskog savjeta Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, donese odgovarajući akt kojim utvrđuje postojanje, odnosno nepostojanje uslova za vođenje postupka po službenoj dužnosti, a u vezi podnesenog zahtjeva podnosioca žalbe	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Odgovorna strana je dostavila odgovor po izdatoj preporuci broj: 01-12-1-417-4/18, od dana 10.06.2019. godine. U dostavljenom odgovoru, između ostalog se navodi da je po predstavi podnosioca žalbe izvršena analiza dostavljenog zahtjeva i sastavljena informacija o provedenoj analizi, te da je utvrđeno da nema osnova da je "Eko Toplana" d.o.o. Banja Luka zloupotrijebila pozitivne zakonske propise kojima se uređuje ova oblast.

Ž-BL-06-969/18	P-126/19	PREPORUKU predsjedniku Konkurencijskog savjeta Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, donese odgovarajući akt kojim utvrđuje postojanje, odnosno nepostojanje uslova za vođenje postupka po službenoj dužnosti, a u vezi podnesenog zahtjeva podnosioca žalbe	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Po izdatoj preporuci odgovorna strana dostavila je odgovor broj: 01-12-1-418-4/18, od dana 13.06.2019. godine. U istom između ostalog navodi da su u svom aktu broj: UP-04-26-2-041-4/18, od dana 16.11.2018. godine ,utvrdili nepostojanje uslova za nevođenje postupka po službenoj dužnosti. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara a izdata preporuka smatra se ispoštovanom
Ž-BL-06-378/19	P-184/19	P R E P O R U K U Skupštini Bosansko-podrinjskog kantona • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da do donošenja odluke u ovom predmetu obustavi sve radnje na postavljanju spornog spomenika;	01 - Diskriminacija	Realizirana	NE	zaključeno je da nisu preduzete bilo kakve aktivnosti na izgradnji spornog objekta, da je nadležna inspekcija kao i opštinska služba utvrdila da nema osnova za preduzimanje bilo kakvih mjera predviđenih zakonom, pa je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-06-899/18	P-99/19	P R E P O R U K U direktoru KJKP "Vodovod i kanalizacija" Sarajevo • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku
Ž-SA-06-479/19	P-205/19	PREPORUKU JAVNOM PODUZEĆU MEĐUNARODNA ZRAČNA LUKA SARAJEVO 1. da usvoje pravni okvir kojim će se osigurati ravnopravna uporaba sva tri službena jezika – hrvatskog, bosanskog i srpskog, odnosno oba pisma – latinica i ćirilica u eksternoj komunikaciji prema građanima, a što prije svega, uključuje objave na službenoj web stranici i službenoj facebook stranici Poduzeća;	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno više odgovora i ostvarena saradnja sa odgovornom stranom.Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-06-544/19	P-241/19	P R E P O R U K U JKP „Čistoća“ Cazin 1. Da preduzme neophodne mjere na eliminaciji diskriminacije i otklanjanju štetnih posljedica po podnosioca žalbe, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. da preduzme neophodne mjere ne prevenciji diskriminacije i nadoknadi štete koja je nastala kao posljedica diskriminacije prema podnosiocu žalbe, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	16.12.2019 zaprimljen odgovor ,rad na predmetu u toku.
Ž-BL-06-601/19	P-274/19	P R E P O R U K U Vladi Republike Srpske i JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske 1. Da preduzmu neophodne mjere na obezbijedenju ravnopravnog tretmana lica koja konkurišu na sredstva u okviru podrške prvom zaposlenju, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, počev od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori 20.01. i 24.01.2020 ,rad na predmetu u toku.
Ž-BL-06-796/19	P-276/19	PREPORUKU Vladi Republike Srpske 1. da u skladu sa svojim kapacitetima preduzme mjere sa ciljem osiguranja jednakog tretmana policijskih službenika zaposlenih u policijskim agencijama na nivou Bosne i Hercegovine u pogledu ostvarivanja prava na penziju, uvažavajući potrebu jednakog ili usklađenog uračunavanja ratnog staža nezavisno od mjesta prebivališta, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke,	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	NE	Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BR-06-231/18	P-8/19	VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - da ubuduće prilikom donošenja Odluke o kriterijima i načinu dodjele stipendija redovitim studentima I. ciklusa studija, uvažava mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine; -da u roku od devedeset (90) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 19.02.2020. godine zaprimljen odgovor Odjeljenja za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 37-000964/19 od 31.01.2020. godine.
Ž-BL-06-856/18	P-69/19	P R E P O R U K U 1. Ugostiteljskom servisu Vlade Republike Srpske da: U skladu sa članom 253. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku Republike Srpske („ Službeni glasnik RS“br.13/02, 87/07, 50/10 i 66/18 oglasi ništavim rješenje broj: 01/1/4-82/19 od dana 10.01.2019. godine o privremenom raspoređivanju podnositeljice žalbe; 2. Ministarstvu trgovine i turizma Republike Srpske da: Podnositeljicu žalbe rasporede na radno mjesto u Ministarstvu trgovine i turizma u skladu sa njenim prvobitnim rješenjem na neodređeno vrijeme.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dostavljen je odgovor Ministarstva trgovine i turizma.Preporuka nije realizirana i bit će uvrštena u Godišnji izvještaj.

Ž-SA-06-210/19	P-73/19	PREPORUKA Generalnom direktoru BHRT-a da razmotri poduzimanje mjera ka poboljšanju radnog okruženja i promovisanju prava u najširem obimu. Generalni direktor BHRT-a da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Nakon provedene istrage u predmetu dana 29.03.2019. godine izdana je preporuka P-73/19 BHRT-u u kojoj su pozvani da razmotre poduzimanje mjera ka poboljšanju radnog okruženja i promovisanju prava u najširem obimu, te da dostave odgovor u roku od 60 dana od dana prijema preporuke. S obzirom da odgovor nije dostavljen u navedenom roku dana 17.06.2019. godine upućena je urgencija na koju isto tako nije dostavljen odgovor. Ova preporuka kao i informacija o nerealizaciji iste bit će uvrštena u godišnji izvještaj.
Ž-BL-06-624/18	P-91/19	PREPORUKU komandiru Policijske stanice Kostajnica 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje koje se tiču okolnosti da li je pokrenuti unutrašnji postupak protiv policijskih službenika u međuvremenu okončan 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Kako odgovorna strana nije dostavila odgovor po izdatoj preporuci, predmet o žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-BL-06-924/18	P-84/19	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove da Oglasi ništavim Rješenje broj: 21.01/127-82/18 od 08.02. 2019. godine i podnosioca žalbe ponovo rasporedi na poziciju šefa područne jedinice Vlasenica. U roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni konstatuju da nadležni organ nije postupio u skladu s izdatom preporukom i predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Ž-SA-06-1340/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1365/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1366/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1388/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1401/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.

Ž-SA-06-1405/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1420/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-8/19	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-16/19	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-68/19	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-SA-06-1387/18	P-138/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	S obzirom da do danas nije zaprimljen bilo kakav zvanični odgovor Institucija ombudsmena zaključuje da preporuka nije realizirana, te će isto biti navedeno u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena. Svakako, ukoliko dođe do realizacije preporuke u narednom periodu isto će biti evidentirano. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-06-483/19	P-230/19	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo da inicira postupak izmjene i dopune Kolektivnog ugovora za djelatnosti predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo u dijelu koji sadrži diskriminatorne odredbe. Vlada Kantona Sarajevo da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	U odgovoru na preporuku Ombudsmena od 26.11.2019 .godine, direktor Apoteke je naveo da u skladu sa načelom ravnopravnosti stranaka ima pravo da se upozna sa dokazima koje je stranka dostavila, a koji su poslužili kao osnov za pokretanje istrage, kao i da će dostaviti kvalitetno i detaljno izjašnjenje nakon što primi navode i dokumentaciju na koju se Ombudsmeni pozivaju. Institucija Ombudsmena je odlučila u skladu sa članom 28 Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine tretirati povjerljivim sve podatke i dokumente koje im podnosioci žalbe dostave, obzirom da je u inicijalnom dopisu na nedvosmislen i decidan način sumirala sve relevantne navode koji čine obilježja mobinga, kao i da su dostavljeni dokumenti mahom proizašli iz postupaka i komunikacije koja se već odvijala u okviru odgovorne ustanove. Izdavanjem Preporuke upravi zdravstvene ustanove iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmeni imaju u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, ali se stranka ujedno obavještava da preporuku Ombudsmena možete koristiti kao dokaz u eventualno pokrenutom sudskom postupku ovim povodom.
Nema odgovora						

Ž-BL-06-105/19	P-183/19	P R E P O R U K U Ministarstvu nauke i kulture Republike Srpske • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno;	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	
Ž-BL-06-918/18	P-195/19	P R E P O R U K U ŠPD „Unsko-sanske šume“ d.o.o. Bosanska Krupa 1. Da u skladu sa Pravilnikom o radu i Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta omogućiti jednake prilike za napredovanje za sve radnike, uključujući i podnositeljicu žalbe, rukovodeći se prvenstveno principima kvaliteta kandidata, objektivne i otvorene selekcije i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-06-974/19	P-246/19	PREPORUKU DIREKTORICI KLINIČKOG CENTRA UNIVERZITETA U SARAJEVU 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu je u toku
Ž-SA-06-854/18	P-247/19	PREPORUKU KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	rad na predmetu u toku
Ž-SA-06-235/19	P-248/19	PREPORUKU MINISTRU VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE 1. da imajući u vidu nalaz i mišljenje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine jasno propiše procedure, uvjete, kriterije upućivanja zaposlenih na rad u diplomatsko konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine, kojim će se osigurati ravnopravan tretman svih lica koja su iskazala interes za rad u istima; 2. da donese odluku po pismenim podnescima žaliteljice od dana 05.02.2018. godine, dana 25.07. 2018. godine i od dana 22.01.2019. godine kojim je ista iskazala interes za rad u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine; 3. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-06-132/16	P-266/19	1. Da bez odlaganja pokrene proceduralne radnje u cilju razmatranja Zakona o bibliotečkoj djelatnosti Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Nema odgovora , rad na predmetu u toku.
Ž-LI-06-223/19	P-272/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah po prijemu ove preporuke poduzme adekvatne mjere i radnje te Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o listi lijekova koji se mogu propisivati i izdavati na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja Kantona 10 (Pozitivna lista lijekova Kantona 10) broj: 01-02-3-1/19 od 16.01.2019. godine, a u dijelu koji se odnosi na propisivanje lijeka Rivaroksaban film tbl. 15 i 20 mg, Vlada Kantona 10 uskladi s odredbama Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Budući da u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor na preporuku, upućena je urgencija Vladi Kantona 10.Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-06-908/19	P-289/19	PREPORUKU INTESA SAOPAULO BANK D.D. BOSNA I HERCEGOVINA 1. da poduzme aktivnosti koje će rezultirati uklanjanjem počinjene diskriminacije; 2. da žaliteljici izda potvrdu o radnom iskustvu koja će biti precizna i detaljna, odnosno na kojoj trebaju biti podaci o tome na kojim je poslovima radila - naziv radnog mjesta, da li su to npr. poslovi visoke stručne spreme/visokog obrazovanja ili srednje stručne spreme, koliko dugo je obavljao navedene poslove, precizan opis poslova radnog mjesta, navesti jasan period radnog angažovanja na radnim zadacima;	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	01 - Diskriminacija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
29	39	9	0	5	7	8
POVREDA PRAVA :	02 - Mediji i sloboda informisanja					
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-05-1043/19	P-281/19	PREPORUKA Članci objavljeni na online mediju Antimigrant.ba a koji su naprijed navedeni predstavljaju poticanje na diskriminaciju i ukazuju na širenje govora mržnje i činjenje drugih krivičnih djela. Pozivaju se naprijed navedeni da poduzmu mjere u skladu sa svojim nadležnostima i da o tome obavijeste Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	02 - Mediji i sloboda informisanja	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-05-802/18	P-47/19	PREPORUKA Vlasti Unsko-sanskog kantona da razmotre uspostavu posebnog sistema izvještavanja za JP RTV USK u odnosu na druga javna preduzeća uzimajući u obzir specifičnost javnog medija a u cilju veće transparentnosti medija. Pozivaju se naprijed navedeni da odgovor dostave u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.	02 - Mediji i sloboda informisanja	Nije realizirana	DA	Dana 18.04.2019. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Vlade USK-a pod brojem: 03-10-2755-2/19 od dana 15.04.2019. godine u kojem je između ostalog navedeno da su u vezi realizacije preporuke vezani propisima koji su u nadležnosti Federacije BiH, odnosno Zakonom o privrednim društvima Federacije BiH i Zakonom o javnim preduzećima Federacije BiH. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu.
Nema odgovora						
Ž-BR-05-4/19	P-206/19	Javnom poduzeću Direkciji za obnovu i izgradnju d.o.o. Tuzla 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 18.02.2019. g., 27.03.2019.g. i 11.07.2019. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	02 - Mediji i sloboda informisanja	Nema odgovora	NE	rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	02 - Mediji i sloboda informisanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	0	0	1	1	1
POVREDA PRAVA :	03 - Pristup informacijama					
Realizirana						
Ž-SA-05-1163/18	P-17/19	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu 1. Da odmah po prijemu preporuke, po zahtjevu Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu od dana 26.09.2018. godine, donese rješenje o pristupu informacijama u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Uzimajući u obzir sve okolnosti ovog slučaja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da je preporuka broj: P-17/19 od 26.12.2018. godine u cijelosti realizovana. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena.
Ž-SA-05-1117/17	P-14/19	P R E P O R U K U Ministru zdravstva Zeničko-dobojskog kantona 1. Da odmah po prijemu preporuke, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, odluči o zahtjevu za pristup informacijama Apoteka Violapharm Tešanj od dana 30.08.2018. godine ; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije iste;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 23.01.2019. godine zaprimljen je akt Ministarstva Zeničko-dobojskog kantona broj: 11-37-12357-8/17 od 18.01.2019. godine u kojem je navedeno da je po zahtjevu žalitelja donoseno Rješenje broj: 11-37-12357-7/18 od 18.01.2019. godine kojim je odobren pristup informacijama, čime je Preporuka Ombudsmena u cjelosti realizovana.
Ž-LI-05-296/18	P-18/19	P R E P O R U K U Ravnatelju Srednje strukovne škole Silvija Strahimira Kranjčevića u Livnu 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju rješenja po Zahtjevu za pristup informacijama podnesenom dana 27.11.2018. godine;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon izdavanja preporuke Srednja strukovna škola Silvija Strahimir Kranjčević Livno, svojim podneskom od 11.02.2019. godine, obavještava Instituciju ombudsmena da je postupljeno po preporuci i doneseno rješenje kojim se odobrava pristup informacijama.
Ž-LI-05-285/18	P-19/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10 1. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon zaprimanja Preporuke Ministarstvo je obavijestilo Instituciju ombudsmena da je dana 20.02. 2019. godine, doneseno Rješenje po izjavljenoj žalbi. Institucija ombudsmena je podneskom od 28.02.2019. godine, obavijestila podnositelja žalbe o dostavljenom izjašnjenju. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da zatvore predmet jer su izdatu preporuku ocijenili prihvaćenom.
Ž-SA-05-1210/18	P-31/19	P R E P O R U K U Fakultetu fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Istočnom Sarajevu 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Žalitelj je 05.04.2019.godine obavijestio instituciju Ombudsmena da mu je Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta Univerziteta u Istočnom Sarajevu dostavio tražene zapisnike sa sjednica Naučno-nastavnog vijeća kao i Poslovnik rada Naučno-nastavnog vijeća. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je preporuka Ombudsmena realizirana.

Ž-BL-05-945/18	P-24/19	P R E P O R U K U 1. Da doslijednom primjenom Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske razmatra i odlučuje o zahtjevima za pristup informacijama,	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	S obzirom da iz odgovora proizlazi da je Univerzitet u Banjaluci ispoštovao preporučeno a u skladu sa članom 21. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 32/00, 19/02, 35/04 i 32/06), Ombudsmeni nemaju osnova za dalje postupanje po žalbi i donose odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-LI-05-220/18	P-40/19	P R E P O R U K U 1. da Žalbeno vijeće Vlade Kantona 10 postupi po žalbi žaliteljice protiv Obavijesti o izboru kandidata broj:03-02-34-48.6/18 od 20.06.2018.g., te odmah uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno,	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 10.02.2019.g. odgovorna strana se izjasnila aktom br:21-04-34-18/18 da je Žalbeno vijeće donijelo Odluku u predmetu žaliteljice br:21-04-34-18/18 , nakon čega su odlučili da zatvore predmet .
Ž-LI-05-286/18	P-16/19	P R E P O R U K U direktoru Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 1. Da, Zahtjev za pristup informacijama od 15.11.2018. godine, riješi sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10 svojim podneskom od 08.03.2019. godine, obavještava Instituciju ombudsmena da je postupila po izdatoj preporuci.
Ž-LI-05-28/19	P-59/19	P R E P O R U K U Ravnateljici Javne ustanove “Hrvatski dom” Kupres 1. Da, Zahtjev za pristup informacijama Zdenka Tičinovića od 21.11.2018. godine, riješi sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Javna ustanova „Hrvatski dom“ Kupres, dostavila je izjašnjenje broj: 01-19/2019 od 26.03.2019. godine, u kojem se ističe da je temeljem podnesenog Zahtjeva za pristup informacijama dana 26.03.2019. godine, doneseno rješenje koje je dostavljeno žalitelju. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi Zdenka Tičinovića, jer su izdatu preporuku ocijenili prihvaćenom.
Ž-LI-05-298/18	P-58/19	P R E P O R U K U Ravnateljici Javne ustanove Osnovne muzičke škole Travnik 1. Da, Zahtjev za pristup informacijama Arlena Hadžića od 29.10.2018. godine, riješi sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Osnovna muzička škola Travnik, svojim podneskom od 26.03.2019. godine, obavještava Instituciju ombudsmena da je postupila po izdatoj preporuci i dana 18.02.2019. godine, donijela Rješenje po Zahtjevu za pristup informacijama.
Ž-BL-05-999/18	P-61/19	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja preduzme neophodne mjere i radnje kako bi podnositeljici žalbe po podnesenom zahtjevu bilo odgovoreno u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 23-059-299/2019, od dana 06.05.2019. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku iz čijeg sadržaja proizilazi da je podnositeljici žalbe dostavljen traženi odgovor dana 06.05.2019. godine.
Ž-BL-05-79/19	P-62/19	PREPORUKU predsjedniku Općinskog suda u Tešnju 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine iz ove preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 039-0-SUA-19-000 153, od dana 25.03.2019, godine ,Sud je dostavio odgovor na izdatu preporuku iz čije sadržine porizilazi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu odgovoreno rješenjem broj: 39-0-Su-18-000 241, od dana 21.03.2019. godine. Polazeći od navedenog predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-83/19	P-63/19	PREPORUKU predsjedniku Kantonalnog suda u Livnu 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine iz ove preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 10 0 P 004606 19 R 2, od dana 27.03.2019, godine ,Sud je dostavio odgovor na izdatu preporuku iz čije sadržine porizilazi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu odgovoreno odgovarajućim rješenjem.Polazeći od navedenog predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-LI-05-47/19	P-82/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva unutarnjih poslova Kantona 10 1. Da, Zahtjev za pristup informacijama od 14.02.2019. godine, riješi sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10, postupajući po izdatoj preporuci, a temeljem zahtjeva žaliteljice donijelo je Rješenje broj: 02-01-34-6852/19 od 23.04.2019. godine. Primjerak donesenog rješenja Instituciji ombudsmena je dostavila žaliteljica na dan 06.05.2019. godine.
Ž-LI-05-42/19	P-81/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva znanosti, prosvjet, kulture i športa Kantona 10 1. Da, Zahtjev za pristup informacijama od 11.02.2019. godine, riješi sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon izdavanja preporuke, podnositelj žalbe je dana 03.05.2019. godine, obavijestio Instituciju ombudsmena da je Ministarstvo dana 30.04.2019. godine, donijelo rješenje kojim se odobrava pristup informacijama

Ž-BL-05-616/18	P-85/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke odgovori na zahtjev za pristup informacijama od 14.02.2017. godine, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Kako je Šumsko gazdinstvo Doboj odgovorilo na zahtjev podnosioca žalbe, čime je Preporuka Institucije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet.
Ž-BL-05-963/18	P-90/19	PREPORUKU predsjedniku Općinskog suda u Živinicama 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 033-0-SU-19-000005Om, od dana 29.04.2019. godine, Sud je dostavio odgovor po izdatoj preporuci iz čije sadržine proizilazi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu odgovoreno rješenjem Suda broj:33 0 V 059323 14 V, od dana 31.07.2019. godine, na način da su mu dostavljene tražene informacije. Polazeći od navedenog, predmet o žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom
Ž-SA-05-214/19	P-96/19	PREPORUKA Stručna služba za poslove Općinskog vijeća i Općinskog načelnika Općine Vogošća da stupi u kontakt sa podnosiocem žalbe u narednih 15 dana da bi dogovorili način pristupa informacijama iz matičnih knjiga, a koji će odgovarati objema stranama. Poziva se Stručna služba za poslove Općinskog vijeća i Općinskog načelnika Općine Vogošća da obavijesti o realizaciji ove preporuke u roku od 90 dana od dana prijema.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 25.04.2019. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Općine Vogošća pod brojem: 12-05-269/19 od dana 23.04.2019. godine u kojem je, između ostalog, navedeno da su isti postupili po preporuci Institucije ombudsmena i kontaktirali podnosioca žalbe. U komunikaciji sa podnosiocem žalbe dobili su informaciju da je isti već prikupio dovoljno podataka te da je povukao zahtjev za pristup informacijama. Iz navedenog, bez obzira na činjenicu da je zahtjev povučen može se zaključiti da su isti pristupili realizaciji preporuke.
Ž-LI-05-7/19	P-98/19	P R E P O R U K U ravnatelju Osnovne glazbene škole "Tomislavgrad" iz Tomislavgrada 1. da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama , podnesenom dana 22.11.2018. godine, te preciziranom zahtjevu od dana 04.01.2019.g.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Budući da preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije, te su Ombudsmeni u skladu sa Pravilima za funkcioniranje institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH", br:104/11), član 35. tač. 8., odlučili da zatvore predmet
Ž-LI-05-43/19	P-114/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Vlade Kantona 10, sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 10 dana, dostavi traženo izjašnjenje.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon što su Vlada Kantona 10 i resorno ministarstvo dostavili navedeno izjašnjenje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi , jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.
Ž-BR-05-24/19	P-148/19	1. da hitno, a najkasnije u roku od deset (10) dana od dana prijema ove preporuke donese rješenje po zahtjevu od dana 06.07.2019. godine za pristup informacijama podnosiocu žalbe, a u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosne i Hercegovini 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke izvršiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 15.07.2019. godine zaprimljen odgovor Gradonačelnika Brčko distrikta BiH broj predmet: 48-000135/19 od Obzirom na navedeni odgovor, odnosno, da je Službenik za etiku i informiranje, Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine postupio po preporuci, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu s članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvaraju predmet broj Ž-BR-05-24/19..
Ž-LI-05-115/19	P-166/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva Srednjobosanskog kantona/kantona Središnja Bosna 1. Da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po prigovoru izjavljenom na Rješenje br. 07-34-1181/2018-11 od 28.03.2019. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Svojom obavijesti od 24.07.2019. godine, ministar obavještava Instituciju ombudsmena da je već postupio po izdatoj preporuci donošenjem Rješenja po prigovoru na dan 20.06.2019. godine, kojim se prigovor odbija kao neosnovan.
Ž-SA-05-521/19	P-172/19	P R E P O R U K U Ministru vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine 1. Da poništi Rješenje broj: 11-5-50-1551-1/19 od dana 26.04.2019.godine i donese novo rješenje utemeljeno na principima i odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	. Uvidom u Rješenje broj: 11-5-50-1551-5/19 od 23.08.2019. godine utvrđeno je da je u cjelosti odobren pristup traženim informacijama i žaliteljima dostavljena tabela sa potpunim informacijama. S tim u vezi, konstatujemo da je Preporuka broj: P-172/19 od dana 08.07.2019. godine u cjelosti realizovana.
Ž-SA-05-495/19	P-170/19	P R E P O R U K U 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju Rješenja po Zahtjevima za pristup informacijama žalitelja od 18.03.2019. godine i 02.04.2019. godine; 2. Da shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine na službenoj web stranici objavi Vodič za pristup informacijama u Ministarstvu prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo broj 05/01-49-24366/16 od 26.07.2016. godine i Indeks registar informacija koje se mogu dobiti od Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo broj 05/01-49-32256/16 od 08.11.2016. godine. 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Shodno navedenom, Ministarstvo je dana 14.08.2019. godine instituciji Ombudsmena dostavilo Obavještenje broj 05/04-23-3710/19 od 06.08.2019. godine kojom instituciju Ombudsmena obavještava da je Ministarstvo dana 01.08.2019. godine donijelo Rješenje broj 05/04-23-3710/19, a po zahtjevu žalitelja, kojim se istom odobrava pristup informacijama. Istim aktom institucija Ombudsmena se obavještava da je dana 29.07.2019. godine Ministarstvo na svojoj web stranici objavilo Vodič za pristup informacijama i Indeks registar.

Ž-SA-05-651/19	P-185/19	SEKRETARIJATU PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE 1. da odmah po prijemu ove Preporuke poništi rješenje broj 03-50-18-37/19 od 23.05.2019. godine, te po ponovno postupi po Zahtjevu žalitelja od 20.05.2019. godine imajući u vidu nalaz i mišljenje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine date u ovoj preporuci i postupi na način koji će podrazumjevati poštivanje prava na slobodan pristup informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Kolegij Sekretarijata Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine obavještava da je 16.09.2019. godine donio Rješenje o poništenju Rješenja broj 03-50-18-37/19 od 23.05.2019. godine i odobrenju pristupa traženim informacijama po zahtjevu novinara i glavnog i odgovornog urednika portala broj UP1/03-50-18-37/19 od 20.05.2019. godine. Imenovanim je dana 25.09.2019. godine dostavljeno navedeno Rješenje na mail adrese navedene u zahtjevu za pristup informacijama. Budući da je preporuka prihvaćena, predmet zaveden pod brojem Ž-SA-05-651/19 se zatvara.
Ž-LI-05-132/19	P-188/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Osnovnog suda u Sokocu 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje da Zahtjev za pristup informacijama od 05.12.2018. godine, riješi sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odgovarajuću obavijest u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Predsjednik Osnovnog suda u Sokocu svojim aktom od 12.09.2019. godine, obavještava Instituciju ombudsmana „da je postupljeno po datim preporukama, te Vam u prilogu akta dostavljamo fotokopije naprijed pomenutih akata kao dokaz o našem postupanju po Vašim preporukama.“
Ž-BL-08-442/19	P-201/19	PREPORUKU predsjedniku Vrhovnog suda Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 118-0-Cyl-18-000 284-6, od dana 04.10.2019. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku iz čijeg sadržaja proizilazi da je podnosiocu žalbe dostavljen traženi odgovor dana 04.10.2019. godine.
Ž-BL-05-286/19	P-203/19	PREPORUKU Ministarstvu za naučnotehnoški razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnositeljici žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, na način da joj omogući pristup traženim informacijama u dijelu koji se odnosi na zapisnike o radu Komisije pri Ministarstvu za naučnotehnoški razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske, a koji se tiču dodjele stipendija studenatima sa invaliditetom i studentima u inostranstvu 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 19.041/052-7859-1/19, od dana 01.10.2019. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku u kome navode da su podnositeljici žalbe dostavili četiri zapisnika sa sastanaka Komisije za dodjelu stipendija. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-BL-05-624/19	P-220/19	PREPORUKU predsjedniku Lovačkog udruženja "Pastirevo" Dobrljin 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 23.07.2019. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 86-9/19, od dana 10.12.2019. godine, udruženje dostavilo je odgovor na izdatu preporuku. U pomenutom aktu, između ostalog se navodi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama od dana 23.07.2019. godine, odgovoreno obavještenjem broj: 86-9/19, od dana 10.12.2019. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ž-SA-05-11/19	P-227/19	P R E P O R U K U Generalnom direktoru Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini 1. Da uredi pitanje nadležnosti za odlučivanje po zahtjevu za pristup informacijama i po žalbi protiv rješenja za pristup informacijama, na način da se poštuje princip dvostepenosti u smislu Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine; 2. Da izmjeni, odnosno dopuni Vodič za pristup informacijama, u smislu izmjena i dopuna Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine, koje su uslijedile nakon njegovog donošenja; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 12.11.2019. godine zaprimljen je akt Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini broj 1203-2/19 od 07.11.2019. godine iz kojeg proizilazi da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine u cijelosti realizovana. Shodno navedenom, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-SA-05-560/19	P-256/19	P R E P O R U K U direktoru Republičkog centru za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica i predsjedniku Vlade Republike Srpske 1. Da razmotre zahtjeve za pristup informacijama od 18.03.2019. godine i 03.04.2019. godine i shodno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, donesu odluku; 2. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je u predmetnom slučaju iscrpila sve mogućnosti u smislu Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te je odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Djelimično realizirana						
Ž-SA-05-189/18	P-15/19	P R E P O R U K U -Općinskom sudu u Mostaru kao stečajnom sudu - stečajnom upravniku JO „Komos“ d.o.o. Mostar 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje o pristupu informacijama po zahtjevu Udruge Futura od dana 05.12.2017. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 29.01.2019.godine zaprimljen je akt Općinskog suda u Mostaru broj: 58 0 St 149036 14 St od 25.01.2019. godine u kojem je navedeno da je postupajući sudija dana 25.01.2019.godine prosljedio zahtjev upravi suda, jer se isti ima tretirati kao podnesak koji je omaškom upućen stečajnom sudiji i uložen u stečajni predmet. S tim u vezi, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je Preporuka broj: P-15/19 djelimično realizovana.

Ž-BR-05-259/18	P-94/19	JAVNOJ USTANOVI SLUŽBI ZA ZAPOŠLJAVANJE TUZLANSKOG KANTONA 1-da poništi Odluku broj: 02-49-554/18-2 od 25.01.2019. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2-da ovlasti službenika za informisanje za donošenje rješenja po zahtjevima za pristup informacijama u prvom stepenu i na taj način osigura potpuno poštovanje načela dvostepenosti u upravnom postupku; 3-da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 24.05.2019. godine zaprimljen odgovor JU Službe za zapošljavanje TK Tuzla, broj: 02-49-233/19-1 od 13.05. Obzirom na navedeni odgovor, odnosno, da je Javna ustanova Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona u Tuzli postupila po preporuci, Ombudsmani Bosne i Hercegovine u skladu s članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvaraju predmet broj Ž-BR-05-259/18. 2019. godine.
Ž-SA-05-1233/18	P-225/19	P R E P O R U K U Rektoruniverziteta u Zenici 1. Da poništi sva Rješenja nastala u prvostepenom i drugostepenom postupku po zahtjevu žalitelja od dana 08.10.2018. godine, zahtjevu od 09.10.2018. godine i zahtjevu od 20.10.2018. godine i da navedene zahtjeve ponovo razmotri u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu navode iz ove Preporuke; 2. Da imenuje službenika za informisanje, u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, te da odluku o imenovanju dostavi instituciji Ombudsmena na uvid; 3. Da sačini, objavi i dostavi na uvid instituciji OmbudsmenaVodič za pristup informacijama, Index registar informacija i obrazac za podnošenje zahtjeva, u smislu člana 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 09.12.2019. godine zaprimljen je akt Univerziteta u Zenici od dana 03.12.2019.godine, dostavljen putem punomoćnika Ljubović Bakira i Ljubović Dženane, advokata iz Zenice iz kojeg proizilazi da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj P-225/19 od 24.09.2019. godine djelimično realizovana. Od tri tačke obuhvaćene navedenom Preporukom, realizovana je samo tačka koja se odnosi na sačinjavanje i objavu Vodiča za pristup informacijama, Index registra informacija i Obrasca zahtjeva za pristup informacijama.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-06-1408/18	P-164/19	P R E P O R U K U direktorici i Školskom odboru JU Osnovna škola „Čengić Vila I“ Sarajevo 1. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Škole poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja i člana 37 Kolektivnog ugovora za djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo odnosno da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije i zaštite dostojanstva; 2. Da se poduzmu mjere u cilju donošenja internih akata Pravilnika o radu biblioteke i Pravila ponašanja u biblioteci, odnosno u cilju realizacije zaključka Školskog odbora broj 01-154-1/19, od 17.01.2019. godine, a koji će biti u skladu sa Pedagoškim standardima i općim normativima za osnovni odgoj i obrazovanje i normativima radnog prostora, opreme, nastavnih sredstava i učila po predmetima za osnovnu školu;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-101/19	P-199/19	PREPORUKU direktoru Državne agencije za istrage i zaštitu 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja donese odgovarajuće rješenje po žalbi izjavljenoj na rješenje broj: 02-04 (4066) od dana 29.01.2019. godine, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku
Ž-SA-05-342/19	P-212/19	P R E P O R U K U Direktorunorijentalnog instituta Univerziteta u Sarajevu 1. Da u skladu sa odredbom člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama FBiH, postupi po zahtjevu za slobodom pristupa informacijama podnosioca žalbe i donese odluku u okvirima postavljenog zahtjeva, koja će zadovoljavati propisanu formu. Dakle, rješenje treba da sadrži: naziv organa, broj i datum, uvod, dispozitiv (izreku), obrazloženje, uputstvo o pravnom lijeku, potpis ovlaštene službene osobe i pečat organa;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	20.01.2020 odgovor Orijentalnog instituta.Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-746/19	P-256/19	P R E P O R U K U direktoru Republičkog centru za istraživanje rata, ratnih zločina i traženje nestalih lica i predsjedniku Vlade Republike Srpske 1. Da razmotre zahtjeve za pristup informacijama od 18.03.2019. godine i 03.04.2019. godine i shodno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, donesu odluku; 2. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Institucija Ombudsmena je u predmetnom slučaju iscrpila sve mogućnosti u smislu Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te je odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .

Ž-SA-05-900/19	P-304/19	P R E P O R U K U Direktoru Federalne novinske agencije 1. Da ubuduće zahtjeve za pristup informacijama obrađuje u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da imenuje službenika za informisanje, u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, te da odluku o imenovanju dostavi instituciji Ombudsmena na uvid; 3. Da sačini, objavi i dostavi na uvid instituciji Ombudsmena Vodič za pristup informacijama, Index registar informacija i obrazac za podnošenje zahtjeva, u smislu člana 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine;	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	06.02.2020. zaprimljen odgovor FENE.Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-89/19	P-45/19	PREPORUKU predsjedniku Osnovnog suda u Srebrenici 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, na podneseni zahtjev za pristup informacijama podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Odgovorna strana nije postupila po preporuci Ombudsmena niti je dostavila odgovor na preporuku u za to ostavljenom roku.
Ž-SA-05-1036/18	P-50/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Kantonalnog suda u Tuzli 1. Da razmotri mogućnost poništenja Rješenja broj: 003-0-Su-18-000 542 od 20.07.2018. godine i Rješenja broj: 003-0-Su-18-000 542-1 od 10.09.2018. godine, te donošenja novog rješenja u skladu sa navodima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Kantonalni sud u Tuzli je instituciji Ombudsmena dana 29.03.2019.godine dostavio Odgovor, broj: 003-0-Su-19-000 228 od 27.03.2019.godine u kojem je navedeno sljedeće: „...Da bi se po ovakvom zahtjevu moglo postupiti, jer se podaci ne nalaze u izvornom obliku, bilo bi potrebno angažovanje nekoliko zaposlenika odgovarajuće stručnosti koji bi fizički morali izvršiti uvid u svaki krivični i prekršajni predmet za period zadnjih 5 godina, radi utvrđenja činjenica koje je podnositeljica tražila u zahtjevu. To bi ovom sudu, obzirom na velik broj predmeta, a nedovoljan broj kadrovskog osoblja predstavljalo veliko opterećenje i potrebno vrijeme jer zaposleni koji bi radili te poslove ne bi mogli obavljati svoje redovne djelatnosti nego bi morali po zahtjevu podnosioca sačinjavati analizu uvidom u svaki krivični i prekršajni predmet za zadnjih 5 godina, a što nije smisao sadržaja odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH.“ Navedeni akt je 08.05.2019.godine prosljeđen žaliteljici. Uzimajući u obzir sve okolnosti ovog slučaja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da preporuka broj: P-50/19 od 15.02.2019. godine nije realizovana, te će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena.
Ž-SA-05-73/19	P-57/19	P R E P O R U K U v.d. direktoru Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da poništi Rješenje broj: 06-34-8-402-2/18 od 10.10.2018. godine i Rješenje broj: 06-06-34-8-402-2-1/18 od 13.12.2018. godine i donese novo rješenje kojim će udovoljiti zahtjevu za pristup informacijama Jasmine Tucak – Lončarević, na način opisan u preporuci, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da ovlasti službenika za informisanje za donošenje rješenja po zahtjevima za pristup informacijama u prvom stepenu i na taj način osigura potpuno poštovanje načela dvostepenosti u upravnom postupku;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 17.05.2019. godine, Ombudsmeni BiH su zaprimili izjašnjenje Agencije za državnu službu Federacije BiH akt broj: 06-34Imajući u vidu naprijed navedeno kao i činjenicu da su Ombudsmeni BiH iskoristili zakonske ovlasti u skladu sa Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava BiH, te da još uvijek nije okončan postupak na Kantonalnom sudu u Sarajevu, Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet broj Ž-SA-05-73/19.-8-402-3/18 od 20.03.2019.
Ž-BL-05-922/18	P-68/19	PREPORUKU ministru za naučnotehnološki razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Izdana preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-BL-05-960/18	P-67/19	PREPORUKU ministru poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 12.02.1-059-3264/19, od dana 28.03.2019. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kome navodi da Ministarstvo ostaje pri ranijim stavovima, te da nije u posjedu traženog ugovora koji je sklopljen 2011. godine ili 2012. godine.
Ž-BL-05-958/18	P-87/19	PREPORUKU direktoru Zavoda za izgradnju a.d. Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Izdana preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.

Ž-BL-05-27/19	P-88/19	PREPORUKU načelniku općine Konjic 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Kako odgovorna strana nije dostavila odgovor po izdatoj preporuci, predmet o žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-BL-05-763/18	P-89/19	PREPORUKU ministru pravde Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocima žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske i dostavi joj tražene podatke budući da ne postoje smetnje za neudovoljavanje po istom 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Kako odgovorna strana nije dostavila odgovor po izdatoj preporuci, predmet o žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-BL-05-180/19	P-93/19	PREPORUKU direktoru Zavoda za izgradnju a.d. Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Kako odgovorna strana nije dostavila odgovor po izdatoj preporuci, predmet o žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-SA-05-860/17	P-133/19	P R E P O R U K U • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmana traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je, u skladu sa članom 32 stav (2) Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, aktom od 13.06.2019. godine ukazala premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona na konkretan predmet a u svrhu poduzimanja adekvatnih mjera i aktivnosti kako bi se preporuka Ombudsmana broj P-133/19, od 20.09.2019. godine ispoštovala, međutim, institucija Ombudsmana do danas nije zaprimila odgovor. S obzirom da preporuka nije realizirana radi čega je obaviješten i neposredno viši organ, institucija Ombudsmana će iskoristiti i zakonsku mogućnost spominjanja ovog predmeta u Godišnjem izvještaju o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava za 2019. godinu u skladu sa članom 32 Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-BL-05-377/19	P-150/19	PREPORUKU gradonačelniku Grada Doboj 1. Da polazeći od svojih statutarnih ovlaštenja preduzme odgovarajuće prema nadležnom Odjeljenju uprave Grada Doboj tako da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, odnosno da podnosiocu žalbe ostavi pouku o pravnom lijeku.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
Ž-LI-05-90/19	P-167/19	P R E P O R U K U Upravnom odboru JU Osnovne muzičke škole Travnik 1. Da poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po prigovoru izjavljenom na Rješenje br. 80/19 od 18.02.2019. godine, kojim se odbija Zahtjev za pristup informacijama od 29.10.2018. godine;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Upravni odbor Škole nije u ostavljenom roku obavijestio Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke niti je dostavio rješenje po izdatoj preporuci.
Ž-BL-05-368/19	P-200/19	PREPORUKU Upravnom odboru Zavoda za izgradnju a.d. Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-SA-05-421/19	P-190/19	Vladi Kantona Sarajevo 1. Da preispita odluku (Informaciju upućenu podnosiocu žalbe broj: 02-34-3720/19 od 29.04.2019. godine) kojom se neudovoljava Zahtjevu za pristup informacijama od dana 27.02.2019. godine, kojom je tražena dostava imena i prezimena zaposlenika koji je pripremio Rješenje o početku rada Direktora Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo; 2. Da poduzme efektivne mjere i radnje da Zahtjev za pristup informacijama od 27.02.2019. godine, riješi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi Rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Rad na predmetu u toku
Nema odgovora						

Ž-BR-05-128/18	P-119/19	JZU Dom zdravlja dr. Mustafa Šehović Tuzla 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine; 2. da Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi sve relevantne pravne akte kojima se rukovode u radu a kojima su propisani uvjeti pružanja i uskraćivanja pružanja zdravstvenih usluga pacijentima, uključujući i one koji su bili predmet zahtjeva upućenog ovoj ustanovi od strane žaliteljice; 3. da bez odlaganja preispita Rješenje broj: 16-01-4483/18 od 03.07.2018. godine, te da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, u skladu sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, provede test javnog interesa, a nakon toga donese novo rješenje o pristupu informacijama u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 4. da postupi u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 5. da postupi u skladu sa članom 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 6. da u roku od 30 dana Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavijesti o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	
Ž-SA-05-458/19	P-209/19	P R E P O R U K U Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine 1. da se odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnja sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 08.05.2019.godine;	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Nema odgovora , rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-775/19	P-261/19	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo/Stručnoj službi Vlade Kantona Sarajevo 1. Da preispita Odluku/Rješenje broj: 16-02-05-31577-25.1/19 od 29.08.2019. godine, kojom se odbija prigovor/zahtjev podnosioca žalbe za pristup informacijama od dana 23.05.2019. godine, a kojim je tražena dostava prepisa zapisnika sa 13. sjednice Vlade Kantona Sarajevo, te donese novo Rješenje utemeljeno na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama FBiH, uvažavajući navode iz ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Nema odgovora ,upućena urgencija Stručnoj službi Vlade Kantona Sarajevo. Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-1039/19	P-303/19	P R E P O R U K U Notarskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana dostavi instituciji Ombudsmena izjašnjenje i relevantnu dokumentaciju.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Upućena urgencija, rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	03 - Pristup informacijama				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
57	57	31	3	5	14	4
POVREDA PRAVA :	04 - Vjerske slobode / religija					
UKUPNO	-	04 - Vjerske slobode / religija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	05 - Policija					
Realizirana						
Ž-BL-05-382/17	P-129/19	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	05 - Policija	Realizirana	DA	
Ž-SA-05-797/18	P-263/19	P R E P O R U K U Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog kantona • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana dostavi instituciji Ombudsmena tražene informacije, izjašnjenje i relevantnu dokumentaciju.	05 - Policija	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 26.12.2019. godine zaprimila odgovor Kantonalnog tužilaštva Zeničko-dobojskog kantona, akt broj T04 KZN 0034341 18, od 24.12.2019. godine u kojem se između ostalog navode radnje koje su u međuvremenu poduzete u konkretnom predmetu te se navodi da će u skorije vrijeme donijeti konačnu tužiteljsku odluku.
Ostvarena saradnja						

Ž-BR-05-39/18	P-6/19	-Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine -Tužilaštvu/Tužiteljstvu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 1. da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedene istrage, što hitnije. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	05 - Policija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 20.02.2019. godine zaprimljen odgovor Policije Brčko distrikta BiH, broj: 14.02..2-04.2-11761/19 od 15.02.2019. godine. Dana 26.03.2019. godine zaprimljen odgovor Tužilaštva Brčko distrikta BiH, broj: T18 0 KTN 0010074 16 od 22.03.2019. godine. Dana 22.10.2019. godine zaprimljen odgovor Policije Brčko distrikta BiH, broj: 14.02.2-04.2-73588/19 od 18.10.2019. godine
Nije realizirana						
Ž-BL-05-597/18	P-10/19	P R E P O R U K U 1. Da poštuje principe uspostavljene međunarodno priznatim dokumentima i zakonodavstvom Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, a koji se odnose na zaštitu privatnosti i dosljedno primjenjuje propise koji se odnose na izvještavanje u novinarske svrhe, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke;	05 - Policija	Nije realizirana	NE	Aktom broj: 03-1-12-1-33-2/19 DGL, od dana 31.01.2019. godine, Agencija za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine dostavila je odgovor po izdatoj Preporuci, u kome navodi da nisu tačne tvrdnje da ista ima identičan stav kao RTRS, a u vezi sa tvrdnjom da u predmetnom slučaju nije došlo do povrede prava na privatnost lica čiji su podaci objavljeni, te traži korekciju pomenute Preporuke.
Nema odgovora						
Ž-BL-05-498/19	P-236/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju uspostavljanja javnog reda i mira u Mjesnoj zajednici Blatnica, a u skladu sa i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	05 - Policija	Nema odgovora	NE	
UKUPNO	-	05 - Policija				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
5	5	2	0	1	1	1
POVREDA PRAVA :	06 - Javni prihodi					
UKUPNO	-	06 - Javni prihodi				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	07 - Zatvori					
Realizirana						
Ž-BL-07-186/19	P-154/19	P R E P O R U K U • Da ubuduće, tužioci Tužilaštva Bosne i Hercegovine postupaju u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena i članom 225. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine. • Da u roku od 60 dana od prijema preporuke obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke	07 - Zatvori	Realizirana	DA	ombudsmeni konstatuju da je preporučeno ispoštovano ali i napominju da će svakako u narednom periodu i dalje nadgledati rad Tužilaštava Bosne i Hercegovine u cilju praćenja da li postupa u skladu sa donesenim internim aktima a kako je to navedeno u dostavljenom odgovoru.
Ž-SA-07-813/17	P-260/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu pravde 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	Ombudsmeni BIH zaprimili su od Federalnog ministarstva pravde odgovor u vezi sa realizacijom Preporuke u kojem stoji: „...Vezano za navode i preporuke a nakon zaprimljene žalbe osuđenika u vezi problematike koja se navodi u predmetnom aktu i žalbi osuđenika Kazneno popravnog zavoda poluotvorenog tipa Busovača, dana 12.09.2017.godine federalni ministar pravde u pratnji savjetnika ministra i pomoćnika ministra za izvršenje krivičnih sankcija je obavio razgovor sa osuđenim osobama u KPZ PT Busovača na temu amnestije, vanzavodskih pogodnosti i neusklađenosti krivičnog zakonodavstva sa entitetskim i državnim nivou. Tom prilikom je na sastanku sa osuđenim osobama dat odgovor u pogledu gore navedenih pitanja. Nakon sastanka Federalni ministar pravde formirao je komisiju za izradu novog Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u FBIH. Prilikom izrade prednacrta ZIKS-a uzeti u obzir i relevantne odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija BIH. Nakon izrade Prednacrta isti je upućen generalnom sekretarijatu Vlade Federacije BIH,radi uvrštavanja na dnevni red sjednice Vlade u cilju utvrđivanja Nacrta i upućivanja istog u parlamentarenu proceduru. Međutim, Nact nije utvrđen i povučen je sa dnevnog reda...“
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-07-971/19	P-259/19	P R E P O R U K U Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	07 - Zatvori	Ostvarena saradnja	DA	16.12.2019. zaprimljen odgovor ,rad na predmetu u toku.
Nema odgovora						

Ž-SA-07-484/18	P-191/19	P R E P O R U K U Kazneno popravnom zavodu Poluotvorenog tipa Tuzla 1. Da uloži dodatne napore u cilju potpune implementacije Europskih zatvorskih pravila, a posebno poboljšanja zdravstvene zaštite i higijenskih uslova u Zavodu; 2. Da se u roku od 60 dana dostavi povratna informacija o provedbi date preporuke instituciji Ombudsmana za ljudska prava BiH.	07 - Zatvori	Nema odgovora	NE	Nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-07-476/19	P-234/19	PREPORUKU Federalnom ministru pravde 1. Da po prijemu ove preporuke, preispitate Proceduru o načinu plaćanja poštanskih usluga za pismena koja upućuju osuđene osobe, u cilju uspostavljanja balansa, između prava lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora sa potrebom smanjenja troškova otpreme pošte. 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	07 - Zatvori	Nema odgovora	NE	Nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-07-1015/19	P-265/19	P R E P O R U K U Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	07 - Zatvori	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	07 - Zatvori				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
6	6	2	0	1	0	3
POVREDA PRAVA :	08 - Ravnopravnost polova					
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-06-28/19	P-194/19	PREPORUKU Predsjedniku Vlade Republike Srpske 1. da kao osnivač i organ vlasti kojem Gender centar Republike Srpske odgovara za svoj rad, preduzme neophodne mjere sa ciljem eliminacije i prevencije mobinga, kao i mjere ka prevazilaženju postojećih nesuglasica, popravljajući radne atmosfere i poboljšajući međuljudskih odnosa u Gender centru Vlade Republike Srpske; 2. Ove mjere mogu obuhvatiti posredovanje, uspostavljanje internih mehanizama za prevenciju i eliminaciju mobinga, edukaciju ili uspostavljanje sistema neposredne kontrole i izvještavanja; 3. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	08 - Ravnopravnost polova	Ostvarena saradnja	DA	22.10.2019 i 24.10.2019.2019 zaprimljeni odgovori ,rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	08 - Ravnopravnost polova				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	09 - Pravosuđe					
Realizirana						
Ž-SA-05-1227/18	P-22/19	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Sarajevu razmotri mogućnost da preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u predmetima, broj: 65 0 Rs 367677 16 RsŽ i 65 0 Rs 490184 17 RsŽ. 2. da Kantonalni sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmana Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 02.4.2019. godine institucija Ombudsmana je zaprimila odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 65 0 Rs 490184 17 Rsž od 01.4.2019. godine. Navedenim odgovorom se ističe da su oba akta relevantna. Slijedom navedenih činjenica zaključuje se da je Preporuka institucije Ombudsmana broj 22/19 ispoštovana.
Ž-LI-05-244/16	P-21/19	P R E P O R U K U 1. Preporučuje se Općinskom sudu u Livnu da, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere radi okončanja ovršnog postupka tog suda broj 68 0 1 007456 11 I 2.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Institucija ombudsmana je dana 19.03.2019. godine, podnositeljicu žalbe obavijestila o dostavljenom izjašnjenju. Sukladno navedenom, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi jer su izdatu preporuku ocijenili prihvaćenom.
Ž-SA-05-1003/18	P-34/19	P R E P O R U K U • Predsjedniku Kantonalnog suda u Sarajevu: 1. Da u cilju sprječavanja dalje povrede prava na suđenje u razumnom roku, u što kraćem roku odluči po žalbi na Rješenje Općinskog suda u Sarajevu broj: 65 0 P 360048 13 P od 20.04.2017. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije iste; • Predsjedniku Općinskog suda u Sarajevu: 1. Da se u budućim postupanjima u predmetnoj pravnoj stvari suzdrži od svih postupaka i aktivnosti koje mogu doprinijeti daljoj povredi prava na suđenje u razumnom roku, u smislu člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama;	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Obzirom da je preporuka broj P-34/19 od 08.02.2019. godine u cjelosti realizovana, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine .

Ž-BL-05-956/18	P-44/19	PREPORUKU Fondu PIO Republike Srpske - rukovodiocu Filijale Banja Luka 1. Da bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori po podnesenom zahtjevu od dana 05.03.2018. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji PREPORUKU direktoru Agencije za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini 1. Da u skladu sa svojim ovlaštenjima propisanih članom 40. Zakona o zaštiti ličnih podataka, prema Fondu PIO Republike Srpske – Filijali Banja Luka, preduzme odgovarajuće mjere, budući da u aktu broj: O-135/2019-44, od dana 15.01.2019. godine, traži određene podatke koji nisu neophodni za dostavljanje traženog izjašnjenja	09 - Pravosuđe	Realizirana	NE	Aktom broj: O-135/2019-1874, od dana 02.04.2019. godine, Filijala Banja Luka dostavila je odgovor po izdatoj preporuci u kome se navodi da je postupila po izdatoj preporuci i podnosiocu žalbe dostavila tražene informacije po zahtjevu od dana 05.03.2018. godine.
Ž-BL-05-677/18	P-75/19	PREPORUKU 1. Da bez odlaganja, hitno donese odluku o žalbi u predmetu broj: 73 0 I 029144 18Gž 2. Da obavijesti Ombudsmene o odluci u navedenom predmetu	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Kako je nadležni sud donio odluku u navedenom predmetu, čime je Preporuka Institucije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi .
Ž-SA-05-1382/18	P-104/19	P R E P O R U K U Općinskom i Kantonalnom sudu u Sarajevu • da odmah po prijemu preporuke uspostave saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostave izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 09.01.2019. godine, 15.02.2019. godine i 21.03.2019. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke zaprimljeni odgovori Općinskog suda u Sarajevu i Kantonalnog suda u Sarajevu. Dana 10.05.2019. godine podnositelj žalbe kontaktirao je instituciju Ombudsmena, kojom prilikom je obavijestio da odustaje od žalbenih navoda, te da je sa suprotnom stranom postigao vansudsku nagodbu. Podnositelj žalbe zahvalio se na poduzetim aktivnostima u cilju rješavanja njegovog predmeta od strane institucije Ombudsmena.
Ž-SA-05-1007/18	P-51/19	P R E P O R U K U • OSNOVNOM SUDU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE: 1. Da uzimajući u obzir navode iz ove Preporuke, a u skladu sa odredbama člana 299. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine , donese odluku u ponovnom postupku; • APELACIONOM SUDU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE: 1. Da, ukoliko bude ponovo odlučivao po žalbi predlagača postupka, u skladu sa odredbama člana 343. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine , razmotri mogućnost rješavanja pravne stvari u meritumu, bez vraćanja predmeta na ponovno odlučivanje prvostepenom organu; • Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 60 dana od dana prijema preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je Preporuka, broj: P-51/19 realizovana, a zbog čega se predmet žaliteljice , u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvara.
Ž-SA-08-330/19	P-134/19	P R E P O R U K E 1. Kantonalnom sudu u Sarajevu da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu broj: 65 0 P 563341 17 Gž; 2. Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da poduzme mjere u cilju osiguranja efikasne primjene člana 6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda; 3. da o ishodu ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	U vezi sa žalbom žalitelja, dana 06.05.2109. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine izdali su preporuku broj: P-134/19. Dana 10.06.2019. godine Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine temeljem izdate preporuke dostavilo je odgovor, koji je dana 24.06.2019. godine upućen podnositelju žalbe. S obzirom na sadržaj dostavljenog odgovora, u ovom trenutku Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu žalbe
Ž-BL-08-313/19	P-158/19	P R E P O R U K U Osnovnom sudu u Banjaluci • Da odmah preduzme sve potrebne radnje s ciljem nastavka i okončanja sudskog postupka u što kraćem roku u predmetu koji se vodi pod brojem: 71 0 P 275425 17 P. • Da u roku od 60 dana od prijema preporuke obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Aktom broj: 071-0-Su-19-001287 od dana 05.09.2019. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kome između ostalog navodi: „... Imajući u vidu da su se dana 11.07.2019. godine stekli uslovi za zakazivanje pripremnog ročišta, to je dana 26.07.2019. godine postupajući sudija dao naredbu za zakazivanje pripremnog ročišta, te je isto zakazano za dan 28.11.2019. godine...“ Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom
Djelimično realizirana						
Ž-BL-05-865/18	P-186/19	PREPORUKU 1.Predsjedniku Osnovnog suda u Bijeljini, da se u budućim sličnim predmetima prilikom razmatranja zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka Upravne inspekcije pridržava mišljenja ombudsmena iznesenog u ovoj preporuci, odnosno da ne odbacuje pomenute zahtjeve te ukoliko su potrebni dodatni podaci traži razjašnjenje od Okružnog suda koji daje Nalog za pokretanje prekršajnog postupka 2.Uredu disciplinskog tužioca, da ispita navode o disciplinskoj odgovornosti u konkretnom predmetu te da obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama	09 - Pravosuđe	Djelimično realizirana	DA	Kako iz dostavljenih odgovora proizlazi da je Preporuka Institucije djelimično ispoštovana, te kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet , a podnositelj žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-05-49/17	P-2/19	PREPORUKU KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU 1. Da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu broj: 65 0 P 278002 15 Gž; 2. da o ishodu ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, nakon što je okončan postupak istraživanja, zaključili su da je došlo do kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda podnosioca žaliteljice . Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u predmetu žalbe podnosioca donijeli su preporuku broj: P-2/19, koja je dostavljena odgovornoj strani na postupanje. Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije izvršena niti je dostavljena pisana informacija u vezi sa načinom i rokovima izvršenja preporuke .
Ž-BL-05-830/18	P-74/19	P R E P O R U K U Okružnom sudu u Banjaluci 1. Da, ukoliko su ispunjeni uslovi, donese presudu koja će u svemu zamjeniti konačni upravni akt tuženog i sam riješiti stvar presudom, posebno imajući u vidu da tuženi nije postupio po presudama Okružnog i Vrhovnog suda	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljena 2 odgovora Okružnog suda u Banja Luci.Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-08-138/19	P-101/19	PREPORUKU Dekanu Građevinskog Fakulteta u Sarajevu (1) Da u skladu sa članom 136. stav 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo postupi po presudi Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 022969 15 U od 10.05.2018. godine ; Ministarstvu za obrazovanje nauku i mlade Kantona Sarajevo (2) Da poduzme aktivnosti, u okviru svoje nadležnosti kako bi se izvršila presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 022969 15 U od 10.05.2018. godine; Rektorun Univerziteta u Sarajevu (3) Da u skladu sa Zakonom poduzme mjere u cilju izvršenja presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 022969 15 U od 10.05.2018. godine;	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dostavljen odgovor Građevinskog fakulteta u Sarajevu.Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-450/18	P-143/19	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Mostaru razmotri mogućnost da preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u konkretnom predmetu, broj: 58 0 I 168734 17 Gž. 2. da Kantonalni sud u Mostaru u roku od 60 (šezdeset) dana izvjesti instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-08-269/19	P-155/19	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 20.03. i 27.05.2019. godine.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora, iz kojeg proizilazi da je učinjen napor od strane Kantonalnog suda u Sarajevu na prevazilaženju problematike smanjenja broja predmeta, da je određen rok za rješavanje konkretnog predmeta na način da je učinjen izvjesnim, 2019. godina, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u ovom trenutku ne nalaze osnova za dalji rad na predmetu žalbe.
Ž-SA-05-989/19	P-229/19	PREPORUKU Služba za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke Služba za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine razmotri mogućnost odgode deložacije do momenta donošenja odluke Kantonalnog suda u Sarajevu u predmetu broj: 65 0 P 606113 16;	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	06.11.2019.zaprimljen odgovor.Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-996/18	P-239/19	PREPORUKU 1. Da uzme u prioritet rješavanje predmeta broj: 11 0 U 020146 17 Uvp 2. Da u roku od 60 dana obavijesti ombudsmene o načinu realizacije Preporuke	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	10.12.2019. zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku
Nije realizirana						
Ž-BR-05-300/17	P-12/19	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, postupi po aktima od 05.02.2018.godine i 28.05.2018.godine; 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni ističu da je Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine, nezavisna institucija uspostavljena u cilju promoviranja dobre uprave i vladavine prava, zaštite sloboda fizičkih i pravnih lica, ovlaštena da nadgleda rad organa i institucija u Bosni i Hercegovini, ali shodno odredbi člana 4. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ne može se miješati u proces odlučivanja sudova, niti ulaziti u meritum sudske odluke. Žalitelj ima mogućnost prijave svojih potraživanja u stečajnom postupku.
Ž-BR-05-297/17	P-13/19	1. Da po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te postupi po aktima od 07.11.2017.godine, 05.02.2018.godine i 28.05.2018.godine; 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	
Ž-LI-05-149/18	P-38/19	PREPORUKU Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. Da Kantonalni sud Kantona Sarajevo u Sarajevu u skladu sa standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda hitno poduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke po žalbi u predmetu broj: 65 0 Rs 392233 13 Rs	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Sukladno navedenom, a temeljem čl. 32 toč. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Institucija ombudsmena izražava zabrinutost ovakvim stavom Kantonalnog suda Kantona Sarajevo u Sarajevu, s obzirom da su prošle četiri godine od dana podnošenja žalbe u konkretnom predmetu, a uz to, isti se odnosi na radni spor. Ovaj problem će biti uvršten u godišnji izvještaj za 2019. godinu, uz pominjanje imena organa ili službenika koji su zauzeli takvo stajalište, te će o istom biti obaviještena Parlamentarna Skupština Bosne i Hercegovine.

Ž-BL-05-487/17	P-65/19	P R E P O R U K U Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske rukovodiocu filijale Banjaluka 1. Da ispoštuje presudu Okružnog suda u Banjaluci broj 11 0 U 016338 15, kao i presudu Vrhovnog suda broj 11 0 U 016338 16 Uvp , te da s tim u vezi, nastavi postupak za priznavanje starosne penzije podnositeljice žalbe;	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Fondu 14.03.2019.godine izdali Preporuku broj: 65/19 : „Da ispoštuje presudu Okružnog suda u Banjaluci broj: 11 0 U 016338 15, kao i presudu Vrhovnog suda broj: 11 0 U 016338 16 Uvp, te da s tim u vezi, nastavi postupak za priznavanje starosne penzije podnositeljici žalbe.“ Na preporuku nije dostavljen odgovor što će biti uvršteno u Godišnji izvještaj.
Ž-SA-05-772/18	P-70/19	Preporuku Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Dana 16.04.2019. godine instituciji Ombudsmena dostavljeno je izjašnjenje Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 P 623348 91 P, u prilogu kojeg je dostavljen popis cijelog spisa iz kojeg su vidljive sve poduzete procesne radnje počev od rješenja kojim se postavlja privremeni zastupnik stranci nepoznatog boravišta, preko obraćanja organu starateljstva i matičnim uredima na području Kantona Sarajevo, službenog pribavljanja ostavinskog spisa iz 1988. godine iza umrle majke protužene Fliker Berte, pa sve do obraćanja Ministarstvu pravde za pružanje međunarodne pravne pomoći i odgovora Okružnog suda u Beču. Također, u prilogu je dostavljeno i Rješenje kojim se postupak u ovoj pravnoj stvari prekida od 10.07.2018. godine.
Ž-BL-08-151/19	P-130/19	PREPORUKU predsjedniku Općinskog suda u Cazin 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Sud do danas nije dostavio izjašnjenje na izadatu preporuku. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
Nema odgovora						
Ž-LI-05-350/17	P-20/19		09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	
Ž-BL-05-796/18	P-252/19	P R E P O R U K U KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU • Da bez odlaganja preduzme sve potrebne mjere i radnje kako bi u što kraćem roku bile donesena odluka po žalbi podnosioca žalbe. • Da u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Nema odgovora, rad na predmetu u toku.
Ž-BL-08-685/19	P-253/19	PREPORUKU 1.Opštini Stanari, da u svemu postupi po uputi drugostepenog organa, Rješenja Odbora za žalbe od 10.06.2019. i 18.07.2019. godine 2.Upravnoj inspekciji da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju praćenja postupanja/nepostupanja prvostepenog organa i pokretanja prekršajnog postupka	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Nema odgovora, rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	09 - Pravosuđe				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
26	26	9	1	7	6	3
POVREDA PRAVA :	10 - Radni odnosi					
Realizirana						
Ž-BL-04-750/18	P-64/19	P R E P O R U K U • Da ubuduće prilikom provođenja konkursnih procedura postupi u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, navedeni organi obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	U odgovoru koji je dostavljen 25.03.2019 Arhitektonsko-građevinsko-geodetski fakultet u Banja Luci obavještava ombudsmane da će u cijelosti ispoštovati preporuku.

Ž-SA-04-150/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-151/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-157/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-166/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-167/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Ž-SA-04-179/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-200/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-208/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-214/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem
Ž-SA-04-228/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Ž-SA-04-229/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	NE	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-230/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-231/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-232/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-233/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Ž-SA-04-235/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-236/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-237/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-238/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-244/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Ž-SA-04-252/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-253/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	NE	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-255/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-346/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.
Ž-SA-04-569/18	P-109/19	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Shodno navedenom, imajući u vidu dostavljene odgovore, a iz kojih proizilazi da je Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 St 569320 16 St od 22.09.2016. godine otvoren stečajni postupak nad imovinom privrednog društva Hidrogradnja d.d. Sarajevo, te da će se isplata potraživanja na ime neisplaćenih plata i otpremnina, kao i uplata doprinosa vršiti kada se steknu uslovi, a u skladu sa Zakonom o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmete zaprimljene po žalbi radnika Hidrogradnja d.d. Sarajevo. Ističemo da će Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvoriti predmet po službenoj dužnosti, a u kojem će nastaviti pratiti stečajni postupak, broj: 65 0 St 569320 16 St koji se vodi pred Općinskim sudom u Sarajevu.

Ž-SA-04-1195/18	P-100/19	PREPORUKU 1. Općini Žepče/ Službi za opću upravu i društvene djelatnosti - Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve mjere i radnje u cilju usvajanja Pravilnika sa jedinstvenim kriterijumima za prijem zaposlenika u radni odnos u osnovnim i srednjim školama kao Javnim ustanovama na području Zeničko-dobojskog kantona; 2. Srednjoj mješovitoj školi "Žepče"- Da do donošenja i usvajanja Pravilnika sa jedinstvenim kriterijumima, izvrši izmjenu postojećeg Privremenog pravilnika o radu za prijem uposlenika, čime će osigurati pravo na zapošljavanje pod jednakim uvjetima;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	S obzirom da je institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu podnositeljice žalbe utvrdila povredu prava, izdala Preporuku kojom je isto konstatirala, te nakon izdavanja Preporuke poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnositeljice žalbe se ovom odlukom zatvara.
Ž-BR-04-335/17	P-116/19	Osnovnoj školi „Lukavac Grad“ 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, postupi po aktima od 29.01.2018.godine i 28.05.2018.godine; 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 16.12.2019. godine zaprimljen odgovor Ministarstva obrazovanja Vlade TK, broj: 10/1-10-2421/19 od 11.12.2019. godine. Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-04-1107/18	P-135/19	PREPORUKU Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • da se razmotre mogućnost jasnijeg definisanja stava 11. člana 39. Zakona o državnoj službi, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja; • da uloži dodatne napore u cilju jačanja ljudskih kapaciteta kako bi se spriječilo kršenje prava osobama koje podnose žalbe Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine; • da u roku od 60 dana o mjerama i aktivnostima poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Agencija je Pravilnikom o pravilima i postupku provođenja javnog konkursa i postavljenja državnih službenika u organima državne službe Federacije BiH omogućila da svaki kandidat sa Liste uspješnih kandidata može po prijemu obavještenja o izvršenom postavljenju izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana prijema obavještenja. Kada se radi o pitanju jačanja ljudskih kapaciteta u Odboru, Vlada Federacije BiH dala saglasnost odlukom V. Broj 1050/2018 od 30.08.2019. godine, kojom je broj državnih službenika koji aktivno rade na rješavanju žalbenih predmeta u Odboru povećao sa dva na pet
Ž-SA-04-1236/18	P-135/19	PREPORUKU Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • da se razmotre mogućnost jasnijeg definisanja stava 11. člana 39. Zakona o državnoj službi, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja; • da uloži dodatne napore u cilju jačanja ljudskih kapaciteta kako bi se spriječilo kršenje prava osobama koje podnose žalbe Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Otklonjena povreda prava zbog koje su se podnositeljice žalbe obratile Ombudsmenima BiH, čime je ispoštovana Preporuka broj: P- 135/19
Ž-SA-04-212/19	P-135/19	PREPORUKU Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • da se razmotre mogućnost jasnijeg definisanja stava 11. člana 39. Zakona o državnoj službi, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Otklonjena povreda prava zbog koje su se podnositeljice žalbe obratile Ombudsmenima BiH, čime je ispoštovana Preporuka broj: P- 135/19
Ž-SA-04-15/19	P-135/19	PREPORUKU Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • da se razmotre mogućnost jasnijeg definisanja stava 11. člana 39. Zakona o državnoj službi, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Otklonjena povreda prava zbog koje su se podnositeljice žalbe obratile Ombudsmenima BiH, čime je ispoštovana Preporuka broj: P- 135/19
Ž-SA-04-601/19	P-210/19	PREPORUKU Predsjedavajućem Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, uvaži žalbu žaliteljice, te odmah poduzme efikasne mjere i radnje u cilju poništenja osporenog Obavještenja o rezultatima javnog konkursa broj 05-34-8-334-1-16/18 od 06.05.2019. godine, koje se odnosi na javni konkurs za popunu radnih mjesta državnih službenika u Općini Sapna, za poziciju pod brojem 02, radno mjesto Stručni saradnik za komunalni red – komunalni redar u Službi za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne i geodetske poslove u Općini Sapna, objavljen u Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine broj 01/19 od 11.01.2019. godine. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	odgovor 11.11 Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, obzirom da je nadležni organ u ovom predmetu otklonio povredu na koju je žaliteljica ukazivala u konkretnom slučaju, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara .2019
Ž-LI-04-231/19	P-216/19	PREPORUKU 1. da se odmah po prijemu ove preporuke poništi Odluka o prijemu u radni odnos na neodređeno vrijeme br:508-6/19 od 24.09.2019.g. ,donijeta od strane direktora Mješovite srednje škole „Gornji Vakuf“ iz Gornjeg Vakufa-Uskoplja 2.da se izvrši ponovna procedura prijema po predmetnom Javnom oglasu i to na poziciju br.4. Profesor tjelesnog i zdravstvenog odgoja, 1 izvršilac-16 sati sedmično, na neodređeno vrijeme, na način da se otklone sve utvrđene nepravilnosti.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 04.11.2019.g. odgovorna strana je dostavila Obavijest br:680/19 kojom obavještava Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine da su postupili po izdatoj Preporuci

Ž-LI-04-256/19	P-271/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Vlade Kantona 10, sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Nakon izdavanja preporuke lokalni mediji su obavijestili javnost da je između Sindikata djelatnika Ministarstva unutarnjih poslova Kantona 10 i Vlade Kantona 10, postignuto sporazumno rješenje navedenog problema.
Ž-BR-04-108/17	P-293/19	Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje, Kantonalno administrativnoj službi Tuzla 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 11.08.2017.g., 15.11.2017.g., 12.01.2018.g., 13.03.2018.g., 11.09.2018.g., 04.02.2019. g. i 12.09.2019.godine 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	NE	Dana 19.02.2020. godine zaprimljen odgovor Federalnog zavoda za PIO/MIO Mostar KAS Tuzla, broj: FZ6-49-4-1556-1/20 od 07.02.2020. godine. Rad na predmetu u toku
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-1099/16	P-103/19	JU „Bosanski kulturni centar Živinice“ (1) Da bez odlaganja poništi Javni konkurs raspisan 30.06.2016. godine za prijem u radni odnos bibliotekar (1) izvršilac; (2) Da bez odlaganja poništi Rješenje o imenovanju kandidatkinje na mjesto bibliotekar; (3) Da bez odlaganja donese Odluku o raspisivanju novog Javnog konkursa te pristupi formiranju nove komisije za provođenje Javnog konkursa koja će u skladu sa zakonom, uz puno uvažavanje proklamiranih principa transparentnosti i javnosti, sprovesti ponovni postupak izbora u konkretnom slučaju; (4) Da prilikom Objave Javnog konkursa, u dnevnim novinama u ovom i budućim slučajevima u tekstu Javnog konkursa bude naveden način provjere stručnog znanja; (5) Da u ovom i svim budućim slučajevima osigura dvostепенost u navedenom postupku u skladu sa zakonom; (6) Da u budućim slučajevima JU “Bosanski kulturni centar Živinice” podnositeljima žalbe blagovremeno dostavi odgovor na podnesene žalbe; (7) Da obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-04-1140/18	P-110/19	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno;	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-04-281/19	P-149/19	P R E P O R U K U Turističkoj zajednici Kantona Sarajevo • da odmah po prijemu Preporuke uspostave saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 18.03.2019. godine, 16.04.2019. godine i 16.05.2019. godine.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-04-381/19	P-189/19	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku, mlade, kulturu i sport Bosansko - podrinjskog kantona 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, poduzmu aktivnosti na ukidanju tačke f) člana 5. Kriterija o načinu bodovanja kandidata prilikom zasnivanja radnog odnosa na poslovima nastavnika, stručnog saradnika u osnovnim i srednjim školama na području Bosansko – podrinjskog kantona Goražde. 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku
Nije realizirana						
Ž-BR-04-20/18	P-9/19	FEDERALNOM MINISTARSTVU PRAVDE 1.Da poduzme mjere iz svoje nadležnosti kako bi se izmjenom člana 23. Zakona o plaćama i naknadama u organima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine vatrogascima utvrdila i donja granica uvećanja od osnovne plaće; 2.Da u roku od 60 dana obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Obzirom da Preporuka broj P-9/19 nije provedena, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 29.11.2019. godine u skladu s odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Vladu Federacije Bosne i Hercegovine - Premijera o nepoduzimanju mjera po Preporuci i uputili poziv da u skladu sa svojim ovlaštenjima poduzme sve što je neophodno da se postupi po istoj.

Ž-SA-04-615/18	P-52/19	P R E P O R U K U • premijeru Kantona Sarajevo: - da prilikom planiranja i raspoređivanja sredstava iz Budžeta Kantona Sarajevo, planira novčana sredstva za jačanje kadrovskih kapaciteta Centara za fizikalnu rehabilitaciju u Javnoj ustanovi Dom zdravlja Kantona Sarajevo; • direktoru JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo: - da u što većoj mjeri, skladu sa dostupnim budžetskim sredstvima, kontinuirano poduzima mjere u cilju osnaživanja Centara za fizikalnu rehabilitaciju, kao i da Pravilnik o radu, unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji uskladi sa Standardima i normativima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine i Standardima sigurnosti i kvaliteta za primarnu zdravstvenu zaštitu;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	Dana 29.05.2019. godine zaprimljen je akt JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo broj: 01-03-5490-2/19 od 27.05.2019. godine, a nakon toga i akt broj: 01-05-5553-2/18 od 28.06.2019. godine, u kojem je navedeno da generalni direktor JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo nije prkršio niti jedan zakon kojim bi se ugrozila prava zaposlenice, te da ustanova nije u obavezi odgovoriti na prispjele molbe zaposlenice koje se odnose na priznavanje visoke stručne spremae kao i davanja većih prava u smislu većeg koeficijenta u obračunu plata. Dakle, iz odgovore proizlazi da preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana.
Ž-SA-04-1229/17	P-48/19	P R E P O R U K U Direktoruru Porsche BH • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Porsche BH d.o.o., u ostavljenom roku, nije dostavio odgovor na Preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine, broj: P-48/19, zbog čega je institucija Ombudsmena imenovanom organu dana 18.04.2019. godine uputila akt urgencije. Dana 30.04.2019. godine, zaprimljen je akt punomoćnika Porsche-a BH d.o.o. u kojem se dostavlja tražena dokumentacija, a čime je Porsche BH d.o.o. ostvario saradnju sa institucijom Ombudsmena.
Ž-SA-04-871/17	P-55/19	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Tačni su navodi da Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo nije dostavilo saglasnost javnoj ustanovi Poslovno – komercijalna trgovačka škola za radno mjesto socijalnog radnika iako je Prvostepena komisija za evidentiranje i zbrinjavanje zaposlenika za čijim radom je prestala potreba u osnovnim i srednjim školama na području Kantona Sarajevo takav prijedlog dostavila ministru na potpis.
Ž-BL-04-937/18	P-72/19	P R E P O R U K U osnovnoj školi „Drvar“ 1. Da oglosi ništavim rješenje broj 402/17 od 03.10.2017.godine 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Dana 15.04.2019. godine direktorica OŠ “Drvar“ dostavila je odgovor na Preporuku u kome navodi da ne može postupiti sukladno Preporuci.
Ž-BL-04-765/18	P-86/19	P R E P O R U K U 1.načelniku Opštine Vlasenica da poništi Odluku o kriterijumima na osnovu kojih se utvrđuje koji službenici i namještenici Opštinske uprave opštine Vlasenica postaju neraspoređeni i postupak primjene tih kriterijuma („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 8/18) i donese novu u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovoj preporuci 2.Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, da preduzme mjere iz svoje nadležnosti u konkretnom predmetu kao i da razmotri mogućnost donošenja jedinstvenih/obavezujućih kriterijuma a u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovoj preporuci 3.da obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Kako opština Vlasenica nije dostavila odgovor na Preporuku Institucije, dana 30.07. i 16.10.2019. godine upućene su urgencije radi dostavljanja odgovora. Do danas odgovor nije dostavljen. Takođe, ombudsmeni će navedeni predmet u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine uvrstiti u Godišnji izvještaj za 2019. godinu, sa pominjanjem imena službenika koji su odbili dostaviti tražene informacije i obavijestiti odgovorno ministarstvo o nedostavljanju odgovora na preporuku Institucije.
Ž-BR-04-9/19	P-115/19	Filozofskom fakultet Univerziteta u Tuzli 1. Da bez odlaganja preispitaju postupak odlučivanja po zahtjevu Čičkušić Vesime iz Tuzle, te donesu odluku u skladu sa članom 123 Pravilnika o radu Univerziteta u Tuzli; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Dana 17.06.2019. godine zaprimljen je odgovor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli, broj: 02/5-826-3/19 od 14.06.2019. godine. Rad na predmetu u toku.
Ž-LI-04-105/19	P-141/19	Budući da odgovorna strana u ostavljenom roku nije realizirala datu preporuku, to Vas Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članku 32. točka 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavještava o nepostupanju po izdatoj preporuci. Ukoliko niti nakon obavijesti, ova preporuka Institucije ombudsmena ne bude realizirana, ovaj problem će biti uvršten u Godišnji izvještaj za 2019. godinu, uz pominjanje imena organa vlasti ili službenika koji su zauzeli takvo stajalište, te će o istom biti obaviještena Parlamentarna Skupština Bosne i Hercegovine.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije ispoštovana
Ž-MO-04-25/19	P-163/19	PREPORUKU Direktoruru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Sarajevo 1. Da poništi Odluku posl.br.1101/19 dana 09.05.2019.godine o otkazu Ugovora o radu br.01-319/18 od dana 08.03.2018.godine sklopljenog na neodređeno vrijeme; 2. Da preduzme neophodne mjere i bez odlaganja vrati žaliteljicu na poslove „administrativni radnik“ u Odjeljenju za prvostupajnski postupak medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja u Mostaru; 3. Da osigura dosljednu primjenu Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine i energično zaustavi svaki oblik „viktimizacije“ podnositeljice žalbe; 4. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, dostavi relevantne povratne informacije o postupanjima, u Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine Područni ured Mostar, ul.Kneza Višeslava bb 88000 Mostar.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Nakon završetka temeljito obavljene istrage povodom aktualne sporne problematike, Ombudsmeni su, dana 03.07.2019.godine, izdali Preporuku broj:163/19 direktoru Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Sarajevu. Dana 18.07.2019.godine je, u ostavljenom roku, zaprimljen odgovor direktora da je u konkretnom slučaju adekvatno reagirao u okviru svog mandata i postupao u skladu sa zakonom.

Ž-BL-04-265/19	P-237/19	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke podnositeljci žalbe dostavi traženu potvrdu i o istom obavijesti Instituciju	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni će navedeni predmet u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine uvrstiti u Godišnji izvještaj za 2019. godinu, sa pominjanjem imena službenika koji su odbili dostaviti tražene informacije i obavijestiti odgovorno ministarstvo o nedostavljanju odgovora na preporuku Institucije.
Nema odgovora						
Ž-SA-04-407/19	P-231/19	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	10 - Radni odnosi				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
24	51	9	0	4	10	1
POVREDA PRAVA :	11 - Obrazovanje					
Realizirana						
Ž-SA-04-84/19	P-180/19	P R E P O R U K U 1. JU „Trećoj osnovnoj školi“ Ilidža - da u budućim sličnim situacijam adekvatno i blagovremeno obavijesti roditelje o potrebi njihovog dolaska radi preuzimanja uvjerenja o ostvarenom uspjehu njihove malodobne djece;	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	U aktu broj: 634-04/19 od 16.12.2019. godine Škola je dostavila odgovor na Preporuku, broj: P-180/19 u kojem se između ostalog navodi da će JU "Treća osnovna škola" Ilidža ubuduće postupiti po Preporuci i u sličnim situacijama adekvatno i blagovremeno obavijestiti roditelje o potrebi njihovog dolaska radi preuzimanja uvjerenja o ostvarenom uspjehu njihove malodobne djece.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-534/19	P-233/19	P R E P O R U K U SENATU UNIVERZITETA U SARAJEVU 1. Da intenzivira rad Komisije na Pravilniku za izbor u akademska zvanja na Univerzitetu u Sarajevu na način da se Komisiji odredi rok za izradu Pravilnika za izbor u akademska zvanja na Univerzitetu u Sarajevu i njegovo dostavljanje Senatu Univerziteta u Sarajevu na razmatranje i odlučivanje.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	02.12.2019 zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-489/19	P-275/19	P R E P O R U K U Narodnoj skupštini Republike Srpske • Da prilikom usvajanja zakonskih rješenja koja regulišu oblast visokog obrazovanja, a posebno postupak izbora u zvanja za lica sa visokoškolskim ispravama stečenim u inostranstvu i zemljama regiona, na prezican način definiše postupak ekvivalencije zvanja, kao i pitanje vrednovanja i priznavanja potvrda o ekvivalenciji iz zemlje u kojoj su isprave izvorno stečene, uvažavajući stavove iz ove Preporuke;	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	11 - Obrazovanje				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	3	1	0	2	0	0
POVREDA PRAVA :	12 - Osobe sa invaliditetom					
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-02-1293/19	P-277/19	R E P O R U K U Premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona i Ministru zdravlja, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona da 1. U cilju jačanja transparentnosti procesa raspodjele novčanih sredstava iz Budžeta Unsko-sanskog kantona, ubuduće objavljuju Javni poziv za dodjelu sredstava nevladinim organizacijama i udruženjima građana; 2. Odmah po prijemu preporuke usvoji i javno objavi kriterije i uslove za dodjelu grantova iz budžetskih sredstava za nevladine organizacije i udruženja građana i to na način koji će svim nevladinim organizacijama i udruženjima građana omogućiti učešće u proceduri na ravnopravnoj osnovi; 3. Odmah po prijemu preporuke usvoji i javno objavi Obrazac za izvještavanje o utrošku dodijeljenih grantova iz Budžeta Unsko-sanskog kantona; 4. Da kontinuirano radi na jačanju saradnje i socijalnog dijaloga sa udruženjima osoba sa invaliditetom, posebno prilikom izrade propisa i donošenja odluka u vezi sa osobama sa invaliditetom;	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-02-18/18	P-280/19	P R E P O R U K U Pravobranilaštvu Općine Centar 1. Da u smislu odredbi Zakona o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, razmotri mogućnost podnošenja prijedloga za promjenu predmeta izvršenja u izvršnom postupku koji se vodi kod Općinskog suda u Sarajevu pod brojem 65 0 I 668168 17, koji će biti srazmjernan žaliteljevom dugovanju;	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku.
Nema odgovora						

Ž-SA-02-1269/16	P-283/19	P R E P O R U K U ministru Federalnog ministarstva prometa i komunikacija i predsjedavajućem Zatupničkog doma i predsjedavajućem Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, kao i organima iz naslova Preporuke: 1. Da odmah po prijemu Preporuke, poduzmu konkretne mjere u cilju osiguranja dostupnosti i pristupačnosti javnog prijevoza svim osobama sa invaliditetom; 2. Da se osigura adekvatan broj vozila javnog prijevoza, odnosno adekvatan broj licenci za vršenje taksi prijevoza za osobe sa invaliditetom; 3. Da u procesu izmjena i dopuna relevantnih zakonskih propisa, uključi udruženja osoba sa invaliditetom u proces konsultacija, a sve u cilju boljeg sagledavanja problema i potencijalnih rješenja koja će u najvećoj mogućoj mjeri doprinijeti unaprjeđenju položaja osoba sa invaliditetom;	12 - Osobe sa invaliditetom	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku
Ž-SA-02-1251/18	P-284/19	P R E P O R U K U premijeru Kantona Sarajevo i rektoru Univerziteta u Sarajevu: 1. Da kontinuirano ulažu napore u cilju nastavka procesa otklanjanja arhitektonskih barijera u obrazovnim institucijama na području Kantona Sarajevo; 2. Da se u skladu sa nadležnostima, pristupi izradi strateških dokumenata o pristupačnosti i inkluzivnom obrazovanju u Kantonu Sarajevo; 3. Da se kreira Plan edukacije nastavnog kadra u obrazovnom sistemu o podršci i instrumentima inkluzivnog obrazovanja djece i mladih s invaliditetom; 4. Da se osigura dostupnost pomagala, podrške u učionicama i obrazovni materijal u prilagođenim oblicima i u pristupačnim formatima za osobe sa invaliditetom; 5. Da se Budžetom Kantona Sarajevo predvide adekvatna finansijska sredstva za implementaciju naprijed navedenih preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine;	12 - Osobe sa invaliditetom	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	12 - Osobe sa invaliditetom				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
4	4	0	0	2	0	2
POVREDA PRAVA :	13 - Prava djeteta					
Realizirana						
Ž-BL-01-835/18	P-28/19	PREPORUKU Preporučuju se Srednjoj mješovitoj školi Tuzla iz Tuzle da u svim budućim situacijama ne primjenjuje dosadašnji način disciplinovanja učenika, već da se isključivo rukovodi pozitivnim propisima i najboljim interesom djeteta, uvažavajući mišljenje Ombudsmena iskazano u Preporuci.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Imajući u vidu sadržaj odgovora Škole br: 03-201/19 od 07.03.2019., Ombudsmeni konstatuju da je Škola postupila u skladu sa Preporukom Ombudsmena i predmet po žalbi zatvaraju, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
Ž-BL-01-586/18	P-83/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke utiču na Centar za socijalni rad Zvornik da uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od dana 13.07.2018. godine, 22.10.2018., 16.01.2019. i 26.02.2019. godine.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Grad Zvornik svojim aktom broj: 02-052-93/19 od dana 22.04.2019. dostavlja odgovor na izdatu Preporuku. Kako navode, odmah po prijemu Preporuke su uputili dopis Centru za socijalni rad Zvornik u kome zahtijevaju da uspostave saradnju sa Ombudsmenima i dostave tražena izjašnjenja.
Ž-BL-01-588/17	P-124/19		13 - Prava djeteta	Realizirana	NE	
Ž-BL-01-641/17	P-124/19	P R E P O R U K U Da u narednom periodu, najkasnije do kraja 2019. godine, zajedničkim radom i uz međusobnu koordinaciju, završe sve planirane aktivnosti koje trebaju rezultirati izgradnjom dodatnih učionica u OŠ „Branko Radičević“ u Banja Luci i izgradnjom fiskulturne dvorane. Ombudsmeni od nadležnih organa očekuju povratne informacije o realizaciji Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dakle, nadležni organi u naslovu su postupili po Preporuci Ombudsmena i stoga Ombudsmeni predmete po žalbama zatvaraju, sa napomenom da će Ombudsmeni i dalje pratiti projekat izgradnje fiskulturne sale.
Ž-BL-01-597/17	P-159/19	P R E P O R U K U Preporučuju se Osnovnom sudu u Banjaluci da u što skorijem roku okonča ponovljeni izvršni postupak, uvažavajući upute nadležnog drugostepenog suda. Poziva se predsjednika suda da Ombudsmene obavijeste o mjerama poduzetim povodom Preporuke Ombudsmena, u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Ombudsmeni predmet zatvaraju i konstatuju da je po Preporuci broj P-159/19 od 03.07.2019. godine postupljeno, odnosno da je u potpunosti ispoštovana.

Ž-SA-01-633/19	P-171/19	P R E P O R U K U JU "Druga osnovna škola" u Gračanici 1. Da, odmah poduzmu efikasne mjere i radnje na dodatnom osiguranju mjesta gdje se izvode građevinski radovi na izgradnji igrališta, postavljanjem dodatnih prepreka, ograđivanjem područja, te postavljanjem većeg natpisa koji upozorava da su radovi u toku; 2. Da izrade i distribuiraju obavještenja i organizuju sastanake pojedinačno po razredima ili na zajedničkom skupu svih učenika škole, te ukažu djeci o opasnostima igranja i prilaženja spornom mjestu do završetka radova bez nadzora nastavnika ili osoblja škole; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	JU Druga osnovna škola je dostavila akt broj: 03/1179-2/19 od 02.10.2019. godine o realizaciji Preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine P-171/19 od 11.07.2019. godine. Istim Aktom se navodi da su u cilju realizacije navedene Preporuke poduzete sve preporučene radnje, tj. preduzete su sve dodatne mjere na osiguranju mjesta gdje se izvode radovi, da je postavljen veći natpis da su radovi u toku i da je ponovo ograđeno područje oko igrališta, jer su ranije postavljene prepreke potrgane i devastirane
Ž-SA-01-1386/18	P-223/19	P R E P O R U K U direktoru Srednje škole poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti 1. Da, odmah, poduzmu sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa roditeljima učenika I.I. i rukovodstvom Škole, s ciljem da se unaprijedi odnos roditelja i škole, a sve u interesu malodobnog djeteta, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da, odmah, bez odlaganja, poduzme aktivnosti kako bi se organizovao razgovor učenika I.I. sa psihologom i pedagogom Škole, na način da se omogući učeniku I.I. da iznese svoje viđenje predmetne situacije i njenog rješenja, te utvrdi na koji način i kako su dešavanja u kojima je učestvovao I.I. uticali na njegov psihosocijalni razvoj, te da li trenutno učenik I.I. ima poteškoća u svom okruženju od strane profesorskog i rukovodnog osoblja Škole i drugih učenika, te kako teče njegova socijalizacija;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Shodno naprijed navedenom, Javna ustanova Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti je dana 28.11.2019. godine instituciji Ombudsmena dostavila Obavijest o realizaciji Preporuke broj: 03-2-660/19 od 26.11.2019. godine, kojim Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavještava: „...Obavještavamo vas da smo postupili u skladu s navodima iz Preporuke, te održali gore navedene sastanke dana 13.11.2019. godine. Održani sastanci su protekli u duhu međusobnog uvažavanja i razumjevanja.“ 28.11.2019
Ž-SA-01-454/19	P-244/19	P R E P O R U K U 1. JU DZ „Kladanj“ – da ubuduće postupi u skladu sa Naredbom o programu obaveznih imunizacija stanovništva u borbi protiv zaraznih bolesti (obaveze nadležnih zdravstvenih ustanova i tijela uprave u pogledu provođenja programa imunizacije) i pismenim putem školama dostavlja obavijest o potrebi obavljanja sistematskih pregleda, pregleda vakcinonog statusa učenika, te da istom pristupi tek po dostavljanju odgovora od strane škole sa prilogom potpisanih izjava od strane roditelja ciljne skupine djece. 2. JU OŠ „Kladanj“ □ da kao Javna ustanova izvršava obavezu propisanu Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, odnosno da dozvoli zdravstvene i higijenske preglede, od strane zdravstvenih ustanova; □ da prije održavanja sistematskog pregleda, pregleda vakcionog statusa i obavljanje imunizacije djece pribavi izjave roditelja kojim se odobrava/ne odobrava vakcinacija djeteta, a koja je propisana Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti. 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Imajući u vidu sve prethodno navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-244/19 od 02.09.2019. godine, od strane JU DU "Kladanj" prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmena izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetu podnositelja žalbe se okončava.
Djelimično realizirana						
Ž-SA-01-231/19	P-224/19	P R E P O R U K U direktoru Javne ustanove „Kantonalni centar za socijalni rad“ 1. Da odmah poduzmu sve mjere i aktivnosti, kako bi se u što kraćem roku donijela odluka u postupku donošenja mišljenja o davanju privremenog starateljstva žalitelju; 2. Da, uvidom u sve naprijed iznesene tvrdnje, uzme u razmatranje sve odlučujuće činjenice kako bi se ponovo razmotrio zahtjev za izuzeće službene osobe Aide Bahtanović, psihologa Službe socijalne zaštite Općine Centar, te osigurao pravičan postupak za sve zainteresirane strane;	13 - Prava djeteta	Djelimično realizirana	NE	Kako je u konkretnom predmetu, odgovorni organ otklonio povredu na koju je žalitelj ukazivao, odnosno donio odluku u postupku donošenja mišljenja o davanju privremenog starateljstva žalitelju, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 3. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. primljen 29.11.2019
Ostvarena saradnja						
Ž-BR-01-186/18	P-11/19	1. Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Tuzla - da u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja bez odlaganja preispita sve radnje poduzete tokom brakorazvodnog postupka između Čokić Moamera i Čokić Merdžane, poduzme aktivne mjere nadzora vršenja roditeljskog prava, preispita navode, saznanja o manipulaciji djetetom, nebrizi o djetetu, ugrožavanju tjelesne ili psihičke sigurnosti djeteta, ocijeni najbolji interes mlđb. Čokić Faruka i u zakonskim okvirima poduzme neophodne mjere imajući u vidu nalaze ove Preporuke; 2. Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona - da bez odlaganja poduzme potrebne radnje u cilju donošenja odluke po krivičnoj prijavi Čokić Moamera, evidentirana pod djelovodnim brojem KTA 72914/18; 3. Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Tuzla i Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona - da u roku od 15 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.02.2020. godine zaprimljen odgovor JU Centra za socijalni rad, broj: I-10-35-11-246/19 od 04.02.2020. godine.

Ž-SA-01-935/16	P-105/19	P R E P O R U K U 1. Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Republike Srpske, da u saradnji sa nadležnim ministarstvima iznađu efikasan mehanizam u cilju prevazilaženja poteškoća pri ostvarivanju prava na porodijsku naknadu u situaciji kada se mjesto rada i prebivališta zaposlenice nalaze u različitim entitetima;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-147/19	P-125/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od dana 20.02.2019. i 29.03.2019. godine.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-01-250/18	P-128/19	1. da u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja bez odlaganja preispitaju sve radnje poduzete tokom postupka pokrenutim pred ovim organima, poduzmu aktivne mjere nadzora vršenja roditeljskog prava, preispitaju navode, saznanja o manipulaciji nad djecom, nebrige o djeci, ugrožavanju fizičke ili psihičke sigurnosti djece, ocijene najbolji interes malodobnih i u zakonskim okvirima poduzmu neophodne mjere imajući u vidu nalaze ove Preporuke. 2. da u roku od 15 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 11.02.2019. godine zaprimljen odgovor Podjeljenja za socijalnu zaštitu Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 34-000179/19 (10) od 29.05.2019. godine. Dana 19.06.2019. godine zaprimljen odgovor JU Centra za socijalni rad Nevesinje, broj: 05-544-4/18 od 06.06.2019. godine . Odgovor nije zaprimljen.
Ž-BL-01-185/19	P-156/19	P R E P O R U K U Preporučuje se Centru za socijalni za rad Visoko da odmah, uz finansijsku podršku lokalne zajednice , anagažuje stručne osobe , kako bi se izvršila procjena psihofizičkog stanja djeteta i procijenili roditeljski kapaciteti, a sve to sa ciljem kako bi se u konkretnom slučaju ustanovio šta je najbolji interes djeteta. Poziva se Centar da odmah upozori roditelje djeteta da postoji zakonska mogućnost da u skladu sa članom 147. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, po službenoj dužnosti Centar može odlučiti o smještaju djeteta i povjeravanju njegovog čuvanja i odgoja drugoj osobi ili ustanovi, ako je to potrebno radi zaštite najboljeg interesa djeteta, kao i da će takvu odluku Centar donijeti i bez pristanka roditelja ako su oni odsutni, spriječeni ili nesposobni starati se o djetetu, a nisu povjerali čuvanje i odgoj osobi koja ispunjava uvjete za staratelja. Dakle, ukoliko roditelji ne postignu dogovor oko svih značajnih pitanja u vezi sa djetetom, te ako se ustanovi se da nastala situacija itekako odražava na psihofizičko zdravlje djeteta i ako se utvrdi da je to u najboljem interesu djeteta, Ombudsmeni preporučuju Centru da razmotri postupanje u skladu sa članom 147. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine. Nadležni organi se pozivaju da zaštite prava i interese DJETETA prvenstveno, jer i otac i majka, kao i drugi bliski srodnici djeteta imaju pravo da zatraže zaštitu svojih prava putem suda (postupak razvoda braka, postupak posredovanja, povjeravanje, alimentacija/izdržavanje, vanpamični postupci itd) Uvažavajući naprijed istaknuto, preporučuje se i Općinskom sudu u Visokom da u što skorijem roku okonča postupak krivični postupak protiv optuženog.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-882/18	P-207/19	P R E P O R U K U Preporučuje se Okružnom sudu u Banjaluci da u što skorijem roku odluči o žalbi na presudu Osnovnog suda u Kotor Varošu broj 73 0 P 026188 18 P 2 od 30.04.2019. godine, cijeneći prvenstveno najbolji interes djeteta. Preporučuje se Centru za socijalni rad Kotor Varoš da i dalje u što većoj mjeri i što kvalitetnije poduzima radnje iz svoje nadležnosti kako bi roditelji djeteta uspostavili komunikaciju, a o čemu se, pored roditelja, upoznaje i opština Kotor Varoš, kako bi u što većoj mjeri pružili podršku Centru (pomoć Doma zdravlja Kotor Varoš-Centra za mentalno zdravlje i sl.).	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori, ostvarena saradnja, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-01-565/19	P-226/19	P R E P O R U K U JU Centru za socijalni rad Cazin 1. Da, u saradnji sa oba roditelja, odmah poduzmu dodatne zakonom propisane mjere i aktivnosti, u cilju osiguravanja izvršenja sudske odluke, jačanja roditeljskog odnosa između oca i kćerke, odnosno uspostave kontakata između žalitelja i mlđb. djeteta, a kako je to utvrđeno sudskom odlukom i to svakog ponedjeljka u mjesecu u periodu od 13,00 do 14,00 sati. 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, obzirom da je nadležni organ JU Centar za socijalni rad poduzeo aktivnosti u cilju izvršenja odluke suda, kao i Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine, jačanja roditeljskog odnosa između oca i djeteta, te uspostave kontakata, a u toku je i postupak izvršenja sudske odluke, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 3. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-BR-01-117/19	P-267/19	- da u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja poduzme aktivne mjere nadzora vršenja roditeljskih prava i u zakonskim okvirima poduzme neophodne mjere imajući u vidu nalaze ove Preporuke; - da poduzimanjem kontinuiranih radnji iz okvira svoje nadležnosti osigura uspostavljanje neophodne komunikacije i kontakata - da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provedbi date Preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 03.02.2020. godine zaprimljen odgovor JU Centra za socijalni rad Kalesija, broj: 06-35-12-401/19 od 27.01.2020. godine.

Ž-BL-01-537/19	P-285/19	PREPORUKU Preporučuje se svim nadležnim organima da odmah poduzmu sve radnje i mjere iz svoje nadležnosti kako bi se okončao postupak po prijavi oca učenice od 14.06.2019. godine u skladu sa pozitivnim propisima. Ombudsmeni od nadležnih organa očekuju povratne informacije u roku od 20 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, pozivom na broj predmeta.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 13. i 21. 01.2020 , rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-304/19	P-286/19	P R E P O R U K U Preporučuje se Osnovnom sudu u Kotor Varošu da odmah uzme u rad predmet broj 730 K 033578 19 K koji se kod tog suda vodi protiv optuženog , zbog krivičnog djela Iskorištavanje djece za pornografiju iz člana 175. stav 1. Krivičnog zakonika Republike Srpske.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-906/18	P-288/19	PREPORUKU Preporučuje se nadležnim organima u naslovu da, uvažavajući mišljenje Ombudsmena u ovoj Preporuci, u narednom periodu donesu pravila i urede način postupanje kako bi se djeca zaštitila od bilo kojeg oblika nasilja ili zloupotrebe, a po uzoru na protokole o postupanju škole u slučajevima nasilja nad djecom.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	08.01.2020. zaprimljen odgovor , rad na predmetu u toku
Nema odgovora						
Ž-BR-01-176/18	P-117/19	Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda 1. Da bez odlaganja pokrenu proceduralne radnje u cilju izmjena i dopuna Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, shodno odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, Ustava Federacije Bosne i Hercegovine te međunarodnih dokumenata zaštite ljudskih prava i prava djeteta, kako je navedeno u Preporuci; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-01-194/19	P-278/19	- Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Odjeljenju za zdravstvo- Pododjeljenju za socijalnu zaštitu da u okviru svoje nadležnosti i ovlaštenja poduzme aktivne mjere kako bi se doprinijelo ostvarivanju pojačanog nadzora i poduzimanju mjera u vezi najboljeg interesa djeteta Č.M. i zaštiti njegovih prava, kao i da se pruži potrebna stručna pomoć roditeljima kako bi se sanirala narušena komunikaciji između istih; -Pozivaju se roditelji djeteta da razmotre i uvažavaju izneseno mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine, uključujući i saradnju sa nadležnim Pododjelom za socijalnu zaštitu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine kako bi se sanirala narušena komunikacija; -Poziva se Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine,Odjeljenje za zdravstvo-Pododjeljenje za socijalnu zaštitu da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene o ishodima/rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na adresu Trg Mladih 8/1, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-01-690/19	P-287/19	PREPORUKU Ombudsmeni pozivaju nadležni organ i podnositeljicu žalbe da održe zajednički sastanak i eventualno otklone sve nedoumice, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci. Ombudsmeni povratne informacije o postupanju po Preporuci očekuju u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	10.02.2020. upućena urgencija .Rad na predmetu u toku
Ž-SA-01-949/19	P-262/19	P R E P O R U K U Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo Općinskom sudu u Sarajevu Osnovnom sudu u Sokocu 1. da u što kraćem roku poduzmu aktivnosti i mjere u cilju rješavanja podnesenih zahtjeva/prijava/mjera podnositeljice žalbe, uz osiguranje da se u svim postupcima koji se tiču djeteta prvenstveno vodi računa o najboljem interesu djeteta, te da su sva prava djeteta zaštićena u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i propisima Bosne i Hercegovine koji se odnose na brigu i zaštitu djece.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Budući da odgovor nije zaprimljen , upućena je urgencija Kantonalnom tužilaštvu KS ,Općinskom sudu Sarajevo i Osnovnom sudu u Sokocu.
UKUPNO	-	13 - Prava djeteta				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
23	24	7	1	11	0	4
POVREDA PRAVA :	14 - Ekologija zaštita okoliša					
Realizirana						

Ž-BL-04-603/18	P-122/19	P R E P O R U K U 1. Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove da u potpunosti provede izvršenje rješenja broj: UP-1-17-24-06391/18-1028-001-P od 29.06.2018 godine, ili da donese novo rješenje kojim će zabraniti držanje pčela na određenom prostoru, u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovoj preporuci 2. Federalnoj upravi za inspeksijske poslove da izvrši stručni nadzor i kontrolu rada kantonalnog inspektora, u skladu sa svojim nadležnostima	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Kako iz dostavljenih odgovora proizlazi da je Preporuka Institucije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ,a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.
Ž-SA-05-276/19	P-132/19	PREPORUKA Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona obustavi postupak Izmjene i dopune Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona 2005.-2025. za lokalitet Šićki Brod, dok se pomno ne istraže prethodno predviđene lokacije u smislu izrade analiza i studija za iste.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Nakon provedene istrage u predmetu Institucija ombudsmena je dana 29.05.2019. godine uputila preporuku broj P-132/19 Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Ministarstvo) u kojoj su navedeni razlozi za izuzimanje navedene lokacije. Dana 21.08.2019. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva pod brojem: 1271-05-015375/19 od dana 13.08.2019. godine, u kojem je između ostalog navedeno da su obavijestili nosioca izrade projekta da: "(...) uradi korekciju tekstualnog dijela planskog dokumenta, na način da izuzme lokaciju Šićki Brod koja je bila planirana za deponovanje šljake i pepela iz Termoelektrane "Tuzla", iz čega se može zaključiti da je preporuka realizirana.
Ž-BR-04-12/19	P-120/19	Federalnom ministarstvu okoliša i turizma Sarajevo Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona Tuzla - Da imajući u vidu navode ove preporuke isključe svaku mogućnost da se na prostoru Mjesne zajednice Šićki Brod Tuzla, odnosno, rekultiviranog zemljišta iznad jezera Kop, formira odlagalište za deponovanje šljake i pepela, produkata sagorijevanja iz Termoelektrane "Tuzla"; - Da u okviru svoje nadležnosti, poduzmu mjere koje će građanima na predmetnom lokalitetu omogućiti uživanje prava na život u okolišu podobnom za zdravlje i blagostanje, uz izostanak opasnosti po zdravlje ljudi, ali i okoliša; - Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Dana 04.06.2019. godine zaprimljen odgovor Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona Tuzla, broj: 12/1-05-23-2693/19 od 29.05.2019. godine. Dana 19.11.2019. godine zaprimljen odgovor Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice, broj: 12/1-05-23-800/19 od 15.11.2019. godine Dana 03.02.2020. godine zaprimljen odgovor Federalno ministarstvo prostornog planiranja, broj: 03-19-71/20-2 od 20.01.2020. godine. Nema odgovora.
Ž-SA-04-525/19	P-175/19	PREPORUKA Vlada Federacije Bosne i Hercegovine da razmotri izmjenu zakonodavstva i podzakonskih akata prilikom određivanja ekološki prihvatljivog protoka u smislu boljeg inspeksijskog nadzora i efikasnijeg djelovanja svih organa. Federalno ministarstvo okoliša i turizma da razmotri pitanja koja je postavio nevladin sektor u vezi izgradnji MHE n rijeci Doljanki u smislu kumulativnog efekta na ekološki prihvatljiv protok i geotehničkog ispitivanja. Pozivaju se naprijed navedeni da dostave odgovor u roku od 60 dana od dana prijema ovog akta.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Dana 10.10.2019. godine zaprimljen je odgovor Vlade Federacije Bosne i Hercegovine pod brojem: 03-10762/2019 godine, u prilogu kojeg su dostavljeni slijedeći akti: -akt Federalnog ministarstva okoliša i turizma, broj: 05-23-598/19 od 25.09.2019. godine; -akt Federalne uprave za inspeksijske poslove, broj: 01-05-8-04066/2019-14-2 od 16.09.2019. godine i -akt Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Hercegovačko-neretvanskog kantona, broj: 11-09-27-1568/19 od 27.09.2019. godine. Nakon uvida u zaprimljene odgovore zaključeno je da je preporuka razmotrena i da se može pristupiti zatvaranju predmeta.
Ž-SA-04-842/19	P-250/19	PREPORUKA Federalno ministarstvo finansija da razmotri pitanje postizanja što veće proaktivne transparentnosti u ovom i sličnim slučajevima, a u cilju podizanja povjerenja građana i otklanjanja spornih pitanja. Poziva se Federalno ministarstvo finansija da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o realizaciji iste.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nakon uvida u spis utvrdili su da je postupajući organ postupio u skladu sa preporukom, te da će informacije skupljene u toku rada na ovom predmetu biti iskorištene kako prilikom izrade godišnjeg izvještaja, tako i drugih izvještaja koji se odnose na pristup informacijama
Nije realizirana						
Ž-SA-04-969/18	P-131/19	PREPORUKA Federalno ministarstvo okoliša i turizma u budućem periodu prilikom rada na ovakvim ili sličnim projektima treba kontinuirano raditi na što proaktivnijem pristupu i komunikaciji sa građanima i njihovim predstavnicima a u svrhu postizanja većeg nivoa povjerenja građana kao i većeg stepena zaštite prava.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Nije realizirana	NE	Ova preporuka će svakako biti navedena u godišnjem izvještaju. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
UKUPNO	-	14 - Ekologija zaštita okoliša				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
6	6	5	0	0	1	0
POVREDA PRAVA :	15 - Imovinsko pravni					
Realizirana						
Ž-BL-05-629/18	P-79/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od dana 09.11.2018. godine, 04.01. i 26.02.2019. godine.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Republička uprava za geodetske i imovinsko pravne poslove, Područna jedinica Gradiška obavještava Ombudsmene aktom broj: 21.18./952.1-6-364/17 od 30.05.2018. godine da je uzurpantu dostavljen dopis dana 30.05.2018. godine, te je isti pozvan da otkloni predmetnu uzurpaciju u roku 15 dana. Takođe da će nakon datog roka ovaj organ u najkraćem vremenu zaključkom odrediti prinudno izvršenje rješenja na licu mjestu uz angažovanje drugih lica

Ž-SA-05-485/18	P-151/19	PREPORUKA Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, uz saradnju sa regulatornim tijelima i mehanizmima zaštite građana, kao i drugim zainteresiranim stranama preispita modalitete zaštite građana prilikom zaključivanja instrumenata osiguranja vraćanja kredita. Poziva se Vlada Federacije da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke dostavi informaciju u vezi njene realizacije.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	NE	Iz naprijed navedenih odgovora možemo zaključiti da je ovo pitanje prepoznato i da će uslijediti aktivnosti ka poboljšanju normativne Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je u ostavljenom roku dostavila slijedeće odgovore i izjašnjenja: -izjašnjenje Agencije za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 01-06-2-059-2180719 pd 02.08.2019. godine; -akt Federalnog ministarstva finansija, broj: 04-49-1—4919/19 od 30.07.2019. godine; -izjašnjenje Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 06-2689/19 od 24.07.2019. godine; -odgovor na pritužbu Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine – Ured ombudsmena za bankarski sistem, broj: 06-1591718 od 20.06.2018. godine; -izjašnjenje Agencije za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine - Ombudsmen u osiguranju broj: 01-08.1-059-2177/19 od dana 01.08.2019. godine. ove oblasti.
Ž-BL-05-130/19	P-249/19	PREPORUKU šefu Područne jedinice uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Šipovo 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja okonča ponovljeni prvostepeni postupak i da donese odgovarajuću odluku 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj: 21.54/952-334/04, od dana 02.12.2019. godine, Područna jedinica dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da je postupajući po preporuci donijela rješenje broj: 21.54/952-334/04, od dana 18.11.2019. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-793/18	P-123/19	P R E P O R U K U Okružnom sudu u Banjaluci 1. Da, ukoliko su ispunjeni uslovi, donese presudu koja će u svemu zamijeniti konačni upravni akt tuženog i sam riješiti stvar presudom 2. Opreza radi, ukoliko sud nema mogućnost da sam riješi upravnu stvar te ukoliko donese presudu kojom će upravni akt poništiti i vratiti na ponovno odlučivanje da obavijesti Upravnu inspekciju o potrebi pokretanja prekršajnog postupka	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-364/18	P-153/19	P R E P O R U K U Općinskom načelniku općine Ilidža da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 06.06. i 12.10.2018. godine.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 22.07.2019, rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-789/18	P-60/19	PREPORUKU načelniku opštine Mrkonjić Grad i šefu Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Područne jedinice Mrkonjić Grad 1. Da bez odlaganja po podnesenim zahtjevima podnosioca žalbe sprovedeu odgovarajuće upravne postupke donošenjem odgovarajući akata kojima se podnosiocu žalbe priznaje ili ne priznaje određeno pravo	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2018 godinu.
Nema odgovora						
Ž-BR-05-115/19	P-295/19	Gradu Tuzli, Službi za inspeksijske poslove 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 20.05.2019. g., 11.07.2019.g., 23.09.2019.g., i 13.11.2019. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku
Ž-BR-05-126/19	P-294/19	Gradu Tuzli, Službi za inspeksijske poslove Inspektoratu urbanističko-građevinske, tržišne, turističko-ugostiteljske, putne i termoenergetske inspekcije 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 28.05.2019. g., 11.07.2019.g., 23.09.2019.g., i 13.11.2019. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	15 - Imovinsko pravni				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
8	8	3	0	2	1	2
POVREDA PRAVA :	16 - Nasilje					

UKUPNO	-	16 - Nasilje				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	17 - Javne isprave					
Realizirana						
Ž-BL-05-950/18	P-92/19	PREPORUKU notaru Dževadu Omanoviću 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, izvrši ispravku Rješenja o nasljeđivanju broj: 20 0 O 031433 14 O, od dana 07.11.2017. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	17 - Javne isprave	Realizirana	DA	Aktom broj: 020-0-SU-19-0001 55, od dana 22.05.2019. godine, Općinski sud u Cazinu obavijestio je Ombudsman Bosne i Hercegovine da je notar izvršio ispravku rješenja pomenutog rješenja o nasljeđivanju, čime je ispoštovao preporuku Ombudsmana.
Ž-BL-05-433/19	P-176/19	PREPORUKU 1. Da se u budućim sličnim predmetima pridržava mišljenja ombudsmena iznesenog u ovoj preporuci	17 - Javne isprave	Realizirana		Ombudsmeni su u toku postupka istrage utvrdili da je Dom zdravlje trebao biti fleksibilniji prilikom tumačenja zakonskih propisa, i sam dostaviti traženi podatak ili imenovanoj ili Matičnom uredu bez odugovlačenja postupka u skladu sa načelima dobre uprave, efikasnosti i ekonomičnosti upravnog postupka. Dana, 29.07.2019. godine, ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili Preporuku JU „Dom zdravlja“, Banjaluka da se u budućim sličnim predmetima pridržava mišljenja ombudsmena iznesenog u ovoj preporuci.
Ž-SA-05-211/19	P-174/19	PREPORUKA Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata da prestane sa neutemeljenom praksom drugačijeg tretmana državljana Bosne i Hercegovine i državljana drugih zemalja. Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata treba u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke obavijestiti Instituciju ombudsmena o poduzetim radnjama.	17 - Javne isprave	Realizirana	DA	Dana 20.08.2019. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Ministarstva pod brojem: 07/1-03-104-3/19 od dana 16.08.2019. godine, u prilogu kojeg je dostavljena uputa o postupanju Ministarstva pod brojem: 07/1-03-104-4/19 od dana 01.08.2019. godine u kojoj je navedeno da se odmah prestaje sa dosadašnjom praksom. Na osnovu toga zaključeno je da je preporuka realizirana
Ž-BL-05-31/19	P-204/19	P R E P O R U K U KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU • Da bez odlaganja preduzme sve potrebne mjere i radnje kako bi u što kraćem roku bile donesene odluke po tužbi podnosioca žalbe. • Da u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene o realizaciji Preporuke, pismenim putem .	17 - Javne isprave	Realizirana	DA	Dana 07.11.2019. godine Ombudsmeni zaprimaju akt Kantonalnog suda u Sarajevu, broj 009-Su-19-000401 od 04.11.2019. godine, kao izjašnjenje i odgovor nakon upućene Preporuke. Uvažavajući sadržinu odgovora, koji je odmah dostavljen na znanje podnosiocu žalbe , Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci broj P-204/19 od 19.09.2019. godine postupljeno, od strane Kantonalnog suda u Sarajevu, s obzirom da je u predmetu broj 09 0 U 033172 19 U sud zakazao usmenu raspravu za dan 21.01.2020. godine, u 12.00 časova.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-1272/18	P-165/19	P R E P O R U K U Općini Kreševo – Odjeljenju za opštu upravu Policijska stanica Srebrenica 1. da bez odlaganja, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, i uputama iz preporuke u koordiniranoj suradnji poduzmu što efektivnije mjere u cilju provjere matičnog broja 2209930183125 a sve u cilju evidentiranja jedinstvenog matičnog broja u Izvodima iz matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih za lice Stanić (Ivo) Ante;	17 - Javne isprave	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor zaprimljen 05.08.2019.Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BR-05-255/17	P-7/19	Agencija za identifikacijske/identifikacione isprave/dokumente, evidenciju i razmjenu podataka -da u što kraćem roku izmjeni član 2. Pravilnik o cijeni putnih isprava uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine -da u roku od 60 dana, suglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	17 - Javne isprave	Nije realizirana	DA	Dana 18.03.2019. godine zaprimljen odgovor Agencije za identifikaciona dokumenta evidenciju i razmjenu podataka, broj: 15-03-07-5-2194-1/18 od 13.03.2019. godine. Dana 21.10.2019. godine zaprimljen odgovor Agencije za identifikaciona dokumenta i razmjenu podataka, broj: 15-03-07-5-2194-2/18 od 17.10.2019.
Ž-BL-05-920/18	P-26/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke postupi u skladu sa članovima 50. i 51. Zakona o matičnim knjigama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 111/09), odnosno da o zahtjevu podnosioca žalbe odluči u formi upravnog akta kako je to predviđeno navedenim zakonom 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	17 - Javne isprave	Nije realizirana	NE	Na izdatu preporuku odgovorna strana nije dotavila odgovor, te se ista smatra neispoštovanom.
Nema odgovora						

Ž-SA-05-840/16	P-32/19	P R E P O R U K U direktoru Službe za poslove sa strancima 1. Da u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke, uzimajući u obzir navode iz ove Preporuke, poduzme neophodne mjere koje će žaliteljici i sada punoljetnoj N.N. osigurati pravo na žalbu protiv Rješenja o otkazu stalnog boravka za N.N. broj: UP-1/18.12-07.3-233/11 od 30.05.2011. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije iste;	17 - Javne isprave	Nema odgovora	NE	rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	17 - Javne isprave				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
8	8	4	0	1	2	1
POVREDA PRAVA :	18 - Manjine					
UKUPNO	-	18 - Manjine				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	19 - Uprava					
Realizirana						
Ž-SA-05-883/18	P-3/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Kantonalni sud u Sarajevu uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 17.05.2019. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su zaprimili odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu, akt broj: 009-0-Su-18-000452 od 16.05.2019. godine u prilogu kojeg je dostavljena presuda donesena u predmetu žalbe žaliteljice. Odgovor je dostavljen žaliteljici. Sobzirom da je presuda Kantonalnog suda u Sarajevu donesena, na koji način je ispoštovana preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine
Ž-SA-05-824/18	P-5/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 15.05.2019. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor Vlade Federacije Boinske i Hercegovine, Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, akt broj: 09-1-24-705/2019 od 10.05.2019. godine. Odgovor je dana 25.04.2019. godine dostavljen punomoćniku žalitelja. Imajući u vidu naprijed navedeno, činjenicu da je preporuka broj: P-5/19 Ombudsmena Bosne i Hercegovine ispoštovana, predmet se zatvara.
Ž-SA-05-724/18	P-4/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Federalno ministarstvo za raseljena lica i izbjeglice uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Odgovorne strane su dostavile svoja izjašnjenja.Preporuka je realizirana i , obzirom na navedeno predmet se zatvara.
Ž-SA-05-1017/18	P-23/19	IV PREPORUKU OPĆINI DONJI VAKUF Da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke postupi po članu 216. Zakonu o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i donese rješenje po zahtjevu privrednog društva	19 - Uprava	Realizirana	DA	U prilogu je dostavljena kopija navedenog rješenja iz koje je vidljivo da je postupljeno po zahtjevu privrednog društva . Obzirom na prednje predmet Ž-SA-05-1017/19 se zatvara u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-BL-05-814/18	P-42/19	PREPORUKU 1. Urbanističko-građevinskoj inspekciji grada Banjaluka, da odmah po prijemu Preporuke, preduzme sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti, kako bi se izvršilo Rješenje broj: 09-362-311/2017 od 24.03.2017. godine,	19 - Uprava	Realizirana	DA	Kako je gore pomenuto rješenje izvršeno čime je preporuka Institucije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili da zatvore predmet po žalbi .
Ž-SA-08-170/19	P-78/19	P R E P O R U K U 1. Da Služba za urbanizam, Općine Stari Grad Sarajevo, u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, bez odlaganja poduzme neophodne mjere i aktivnosti u cilju izvršenja Zaključka broj UP-I-05-23-5657/18-BK, od 23.10.2018. godine; 2. Da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o aktivnostima koje je poduzela u cilju realiziranja ove Preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 27.06.2019. godine zaprimila odgovor na preporuku broj P-78/19, od 03.04.2019. godine u aktu Službe za urbanizam broj UP-I-05-23-5657/18-BK, od 11.06.2019. godine, u kojem se između ostalog navodi da je postupljeno po preporuci Ombudsmena broj P-78/19, te da je Služba postupila po Zaključku broj: UP-I-05-23-5657/18-BK, od 23.10.2018. godine i obavila radnje obnove postupka te da će po okončanju istog i donošenju odgovarajućeg upravnog akta obavijestiti instituciju Ombudsmena. Prethodno navedeni odgovor je aktom institucije Ombudsmena od 01.07.2019. godione proslijeđen podnositeljima žalbe na uvid.

Ž-SA-05-344/18	P-107/19	P R E P O R U K U Ministarstvu rada i boračko invalidske zaštite Republika Srpska • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmana traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 24.09.2019. godine Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su akt Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite, pod brojem 16-03/5-4-835-539/18 od 19.09.2019. godine u kojem se navodi da je doneseno revizijsko rješenje broj 16-03/5-4-835-632/11 od 09.09.2019. godine. Dana 29.10.2019. godine postupajuća pravica u predmetu kontaktirala je žalitelja koji je tom prilikom saopćio da je zaprimio rješenje i da nema potrebe za daljnjim aktivnostima po njegovoj žalbi. Obzirom na činjenicu da je preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine pod brojem P-107/19 ispoštovana, to se predmet broj Ž-SA-05-344/18 zatvara.
Ž-SA-05-986/18	P-135/19	P R E P O R U K U Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine • da se razmotre mogućnost jasnijeg definisanja stava 11. člana 39. Zakona o državnoj službi, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja; • da uloži dodatne napore u cilju jačanja ljudskih kapaciteta kako bi se spriječilo kršenje prava osobama koje podnose žalbe Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine; • da u roku od 60 dana o mjerama i aktivnostima poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 16.08.2019. godine zaprimljen je akt Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj 03-10-586/2019 od 13.08.2019. godine koji je sadržavao i izjašnjenje Odbora državne službe za žalbe. U navedenom odgovoru istaknuto je da je u septembru 2018. godine stupio na snagu Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta broj 01-02-28/18 i broj 01-02-149/18, a kojim je predviđeno povećanje broja državnih službenika koji aktivno rade na predmetima sa dva na pet izvršilaca. Nakon okončane konkursne procedure, tri nova službenika su započela sa radom na poslovima radnog mjesta za koje su izabrani
Ž-LI-05-230/18	P-146/19	PREPORUKU 1. Da Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina općine Tomislavgrad, hitno postupi i okonča upravni postupak u predmetima žalitelja br:05/2-31-3-55/10 i br:05/2-31-3-1535/06, a nakon toga uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno,	19 - Uprava	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke br:146/19, odgovorna strana se izjasnila, da su postupili u predmetu žalitelja. Naime, dana 19.03.2019.g. su održali usmenu raspravu u predmetu žalitelja, kojoj je prisustvovao punomoćnik žalitelja. Izjašnjenje odgovorne strane je dostavljeno pun.žalitelja na komentar dana 03.07.2019.g., po kom se u ostavljenom roku nije izjasnio.
Ž-LI-08-52/19	P-145/19	PREPORUKU 1. Da Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina općine Tomislavgrad, hitno postupi i okonča upravni postupak u predmetu br:05/2-31-3-55-24/10, kako bi Općinski sud u Livnu mogao nastaviti postupanje u predmetu žalitelja koji se vodi pod br: 68 0 V 026794 13 V, a nakon toga uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno,	19 - Uprava	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke br:145/19, odgovorna strana se izjasnila, da navodi punomoćnika žalitelja nisu istiniti .
Ž-SA-05-1022/18	P-173/19	P R E P O R U K U Službi za zajedničke poslove organa i tijela Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da u cilju sprječavanja dalje povrede prava na suđenje u razumnom roku, u što kraćem roku odluči po žalbi Mahmutagić Age, izjavljenoj protiv Rješenja Prvostepene stambene komisije o broj: 07-23-147/18 od 04.06.2018. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije iste;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Obzirom da je Preporuka broj P-173/19 od 09.07.2019. godine u cjelosti realizovana, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne pronalaze osnov za dalje postupanje po žalbi, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ž-LI-08-216/19	P-218/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 i Žalbenom vijeću 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluke Žalbenog vijeća po žalbi , kao i uspostave suradnje Žalbenog vijeća sa Institucijom ombudsmana, na način, da Žalbeno vijeće dostavi Instituciji ombudsmana traženi odgovor; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijeste Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Podnositeljica žalbe je dana 16.12.2019. godine, obavijestila Instituciju ombudsmana da je o njenoj žalbi, prije nekoliko dana, odlučeno donošenjem rješenja i da je primljena na posao. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi , jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.
Ž-LI-05-109/18	P-270/19	P R E P O R U K U Ministru Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata 1. da odmah, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere i radnje da zahtjev podnosioca žalbe , bude riješen sukladno međunarodnim dokumentima o zaštiti ljudskih prava i zakonskim propisima.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Rad na predmetu u toku.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-1232/18	P-77/19	PREPORUKU Urbanističko – građevinskom inspektoru Općine Bugojno Da u skladu sa članom 128 Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme sve propisane mjere u cilju okončanja postupka rušenja bespravno izgrađenih objekata smještenih u blizini nekretnine.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	NE	Rad na predmetu u toku

Ž-BR-05-61/18	P-118/19	Gradu Tuzla, Službi za inspeksijske poslove 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, postupi po zahtjevu za izjašnjenje od dana 20.03.2018.godine, odnosno urgencijama od 28.05.2018.godine, 17.12.2018.godine i 02.04.2019.godine; 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 19.06.2019- godine odgovor Grada Tuzle, Službe za inspeksijske poslove broj: 08-23-2161/18 od 03.06.2019. godine. Nema odgovora
Ž-SA-05-790/18	P-142/19	P R E P O R U K U Službi za upravu ekonomskih poslova i poduzetništva / Građevinskoj inspekciji Općine Zavidovići 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja donese Zaključak o dozvoli izvršenja pravomoćnog i izvršnog rješenja Službe za upravu ekonomske poslove i preduzetništvo broj: 03/10-23-2909/2014 od 24.11.2014. godine.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor , rad u toku.
Ž-BL-08-145/19	P-181/19	P R E P O R U K U • Da postupi u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmena. • Da u roku od 60 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	20.01.2020 zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-173/19	P-192/19	P R E P O R U K U Kantonalnom centru za socijalni rad Sarajevo Služba socijalne zaštite Novi Grad Javnoj ustanovi Dom zdravlja Novi Grad Centar za mentalno zdravlje Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo Policijska stanica Novi Grad Sarajevo 1. Da u skladu sa svojim nadležnostima učine sve neophodnije mjere i radnje u cilju zaštite najboljeg interesa i zdravlja Džihan Edina, kao i prava na dom i prava na mirno uživanje imovine stanara na adresi Ulica Grada Bakua broj 8, Sarajevo;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori 18 i 22.11. ,te 04.12.2019.RAD NA PREDMETU U TOKU.
Ž-SA-05-1419/18	P-251/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Služba za inspeksijske poslove Općine Centar Sarajevo, uspostavi suradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	11.12.2019. Inspektorat Opštine Centar dostavio odgovor na preporuku . Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-05-252/18	P-268/19	1. da odmah po prijemu preporuke, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu hitne mjere u cilju otklanjanja opasnosti po zdravlje stanovnika i omogućavanja mirnog uživanja imovine žalitelja i stanovnika naselja Husino; 2. da inspeksijski organi bez predhodnih najava, kontinuirano vrši nadzor nad radom privrednog subjekta, „LARA-SARA“ d.o.o.Tuzla; 3. da u roku od 30 (trideset) dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 31.01.2020. godine zaprimljen odgovor Kantonalne uprave za inspeksijske poslove TK, broj: 17/1-05-010478/19 od 24.01.2020. godine. Dana 03.02.2020. godine zaprimljen je odgovor Službe za inspeksijske poslove Grada Tuzla, broj: 08-23-11033/19-JS od 22.01.2020. godine. Dana 03.02.2020. godine zaprimljen je odgovor Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Grada Tuzla, broj: 17/1-05-010478/19 od 15.01.2020. godine.
Ž-BL-08-233/19	P-277/19	P R E P O R U K U Premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona i Ministru zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona da 1. U cilju jačanja transparentnosti procesa raspodjele novčanih sredstava iz Budžeta Unsko-sanskog kantona, ubuduće objavljuju Javni poziv za dodjelu sredstava nevladinim organizacijama i udruženjima građana; 2. Odmah po prijemu preporuke usvoji i javno objavi kriterije i uslove za dodjelu grantova iz budžetskih sredstava za nevladine organizacije i udruženja građana i to na način koji će svim nevladinim organizacijama i udruženjima građana omogućiti učešće u proceduri na ravnopravnoj osnovi; 3. Odmah po prijemu preporuke usvoji i javno objavi Obrazac za izvještavanje o utrošku dodijeljenih grantova iz Budžeta Unsko-sanskog kantona; 4. Da kontinuirano radi na jačanju saradnje i socijalnog dijaloga sa udruženjima osoba sa invaliditetom, posebno prilikom izrade propisa i donošenja odluka u vezi sa osobama sa invaliditetom;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-LI-08-283/19	P-273/19	P R E P O R U K U Ministru Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica 1. da odmah, bez odlaganja, poduzme efektivne mjere i radnje da sukladno nalazu i mišljenju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zahtjev podnositeljice žalbe, riješi sukladno međunarodnim dokumentima o zaštiti ljudskih prava, Ustavu Bosne i Hercegovine i zakonskim propisima. 2. da, u roku od 15 dana, od dana prijema ove Preporuke, izvjesti Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-628/18	P-282/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općina Centar Sarajevo sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor 24.12.2019, rad na predmetu u toku.

Ž-BL-08-177/19	P-291/19	P R E P O R U K U Narodnoj skupštini Republike Srpske 1. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti da bi se spriječilo otuđivanje ili bilo koji vid prometovanja državne svojine koja je nacionalizovana bez naknade, bilo mijenjanjem postojećih zakonskih rješenja, bilo donošenjem novih, a u skladu sa nalazima iz Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijeste Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	23.01.2020. zaprimljen odgovor NSRS.Rad na predmetu u toku
Nije realizirana						
Ž-LI-05-10/18	P-1/19	PREPORUKU 1. da omoguće priključenje na elektrodistribucijsku mrežu za Dragu Đekića, uz povoljnije uvjete, a, da za ostale osobe u istoj pravnoj situaciji nađu sustavno rješenje bilo putem izmjene općih akata bilo putem osnivanja posebnih fondova, sve u skladu sa nalazima iz ove Preporuke	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Temeljem dostavljenog odgovora Elektroprivrede Institucija ombudsmena je ocijenila da Preporuka nije realizirana, o čemu je obavijestila Regulatornu komisiju za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine, aktom od 05.04.2019. godine.
Ž-LI-05-378/17	P-36/19	P R E P O R U K U Povjerenstvu za obrazovanje, kulturu , šport i mlade Gradskog vijeća Livno 1. da Povjerenstvo za obrazovanje, kulturu , šport i mlade Gradskog vijeća Livno , bez odlaganja, poduzme efektivne mjere i radnje da zahtjev podnositelja žalbe od 09.10.2017. godine, riješi sukladno zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima o zaštiti ljudskih prava.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Ukoliko niti nakon obavijesti, ova preporuka Institucije ombudsmena ne bude realizirana, ovaj problem će biti uvršten u Godišnji izvještaj za 2019. godinu, uz pominjanje imena organa vlasti ili službenika koji su zauzeli takvo stajalište, te će o istom biti obaviještena Parlamentarna Skupština Bosne i Hercegovine.
Ž-LI-05-379/17	P-37/19	P R E P O R U K U Povjerenstvu za zaštitu ljudskih prava, jednakost spolova, predstavi i pritužbi građana Općinskog vijeća Livno 1. da Povjerenstvo za zaštitu ljudskih prava, jednakost spolova, predstavi i pritužbi građana Općinskog vijeća Livno postupi po Zahtjevu žalitelja od 09.10.2017.g., te odmah uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno,	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Budući da preporuka Omudsmena nije ispoštovana ni nakon Obavijesti o neizvršavanju iste, upućene Gradskom vijeću Grada Livna od dana 27.03.2019.g., iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije, to su Ombudsmeni u skladu sa Pravilima za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH“, br:104/11), član 35. tač. 8., odlučili da zatvore predmet .
Ž-LI-05-3/18	P-39/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje u gore navedenom predmetu žalitelja, tj. da prosvjetni inspektor postupi po zahtjevu žalitelja od 05.12.2017.g.,	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Budući da preporuka Omudsmena nije ispoštovana ni nakon Obavijesti o neizvršavanju iste, upućene Vladi Kantona 10 od dana 27.03.2019.g., iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije, to su Ombudsmeni u skladu sa Pravilima za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH“, br:104/11), član 35. tač. 8., odlučili da zatvore predmet
Ž-LI-05-241/18	P-76/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumstva Kantona 10 1. da postupi po zahtjevu podnositelja žalbe, te odluče donošenjem rješenja najkasnije u roku od 15 dana od zaprimanja Preporuke. 2. da instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine obavijesti o realizaciji Preporuke, u roku od 15 dana.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Budući da preporuka Omudsmena nije ispoštovana ni nakon Obavijesti o neizvršavanju iste, upućene Vladi Kantona 10 od dana 17.03.2019.g., iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije, to su Ombudsmeni u skladu sa Pravilima za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH“, br:104/11), član 35. tač. 8., odlučili da zatvore predmet .
Ž-LI-08-63/19	P-111/19	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 1. da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme adekvatne mjere i radnje radi utvrđivanja utemeljenosti Prijave od 22.01.2019. godine, a koja se odnosi na zlostavljanje na radnom mjestu od strane ravnatelja Srednje strukovne škole „Tin Ujević“ Glamoč, te razmotri mogućnost pokretanja stegovnog postupka protiv istoga.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni su ocijenili da ministar Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 nije postupio po preporuci Institucije ombudsmena, o čemu su podneskom od 07.06.2019. godine, obavijestili Skupštinu Kantona 10.
Ž-LI-08-98/19	P-144/19	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje nadležne Službe Grada Livna, sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest dana), dostavi traženo izjašnjenje.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 26.08.2019.g. uputili Gradskom vijeću Grada Livna Obavijest o neizvršavanju Preporuke br:P-144/19.
Ž-SA-05-1300/18	P-179/19	P R E P O R U K U 1. Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine/Poreznoj ispostavi Novi Grad - da ponovno pozove poslodavca podnositelja žalbe „Belve-Han“ d.o.o. Sarajevo i odgovorno lice u pravnom licu da dostavi potrebnu dokumentaciju kako bi podnositelj žalbe mogao ostvariti pravo na penziju kod nadležnog Zavoda; 2. Vladi Federacije Bosne i Hercegovine - da ukoliko poslodavac,„Belve-Han“ d.o.o. Sarajevo nakon ponovnog poziva od strane Uprave/Ispostave ne dostavi traženu dokumentaciju, u saradnji sa Upravom/Ispostavom iznađe mehanizam posredstvom kojeg će podnositelju žalbe biti omogućeno izdavanje uvjerenja o uplaćenim doprinosima, obzirom da su isti evidentno uplaćeni;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni su u konkretnom predmetu izdali Preporuku, broj: P-179/19 od 16.07.2019. godine, kojom su konstatovali povredu prava, zatim poduzeli sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, zatražili informaciju o postupanju po Preporuci od strane Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, i u konačnici iscrpili sve mogućnosti koje proizilaze iz odredbi Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, radi čega se predmet podnositelja žalbe ovom odlukom zatvara.
Ž-LI-08-208/19	P-193/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. Da poduzme adekvatne mjere i radnje u cilju donošenja odluke po Zahtjevu žalitelja za poništenje rješenja po pravu nadzora od 22.07.2019. godine. 2. Da o realizaciji ove Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana zaprimanja iste.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Institucija ombudsmena je temeljem članka 32. točka 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, svojim podneskom od 08.11.2019. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10, o nepostupanju Vlade preporuci.

Ž-BL-05-886/18	P-177/19	PREPORUKU 1. Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka, da se u konkretnom i u narednim sličnim predmetima pridržava mišljenja izraženog u ovoj Preporuci -Preporuka se dostavlja na znanje gradonačelniku grada Banjaluka, da razmotri mišljenje ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci, sve u cilju unaprjeđenja rada, zaštite javnog interesa i obezbjeđenja pravne sigurnosti	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Dana, 02.07.2019. godine, ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka izdali Preporuku u kojoj su detaljno obrazložene utvrđene nepravilnosti i preporučili da se u konkretnom i u narednim sličnim predmetima pridržava mišljenja izraženog u preporuci. Preporuka je dostavljena i gradonačelniku grada Banjaluka, da razmotri mišljenje ombudsmena izraženo u Preporuci, sve u cilju unaprjeđenja rada, zaštite javnog interesa i obezbjeđenja pravne sigurnosti.
Ž-BL-05-730/18	P-208/19	P R E P O R U K U Preporučuje se opštini Šamac da prilikom planiranja i donošenja budžeta za narednu 2020. godinu razmotre mogućnost finansijske pomoći za rekonstrukciju stana Dragane Lazić i zgrade u kojoj se stan ulazi iz razloga zaštite prava podnositeljice žalbe na imovinu, ali i radi rekonstrukcije objekata koji predstavljaju neposrednu opasnost za život i zdravlje ljudi, za susjedne objekte i bezbjednost saobraćaja. Preporučuje se opštini Šamac da u što skorijem roku razmotri mogućnost usvajanja odgovarajućih strateških dokumenata prostornog uređenja za područje opštine kako bi se ustanovio tačan broj devastiranih stambenih jedinica i kako bi se pristupilo saniranju odnosno rješavanju svih problema u vezi sa devastiranim stanovima.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni konstatuju da po Preporuci nije postupljeno i da podnositeljica žalbe nije ostvarila zaštitu prava na imovinu, a o čemu se obavještavaju svi nadležni organi. Ombudsmeni će razmotriti da nepostupanje po Preporuci broj P-208/19 iznesu u svom Godišnjem izvještaju, koji se između ostalog, prezentuje i Narodnoj skupštini Republike Srpske, a na usvajanje podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.
Ž-SA-08-715/19	P-211/19	P R E P O R U K U direktoru Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da, Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, kao drugostepeni organ, odmah, bez odgađanja, poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke kojim će se meritorno odlučiti po izjavljenoj žalbi žalitelja od 21.06.2019. godine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove je dana 21.10.2019. godine dostavila Akt broj: 05-31-3-1010/2019 od 14.10.2019. godine kojim Ombudsmene Bosne i Hercegovine obavještava da je o predmetnoj stvari već odlučeno drugostepenim Rješenjem broj: 05-31-3-1010/19 od 16.09.2019. godine. Navedeni organ je napomenuo da je navedeno drugostepeno Rješenje doneseno prije primitka Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine, te će njihovo dalje postupanje uskladiti s Preporukom, ukoliko predmet bude ponovo dostavljen radi nadležnog rješavanja.10.2019
Ž-LI-08-135/19	P-215/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 i Žalbenom vijeću 1. da odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama Zorana Vrdoljaka, kao i uspostave suradnje Žalbenog vijeća sa Institucijom ombudsmena, na način, da Žalbeno vijeće dostavi Instituciji ombudsmena tražene odgovore; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijeste Instituciju ombudsmena o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Institucija ombudsmena nije zaprimila odgovore ni nakon urgencije, pa je podneskom od dana 13.01.2020. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke Ombudsmena od strane Vlade Kantona 10 i Žalbenog vijeća Vlade
Ž-LI-08-125/19	P-214/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 i Žalbenom vijeću 1. da odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluke Žalbenog vijeća po žalbi , kao i uspostave suradnje Žalbenog vijeća sa Institucijom ombudsmena, na način, da Žalbeno vijeće dostavi Instituciji ombudsmena traženi odgovor;	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Institucija ombudsmena nije zaprimila odgovor ni nakon urgencije, pa je podneskom od dana 13.01.2020. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke Ombudsmena od strane Vlade Kantona 10 i Žalbenog vijeća Vlade.
Ž-SA-05-204/19	P-228/19	IV PREPORUKU PRVOJ POLICIJSKOJ UPRAVI KANTONA SARAJEVO 1. Da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke postupi po članu 8. Zakona o unutrašnjim poslovima kantona Sarajevo, te zaštiti imovinu vlasnika u čije je ime žalitelj se obratio Instituciji, odnosno da ukloni vozilo ispred garaže.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	13.11.2019. Institucija ombudsmena je dana 13.11.2019. godine zaprimila odgovor Prve policijske uprave Sarajevo broj: 02/8-1-04-1298/19 od 11.11.2019. godine. Iz odgovora je vidljivo da Prva policijska uprava Sarajevo ostaje kod ranijeg stava, odnosno da neće postupiti po Preporuci i ukloniti vozilo ispred garaže.19.11.2019. Obzirom na prednje predmet Ž-SA-05-204/19 se zatvara u skladu sa člankom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine
Ž-BL-08-661/19	P-279/19	PREPORUKU n/r predsjednika Skupštine opštine Bratunac 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja poništi Odluku o načinu i uslovima javne prodaje gradskog građevinskog zemljišta za izgradnju stambeno-poslovnog objekta u Bratuncu, broj: 02-020-247/19 („Službeni glasnik opštine Bratunac“, broj 3/19), od dana 09.10.2019. godine, Oglas broj: 02-020-247/19, od dana 02.08.2019. godine, kao i sam postupak licitacije 2. Da donese novu odluku u skladu sa Zakonom o stvarnim pravima Republike Srpske i Pravilnikom o postupku javnog konkursa za raspolaganje nekretninama u svojini Republike Srpske i jedinica lokalne samouprave	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Kako odgovorna strana u roku koji joj je određen preporukom nije preduzela odgovarajuće aktivnosti u cilju njene realizacije, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su obavijestili MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE UPRAVNA INŠPEKCIJA
Nema odgovora						
Ž-BR-05-104/18	P-121/19	Vladi Brčko distrikta BiH, Odjelu za javni registar Brčko 1. Da imajući u vidu navode ove preporuke bez odlaganja preispitaju svoju odluku donesenu po zahtjevu Ignjić Dimitrija, roditelja malodobnog djeteta sa kombinovanim smetnjama u razvoju, za izdavanje oznake pristupačnosti za motorno vozilo; 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.

Ž-LI-08-4/19	P-169/19	P R E P O R U K U 1. da Žalbeno vijeće Vlade Kantona 10 hitno postupi po žalbi žalitelja protiv Rješenja br:01/1-34-6-232.1118 od 29.10.2018.g. Službe za društvene djelatnosti, opću upravu, imovinsko-pravne poslove, pitanja branitelja i civilnu zaštitu općine Kupres, a koju je uložio dana 19.11.2018.g. 2. da u roku od 15 (petnaest) dana od dana zaprimanja iste, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, Terenskom uredu u Livnu, dostavi izjašnjenje o načinu realiziranja ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Budući da preporuka Omudsmena nije ispoštovana ni nakon Obavijesti o neizvršavanju iste, upućene Vladi Kantona 10 od dana 03.09.2019.g., iscrpljena su sredstva djelovanja Institucije, to su Ombudsmeni u skladu sa Pravilima za funkcionisanje institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH“, br:104/11), član 35. tač. 8., odlučili da zatvore predmet
Ž-LI-08-168/19	P-217/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 i Žalbenom vijeću 1. da odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluke Žalbenog vijeća po izjavljeno žalbi. 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijeste Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Institucija ombudsmana nije zaprimila odgovore ni nakon urgencije, pa je podneskom od dana 13.01.2020. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane Vlade Kantona 10 i žalbenog vijeća Vlade. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi, jer izdata preporuka nije prihvaćena.
Ž-LI-08-134/19	P-215/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 i Žalbenom vijeću 1. da odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama Zorana Vrdoljaka, kao i uspostave suradnje Žalbenog vijeća sa Institucijom ombudsmana, na način, da Žalbeno vijeće dostavi Instituciji ombudsmana tražene odgovore; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijeste Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Institucija ombudsmana nije zaprimila odgovore ni nakon urgencije, pa je podneskom od dana 13.01.2020. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane Vlade Kantona 10 i Žalbenog vijeća Vlade.
UKUPNO	-	19 - Uprava				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
44	44	13	0	11	16	4
POVREDA PRAVA :	20 - Ratne štete					
Ostvarena saradnja						
Ž-BL-05-874/18	P-71/19	P R E P O R U K U • Da u što kraćem roku preduzmu sve potrebne mjere i radnje, a u cilju donošenja odluke u predmetu podnositeljice žalbe u skladu sa iznesenim mišljenjem Ombudsmana. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	20 - Ratne štete	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-508/19	P-235/19	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na ostvarenju prava podnosioca žalbe koja su mu zagarantovana Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno da mu se obezbijedi rekonstrukcija i obnova porušene stambene jedinice u Bosankoj Krupi ili adekvatna novčana naknada za istu	20 - Ratne štete	Nije realizirana	DA	Općina Bosanska Krupa je dana 16.12.2019. godine dostavila odgovor u kojem se navodi...u vezi sa Vašom Preporukom činimo dodatne napore u vezi rješavanja slučaja a koji se odnosi na stambenu jedinicu, na način da ćemo blagovremeno pismeno obavijestiti da je Javni poziv-izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine, raseljenim osobama u Bosni i Hercegovini i povratnicima u Federaciju Bosne i Hercegovine za podnošenje prijava za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica u cilju povratka na područje općina Federacije Bosne i Hercegovine raspisan od strane Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica, broj: 04-36-1599-1/19 od 09.12.2019. godine.
UKUPNO	-	20 - Ratne štete				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
2	2	0	0	1	1	0
POVREDA PRAVA :	21 - Komunalne usluge					
Realizirana						
Ž-BL-04-790/18	P-27/19	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da polazeći od svojih statutarних ovlašćenja preduzme odgovarajuće prema nadležnim Odjeljenjima uprave Grada Banja Luka da sprovedu odgovarajuće postupke u cilju utvrđivanja osnovanosti/neosnovanosti naplate parkinga na prostoru ispred zgrade u ulici Dragana Bubića i preduzmu odgovarajuće mjere	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom broj: 23-059-155/2019, od dana 25.03.2019. godine, gadonačelnik Grada Banja Luka obavijetio je Ombudsman Bosne i Hercegovine o ralizaciji upućene preporuke, navodeći da je za utvrđeni prekršaj inspektor pokrenuo prekršajni nalog subjektu nadzora te da će i dalje vršiti kontrolu poštovanja izrečene zabrane, a sve u cilju zaštite i ostvarivanja prava podnosioca žalbe.

Ž-BL-04-97/19	P-182/19	PREPORUKU direktoru Poreske uprave 1. Da po prijemu ove preporuke instituciji Ombudsmana dostavi kopije traženih dokumenata, konkretnije Rješenje i Zapisnik o izvršenoj kontroli finansijskog poslovanja Zajednice etažnih vlasnika na adresi Branka Ćopića 15 u Banjaluci; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-1063/18	P-95/19	P R E P O R U K U KJKP "Vodovod i Kanalizacija" d.o.o. Sarajevo Ministarstvu komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo 1. da poduzmu aktivnosti u okviru svojih nadležnosti kako bi se navedena Odluka KJKP "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Sarajevo, broj: 28-12/17 od 28.12.2017. godine, kojom se Utvrdjuju Opšta i tehnička pravila za ugradnju pojedinačnih vodomjera u stambenim zgradama uskladila sa Zakonom o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH" broj: 25/06, 88/15); 2. da KJKP "Vodovod i kanalizacija d.o.o. Sarajevo odmah po prijemu ove preporuke izvrši ugradnju individualnog vodomjera podnositeljima žalbe;	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-04-154/18	P-302/19	1. da bez odlaganja preduzme aktivne u cilju ispunjenja uvjeta neophodnih za rekonstrukciju kanalizacione mreže u Mjesnoj zajednici Srpska Varoš u Brčkom, te pristupi samoj rekonstrukciji iste; 2. da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provedbi date Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	Dana 17.02.2020. godine zaprimljen odgovor Odjeljenja za komunalne poslove Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 22-000425/19 od 20.01.2020. godine. Rad na predmetu u toku.
Nema odgovora						
Ž-BL-04-156/19	P-219/19	PREPORUKU direktoru Toplane 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnositeljici žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske i dostavi joj tražene podatke budući da ne postoje smetnje za neudovoljavanje po istom, konkretnije podatke o mjerenju temperatura za period od 15.10.2018. godine do 31.10.2018. godine	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	21 - Komunalne usluge				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
5	5	2	0	2	0	1
POVREDA PRAVA :	22 - Vladina i ministarska imenovanja					
Realizirana						
Ž-SA-05-1002/18	P-46/19	PREPORUKA Općina Doboj Istok treba pristupiti, kroz predstavnike na Skupštini privrednog društva, donošenju novog Statuta JKP "Čisto" d.o.o. Doboj Istok na način da se obezbjedi primjena Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, te pristupiti izboru članova nadzornog odbora koje imenuje Općina Doboj Istok u skladu sa odredbama navedenog zakona.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Uvidom u navedeni odgovor zaključeno je da je preporuka realizirana, odnosno obezbjedena je primjena Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i da se s tim u vezi može pristupiti zatvaranju predmeta.
Ž-BL-05-1000/18	P-139/19	PREPORUKU Gradskom vijeću Grada Tuzla 1. Da, poništi postupak izbora i imenovanja na upražnjenu poziciju člana Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Tuzla, i provede novi a u skladu sa principima utvrđenim Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i iznesenim mišljenjem ombudsmana u ovom Nalazu i zaključku 2. Da u roku od 60 dana Instituciji ombudsmana dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Gradsko vijeće grada Tuzla je dana 08.07.2019. godine dostavilo odgovor Instituciji u kojem se navodi...Kolegij Gradskog vijeća Tuzla prihvata Preporuku Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, broj: Ž-BL-05-1000/18 od 26.04.2019. godine, da se poništi postupak izbora i imenovanja na upražnjenu poziciju člana Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Tuzla i da se provede novi u skladu sa principima utvrđenim Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine
Ž-SA-05-347/18	P-257/19	P R E P O R U K U Vladi Bosansko podrinjskog kantona Goražde 1. Da poništi Rješenje konačnom o imenovanju Komisije za koncesije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde broj: 03-05-101/18, kao i da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Vlada Bosansko podrinjskog – kantona ispoštovala Preporuka broj: P-257/19 Ombudsmeni BiH ne pronalaze osnov za dalje postupanje po žalbi, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-142/19	P-66/19	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo 1. da poduzmu aktivnosti u cilju okončanja procedure imenovanja i davanja saglasnosti za izbor direktora Javne ustanove „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“; 2. preduzme sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanje izvrši uz puno poštivanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH br. 12/03, 34/03, 65/13);	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	NE	rad na predmetu u toku

Ž-SA-05-551/19	P-140/19	P R E P O R U K U Gradskom vijeću Zenica Gradonačelniku Grada Zenica 1. da poduzmu aktivnosti u cilju osiguranja zakonitosti u izboru Gradskog pravobranioca što uključuje sprovođenje ponovnog glasanja uz poštivanje odredbe Poslovnika te uvažavanje obaveza iz člana 12. stav 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH br. 12/03, 34/03, 65/13); 2. da u roku od (15) dana od prijema preporuke Ombudsmana BiH obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeno više odgovora Stručne službe Gradskog vijeća Grada Zenice.Rad na predmetu u toku
Ž-SA-05-1033/18	P-136/19		22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	
Ž-SA-05-1032/18	P-136/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike Komisiji za izbor 1. Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, preispita vjerodostojnost date izjave za kandidata da nije izabrani stranački zvaničnik, nosioc javnih funkcija ili savjetnik u smislu Zakona o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH; 2. Da preduzmu sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) u slučaju ponovnog imenovanja obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	
Ž-SA-05-251/19	P-255/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike 1. Da bez odlaganja u okviru svojih nadležnosti preduzme sve neophodne aktivnosti i izvrši Upravni nadzor nad zakonitošću rada Fonda u vezi raspisivanja Javnog konkursa za izbor i imenovanje direktora kao i imenovanja komisije koja će provoditi konkursnu proceduru. 2. Da blagovremeno obavijesti Ombudsmene BiH o poduzetim aktivnostima o izvršenom Upravnom nadzoru. Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom 3. Da omogući Upravni nadzor nad zakonitošću rada Fonda od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike .	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-1048/18	P-258/19	PREPORUKU Općinskom vijeću Gradačac 1. Da dostavi obavijest o konačnom imenovanju podnosiocu žalbe. 2. Da Općinsko vijeće Gradačac blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmana BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	17.12.2019. zaprimljeno izjašnjenje Gradskog vijeća Opštine Gradačac . Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-1085/19	P-298/19	P R E P O R U K U Federalnom zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje • Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja ponište donesenu Odluku o konačnom imenovanju kandidata za zamjenika direktora Kantonalne administrativne službe za Hercegovačko-neretvanski kantona Federalnog zavoda PIO/MIO, broj: UOFZ-128/19 od dana 26.02.2019. godine, te da preduzme sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cjelokupan postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na prethodno navedeno radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, kao i ostalih propisa koji reguliraju predmetnu pravni oblast;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	04.02.2020 zaprimljen odgovor, rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-05-1131/18	P-41/19	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo 1. da u ovom i svim budućim slučajevima, prilikom provođenja konkursne procedure kandidatima blagovremeno dostavi obavijest o ishodu konkursa; 2. da u budućim slučajevima razmotri mogućnost provođenja odvojenih procedura izbora direktora samostalnih kantonalnih uprava i samostalnih upravnih organizacija u Kantonu Sarajevo; 3. da poduzme aktivnosti u cilju definisanja roka za postavljenje imenovanih kandidata nakon okončanja procedure konačnog imenovanja; 4. preduzme sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanje izvrši uz puno poštivanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH br. 12/03, 34/03, 65/13);	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 05.11.2019. godine, Ombudsmeni BiH su u cilju implementacije Preporuke u cjelosti uputili Obavijest o neispoštovanju Preporuke prema Vladi Kantona Sarajevo sa ciljem poduzimanja aktivnosti na implementaciji Preporuke. Traženo izjašnjenje nije dostavljeno do dana donošenja ove odluke. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Ž-BL-05-390/18	P-43/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Nadzornog odbora JP „Visoko Ekoenergija“ d.o.o. 1. Da ponište Odluku o imenovanju direktora JP „Visoko Ekoenergija“ d.o.o. i preduzmu sve neophodne mjere kojima će osigurati da se ponovno imenovanje izvrši uz puno poštivanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	S obzirom na to da označena odgovorna strana nije dostavila odgovor na Preporuku Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovaj slučaj nesaradnje će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, uz navođenje imena službenika koji su zauzeli neprijateljski stav prema Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
Ž-SA-05-947/18	P-54/19	P R E P O R U K U Federalnoj ministrici finansija 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, bez odlaganja poduzme mjere kako bi se postupak izbora i imenovanja direktora Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine okončao u skladu sa Zakonom o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju da je ostvarena saradnja sa Federalnim ministarstvom finansija, ali da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P-54/19, nije realizovana što će biti uvršteno u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena.
Ž-LI-05-262/18	P-80/19	P R E P O R U K U Upravnom vijeću Javne ustanove „Hrvatski dom“ Kupres 1. Da poništi Odluku o imenovanju ravnateljice broj: 04-UV/2018 od 07.11.2018. godine i pristupi novom postupku imenovanja ravnatelja. 2. Da u skladu sa člankom 17. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, u roku od 30 dana dostavi odgovor o postupku i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Institucija ombudsmana je Općinskom vijeću Kupres, dana 12.09.2019. godine, dostavila Obavijest o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane Upravnog vijeća Ustanove „Hrvatski dom“ Kupres Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi, jer su ocijenili da izdata preporuka nije prihvaćena.
Ž-SA-05-473/18	P-97/19	P R E P O R U K U 1. da Općinsko vijeće općine Vitez kandidatima za članove Nadzornog odbora JP P.D. „Vlašić“ d.o.o. Vitez, članova Nadzornog odbora JKP „Vitkom“ d.o.o. Vitez, članova Upravnog odbora JU Centar za socijalni rad Vitez i članova Upravnog odbora JU Ljekarna/Apoteka Vitez dostavi obavijest o imenovanim kandidatima, sa dokazom autentičnosti, sukladno važećim podzakonskim aktima. 2. da Općinsko vijeće općine Vitez blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Uzimajući u obzir činjenicu da Općinsko vijeće Općine Vitez nije postupilo po upućenoj preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine uvrstit će ovaj predmet Godišnji izvještaj o aktivnostima institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu.
Ž-SA-05-201/19	P-102/19	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo (1) Da preispita obavljeni postupak imenovanja kandidata u pogledu stručne spreme i radnog iskustva imenovanog kandidata, te da uočene nepravilnosti odmah eliminira; (2) Da u budućim slučajevima preduzme sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanje izvrši uz puno poštivanje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo; (3) Da u roku od (10) dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Uzimajući u obzir činjenicu da Vlada Kantona Sarajevo nije postupila po upućenoj preporuci, kao i to da je nakon provedene procedure imenovanja na kraći period najviše tri mjeseca, provedena i procedura konačnog imenovanja, Ombudsmeni BiH u ovom trenutku ne nalaze osnova za dalji rad u predmetu. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, a sve kao rezultat nespремnosti i nezainteresovanosti Vlade Kantona Sarajevo da razmotri i ispoštuje Preporuku P-102/19.
Ž-LI-05-25/19	P-112/19	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. Da odmah poduzme efektivne mjere i radnje radi donošenja odluke po prigovoru zaprimljenim dana 30.01.2019. godine. 2. Da u skladu sa člankom 17. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, u roku od 15 dana dostavi odgovor o načinu realiziranja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni su podneskom od 06.06.2019. godine, obavijestili Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane Vlade Kantona 10.
Ž-SA-05-1020/18	P-137/19		22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	
Ž-SA-05-1018/18	P-137/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike Komisiji za izbor • Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, Komisija za izbor predsjednika i članova Nadzornog odbora Zavoda za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Drin preispita vjerodostojnost dostavljenih potvrda o radnom iskustvu imenovane kandidatkinje Marije Stanić i u skladu sa svojim nadležnostima izvrši provjeru da li imenovana ispunjava posebni uvjet Javnog poziva, odnosno da u skladu sa svojim nadležnostima utvrdi koliko godina radnog iskustva imenovana kandidatkinja posjeduje nakon sticanja visoke stručne spreme;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Rad na predmetu u toku

Ž-SA-05-1144/18	P-137/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike Komisiji za izbor • Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, Komisija za izbor predsjednika i članova Nadzornog odbora Zavoda za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica Drin preispita vjerodostojnost dostavljenih potvrda o radnom iskustvu imenovane kandidatkinje Marije Stanić i u skladu sa svojim nadležnostima izvrši provjeru da li imenovana ispunjava posebni uvjet Javnog poziva, odnosno da u skladu sa svojim nadležnostima utvrdi koliko godina radnog iskustva imenovana kandidatkinja posjeduje nakon sticanja visoke stručne spreme; • Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-LI-05-56/19	P-168/19	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. Da odmah poduzme efektivne mjere i radnje radi donošenja odluke po prigovoru žalitelja, izjavljenom na obavijesti o izvršenom imenovanju članova Školskih odbora Osnovne škole „Ivan Goran Kovačić“ i Osnovne škole „Fra Lovro Karaula“, iz Livna, a na način da donesene odluke sadržavaju pouku o pravnom lijeku.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su podneskom od 20.09.2019. godine, obavijestili Gradsko vijeće Grada Livna o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane gradonačelnika Grada Livna.
Ž-LI-05-57/19	P-168/19	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Livna 1. Da odmah poduzme efektivne mjere i radnje radi donošenja odluke po prigovoru Zdenka Tičinovića, izjavljenom na obavijesti o izvršenom imenovanju članova Školskih odbora Osnovne škole „Ivan Goran Kovačić“ i Osnovne škole „Fra Lovro Karaula“, iz Livna, a na način da donesene odluke sadržavaju pouku o pravnom lijeku. 2. Da u skladu sa člankom 17. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, u roku od 15 dana dostavi odgovor o načinu realiziranja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su podneskom od 20.09.2019. godine, obavijestili Gradsko vijeće Grada Livna o neizvršavanju preporuke Ombudsmana od strane gradonačelnika Grada Livna.
Ž-BL-05-285/19	P-238/19	PREPORUKU 1. da preispita Rješenje o imenovanju privremenog Upravnog odbora ZU Dom zdravlja Velika kladuša od 22.01.2019. godine i Odluku o razrješenju direktora Doma zdravlja Velika Kladuša od 14.02.2019. godine te ponovi cjelokupnu proceduru u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmana 2. da Ombudsmene obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dom zdravlja nije dostavio odgovor na Preporuku. Ombudsmeni će o nepoštovanju Preporuke Institucije, u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijestiti nadležni viši organ.
Nema odgovora						
Ž-SA-05-672/18	P-161/19	PREPORUKU Vijeću ministara Bosne i Hercegovine Da poduzme mjere u svrhu poštivanja principa i odredbi Zakons o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine i da o tome obavijesti Instituciju ombudsmana u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	rad na predmetu u toku
Ž-BL-05-473/19	P-202/19	PREPORUKU direktoru JU "Centar za predškolsko vaspitanje" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja preduzme neophodne mjere i radnje kako bi konkurs za prijem stručnog saradnika – muzičkog pedagoga na neodređeno vrijeme, bio sproveden na odgovarajući način uz izbor kandidata koji ispunjava odgovarajuće uslove	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-SA-05-624/19	P-221/19	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Stari Grad Sarajevo Načelniku Općine Stari Grad Sarajevo 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, poništi Rješenje o razrješenju i sprovedu Zakonitu proceduru u cilju utvrđivanja svih relevantnih činjenica. 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-05-51/18	P-269/19	1. Da poništi Oglas za izbor i imenovanje Upravnog vijeća Zavoda zdravstvenog osiguranja Županije Posavske, objavljen u Službenim novinama Federacije BiH broj: 66/17 od 01.09.2017. godine; 2. Da preduzme sve neophodne mjere kako bi se osiguralo imenovanje Upravnog vijeća Zavoda zdravstvenog osiguranja Posavskog kantona uz poštivanje svih zakonskih i podzakonskih propisa; 3. Da u roku od 30 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provedbi date Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Nema odgovora.Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	22 - Vladina i ministarska imenovanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
23	27	3	0	6	10	4
POVREDA PRAVA :	23 - Zdravstvo					
Ostvarena saradnja						

Ž-SA-04-786/19	P-222/19	P R E P O R U K U Direktoru Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo 1. Da prioritetno poduzme potrebne aktivnosti i mjere kako bi u što kraćem roku počela primjena Uredbe o obimu, uslovima i načinu ostvarivanja prava osiguranih lica Kantona Sarajevo na funkcionalna medicinska sredstva; 2. Da o aktivnostima i mjerama obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u što kraćem roku.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	ODGOVOR 20.11.2019 ODGOVOR 14.02.2020 Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-246/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor 27.01.2020.Rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-247/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na prdmetu u toku.
Ž-BL-04-248/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor 27.01.2020, rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-249/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2020 odgovor, rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-250/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-251/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-252/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-253/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2020 odgovor, rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-260/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2020 odgovor , rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-268/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2020 odgovor, rad na predmetu u toku

Ž-BL-04-261/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo;	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2020 odgovor , rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-269/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-484/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	zaprimljen odgovor 27.01.2020 ,rad na predmetu u toku
Ž-BL-04-517/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-05-524/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Ž-BL-04-485/19	P-290/19	PREPORUKU direktoru Doma zdravlja Srbac • Da u konsultaciji i saradnji sa svim nadležnim organima, uključujući Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Republičku upravu za inspeksijske poslove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske preduzme neophodne mjere na utvrđivanju principa pružanja hitne medicinske pomoći bez naknade za građane koji na to imaju pravo; • Da u roku od 30 dana dostavi povratnu informaciju o preduzetim mjerama na realizaciji Preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-04-154/19	P-162/19	P R E P O R U K U: 1. Da prioritarno poduzmu potrebne aktivnosti i mjere kako bi u što kraćem roku lijek Mitaton bio uvršten u Listu lijekova Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu zdravstveno stanje žaliteljice kao i drugih oboljelih; 2. Da o aktivnostima i mjerama obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u što kraćem roku.	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Federalno ministarstvo zdravstva je dostavilo instituciji Ombudsmena akt, broj: 04-37-4120/19 od 15.07.2019. godine u kojem je između ostalog navedeno: „Vašu preporuku moguće je realizirati kada se stvore uvjeti propisani navedenim zakonskim i podzakonskim aktima i to prvenstveno registracija pravnog zastupnika proizvođača lijeka u Bosni i Hercegovini koji bi pokrenuo postupak pribavljanja dozvole za stavljanje lijeka u promet ili aktivnosti za obezbjeđenje dovoljnih količina lijeka putem uvoza lijekova koji nemaju odobrenje u BiH, a u konačnici i pokretanje postupka za uvrštavanje lijeka na liste lijekova u Federaciji Bosne i Hercegovine...“ Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju da je ostvarena saradnja sa Federalnim ministarstvom zdravstva i Zavodom za zdravstveno osiguranje i reosiguranje Federacije Bosne i Hercegovine, ali da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine, broj: P-162/19, nije realizovana.
Nema odgovora						

Ž-BR-04-198/19	P-296/19	Fondu zdravstvenog osiguranja Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 1. Da preispitaju svoju odluku vezano za odobrenje pratioca žaliteljici prilikom odobravanja u stacionarno fizikalni tretman u nekoj od ustanova koja pružaju navedene tretmane, uvažavajući sveukupnu medicinsku dokumentaciju, kao i nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Nema odgovora	NE	rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	23 - Zdravstvo				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
4	19	0	0	2	1	1
POVREDA PRAVA :	24 - Socijalna zaštita					
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-04-783/19	P-254/19	PREPORUKU NAČELNICI OPĆINE DRVAR 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	Stranka preminula u toku postupka.
Ž-SA-04-37/19	P-264/19	P R E P O R U K U 1. Da razmotre mogućnost izmjene akta, broj: 04-35-SI/18 od 14.02.2018. godine kojim je propisano uputstvo u vezi sa primjenom članom 173. stav 1. Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rada i zaštiti porodica sa djecom, u smislu preciziranja stvarne vrijednosti i iskoristivosti pokretne ili nepokretne imovine, koja bi bila uslov za ostvarivanje prava na stalnu novčanu pomoć ili dječiji doplatak, a koju će utvrditi nadležni organ.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	19.12.2019.zaprimljen odgovor Ministarstva zdravstva i socijalne politike SBK .Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-SA-04-1004/18	P-53/19	P R E P O R U K U Ministru za boračka pitanja Kantona Sarajevo 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovno razmotri inicijativu Udruženja Jedinствена organizacija boraca „Unija veterana“ Kantona Sarajevo za dodjelu stana pod zakup Šegalo Harisu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	Cijeneći odgovor Ministarstva za boračka pitanja Kantona Sarajevo, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da preporuka broj: P-53/19 od 19.02.2019. godine nije realizovana, te će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmana.
Ž-BL-04-349/19	P-157/19	PREPORUKU direktoru Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske • da uzimajući u obzir činjenicu da je podnosilac žalbe bio u docnji za podnošenje zahtjeva za priznavanje prava na penzijsko i invalidsko osiguranje Zavodu isključivo zbog neblagovremenog postupanja Fonda, iznađe modalitet, odnosno način da podnosiocu žalbe prizna pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje, • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke. PREPORUKU rukovodiocu Filijale Banjaluka, Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske • da na osnovu gore navedenog, poduzme sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti kako bi se prema zahtjevima građana postupalo ažurno, odnosno, u što kraćem mogućem roku, a u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku.	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	24 - Socijalna zaštita				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
4	4	0	0	2	2	0
POVREDA PRAVA :	25 - Penzije					
Realizirana						
Ž-SA-04-657/18	P-49/19	P R E P O R U K U Direktor FZ PIO/MIO • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana, u skladu sa Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način da dostavi fotokopiju kompletne relevantne dokumentacije vezane za ostvarivanje prava na penziju žaliteljice Azabagić Nevzete.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Imajući u vidu dostavljanje akata od strane FZ PIO/MIO, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je Preporuka, broj: P-49/19 od dana 05.03.2019. godine, u cjelosti realizovana.
Ž-SA-04-1291/18	P-56/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Imajući u vidu naprijed navedeno, odnosno činjenicu da Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova ne može udovoljiti zahtjevu podnosioca žalbe iz razloga što za navedeni period od 08.04.1992. godine, do 23.12.1995. godine nije vršen obračun i isplata Ombudsmeni BiH ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu te su odlučili u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine da zatvore predmet broj Ž-SA-04-1291/18. kao ni uplata doprinosa.

Ž-SA-04-425/19	P-178/19	P R E P O R U K U Federalni zavod za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	25 - Penzije	Realizirana	DA	rad na predmetu u toku
Ž-SA-04-684/19	P-213/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	25 - Penzije	Realizirana	DA	17.10.2019 zaprimljen odgovor Fed.Min.rada i soc.pol.Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Sarajevo je dostavio instituciji Ombudsmena izjašnjenje, broj: 04-35/16-2583/19 od 15.10.2019. godine u kojem je između ostalog navedeno: „...Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, odmah po primitku Vašeg akta od 17.06.2019.godine, prosljedilo je isti Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje, koji je po ovom pitanju nadležan za postupanje, na koji se isti očitovao aktom broj: FZ1/3-05-7-1010-3/19 OD 17.07.2019. godine, u kojem stoji da su navodi iz članka neosnovani, te da se navedena kategorija tretira jednako i u zakonom predviđenim rokovima...“ Imajući u vidu navedeno, cijeneći sve informacije iz slučaja i dostavljenih odgovora Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da nema osnova za daljim postupanjem u predmetu
Ž-BL-04-438/19	P-242/19	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar – Kantonalnoj administrativnoj službi Bihać • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Uvidom u dostavljenu dokumentaciju, Ombudsman Bosne i Hercegovine utvrdio je da u predmetu podnositeljice žalbe Kantonalna administrativna služba Bihać donijela rješenja i postupala u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, kao i da je relevantna procedura provedena u skladu sa odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 29/98), te da ne postoji osnov za primjenu člana 2. Stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, kojim je predviđeno postojanje različitog postupanja prema nekom od zabranjenih osnova.
Ž-BL-04-160/19	P-245/19	PREPORUKU rukovodioci filijale Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje, odnosno da u skladu sa članom 206. Zakona o opštem upravnom postupku donese novo rješenje uvažavajući pravno shvatanje ovog suda i primjedbe suda u pogledu postupka.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Ovaj slučaj realizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
Nije realizirana						
Ž-SA-04-587/18	P-29/19	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od petnaest (15) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Kako Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova nije postupilo po uputama institucije Ombudsmena i u ostavljenom roku obavijestilo, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 28.03.2019. godine Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova poslali Uregenciju na preporuku broj P-29/19 od 12.02.2019. godine. 24.10.2019 izvan roka zaprimljen odgovor FMUP-a.
Ž-SA-04-298/19	P-147/19	PREPORUKA Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje prilikom planiranja budućih vanrednih povećanja minimalnih penzija nastoje uzeti u obzir i obuhvatiti i kategoriju lica koja ostvaruje srazmjerni dio penzije, a u zemljama u kojima borave minimalne ili niske iznose penzija.	25 - Penzije	Nije realizirana	NE	Naime, jedana broj građana naše zemlje a koji prima srazmjerni dio penzije iz tih zemalja se isto tako suočava sa ograničenjima prilikom ostvarenja određenih vanrednih prava i povećanja u odnosu na lica koja imaju prebivalište u tim zemljama. Nakon toga mogu se sagledati eventualni dalji koraci, kao što su zakonske inicijative, inicijative za izmjenu sporazuma ili informisanje institucija ombudsmena u navedenim zemljama u smislu pokretanja zajedničke kampanje, sličnih inicijativa i drugo. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
Ž-BL-04-443/19	P-187/19	PREPORUKU direktoru Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske • da odlučujući o vremenskom važenju propisa kod ostvarivanja imovinskog prava, odnosno u konkretnom slučaju prava na porodičnu penziju, uzme u obzir i praksu Evrpskog suda za ljudska prava, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	S obzirom na to da označena odgovorna strana nije postupila po Preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovaj slučaj nesaradnje će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine i Narodna skupština Republike Srpske.

Ž-BL-04-175/19	P-198/19	PREPORUKU rukovodioci filijale Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje, odnosno da dostavite adekvatan akt kojim je odlučeno po zahtjevu podnosioca žalbe.	25 - Penzije	Nije realizirana	NE	Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
Ž-SA-04-1240/18	P-243/19	PREPORUKU Federalnom zavodu za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske • da u konkretnom slučaju poduzmu aktivnosti u cilju određivanja koji Zavod/Fond je nadležan za poduzimanje aktivnosti u cilju rješavanja konkretnog predmeta, a radi reguliranja prava podnosioca žalbe na ostvarivanje starosne penzije • da ulože dodatne napore kako bi u potpunosti mogli obavljati svoju koordinacijsku ulogu u punom značenju te riječi, kako bi u potpunosti mogli izvršavati obaveze koje proizilaze iz Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju PIO kao i Zapisnika sa stručnog sastanka predstavnika FZ PIO/MIO i Fonda PIO RS od 13.10.2006. godine . 1. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Zaprimljen odgovor 04.12.2019. nakon kojeg je upućena Obavijest o nepostupanju po Preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, broj P-243/19 Vladi Federacije Bosne i Hercegovine , Vladi Republike Srpske, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike Sektor za penzijsko i invalidsko osiguranje i Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske -Odjeljenje za penzijsko-invalidsko osiguranje
UKUPNO	-	25 - Penzije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
11	11	6	0	0	5	0
POVREDA PRAVA :	26 - Tužilaštva					
Realizirana						
Ž-BL-05-749/17	P-25/19	PREPORUKU • Da preduzmu sve potrebne radnje u cilju okončanja istrage i donošenja tužilačke odluke u predmetu pod brojem T13 0 KTAK 0037108 17.	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	S obzirom da iz odgovora proizlazi da je nakon preporuke Ombudsmena nadležno tužilaštvo donijelo odluku u predmetu podnositeljice žalbe Ombudsmeni nemaju osnova za dalje postupanje po žalbi i donose odluku o zatvaranju predmeta.
Ostvarena saradnja						
Ž-BR-08-156/19	P-297/19	Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona 1. da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja tužilačke odluke u predmetnoj stvari, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	26 - Tužilaštva	Ostvarena saradnja	DA	Dana 19.02.2020. godine zaprimljen odgovor Kantonalnog tužilaštva TK, broj: T03 0 KTA 0078679 19 od 10.02.2020. godine. Rad na predmetu u toku.
Ž-BR-05-2/19	P-297/19	Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona 1. da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja tužilačke odluke u predmetnoj stvari, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	26 - Tužilaštva	Ostvarena saradnja	DA	Dana 19.02.2020. godine zaprimljen odgovor Kantonalnog tužilaštva TK, broj: T03 0 KTA 0078679 19 od 10.02.2020. godine.
UKUPNO	-	26 - Tužilaštva				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
2	3	1	0	1	0	0
POVREDA PRAVA :	27 - Pravobranilaštva					
UKUPNO	-	27 - Pravobranilaštva				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	28 - Predmeti korupcije					
Realizirana						
Ž-BL-05-128/19	P-196/19	PREPORUKU direktoru Orijentalnog instituta 1. Da po prijemu ove preporuke poništi javni konkurs za poziciju „Stručni saradnik bibliotekar – 1 izvršilac sa punim radnim vremenom“, koji je bio otvoren u periodu od dana 12.05.2018. godine do dana 28.05.2018. godine i sprovede novi u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima koji uređuju ovu oblast, rukovodeći se prvenstveno principima jednakih mogućnosti za sve kandidate;	28 - Predmeti korupcije	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-576/19 od dana 07.10.2019. godine, Orijentalni institut dostavio je odgovor po izdatoj preporuci, u kome između ostalog navodi da je uvažio i u praksi proveo sve radnje iz pomenute preporuke.
UKUPNO	-	28 - Predmeti korupcije				

UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	1	0	0	0	0
POVREDA PRAVA :	29 - Migracije i azil					
Realizirana						
Ž-SA-05-158/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“; 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	29 - Migracije i azil	Realizirana	NE	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugeriše se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmena izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.
Ž-SA-05-159/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“; 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	29 - Migracije i azil	Realizirana	NE	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugeriše se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmena izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.
Ž-SA-05-160/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“; 3. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	29 - Migracije i azil	Realizirana	DA	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugeriše se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmena izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.
Ž-SA-05-161/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“;	29 - Migracije i azil	Realizirana	NE	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugeriše se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmena izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.

Ž-SA-05-162/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“;	29 - Migracije i azil	Realizirana	DA	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugerise se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmena izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.
Ž-SA-05-163/19	P-160/19	P R E P O R U K U 1. Službi za poslove sa strancima – da prilikom izdavanja potvrde o iskazanoj namjeri za azil vodi računa da potvrda sadrži sve podatke o tražitelju azila, uključujući i adresu boravka u Bosni i Hercegovini i smjeru kretanja; 2. Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil – da uzimajući u obzir namjeru Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ (prihvat i smještaj tražitelja azila) boravak u istom uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije tražitelja azila, te da u skladu sa obavezom predviđenom članom 2. Sporazuma o razumijevanju u skladu sa svojim nadležnostima vrši registraciju tražitelja azila u kancelarijama Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“;	29 - Migracije i azil	Realizirana	DA	Dana 02.09.2019. godine podnositelj žalbe dostavio je komentar: Preporukom koja je donesena od strane Vaše institucije, sugerise se da se boravak u Privremenom prihvatnom centru uzme kao relevantan pri zakazivanju postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registracije. S tim u vezi, donošenjem Preporuke stvaraju se uslovi i omogućava nesmetan pristup postupku azila, te obezbjeđuje jednak tretma svih lica. Imajući u vidu sve navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je Preporuka P-160/19 od 08.07.2019. godine, prihvaćena i realizirana, te da je institucija Ombudsmena izdavanjem Preporuke iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti, istražni postupak u predmetima podnositelja žalbe se okončava, a predmeti od Ž-SA-05-158/19 od Ž-SA-05-163/19 ovom odlukom zatvaraju.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-920/19	P-300/19	P R E P O R U K U Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektoru za azil Službi za poslove sa strancima 1. Da uvažavajući navode iz ove Preporuke, navedni organi iz djelokruga svoje nadležnosti, poduzmu sve neophodne aktivnosti i mjere u cilju prevazilaženja nastale situacije, odnosno da izvrše zakazivanje postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registraciju mlđb. tražitelja azila u što skorijem vremenskom periodu.	29 - Migracije i azil	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2020 odgovor , rad na predmetu u toku
Ž-SA-05-921/19	P-300/19	P R E P O R U K U Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektoru za azil Službi za poslove sa strancima 1. Da uvažavajući navode iz ove Preporuke, navedni organi iz djelokruga svoje nadležnosti, poduzmu sve neophodne aktivnosti i mjere u cilju prevazilaženja nastale situacije, odnosno da izvrše zakazivanje postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registraciju mlđb. tražitelja azila u što skorijem vremenskom periodu.	29 - Migracije i azil	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2020. odgovor, rad na predmetu u toku
Ž-SA-05-922/19	P-300/19	P R E P O R U K U Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektoru za azil Službi za poslove sa strancima 1. Da uvažavajući navode iz ove Preporuke, navedni organi iz djelokruga svoje nadležnosti, poduzmu sve neophodne aktivnosti i mjere u cilju prevazilaženja nastale situacije, odnosno da izvrše zakazivanje postupka zaprimanja zahtjeva za azil i registraciju mlđb. tražitelja azila u što skorijem vremenskom periodu.	29 - Migracije i azil	Ostvarena saradnja	DA	Rad na predmetu u toku.
Nema odgovora						
Ž-SA-05-1006/19	P-299/19	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektoru za azil 1. Da ne organičavaju slobodu kretanja migranata/tražitelja azila i izbjeglica na način kako je to predviđeno Zaključkom o ograničavanju slobode kretanja migrana/tražitelja azila i izbjeglica u Unsko-sanskom kantonu, već samo i isključivo poštujući odredbe Zakona o strancima i Zakona o azilu Bosne i Hercegovine. Ograničenje slobode kretanja migranata/tražitelja azila i izbjeglica se mora temeljiti na pojedinačnoj procjeni, a ne na kolektivni način kako navedeni Zaključak podrazumijeva	29 - Migracije i azil	Nema odgovora	NE	Budući da u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor na preporuku , upućena je urgencija Ministarstvu unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona Bihać i Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine Sarajevo. Rad na predmetu u toku.
UKUPNO	-	29 - Migracije i azil				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
3	10	1	0	1	0	1
POVREDA PRAVA :	30 - Sloboda okupljanja					
UKUPNO	-	30 - Sloboda okupljanja				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0

POVREDA PRAVA :	31 - Advokati					
Nije realizirana						
Ž-SA-08-360/19	P-232/19	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Regionalna advokatska komora Tuzla uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno;	31 - Advokati	Nije realizirana	DA	U konkretnom slučaju Regionalna advokatska komora Tuzla nije postupila po aktima i zahtjevima Ombudsmena Bosne i Hercegovine, što predstavlja kršenje Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine. S tim u vezi, dana 01.11.2019. godine donesena je preporuka u vezi sa žalbom, kojom je zatraženo da odmah po njenom prijemu Regionalna advokatska komora Tuzla uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena
UKUPNO	-	31 - Advokati				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
1	1	0	0	0	1	0
POVREDA PRAVA :	32 - Inspekcije					
Realizirana						
Ž-BL-05-467/19	P-197/19	PREPORUKU načelniku općine Velika Kladuša 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, polazeći od svojih statutarnih nadležnosti preuzme odgovarajuće prema nadležnoj Inspekciji da uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Ovaj slučaj realizovane preporuke će biti uvršten u godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te će o tome biti obaviještena Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
Ostvarena saradnja						
Ž-SA-05-581/19	P-301/19	Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Inspektoratu rada, zaštite na radu i socijalne zaštite • da ponovno izvrši inspeksijski nadzor kod subjekta nadzora - Stomatološki fakultet Univerziteta u Sarajevu, i uvažavajući navode iz ove Preporuke izvrši uvid u Odluku disciplinske komisije Stomatološkog fakulteta broj: 01-3-64-50/18 od 27.02.2019. godine i Odluku Nastavno-naučnog vijeća broj: 01-4-116-4/2019 od 12.04.2019. godine;	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljen odgovor 21.01.2020. Rad na predmetu u toku.
Nije realizirana						
Ž-BL-05-258/19	P-152/19	P R E P O R U K U 1. Odjeljenju komunalne policije Grada Banjaluka da, ponovo, uvažavajući mišljenje izneseno u ovoj Preporuci, izvrši komunalno-inspeksijski nadzor u gore navedenom subjektu i preduzme zakonom propisane mjere iz svoje nadležnosti 2. Gradonačelniku Grada Banjaluka, da odluči o peticiji Zajednice etažnih vlasnika Nikole Pašića br. 16 i 18 od 19.03.2018. godine 3. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama na realizaciji navedene Preporuke	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	Kako su ombudsmeni Bosne i Hercegovine utvrdili kršenje prava u konkretnom predmetu i izdali preporuku nadležnom organu čime je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi
Ž-BL-05-267/19	P-240/19	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke u saradnji sa organima unutrašnjih poslova preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju regulisanja saobraćaja i nesmetanog korištenje garaža u stambeno-poslovnim objektu „Kristina“ ul. Vidovdanska 57-B u Doboju. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	Kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi, a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.
Nema odgovora						
Ž-BR-05-175/19	P-292/19	Gradu Tuzli, Službi za inspeksijske poslove Inspektoratu urbanističko-građevinske, tržišne, turističko-ugostiteljske, putne i termoelektrične inspekcije 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 07.08.2019. g., 08.10.2019.g. i 13.11.2019. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Rad na predmetu u toku
UKUPNO	-	32 - Inspekcije				
UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
5	5	1	0	1	2	1
POVREDA PRAVA :	33 - Besplatna pravna pomoć					
UKUPNO	-	33 - Besplatna pravna pomoć				

UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
0	0	0	0	0	0	0